

*0: EK
*1: 2009-2010
*2: 17
*3: WordXP
*4: 17de vergadering
*5: Dinsdag 2 februari 2010
*6: 10.15 uur
**

Voorzitter: Van der Linden

Tegenwoordig zijn 73 leden, te weten:

Asscher, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Benedictus, Van den Berg, Biermans, Van Bijsterveld, De Boer, Böhler, Broekers-Knol, Doek, Dölle, Van Driel, Dupuis, Duthler, Eigeman, Elzinga, Engels, Essers, Flierman, Franken, De Graaf, Hamel, Haubrich-Gooskens, Hendrikx, Hermans, Hillen, Hofstra, Holdijk, Ten Horn, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Kneppers-Heijndert, Koffeman, Kox, Kuiper, Lagerwerf-Vergunst, Laurier, Leijnse, Leunissen, Van der Linden, Linthorst, Meindertsma, Meulenbelt, Meurs, Noten, Peters, Puffers, Quik-Schuijt, Reuten, Rosenthal, Schaap, Schouw, Schuurman, Slager, Slagter-Roukema, Smaling, Strik, Swenker, Sylvester, Tan, Terpstra, Thissen, Tiesinga, Vedder-Wubben, Vliegthart, De Vries, De Vries-Leggedoor, Werner, Westerveld, Willems en Yildirim,

en de heer Rouvoet, viceminister-president, minister voor Jeugd en Gezin, de heer Verhagen, minister van Buitenlandse Zaken, mevrouw Ter Horst, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de heer Plasterk, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegthart, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, en mevrouw Dijkzema, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

alsmede de heer Waalkens, initiatiefnemer.

**

*N

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mee dat is ingekomen bericht van verhindering van het lid:

Goyert.

**

Dit bericht wordt voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die in de zaal ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

**

(Deze lijst is, met de lijst van besluiten, opgenomen aan het einde van deze editie.)

*B

!Veiligheidsregio's!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Bepalingen over de brandweezorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening (Wet veiligheidsregio's) (31117).

De **voorzitter**: Ik heet de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van harte welkom in de Eerste Kamer.

**

De beraadslaging wordt geopend.

*N

De heer **Hermans** (VVD): Voorzitter. De memorie van toelichting bij deze wet begint met een belangwekkende zin: de zorg voor veiligheid is een fundamentele opdracht voor de overheid. En zo is het. Daarover zal in de politiek en zeker in deze Kamer geen verschil van mening bestaan. De afgelopen jaren is er een aantal evaluaties van grootschalige rampen en crises geweest: de vuurwerkramp in Enschede, de cafébrand in Volendam, de gevangenisbrand op Schiphol en een aantal kleinere rampen. Ik gebruik maar even het woord "ramp", hoezeer ook Jaap Smit, directeur van Slachtofferhulp Nederland, het afgelopen weekend zei dat we moeten oppassen voor inflatie van dat woord. Dat laat onverlet dat dit woord in de titelatuur van de wet staat. Dus laten we het vandaag nog maar handhaven.

Uit al die evaluaties kwam vrijwel eenduidig naar voren dat politie, brandweer, GHOR en gemeenten in meer of mindere mate tekortschoten zowel vóór, tijdens als na deze rampen en crises. Er was te weinig interdisciplinair geoefend, er waren onduidelijkheden over bevoegdheden en verantwoordelijkheden, geen eenduidige commandostructuur, onduidelijkheid over de opschaling, onvoldoende kwalitatief solide informatie en communicatie en last but not least was de kwaliteit van de taakuitoefening niet optimaal.

Met het voorliggende wetsvoorstel poogt de regering een structuur te creëren ter voorkoming van gesignaleerde problemen. In artikel 9 wordt aangegeven dat de colleges van B en W van de gemeenten die behoren tot een regio, als bedoeld in artikel 8, een gemeenschappelijke regeling treffen, waarbij een openbaar lichaam wordt ingesteld met de aanduiding van veiligheidsregio. Vervolgens wordt in artikel 10 aangegeven welke taken aan het bestuur van die veiligheidsregio worden toebedeeld. In feite is de politie daar geen onderdeel van. De politieregio sluit daarmee een apart convenant.

In het verslag van de Eerste Kamer heeft de VVD-fractie vragen gesteld omtrent de visie van het

kabinet op de bestuurlijke hervorming van Nederland: is deze incrementele aanpassing van de bestuurlijke organisatie op een zo belangrijk onderdeel van de taak van de overheid een vooruitlopen op een gewenste structuur zoals de minister voor ogen heeft? In de memorie van antwoord ontkent de minister dat hier sprake is van een, laat ik het in mijn eigen woorden zeggen, "sluipende reorganisatie" van het binnenlands bestuur. Dat plaatst dit wetsvoorstel waarin derhalve, volgens de geldende verantwoordelijkheidsverdeling, een zo belangrijke taak van het overheidsbeleid moet worden beoordeeld, in een bijzonder daglicht. Laat duidelijk zijn: de VVD-fractie is van mening dat een versterking van de aanpak van de veiligheids- en crisesbeheersing essentieel is. Maar van het grootste belang is dan een duidelijk beeld te krijgen van de richting waar de minister uiteindelijk voor kiest. Een tijdelijke, min of meer onheldere overgangsfase kan de VVD-fractie begrijpen, maar zonder beeld van het "eindplaatje" is het met deze uiterst belangrijke overheidstaak de vraag of de voorgestelde wijzigingen in de huidige organisatie wel een adequate en doeltreffende democratische legitimering van deze zo belangrijke overheidstaak mogelijk maken of dat deze in ieder geval in het verschiet ligt. Voeg daarbij de onduidelijkheid met betrekking tot de toekomstige aansturing van de politietaken en het zal duidelijk zijn dat de aarzelingen bij dit wetsvoorstel groot zijn.

Ik verwijs naar de evaluatie van de stuurgroep-Leemhuis uit 2005 met betrekking tot de Politiewet. Daaruit blijkt dat de functie van het regionaal college is uitgehold, dat de positie van de korpsbeheerder dominantier is geworden en dat de rol van gemeenteraden marginaal is. Ook de Raad van Hoofdcommissarissen geeft in 2006 aan dat de democratische inbedding van de regionale politiek een farce is. Voordat politiechefs dat zeggen, moet er iets aan de hand zijn.

De veiligheidsregio is een bij wet opgelegde -- vrijwillige -- gemeenschappelijke regeling. Het bestuur bestaat uit een door de Kroon benoemde voorzitter en voor het overige uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Er wordt besloten bij meerderheid van stemmen. Bij het staken van de stemmen beslist de voorzitter. De financiering komt van een doeleitkering en uit bijdragen van de deelnemende gemeenten. De verschillende kolommen die in de veiligheidsregio bij elkaar worden gebracht, hebben een andere financieringsstructuur. Met name bij de multidisciplinaire informatievoorziening levert dit problemen op. Ik kom daar straks nog op terug.

In zijn rede op het jubileumcongres van de Stichting Nederlandse Industrie voor Defensie en Veiligheid -- de NIDV -- van november 2009 heeft Don Berghuis, directeur veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond, aangegeven dat hij geen voorstander is van regionalisering. Maar als het gaat over regionale, bovenregionale en landelijke voorzieningen ben ik, zo betoogt Berghuis, van oordeel dat deze geen onderdeel kunnen en mogen zijn van een lokale budgettaire afweging. Het poldermodel is soms een goed concept, zo vervolgt

hij, maar als wij stappen voorwaarts willen maken op het gebied van de informatievoorziening is het de hoogste tijd te komen tot herverdeling van bevoegdheden. Zonder een dergelijke interventie, zo betoogt hij, valt te vrezen dat de 54 mln. die de minister beschikbaar heeft gesteld voor de innovatie wel leidt tot slimme ideeën maar door gebrek aan implementatiemogelijkheden niet leidt tot oplossing van de onderkende problemen.

Dat is nogal een uitspraak, onlangs gedaan door iemand die op dit terrein zijn sporen wel heeft verdiend. Wat is het oordeel van de minister over deze opmerking? Om nu de lokale democratische inbedding een poldermodel te noemen, lijkt mij niet juist, maar het is wel erg belangrijk dat goed gekeken wordt naar een zo belangrijk onderdeel als de ICT en de informatievoorziening, die van eminent belang zijn voor goed bestuur en voor een goede aanpak van crises en rampen en veiligheid in brede zin. Dat is ook de reden waarom de VVD-fractie in het verslag heeft gevraagd hoe het echt staat met de uitvoering van de adviezen uit het rapport De Vrijblijvendheid Voorbij uit 2007, dat met name gaat over de informatievoorziening bij de veiligheidsaanpak.

Nu heeft de burgemeester het gezag over brandweer en GHOR en het opperbevel over alle diensten en organisaties, betrokken bij de bestrijding van rampen en crises, en kan hij met noodbevelen en noodverordeningen verplichtingen opleggen aan derden en aan burgers. Met deze aan de orde zijnde wet kan de voorzitter van de veiligheidsregio -- volgens artikel 39, als ik mij niet vergis -- bij incidenten van meer dan lokale betekenis het gezag overnemen. Maar nu komt het. Op het moment dat op basis van artikel 180 van de Gemeentewet de burgemeesters verantwoording afleggen aan de eigen raad, derhalve ook omtrent zijn of haar functioneren -- stemgedrag -- in het bestuur van de veiligheidsregio, komt de vraag om de hoek of het wel voldoende geregeld is op dat punt. Het regionaal bestuur legt als geheel immers géén verantwoording af. Als een raad ontevreden is over het optreden en stemgedrag van "zijn" burgemeester in het regionaal bestuur dan kan alleen bij een ernstig verschil van mening het ultimatum remedium worden gebruikt, namelijk artikel 61b, lid 2 van de Gemeentewet: de burgemeester voordragen voor ontslag. Dat lijkt heel vergezocht, maar het moet in de beoordeling van dit wetsvoorstel als een nauwelijks reëel wapen van de afzonderlijke raden worden beschouwd.

Een burgemeester die conform de wens van zijn raad tegenstemt maar daardoor de besluitvorming niet overeenkomstig de wens van zijn raad heeft weten om te buigen, legt wel verantwoording af tegenover zijn of haar raad, maar de raad heeft nauwelijks sanctiemogelijkheden. Dit klemt temeer omdat een besluit tot uittreding uit de gemeenschappelijke regeling niet mogelijk is, tenzij artikel 23 volgens de minister op dat punt wel ruimte biedt. Het zijn in feite, om het maar eens populair te zeggen, "aangewezen" Chinese vrijwilligers. Je doet het gewoon zo, want het is zo bij wet neergelegd. Dat begrijp ik wel in bestuurlijke zin, maar hier gaat het

over de vraag of voor wetgeving en aanpak een regeling wordt getroffen waarmee zo'n belangrijke overheidstaak ook daadwerkelijk voldoende democratisch is ingebed. De minister gaat er in haar beantwoording wel gemakshalve van uit dat dezelfde methode en aanpak van het gebruik van de Wgr en Wgr-plus hier kunnen worden gehanteerd, maar de kern van de Wgr is toch vrijwillige toetreding. Op het moment dat die vrijwilligheid vervalt, verdwijnt er voor de raad een heel belangrijk sanctiemiddel en daardoor in feite ook een belangrijke democratische mogelijkheid. Daarmee vervalt de kracht van de gemeenteraad om, zoals nu het geval is bij de Wgr, het beleid in de door hem gewenste richting op een andere wijze vorm te geven.

Ook in het advies van de Raad van State wordt hierover opgemerkt dat de aanduiding van de aldus opgezette veiligheidsregio als verlengd lokaal bestuur in hoge mate kunstmatig is. En, zo vervolgt de Raad van State, is democratische legitimatie door rechtstreekse verkiezing van het algemeen bestuur op enig moment onontkoombaar. Dat is nu precies wat de VVD-fractie aan het adres van de minister heeft aangegeven; daar ligt een belangrijk element voor de hele afweging. In die overgangsfase kan het een bepaalde richting uitgaan, maar het kan ook blijven steken, want je krijgt nooit in een keer een totale cleane verandering van het binnenlands bestuur. Ik kom straks nog op uitspraken van de minister op dat terrein terug.

De minister heeft naar aanleiding van deze opmerking van de Raad van State vooral gewezen op de lokale inbedding en de mogelijkheden die de Wgr biedt ten aanzien van de betrokkenheid van de gemeenteraden. Daar wringt nu juist de schoen, zo meent de VVD-fractie. Het is een opgelegde regeling! Van vrijwilligheid, zo evident in de Wgr neergelegd, is geen sprake.

Volgens de minister betreft het hoofdzakelijk beheertaken. Echter, het gezag is bij scherpe beschouwing in feite ook regionaal belegd! We kunnen het daar lang en breed over hebben, maar het is gewoon zo. Over de vraag of dit verkeerd is, zou ik graag een discussie met de minister willen voeren, maar het is wel een kwestie van consequent zijn in wat de minister wil met de Wgr en de democratische inbedding. Een veiligheidsregio houdt zich immers niet alleen bezig met operationele plannen maar ook met beleid! De prestaties van de operationele diensten en de doorwerking van de landelijke doelstellingen zijn toch nauwelijks meer af te doen als operationele plannen. Het overnemen van het gezag van de burgemeester ten tijde van een crisis is natuurlijk ook geen schoolvoorbeeld van een operationele taak!

Bij de behandeling in de Tweede Kamer is veel aandacht besteed aan de mogelijkheid van het opleggen van een beslissing door de voorzitter van de veiligheidsregio aan de andere burgemeesters in de regio. Met name de mogelijkheid dat de ene burgemeester de andere een opdracht kan geven is iets wat in feite niet past in het huidige staatsbestel. De minister heeft tot nu toe te kennen

gegeven dat wat haar betreft drie bestuurslagen een gegeven is: de Europese, de nationale en de lokale. Als dit haar opvatting is, waar is dan de provincie? En is dan niet juist de inbedding in de lokale democratie van -- regionale -- taken van het allergrootste belang?

De huidige rol van de commissaris van de Koningin om, bij rampen en zware ongevallen, aanwijzingen te geven aan de voorzitter van de veiligheidsregio wordt geschrapt. De CdK krijgt in de functie als rijksorgaan de taak om, daarover geïnformeerd door de voorzitter van de veiligheidsregio, op de samenwerking in het Regionaal Beleidsteam toe te zien en, zo nodig, de partijen aan te spreken op die samenwerking. Wat is de betekenis van de term "aanspreken"?

Daarnaast is de CdK als toehoorder uitgenodigd in het regionaal beleidsoverleg. Dat lijkt me interessant. Ik ga maar eens terug in mijn eigen historie. Stel voor dat ik een kabinetschef bij een regionaal college laat zitten en er een groot verschil van mening ontstaat. Dat is gewoon de praktijk, dat weet de minister zelf ook. Wat doet de voorzitter van de veiligheidsregio? Hij kijkt natuurlijk niet met een schuin oog naar de vertegenwoordiger van de CdK. Hij gaat gewoon door, want dat is de lijn die hij wil gaan volgen. De vertegenwoordiger van de CdK zit daarbij, die weegt de argumenten en er volgt besluitvorming. Vervolgens gaat één of gaan meerdere burgemeesters bezwaar maken bij de commissaris van de Koningin. De commissaris van de Koningin moet de minister daarvan verwittigen. En wat dan? Er ontstaat dus een gekke situatie. De CdK opereert in verschillende rollen, ook in dit wetsvoorstel voor de veiligheidsregio's. Wanneer we de kluwen van de bestuurlijke verhoudingen, zoals deze in de wet zijn neergelegd, beschouwen -- artikelen 39-43 -- dan zien we een bijna onontwarbare knoop van overleggen, informeren, aanspreken en aanwijzen. Nogmaals, de VVD-fractie zal uit bestuurlijk oogpunt niet zeggen dat het niet goed is om tot regionalisering van die taken over te gaan, maar het is de vraag hoe dat wordt ingebed, welke instrumenten daarbij worden gebruikt en waar de minister uiteindelijk naartoe wil.

De raad heeft wel degelijk enige invloed op het regionaal beleid. Het bestuur van de veiligheidsregio moet met de raden overleggen alvorens het risicoprofiel kan worden vastgesteld. De gemeenteraden kunnen hun wensen kenbaar maken volgens artikel 15, lid 3. Ondanks het feit dat de minister betoogt dat er sprake is van verlengd lokaal bestuur -- misschien moeten we het eerder hebben over "verlegd lokaal bestuur" -- hebben de gemeenteraden geen feitelijke controle op het beleid van de regio. In feite is er meer sprake van democratische controle door de Tweede Kamer dan door de gemeenteraad omdat via het bestuurlijk toezicht van de minister met tussenkomst van de commissaris van de Koningin, middels algemene maatregel van bestuur en het daardoor aangeven van landelijke doelstellingen, in hoge mate het regionaal beleid bepaald kan worden. Via die verantwoordelijkheid van de minister en controle van de Tweede Kamer is er

derhalve meer invloed op de regio's van bovenaf dan van de gemeenteraden.

Ik zal dit illustreren aan de hand van een klein grapje.

De **voorzitter**: Ik verzoek u om op de tijd te letten.
**

De heer **Hermans** (VVD): Daarom doe ik het aan de hand van een heel klein grapje, voorzitter. Dat scheelt een heleboel tijd.

Het gaat over de positie van de gemeenteraden. Er komt een man een boekhandel binnen en die vraagt aan de mevrouw achter de balie: waar kan ik het boek "De gemeenteraad, het hoofd van de gemeente" vinden? De mevrouw denkt even na en zegt: bij de sprookjesboeken, mijnheer.

Dat dreigt te gebeuren. Dat wil ik maar even aangeven. Is dat nu die nationale laag die de minister in haar "drie lagen" ziet of is dat toch die lokale inbedding?

Bij de behandeling in de Tweede Kamer is veel aandacht besteed aan de mogelijkheid van het opleggen van een beslissing door de voorzitter van de veiligheidsregio aan de andere burgemeesters in de regio. Wordt hiermee niet naast de bijzondere positie van de voorzitter van de politieregio, nu ook de voorzitter van de veiligheidsregio -- de facto dezelfde -- zonder inspraak van de deelnemende raden, in feite een door de Kroon benoemde, nieuw soort burgemeester ingevoerd? Dan hebben we nu derhalve verschillende burgemeesters in Nederland!

Zonder een uitgediscussieerd beleid en inrichting van het binnenlands bestuur ontstaat een schier onoverzichtelijke bestuurlijke kluwen. Daarom hecht de VVD-fractie zo aan duidelijkheid omtrent de gewenste bestuurlijke structuur van Nederland. Wij hadden de verwachting dat de minister in antwoord op onze vragen in het verslag een doorzicht zou geven op de door haar gewenste structuur. Ook daarbij kan de VVD-fractie zich voorstellen dat die nog niet geheel vaststaat. Ik denk dat geen van de partijen hier aanwezig meent dat we nu al in de overgangsfase verkeren en dat we nu al precies kunnen zeggen hoe het eindplaatje er uitziet. Het is echter wel van groot belang om iets te weten over de richting waar de minister voor kiest. Hoezeer de VVD-fractie ook de noodzaak van versterking van de kwaliteit van het veiligheids- en crisesbeleid noodzakelijk acht, het is van het grootste belang om een zo essentiële overheidstaak van een adequate legitimering te voorzien. Inmiddels is wel zoveel duidelijk dat het kabinet bij de komende heroverwegingsoperatie de organisatie van het binnenlands bestuur niet links kan laten liggen. Dat de uiteindelijke beoordeling en afweging van de VVD-fractie met betrekking tot dit wetsvoorstel er een is van noodzakelijke schaalvergroting is duidelijk, maar wij willen graag in het debat met de minister verder spreken over de vraag hoe het democratisch wordt ingebed. Daarbij moeten we bekijken wat dat betekent voor dit wetsvoorstel.

Hoe gaat het veiligheidsbestel en het politiebestedel er volgens de minister in de toekomst

uitzien? Nu wordt er een convenant afgesproken tussen het bestuur van de politieregio's en de veiligheidsregio's. Worden de veiligheidsregio's naar de mening van het kabinet echte veiligheidsregio's of blijven het crisisregio's? Komt er uiteindelijk een echte nationale politie? Wat wordt het aantal regio's? De congruentie in de regioafstemming politie-veiligheid is evident. Wordt de brandweer wel of niet wettelijk geregionaliseerd, of misschien wel genationaliseerd? Op welke wijze heeft de minister gebruikgemaakt van het budget van 1,5 mln. dat haar ter beschikking staat voor het verlokken van gemeenten om te komen tot regionalisering van de brandweer? Die 1,5 mln. komt uit de brede doeluitkering rampenbestrijding. Dus als je er niet aan meedoet, word je twee keer gepakt: je krijgt hem nu niet en er wordt straks misschien gekort. Is dat nu de beste bestuurlijke aanpak? Ik begrijp wel welke kant de minister uit wil, maar als de minister vandaag zegt dat ze er allemaal aan meedoen, moet ik toch de kanttekening erbij plaatsen of hier niet gebruik is gemaakt van een instrument dat de gemeenten bijna alleen kunnen zien als een "offer you can't refuse".

Dan kom ik bij de brandweer. Ik zei het net al: die wordt wettelijk geregionaliseerd of misschien wel genationaliseerd, met alle mogelijke gevolgen voor de vrijwillige brandweer van dien. Welke rol krijgt de vrijgestelde voorzitter van het korpsbeheerdersberaad? Welke rol gaat hij in het veiligheidsberaad spelen? Is de minister het met de Raad van Hoofdcommissarissen eens dat er een volledige congruentie moet zijn tussen politieregio's en veiligheidsregio's en dat een veiligheidsregio maar één politieregio kan omvatten? Wat is de adviesrol van de politie -- korpschef -- naar de bestuurlijk verantwoordelijken voor de veiligheidsregio? Het convenant is gesloten, maar wat staat er nu eigenlijk precies op dat punt? Deze stap via dit wetsvoorstel is derhalve volgens de VVD-fractie maar een tussenstap. Dat is te billijken als er duidelijkheid bestaat omtrent de toekomstige structuur daarvan.

Tot slot kom ik terug op de ICT en de informatievoorziening, van groot belang om een goede rampen- en crisisbestrijding te kunnen organiseren. Wat de meldkamers betreft geeft de minister op bladzijde 46 van de memorie van antwoord aan dat er aanzienlijke besparingen mogelijk zijn met gemeenschappelijke meldkamers. Daarmee ben ik het eens. Is het niet juist een taak van de minister om een stimulerende rol te spelen, via de vigerende Wgr, één gemeenschappelijke meldkamer op te richten voor meerdere veiligheidsregio's? Het lijkt met elkaar in tegenspraak, maar het is van erg groot belang omdat het hier gaat over een aantal basisinformatievoorzieningen die aanwezig moeten zijn. Wij weten dat er sinds 2007 op dat gebied nogal wat lacunes zijn. Dan heb ik het niet over het uitvallen van C2000 en alle andere problemen die op dit moment in het noorden van het land spelen, maar het betekent in algemene zin dat ICT van eminent belang is om een goede aanpak van de veiligheidsregio's te realiseren. De VVD-fractie

wacht met grote belangstelling de beantwoording van de minister af.

*N

De heer **Engels** (D66): Mijnheer de voorzitter. De fractie van D66 ziet de noodzaak van een verbetering van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Met het kabinet meent zij dat daarvoor een slagvaardige bestuursorganisatie nodig is, met een eenduidige regeling van bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Dat voor dat doel wetgeving is ontwikkeld, juicht zij dan ook toe. Ik begin heel positief en eindig ook heel positief.

Mijn fractie heeft echter een aantal ernstige bedenkingen tegen de gekozen bestuurlijke figuur voor de in dit wetsvoorstel ontwikkelde veiligheidsregio. Deze bedenkingen richten zich in de eerste plaats op de democratische legitimatie en de politieke controle van de veiligheidsregio als vorm van verlengd lokaal bestuur. In de tweede plaats hebben wij grote moeite met het feit dat met deze stap opnieuw geen perspectief wordt geboden op een meer samenhangende en consistente aanpak van de urgente problemen van slagvaardigheid, democratische grondslag en bestuurlijke drukte in het middenbestuur.

Met name op deze punten heeft mijn fractie in de schriftelijke voorbereiding een uitvoerige inbreng geleverd en indringende vragen gericht aan de minister. Aan elk van de aangesneden thema's ligt een aantal fundamentele, voornamelijk staatsrechtelijke, beginselen van ons politiek-bestuurlijke systeem ten grondslag. In de hoofdzaak betreft dat in de eerste plaats de uitgangspunten van de bestuurlijke hoofdstructuur, te weten drie bestuurslagen met een direct gekozen volksvertegenwoordiging als bron van democratische legitimatie en politieke controle en een integraal pakket van sturende en plannende taken en bevoegdheden. In de tweede plaats betreft dat de vormgeving van de verhouding tussen bevoegdheden en politieke verantwoordelijkheden.

De antwoorden van de minister blijven onze fractie op enkele belangrijke onderdelen voor problemen plaatsen. Op die onderdelen wil ik mijn inbreng toespitsen. Het gaat om onderdelen die voor mijn fractie zwaar wegen voor de bepaling van ons eindoordeel.

In de eerste plaats blijft voor mijn fractie de vraag in hoeverre de nu geconstrueerde veiligheidsregio zich verhoudt tot onze bestuurlijke hoofdstructuur en in hoeverre de voorgestelde veiligheidsregio in het licht van een in dat perspectief te verwachten modernisering van de bestuurlijke organisatie voldoende toekomstgericht is. De doelstelling van het kabinet om meer samenhang te brengen in het veiligheidsbeleid is maar gedeeltelijk geslaagd. De functie van de regio blijft beperkt tot rampenbestrijding en crisisbeheersing; op basis van het coalitieakkoord blijven de politieregio's voorshands in de huidige, problematische constellatie functioneren en is ook afgezien van de verplichte regionalisering van de

brandweer. Maar het belang van een integrale veiligheidszorg -- met criminaliteitsbestrijding, hulpverlening, overlastbestrijding, handhaving openbare orde, aanpak terrorisme en fysieke veiligheidszorg -- is uit een oogpunt van kwaliteitsverbetering evident. Op dit moment zijn deze onderdelen ondergebracht bij een veelheid aan instituties.

Mijn fractie heeft sterk de indruk dat het proces naar een verdere integratie wordt bemoeilijkt door bestuurlijke onwil en politieke verdeeldheid, zowel op centraal niveau als in het veld. In haar reactie op deze observatie bevestigt de minister paradoxaal genoeg onze indruk. Een brede integratie van het veiligheidsdomein is naar de mening van het kabinet niet aan de orde en de door D66 gesignaleerde politiek-bestuurlijke onwil en functionele mijn fractie denken aan de inmiddels legendarische uitspraak: dat is ook maar een mening en ik heb daar een ander beeld bij.

Het moge zo zijn dat dit kabinet elke discussie over een herinrichting van ons binnenlands bestuur voor vier jaar op slot heeft gezet, maar het vraagstuk naar een herijking van de huidige schaal en taakverdeling in ons bestuurlijk stelsel is intussen urgenter dan ooit en om die reden ook door andere fracties geadresseerd. Deze Kamer heeft niet voor niets advies gevraagd aan de Raad voor het Openbaar Bestuur over een centraal thema binnen dit vraagstuk, namelijk de spanning in de verhouding tussen taak en schaal. Ook de lopende ambtelijke heroverwegingen over het openbaar bestuur beloven niet veel goeds voor hen die blijven geloven in de status quo van onze bestuurlijke structuur. Wij hebben begrepen dat de bewindslieden van BZK intussen ook zelf advies hebben gevraagd aan de Rob over de toekomstige bestuurlijke inrichting van ons land.

Graag vraag ik de minister nog eens te reflecteren op de betekenis van dit wetsvoorstel in relatie tot de verdere ontwikkeling van onze bestuurlijke organisatie in het algemeen. Anders gezegd: beziet het kabinet de in dit voorstel ontwikkelde figuur als grondslag voor een structureel eindperspectief op een integraal veiligheidsbestuur, of als een eerste en op dit moment haalbare stap tot een meer integrale herinrichting van het middenbestuur als geheel?

Voorzitter: Dupuis

De heer **Engels** (D66): Mevrouw de voorzitter. In de tweede plaats blijft mijn fractie aarzelen over de gekozen bestuurlijke structuur als zodanig. De regering verdedigt de keuze voor verlengd lokaal bestuur omdat daarmee wordt voortgebouwd op de bestaande wetgeving en omdat de zorg voor de veiligheid bij uitstek een lokale taak is. Vooral dat laatste argument blijft verbazen. De minister erkent immers dat de gemeentelijke capaciteit, kennis en deskundigheid tekortschieten en dat gemeenten te klein zijn voor de aanpak van rampen en crises. Dat betekent inderdaad dat schaalvergroting naar regionaal niveau noodzakelijk is om voldoende bestuurskracht en professionaliteit te genereren.

Maar welk regionaal niveau en welk type schaalvergroting?

Geredeneerd vanuit de logica van de bestuurlijke hoofdstructuur -- drie democratisch gelegitimeerde lagen van algemeen en integraal bestuur -- liggen antwoorden in de sfeer van intergemeentelijke samenwerking niet voor de hand. De bezwaren tegen Wgr-constructies zijn immers talrijk en ernstig: een mistige vierde bestuurslaag met een hooguit indirecte democratische legitimatie, een toename van de bestuurlijke drukte, een grote mate van vrijblijvendheid, gebrek aan slagvaardigheid, grote afstand tot gemeenteraden en daarmee een gebrekkige politieke verantwoording en controle en het probleem van de functionele spanning in de positie van regionale gemeentebestuurders.

Het consistente bestuurlijke antwoord op problemen van schaal en bestuurskracht is volgens de fractie van D66 het onderbrengen van een taak met bijbehorende bevoegdheden naar een algemeen bestuursniveau dat wel over de vereiste schaal en bestuurskracht beschikt, lokaal of regionaal. Maar ook op dit punt lezen wij in de memorie van antwoord antwoorden die -- samengevat -- inhouden dat het kabinet alles goed en gemotiveerd heeft afgewogen en dat de fractie van D66 met verkeerde ambities een verkeerde discussie wil voeren. Op de door velen gedeelde bezwaren tegen samenwerkingsfiguren wordt niet inhoudelijk ingegaan. Wij ontwaren slechts verwijzingen naar de bestaande wetgeving en praktijk.

Tegelijkertijd erkent de minister de bijzondere, niet systeemconforme inrichting van de veiligheidsregio onder vigeur van de Wgr. Op een aantal belangrijke punten bevat het voorstel verplichtingen die de autonome beleidsvrijheid van gemeentebesturen substantieel inperken en is sprake van een structuur met een centraal opgelegde institutionele en functionele invulling van de veiligheidsregio.

De D66-fractie meent dat in die zin de veiligheidsregio in wezen een tamelijk kunstmatig en hybride model is, waarin elementen van zowel verlengd lokaal bestuur als functioneel bestuur geforceerd met elkaar vervlochten zijn geraakt. Daarmee erkent de minister in wezen dat de reguliere Wgr-constructie op het punt van de slagvaardigheid ernstig tekortschiet. Graag vragen wij de minister, hierop nog eens in te gaan. Naast het gebrek aan slagvaardigheid, vormt de democratische legitimatie van de veiligheidsregio's een probleem. Deze kwestie hangt naar het oordeel van de D66-fractie samen met het belangrijke staatsrechtelijke beginsel dat er een evenwicht behoort te zijn tussen de aard en de omvang van de bevoegdheden en de democratische grondslag van bestuursorganen. Naarmate de bevoegdheden zwaarder zijn, zijn ook de eisen aan de democratische legitimatie zwaarder. Ook het omgekeerde is het geval. Vormen van interbestuurlijke samenwerking beschikken, zoals gezegd, slechts over een indirecte democratische legitimatie. Terecht heeft de Raad van State in dat licht een fundamentele opmerking gemaakt over de

relatie tussen de bovengemiddelde zwaarte van de taken van de veiligheidsregio als Wgr-constructie en het ontbreken van een rechtstreekse democratische legitimatie. Dat wil zeggen dat die door de kiezers is gegeven.

Met haar interessante opmerking dat de democratische legitimatie slechts indirect behoort te zijn omdat er anders een vierde bestuurslaag ontstaat -- dat is op zichzelf waar -- bevestigt de minister niettemin precies het kerndilemma in deze kwestie. Wat ons in de kern verdeeld houdt, is precies het antwoord op deze vraag: de minister accepteert de indirecte democratische grondslag en houdt vol dat die niet tot een democratisch tekort zal leiden. De D66-fractie meent dat dit democratisch tekort noopt tot het maken van de keuze voor een volwaardige bestuurslaag in plaats van voor een hulpstructuur of een functionele bestuursvorm. Op zijn minst menen wij dat als, zoals in het geval van de veiligheidsregio, niet voor onderbrenging in een volwaardige bestuurslaag wordt gekozen, het democratisch tekort van een indirecte legitimatie en daarmee van beperkte politieke controle, niet moet worden genegeerd of weggepraat. Dat moet naar ons idee als een reële onvolmaaktheid worden erkend en zo nodig dient dat politiek te worden geaccepteerd. Graag verzoek ik de minister nog eens om nader in te gaan op de democratische inbedding, opdat wij op dat punt wellicht tot een meer complementaire vaststelling kunnen komen.

Ons derde hoofdbezwaar heeft betrekking op de invulling van het stelsel van politieke verantwoordelijkheid en democratische controle. Dit stelsel wordt bepaald door de structuurprincipes van het verlengd lokaal bestuur. Het afleggen van verantwoordelijkheid door bestuurders aan een volksvertegenwoordigend orgaan is een hoeksteen van democratisch bestuur. Het vormt als zodanig een basisprincipe van ons staatsrecht. Bestuurlijke ambtsdragers leggen over het door hen gevoerde bestuur verantwoording af aan het volksvertegenwoordigende orgaan dat is belast met controle op dat bestuur. Om die controletaak effectief te kunnen uitvoeren, beschikt een volksvertegenwoordigend orgaan over een ultieme sanctie in de vorm van het verlenen van politiek ontslag.

In bestuurlijke samenwerkingsvormen zijn de democratische legitimatie en de politieke controle echter een fundamenteel en structureel probleem. Dat geldt overigens ook voor vormen van functioneel bestuur. In dit type hulpstructuren staan de deelnemende gemeenteraden immers slechts in een formele relatie tot de bestuurders van de gemeenschappelijke regelingen. Zij kunnen alleen de collegeleden van de eigen gemeente ter verantwoording roepen. Die kunnen zich vervolgens beroepen op, of zelfs verschuilen achter de besluiten die door de regionale besturen zijn genomen. Men kan dit tekort op zichzelf verschillend beoordelen.

De minister weegt het democratisch tekort en de politieke verantwoording anders. Dat blijkt uit de memorie van antwoord. De veiligheidsregio heeft in haar ogen slechts weinig bevoegdheden.

Die voert geen zelfstandig veiligheidsbeleid en ondersteunt gemeenten slechts op het punt van het lokale veiligheidsbeleid. De belangrijkste bevoegdheden blijven bij de gemeenten. Die voorstelling van zaken zet de zaak naar ons oordeel iets te veel op zijn kop. Een veiligheidsregio met de publieke kerntaak veiligheidszorg en met bevoegdheden van een eenhoofdige doorzettingsmacht van benoemde bestuurders, vergt naar onze mening een meer transparant en effectief verantwoordelijkheidsstelsel. Wij vinden dat het regime dat in het voorstel is opgenomen, in dat licht nog steeds volstrekt ontoereikend is.

De voorzitter van de veiligheidsregio heeft een inlichtingenplicht ten aanzien van de betrokken raden, maar deze is uiteraard zeer vrijblijvend. Dat heeft de heer Hermans terecht en correct weergegeven. De enige sanctiemogelijkheid voor een gemeenteraad is het ter kennis van de minister brengen van een negatief oordeel. De minister beslist uiteindelijk als vertegenwoordiger van de Kroon over de aanstelling van de voorzitter. Daarbij is het inschakelen van de CdK een wonderlijk element, omdat die in het verband van de veiligheidsregio's nagenoeg geen positie inneemt. In wezen speelt het gehele verantwoordingsproces zich volgens eeuwenoude Nederlandse tradities grotendeels af binnen de kringen van benoemde ambtsdragers en hebben de democratisch gekozen organen die normaliter het primaat hebben en die de eindverantwoordelijkheid dragen, slechts een marginale rol.

De minister acht de regeling verdedigbaar doordat er uiteindelijk geen sprake is van regionale taken en rollen, maar van lokale gezagsbevoegdheden van een lokaal bestuurder als de burgemeester. De verantwoording daarover vindt primair in de betrokken gemeenteraden plaats. Uit dit voorbeeld blijkt volgens ons dat het kabinet de begrippen "lokaal" en "regionaal" niet consequent hanteert en dat het daarmee onvoldoende scherp het precieze karakter van de veiligheidsregio's definieert. Eerder heb ik al gewezen op de slechts formele invloed van het lokaal bestuur en de gebrekkige democratische legitimatie en controle op regionaal niveau. Het is voor mijn fractie dan ook moeilijk te begrijpen dat het kabinet meent dat het in het licht van dit democratische tekort een ordelijk en verantwoord systeem heeft ontwikkeld voor de gezagsuitoefening op bovenlokaal niveau.

De reactie van de minister in de memorie van antwoord op dit punt is ronduit teleurstellend. Doordat in haar ogen de introductie van het bovenlokaal gezag los staat van de keuze voor de veiligheidsregio als verlengd lokaal bestuur, is het onjuist om op grond van bezwaren tegen de invulling van het bovenlokaal gezag negatief te oordelen over de gekozen figuur van verlengd lokaal bestuur. Het laatste verwijt zij de D66-fractie. Het is een verwijt met een omgekeerde redenering. De minister is tegenstander van verlengd lokaal bestuur. Daarom is zij ook tegen bovenlokaal gezag. Dat verwijt treft ons overigens niet, al betreuren wij dat een beetje. Mijn fractie waardeert spitsvondigheid en humor immers zeer.

Voor de discussie is het jammer dat de minister in het misverstand blijft steken dat wij ernstige bezwaren koesteren tegen samenwerkingsstructuren en dat wij om die reden tegen bovenlokaal gezag zijn. Anders dan de minister denkt, is er binnen de D66-fractie wat dit voorstel betreft allerminst sprake van een vermenging van twee discussies. Wel ziet zij een verband tussen de bevoegdheidstoedeling binnen de veiligheidsregio en de daaraan gekoppelde verantwoordelijkheidsstructuur. Die relatie is opgehangen aan het staatsrechtelijk adagium "geen bevoegdheid zonder verantwoordelijkheid en geen verantwoordelijkheid zonder bevoegdheid".

Voor alle duidelijkheid zeg ik dat wij, evenals de Raad van State, op regionaal niveau eenhoofdig bovenlokaal gezag zien en aanvaarden, inclusief een onmiddellijke overgang van bevoegdheden met doorzettingsmacht als een noodzakelijke figuur in het geval van bovenlokale rampen en crises. Het kabinet heeft in tweede instantie op regionaal niveau de voorzitter van de veiligheidsregio als zodanig gepositioneerd. De D66-fractie heeft er geen behoefte aan om hier nader op de motivering van deze keuze in te gaan. Wel wil zij benadrukken dat het kabinet met deze "superburgemeester" een in de Nederlandse bestuurlijke verhoudingen nogal vergaande constructie introduceert. Daardoor komt binnen een stelsel van in beginsel gelijkwaardige gemeenten en burgemeesters in bijzondere omstandigheden een burgemeester hiërarchisch boven de andere te staan. Ik deel op dat punt de analyse van mijn goede collega, de heer Hermans.

Samengevat is de crux van onze bedenkingen op dit punt dat de democratische inbedding en het gekozen verantwoordelijkheidsregime binnen de figuur van verlengd lokaal bestuur te zwak zijn. Ik verzoek de minister nadrukkelijk, mede met het oog op de wetsgeschiedenis die wij hier schrijven, op onze staatsrechtelijke en bestuurlijke bedenkingen een meer fundamentele reactie te geven dan zij in de memorie van antwoord heeft gedaan.

Voorzitter: Van der Linden

De heer **Engels** (D66): Mijnheer de voorzitter. Ik hoop niet dat dit een complot is om de D66-fractie in verwarring te brengen.

De **voorzitter**: Nou, als zij zo snel in verwarring wordt gebracht ...

**

De heer **Engels** (D66): Ja, ik heb er zelf om gevraagd.

Voor ons vierde punt keer ik terug naar de positie van de gemeenteraden. Wij hebben een vraagteken geplaatst bij de mogelijkheden van betrokken gemeenteraden om vanuit hun sturende, dan wel kaderstellende rol de veiligheidsregio te beïnvloeden op het punt van planvorming en beleid. Het voorstel voorziet weliswaar in een verplichting voor veiligheidsregiobesturen om gemeenteraden te verzoeken een inbreng te leveren op het punt van

lokale risico's, het stellen van beleidsprioriteiten en het aandragen van veiligheidsthema's, maar het is sterk de vraag wat er van deze haalplicht overblijft na de regionale afweging van al die gemeentelijke voorstellen. De beschikbare middelen zijn immers niet oneindig. Ook de ervaringen met de invloed van individuele gemeenteraden op het beleid van verlengde lokale besturen zijn in het algemeen niet van dien aard dat men zich op dit punt veel illusies moet maken. Men kan de burgemeester wel met een mandaat naar het bestuur van de veiligheidsregio sturen, wat de minister op zichzelf terecht opmerkt, maar als dat bestuur anders besluit, is dat wel de politiek-bestuurlijke realiteit. Dat de raad de burgemeester daarop politiek of anderszins afrekent, lijkt mij tamelijk fictief, gelet op de algemene praktijk binnen intergemeentelijke samenwerkingsverbanden.

De minister is er tot ons genoeg in geslaagd, te verduidelijken op welke wijze de haalplicht niettemin tot een redelijke verankering van de lokale wensen in het regionale beleidsplan kan leiden. Inderdaad is de afwegingscultuur binnen een regiobestuur bepalend. Dat de raden aldus op een goede wijze worden betrokken bij het functioneren van de veiligheidsregio's is op zichzelf wel juist, maar dat is uiteraard iets anders dan het daadwerkelijk uitoefenen van de regie over het lokale veiligheidsbeleid. Ik denk dat het van belang is om dat met elkaar vast te stellen.

Ik kom op de positie en rol van de CdK. Voor de CdK is nog een rol als rijksorgaan gereserveerd. De inhoud daarvan zal, zoals gewoonlijk, worden vastgelegd in de ambtsinstructie. Het gaat met name om aanwijzingsbevoegdheden in de koude, voorbereidende, fase van de taakuitoefening van de veiligheidsregio en om de samenwerking binnen het regionaal beleidsteam tijdens de warme, actuele, fase. Daarnaast is het mogelijk om de CdK een oordeel te vragen in het geval dat een gemeenteraad een negatief oordeel over het handelen van de voorzitter van de veiligheidsregio ter kennis van de minister heeft gebracht.

Ik maak weer een positieve opmerking. Wellicht is het schrikken hier en daar, maar ik zeg het toch. Wij zijn de minister erkentelijk voor het feit dat zij onze observatie deelt dat hier sprake is van een centraliserende tendens. Gelet op het feit dat de toepassing van deze bevoegdheden alleen in bijzondere situaties aan de orde zal zijn, is deze centraliserende werking inderdaad beperkt.

Ik ga nog verder, voorzitter. Ook in het antwoord op onze vraag of de rol van de CdK in een conflict tussen de voorzitter van de veiligheidsregio en een gemeenteraad het toch al ingewikkelde stelsel van controle en verantwoording niet verder compliceert, kunnen wij ons wel vinden. De CdK volgt inderdaad van meer nabij het functioneren van het regionaal beleidsteam en de invulling van het bovenlokaal gezag door de voorzitter die binnen het ambtsgebied van de CdK is benoemd. Het ligt dan inderdaad in de rede, hem te betrekken bij een gevraagd oordeel over de loop van gebeurtenissen en de genomen besluiten.

Ik kom tot een afronding in eerste termijn. Wat is de inzet van de D66-fractie in dit debat? Zij ziet in dit voorstel een verbetering ten opzichte van de bestaande situatie op de punten samenhang en slagvaardigheid. Er zijn echter ook ernstige tekortkomingen. Ik heb die geschetst. De vraag is nu hoe wij daarmee dienen om te gaan. Volgens ons zijn er twee opties. De eerste optie is dat we nu de voorgestelde stap zetten om nadrukkelijk het signaal af te geven dat ook vervolgstappen naar een verdere integratie van veiligheidstaken op de leerstoep van verlengd lokaal bestuur en functioneel bestuur geschoeid blijven. Naar het oordeel van mijn fractie is dat onverantwoord. De tweede optie is de stap naar een eerste verbetering nu zetten en tegelijkertijd afspreken dat er een fundamentele discussie zal worden gevoerd over een structurele aanpak van de problemen van bestuurskracht en bestuursdichtheid in het middenbestuur, en dat de verdere bestuurlijke integratie in het veiligheidsdomein in dat perspectief wordt geplaatst. Het zal duidelijk zijn dat de D66-fractie de tweede optie het meest verstandig vindt. Ik overweeg om op dit punt een motie in te dienen, maar ik zou het plezierig vinden om eerst te horen hoe de andere fracties hier tegenaan kijken. Ik doel dan met name op dat toekomstperspectief. Ik ben uiteraard ook zeer benieuwd of de minister bereid is om aan het in de tweede optie bedoelde proces leiding te geven. Mijn fractie is benieuwd naar het vervolg van dit debat.

*N

De heer **Holdijk** (SGP): Voorzitter. De fracties van de SGP en de ChristenUnie danken de minister voor haar antwoorden en reacties in de memorie van antwoord op hun schriftelijke vragen en opmerkingen. De minister heeft terecht geconstateerd dat onze fracties in beginsel positief staan ten opzichte van het voorliggende wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel beoogt de algemene bestuurskolom en de openbare orde- en veiligheidssector beter te positioneren en de samenhang en de samenwerking te optimaliseren. Het brengt in één wettelijk kader wat nu in drie afzonderlijke wetten is vastgelegd, namelijk in de Brandweerwet 1985, de Wet geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en de Wet rampen en zware ongevallen. Er blijven echter veel onveilige zaken en aspecten over die niet door dit wetsvoorstel worden bestreken.

We zijn het met de regering eens dat de vorming van veiligheidsregio's een belangrijke stap kan zijn met het oog op het meer samenhang brengen in het overheidsbestuur ten aanzien van brandweerbijstand, rampenbestrijding, crisisbeheersing en geneeskundige hulpverlening. Het is de taak van de veiligheidsregio's om voorzieningen in stand te houden ten dienste en ter ondersteuning van het veiligheidsbeleid van de deelnemende gemeenten.

Wij zijn het ook eens met het principe van eenhoofdig gezag in geval van een feitelijke ramp of crisis. De duidelijkheid en de slagvaardigheid zijn

daarmee gediend, onder de voorwaarde dat aan de zorgvuldigheid geen afbreuk wordt gedaan.

Ik vraag bij deze gelegenheid kort aandacht voor vijf aspecten van dit wetsvoorstel. Het betreft de positionering van de veiligheidsregio's in ons bestuurlijk bestel, de situatie van de regionale omgevingsdiensten, de brandweer, de betrokkenheid van burgers bij de bestrijding van rampen en crises en de rol van de CdK, mede in verband met landsgrensoverschrijdende samenwerkingsvormen.

Ten aanzien van het eerste aspect merk ik het volgende op. De regering beschouwt de veiligheidsregio's als een vorm van verlengd lokaal bestuur. Misschien betreft het een ietwat gemankeerd lokaal bestuur, maar toch. Tegelijkertijd verklaart zij dat het niet de bedoeling is om crisissituaties als uitgangspunt van de organisatie van ons land te nemen. Zie de memorie van antwoord, pagina 34. De veel gestelde vraag is of de stelling dat wij in de veiligheidsregio's een vorm van verlengd lokaal bestuur aantreffen, gezien de vormgeving ervan, wel vol is te houden. Mij lijkt dat deze stelling niet goed overeind is te houden indien het principe van verplichte deelname en territoriale congruentie, zoals dat in de Wet veiligheidsregio's aan de orde is, wordt uitgebreid en doorgezet naar andere gebieden, zoals de regionale omgevingsdiensten en de brandweer. Over de regionale omgevingsdiensten zal ik, zoals aangekondigd, later in mijn betoog spreken. Ten aanzien van de brandweer mag bij de kabinetsformatie afgesproken zijn dat regionalisering niet bij wet zal worden afgedwongen, maar die regionalisering is al volop gaande. Financiële prikkels van rijkswege zetten daartoe verder aan. Er lijkt geen twijfel over te bestaan wat het beoogde ontwikkelingsperspectief van het Rijk is.

Als de regionalisering van de genoemde gebieden doorzet of doorgezet wordt en de ontwikkeling van politieregio's daarbij leidend wordt, krijgt de regionalisering het karakter van een sluipende bestuurlijke herindeling. Dat geldt althans voor een belangrijk aantal sectoren. De beleidsarme inzet van de Wgr komt dan meer en meer in de verdrinking en mitsdien de gemeentelijke autonomie. Ook de democratische inbedding van de regionale constructies komt daarmee stap voor stap onder druk te staan. Dit neemt niet weg dat ook voor ons intussen het belang van adequate ordehandhaving, hulpverlening, rampenbestrijding en crisisbeheersing voorop blijft staan. Tegelijkertijd wensen wij voorshands vast te houden aan de nationale bestuurlijke hoofdstructuur, zoals deze in de Grondwet is verankerd. Opschaling en regionalisering mogen dienstbaar zijn aan de doeltreffendheid en de doelmatigheid van de uitvoering van taken, maar het is een feit dat besluiten geleidelijk aan steeds verder van de burgers af komen te staan en, wat meer is, ook van hun meest nabije vertegenwoordigers.

Voordat er weer nieuwe stappen worden gezet om te komen tot een steeds omvangrijker wordende regionale bestuursschaal ten koste van

de gemeente en de provincie, zou fundamentele bezinning op zijn plaats zijn. We moeten de ontwikkelingen niet zomaar op hun beloop laten, zonder dat wij weten waar wij op langere termijn uit wensen te komen.

Ten aanzien van het tweede aspect merk ik het volgende op. Het kabinet heeft naar aanleiding van de aanvaarding van de motie-Huijbregts-Schiedon door deze Kamer verklaard dat het bij de oprichting van regionale omgevings- of uitvoeringsdiensten aansluiting wil zoeken bij de processen van onderop. Dat is op zichzelf positief, maar de vraag is of de uitkomsten van die processen voluit zullen worden gerespecteerd. In de memorie van antwoord staat op de pagina's 4, 6, 7 en 8 volgens ons toch weer als ideaalbeeld gepresenteerd de congruentie tussen politieregio's, veiligheidsregio's en omgevingsdiensten. Indien gemeenten en provincies echter menen dat een afwijkende gebiedsindeling ook past, zal het kabinet op basis van argumenten een afweging maken. Dat klinkt niet geruststellend als het gaat om goed beargumenteerde voorstellen van provincies en gemeenten. Het lijkt erop dat zij niet kunnen volstaan met het presenteren van een voorstel dat na goed overleg is bereikt en dat zij vooral moeten beargumenteren waarom zij niet voor de door het kabinet gewenste integratie hebben gekozen.

Ik maak enkele korte opmerkingen over de brandweer. Als wij op de voorgelegde stukken af mogen gaan, lijkt er sprake te zijn van een zekere animositeit tussen het departement en de vakorganisaties van de brandweer, nu de implementatie van de Wet veiligheidsregio's in de vorm van ontwerpbesluiten aan de orde is. We hopen echter dat er van constructief en vruchtbaar overleg sprake zal zijn. We willen ons daarin niet mengen, maar we wensen wel te kennen te geven dat het wat ons betreft noodzakelijk is om te komen tot een verantwoord bestuurlijk en technisch afwegingskader voor opkomsttijden en voertuigbezettingen. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de risico's voor burgers, bedrijven en niet in mindere mate met die voor brandweerlieden op basis van onafhankelijk praktijkonderzoek.

Ik kom op het vierde aspect. Vrijwillige brandweerlieden kan men onder de categorie burgers scharen, maar de regering vindt dat er veel breder ingezet moet worden op de eigen verantwoordelijkheid en de zelfredzaamheid van burgers in geval van rampen en crises, niet alleen in de preventieve sfeer. Naar aanleiding van vragen van de SP-fractie wordt daarop in de memorie van antwoord ingegaan. Ik verwijs naar pagina 53. Er is sprake van een project met pilots en onderzoeken. Staat de regering al enigermate voor ogen tot welke concrete acties een en ander zou moeten leiden? Moeten we denken aan een hedendaagse versie van acties, zoals die in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw werden ontplooid in het kader van de Wet Bescherming Bevolking van 1952?

Ten slotte kom ik op de rol van de CdK. Ook over dit punt zijn al veel woorden gewisseld. De memorie van antwoord heeft het voor ons echter

niet helderder gemaakt. Welk beeld resteert uiteindelijk? Wij lezen de memorie van antwoord op dit punt als volgt. In de zogenoemde "koude" fase is de CdK persoonlijk of via zijn vertegenwoordiger betrokken bij de vergaderingen van het bestuur van de veiligheidsregio, maar niet als interveniërend toezichthouder. In de "warme" fase speelt hij bij rampen of crises op lokaal vlak geen rol. Als het een calamiteit van bovenlokale betekenis betreft, kan hij als rijksorgaan aanwijzingen geven die de samenwerking in het regionaal beleidsteam betreffen. Hij kan echter geen beleidsaanwijzingen geven en dus geen inhoudelijke sturing. In het geval van een ramp of een crisis met een meer dan regionale betekenis zou hij de voorzitter van de veiligheidsregio wel beleidsaanwijzingen kunnen geven met het oog op de coördinatie tussen de regio's of op nationale belangen. Is dit een correcte samenvatting?

Los hiervan komt het ons voor dat bij landsgrensoverschrijdende samenwerking de positie van de CdK onvoldoende benut blijft. De regering is van oordeel dat de voorzitter van de veiligheidsregio hier het aanspreekpunt is en dat uitsluitend met deze functionaris -- dat is hij immers -- zaken moeten worden gedaan. Juist doordat het bij samenwerking tussen grensregio's over veel meer gaat dan alleen rampenbestrijding en crisisbeheersing -- dat wordt in de memorie van antwoord erkend -- is echter de vraag of het wel wijs en voor het buitenland helder is om op dit specifieke terrein een andere figuur dan de CdK exclusief naar voren te schuiven.

Met belangstelling zien onze fracties uit naar een reactie van de regering.

*N

De heer **Hendrixx** (CDA): Voorzitter. De CDA-fractie dankt de minister voor de beantwoording van de vele vragen in het voorlopig verslag. Op een aantal punten heeft dat verhelderend gewerkt, maar op andere punten niet. Misschien moet ik zeggen "nog niet". Ik kom daarop later terug.

Wij hebben reeds eerder instemming betuigd met de beoogde doelen van dit wetsvoorstel. De voordelen van samenwerking tussen politie, brandweer en GGD/GHOR binnen hetzelfde werkgebied worden ook in het veld breed onderkend. Territoriale congruentie kan winst opleveren in de sfeer van meer doeltreffend en doelmatig functioneren. De vraag of de wijze van vormgeving ook democratisch verantwoord is, moet vandaag indringend aan de orde worden gesteld. Voorgaande sprekers hebben dat ook al gedaan. Spreken we over verlengd of verlegd lokaal bestuur? Is de bestuurlijke constructie van de veiligheidsregio aan te merken als een vorm van verlengd lokaal bestuur, of is hier sprake van functioneel bestuur? Het begrip "verlengd lokaal bestuur" -- ik citeer uit de memorie van antwoord -- brengt tot uitdrukking dat samenwerkingsverbanden beleidsmatig en institutioneel zijn geworteld in de deelnemende gemeenten en dat die daaraan hun taakopdrachten en hun democratische legitimatie ontleen. De

minister is van oordeel dat de gekozen bestuursvorm het karakter heeft van verlengd lokaal bestuur. Zij ontkent niet dat het een bijzondere vorm daarvan is.

De Raad van State acht de aanduiding "verlengd lokaal bestuur" in hoge mate kunstmatig. Wij delen deze opvatting. De Wet veiligheidsregio's gaat over de samenwerking tussen gemeente, brandweer, GHOR en politie. Het wetsvoorstel beperkt zich in tekst en toelichting tot hulpverlening en gaat in op de hulpverleningsdiensten. De taken van de politie die betrekking hebben op de handhaving van de openbare orde en de rechtsorde, komen niet in beeld, anders dan de in de Politiewet toegevoegde taak van de hulpverlening. Het gebruik van de term "verlengd lokaal bestuur" is zelfs voor de hulpverleningstaak moeilijk vol te houden. Als onder veiligheid ook de sociale veiligheid moet worden begrepen, zal de interne spanning tussen de taken van de politie en de "Iokalisering" van de politiezorg manifest worden. Zie ook het recente onderzoek van Politie & Wetenschap in het laatste nummer van Binnenlands Bestuur.

Is de stelling van de minister verdedigbaar als alleen wordt gekeken naar de effecten op de crisis- en rampenbestrijding? Misschien is dat het geval. Wij zijn er echter van overtuigd dat de stelling niet houdbaar is in geval van een bredere toepassing van de gedachte van territoriale congruentie en in geval van het vergroten van de taakstelling, ook tot andere beleidsvelden.

De minister acht die bredere discussie niet aan de orde of niet opportuun. Ik verwijs naar pagina 19 van de memorie van antwoord. Het gevaar bestaat echter dat we met de constructie van deze wet de grens overschrijden van verlengd lokaal bestuur naar verlegd lokaal bestuur.

Ik kom op de ervaringen met de Politiewet. Uit de evaluatie van de Politiewet 1993 kunnen we lessen trekken. Bij de aanvaarding in 1993 was er in het parlement al grote bezorgdheid over de lokale beheersverantwoordelijkheid. Het kabinet gaf destijds ook toe dat --ik citeer -- "de democratische inbedding van het nieuwe politiebestedel niet in elk opzicht zo goed zal zijn als zij zou kunnen zijn, wanneer die bestuurlijke herindeling wel bevredigend zou zijn geregeld". Het kabinet voerde vervolgens aan dat "bijvoorbeeld na een dergelijke herindeling, nadat de politieregio's zijn afgestemd op die nieuwe bestuurlijke indeling van ons land, er wel een rechtstreeks en gekozen lichaam zou zijn". De zorg over de discrepantie tussen regioterritorium en gekozen bestuurslaag bleek terecht. In de evaluatie van deze wet in 2005 constateert de stuurgroep-Leemhuis -- collega Hermans citeerde daar ook al uit "dat de functie van het regionaal college is uitgehold, mede door de dominante positie van de korpsbeheerder". De rol van de gemeenteraden acht de commissie marginaal. Bij deze behandeling van het wetsvoorstel inzake veiligheidsregio's doet zich een vergelijkbare situatie voor. De minister acht "de afstand tot de lokaal gekozen organen een punt van aandacht", maar ziet geen verschil met de andere samenwerkingsverbanden. Wij delen die opvatting

niet, want de veiligheidsregio is niet beleidsarm en in het wetsvoorstel inzake veiligheidsregio's staan allerlei inperkingen ten opzichte van de Wet gemeenschappelijke regelingen die de gemeentelijke autonomie aantasten. Het wetsvoorstel vertoont een aantal essentiële afwijkingen van de Wgr. Zo noem ik de verplichte samenwerking, uittreden onmogelijk, geen administratief beroep, geen of weinig ruimte voor differentiatie, voorzitter/superburgemeester inclusief Kroonbenoeming en bekostiging. De heer Engels gaf nog meer voorbeelden.

De Raad van Hoofdcommissarissen was in 2006 hard in haar oordeel over de democratische inbedding van de regionale politiekorpsen door deze als "een farce" aan te duiden. Alle voorwaarden zijn aanwezig om tot eenzelfde oordeel te komen over de lokale democratische inbedding van de veiligheidsregio. Ik denk dan met name aan de beleving van de gemeenteraden en de gevoelstemperatuur die deze vorm hun geeft. Mij lijkt het daarom van groot belang dat wij vandaag met zijn allen stilstaan bij de vraag wat bestuurlijk het middellange of eindperspectief moet zijn. Daarbij zijn diverse ontwikkelingen van belang. De spanning tussen taak en schaal heeft de Eerste Kamer er al toe gebracht, daarover advies te vragen aan de Rob. Het kabinet heeft eerder al het beeld opgeroepen dat de veiligheidsregio, de politieregio en het waterschap territoriaal congruent en bestuurlijk geïntegreerd in een eindmodel terecht zouden komen. Hoe moeten we dat nu plaatsen tegenover de sterk sectoraal gekleurde gedachten over vermindering van het aantal politieregio's en de nog niet uitgekristalliseerde gedachten over de taak, plaats en aantal van de waterschappen. Overigens leeft ook de gedachte om de taak van de waterschappen eventueel bij de provincies onder te brengen. Wij moeten ons realiseren dat verdergaande opschaling negatieve gevolgen zal hebben voor de lokale invloed.

Reeds tijdens het wetgevingsproces heeft een snel traject plaatsgevonden van opschaling van GGD's, waardoor de directe invloed van gemeenten ook op dat punt afneemt. Ook hier doet zich dus een verlies aan nabijheid van gemeenten voor. De heer Holdijk sprak net ook al in kritische zin over de regionale omgevingsdiensten en de aandacht die de Eerste Kamer daaraan heeft besteed middels de motie-Huijbregts-Schiedon c.s. We kunnen constateren dat er sprake is van een eigen dynamiek als het regionale kanaal op de schaal van de politieregio is veiligheidsregio eenmaal is gegraven. Hoe meten we of de gemeenten of gemeenteraden deze constructie aanvaardbaar achten? Kan hier onderzoek naar worden gedaan, eventueel als onderdeel van een breder onderzoek naar de werking van de wet? Ik vroeg het al: wat is de gevoelstemperatuur van de gemeenteraden?

Aangaande de "superburgemeester" ligt, staatsrechtelijk gezien, de uitvoering van de motie-Cornielje meer voor de hand. Dat past beter in het "huis van Thorbecke". Bovendien wordt met de introductie van de "superburgemeester" het democratisch deficit niet weggenomen.

Ik maak een parallel met de meldkamers. Daar hebben we gezien dat aanvankelijk iedere sector zijn eigen meldkamer had. Via collocatie en vervolgens gemeenschappelijke meldkamers gaan we richting geïntegreerde meldkamers. Naar analogie daarvan zullen we na de fase van territoriale congruentie door willen groeien naar geïntegreerd regionaal bestuur. We moeten dan vaststellen dat op dat niveau geen democratisch forum aanwezig is. Wij achten dat een niet-wenselijke en democratisch niet-aanvaardbare uitkomst. Het maken van keuzes vergt een bredere afweging dan alleen het belang van een goede rampenbestrijding en crisisbeheersing. Wij nodigen de minister daarom uit, nader in te gaan op het langetermijnperspectief en op haar uitgangspunten dan wel die van het kabinet. De brede heroverwegingsoperatie is gaande en zal zonder twijfel van invloed zijn op een aantal van de hiervoor genoemde ontwikkelingen en keuzemogelijkheden.

De minister heeft in haar toespraak ter gelegenheid van het afscheid van de heer Van Kemenade als voorzitter van de Rob een visie gegeven op de overheid van de toekomst. Daar heeft zij inderdaad gesproken over drie lagen: de Europese, de nationale en de lokale. Ik citeer haar: "Over de vraag hoe we regionale vraagstukken aanpakken, moeten we mijns inziens nog eens heel goed nadenken. Misschien moeten we op dat niveau zien te komen tot veel flexibeler bestuursvormen, die recht doen aan een specifiek probleem of opgave. De regionale omgevingsdiensten, waarover wordt gediscussieerd, vind ik daarvan een goed voorbeeld." U hebt kunnen vaststellen dat deze Kamer het niet als een goed voorbeeld ziet als dat verplichte oplegging is van dat fenomeen. Gegeven de Grondwet, is het echter opmerkelijk dat de provincie in dit citaat van de minister niet voorkomt. Heeft de minister al afscheid genomen van de provinciale bestuurslaag met de keuze voor het beginsel dat een taak bij voorkeur op maximaal twee niveaus moet worden behandeld?

Wij willen reeds nu stellen dat een zwaarwegend punt bij de beoordeling van heroverwegingsvoorstellen zal zijn of deze verenigbaar zijn met de Grondwet en met het "huis van Thorbecke". Daarin past dat wij voor niet-nationale, maar wel bovenlokale zaken een grotere rol toekennen aan de provincie dan uit dit wetsvoorstel blijkt. Onze voorlopige conclusie is dat wij behoefte hebben aan een indringende nadere gedachtewisseling over het hoofdbezwaar dat wij op deze wijze de grens overschrijden van verlengd lokaal bestuur naar verlegd lokaal bestuur en dat op het gekozen niveau van de politieregio is veiligheidsregio een democratisch forum ontbreekt.

Een gelijktijdige parlementaire behandeling van het voorstel voor een nieuwe politiewet en het voorstel voor een wet veiligheidsregio's zou op zichzelf gewenst zijn. Een vertraging van de regionalisering is echter niet in het belang van de hulpverlening. Om het nadeel van een gescheiden wetgevingstraject te ondervangen stellen wij voor het wetsvoorstel inzake veiligheidsregio's tijdelijk te aanvaarden als een afwijking op onderdelen van de

bestuurlijke hoofdstructuur. Wij zijn er daarom voorstander van, de werkingsduur van deze wet te beperken tot vier jaar en de wet te evalueren. Dit, redenerend vanuit de gedachte dat de hierin opgenomen afwijkingen ten opzichte van de Wgr en het democratisch forum slechts tijdelijk aanvaardbaar zijn, maar een definitieve beoordeling in breder verband noodzakelijk maken. Wij overwegen op dit punt, een motie in te dienen, mede afhankelijk van het antwoord van de minister.

Ik plaats nog enkele kanttekeningen bij het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel geeft geen inzicht in de bedragen die gemoeid zijn met het functioneren van veiligheidsregio's of politieregio's. De ontwikkeling van politieregio's laat zien dat een stimulerende rol voor inzicht in kosten en besparingsmogelijkheden wenselijk is, bijvoorbeeld op het terrein van ICT. Welke ervaringsgegevens kunnen behulpzaam zijn bij de verdere doorontwikkeling van de veiligheidsregio's? De minister erkent op bladzijde 46 van de memorie van antwoord dat het beeld bestaat dat er aanzienlijke besparingen mogelijk zijn met gemeenschappelijke meldkamers. De minister staat ook positief ten opzichte van gemeenschappelijke meldkamers voor meer dan een regio. Hoe kan worden bereikt dat deze bewegingen bottom-up worden gestimuleerd? Wij sluiten ons graag aan bij de woorden van de heer Hermans.

In het wetsvoorstel is gekozen voor de brandweer als uitvoerend centrum van de crisisbeheersing. Dat verklaart mede de voorkeur voor regionalisering van de brandweer, een situatie die nog niet overal is bereikt. Is overwogen om deze taak toe te kennen aan de politie, die immers in iedere veiligheidsregio regionaal is georganiseerd en over de nodige expertise beschikt vanwege de betrokkenheid bij crises en rampen? Welke overwegingen zijn doorslaggevend geweest voor de keuze ten gunste van de brandweer? Kan een keuze ten gunste van de politie positieve gevolgen hebben voor het intergemeentelijke karakter van de brandweer en de positie van de vrijwilligers?

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Voorzitter. Ik heb een korte vraag aan collega Hendriks. Hij geeft aan dat nog niet overal is bereikt dat de brandweer is geregionaliseerd. Bedoelt hij dat cynisch? Immers, nog niet in de helft van de regio's van de 25 is dat bereikt.

De heer **Hendriks** (CDA): Ik gebruik inderdaad wel eens cynische termen, maar hier heb ik het als een feitelijke mededeling bedoeld. Ik neem aan dat de minister in haar beantwoording zal ingaan op het kwantitatieve aspect.

Een ander punt dat ik wil aansnijden is dat in de veiligheidsregio er sprake zal zijn van samenwerking tussen rood, wit en blauw. Als daaraan de regionale omgevingsdiensten worden toegevoegd, moet worden geconstateerd dat de gemeenten op ambtelijk niveau sectoraal worden opgeschaald, maar dat dit niet geldt voor de algehele coördinerende en ondersteunende taken. Hoe wordt daarnaar op gemeentelijk niveau

gekeken? Voorziet men hier problemen? Welke oplossingen zijn daarbij voorhanden?

Het onderwerp "landsgrensoverschrijdende samenwerking" is eerder al aan de orde gesteld. De CDA-fractie hecht net als de minister grote waarde aan het bevorderen van die samenwerking. Zij wil ook hier haar waardering uitspreken voor de inzet van de minister op dit terrein, zoals die blijkt uit de stukken over de landsgrensoverschrijdende samenwerking die recentelijk aan de Tweede Kamer zijn toegezonden en daar zijn besproken. Om te voorkomen dat afbreuk zou worden gedaan aan de toegevoegde waarde van de commissaris van de Koningin in de landsgrensoverschrijdende samenwerking hechten wij er aan dat de mogelijkheid blijft bestaan dat de commissaris van de Koningin een actieve rol kan vervullen op een breed terrein van samenwerking. Het spreekt voor zich dat het niet tot zijn taak gerekend wordt om concrete werkafspraken te maken op het terrein van onderwerpen waarover de veiligheidsregio dient te waken. Vandaar dat mijn fractie de suggestie heeft gedaan om artikel 1 van de ambtsinstructie voor de commissaris van de Koningin aan te vullen met het internationale aspect, waarbij het accent ligt op het bevorderen van de samenwerking. Vanuit eigen historie weet ik dat daar groot belang aan moet worden toegekend. Nu spijt het mij alleen te moeten constateren dat wij het antwoord van de minister teleurstellend achten. Dat geldt ook voor de motivering. De minister stelt op bladzijde 49 dat er geen formele rol meer is voor de commissaris van de Koningin in de grensoverschrijdende samenwerking. Verder schrijft zij -- ik citeer: "De commissaris van de Koningin aanstellen als aanspreekpunt zou in het buitenland ten onrechte de indruk kunnen wekken dat met hem zaken gedaan kunnen worden." Zij onderschat daarmee wat er zowel in Nedersachsen als in Nordrhein-Westfalen als in België en bij de Vlaamse overheid aan verwachtingspatronen bestaat ten aanzien van dingen die je gemeenschappelijk zou kunnen doen dan wel bevorderen.

De CDA-fractie heeft de minister gevraagd naar de afbakening van bevoegdheden in geval van bovenregionale situaties zoals hoogwaterstanden en dreiging van overstroming. Wij constateren dat de minister zeer sober is geweest in haar antwoord en nodigen haar dan ook uit, haar mening uiteen te zetten aan de hand van de hoogwaterproblematiek, hetgeen bijna altijd een bovenregionale aangelegenheid is. Niet helder is wat er op dit punt wordt gewijzigd door toedoen van het wetsvoorstel inzake veiligheidsregio's. De dreiging van gevaren op grond van hoogwater is nauw verbonden met de rol van waterschappen. De provincie met haar verantwoordelijkheid als toezichthouder en haar zorg voor het fysieke leefmilieu is bij uitstek geschikt om regie te voeren in deze situaties, die niet vragen om meer bestuurlijke partners en actoren. Een heldere uiteenzetting stellen wij op dit punt op prijs. Daarbij merken we op dat de stroomgebiedsbenadering eerder vraagt om minder partners en actoren dan om meer.

Ik kom aan het slot van mijn betoog. De focus van het debat ligt vandaag op de

verantwoordelijkheid van de overheid voor een deel van de veiligheidszorg. De rol van de burger, het bedrijfsleven en de samenleving blijft daardoor onderbelicht. Hoe essentieel deze rol kan zijn, is onlangs weer gebleken door het optreden van Johan Schuringa, waarvoor hulde! In het veiligheidsbeleid voor de toekomst is het van groot belang dat de mogelijkheden van de private sector worden verkend en verder worden ontwikkeld. Het project zelfredzaamheid heeft dan ook onze volledige steun. Op deze wijze kan een goede balans worden gevonden in de aandacht tussen preventie en repressie. Ook zeggen wij u graag na dat het belang van oefenen, oefenen en nog eens oefenen niet genoeg kan worden benadrukt.

Het is bijna tien jaar geleden dat de ramp in Enschede heeft plaatsgevonden. Bij de evaluatie ervan is gebleken dat de op rijksniveau aanwezige kennis na Muiden en Culemborg over de onwenselijkheid van opslag van vuurwerk in woonwijken, niet beleidsmatig was vertaald in het ruimtelijk en milieubeleid van het Rijk, noch was gedeeld met medeoverheden. Daaraan moest ik denken toen ik in de memorie van antwoord las dat in het kader van het programma Vernieuwing toezicht de onderlinge samenwerking en afstemming tussen inspecties is geïntensiveerd. De samenwerking betreft -- ik citeer ook hier -- "in eerste instantie de rijksinspecties, maar het is de bedoeling dat ook andere toezichthouders zoals gemeenten, waterschappen en provincies aanhaken". Deze volgtijdelijkheid geeft naar mijn mening onvoldoende uitdrukking aan de medeverantwoordelijkheid van andere overheden. Schakel deze, als het enigszins kan, eerder in bij deze processen. Er is voldoende leergeld betaald. Mijn fractie verneemt graag de reactie van de minister op haar inbreng.

*N

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Voorzitter. De thema's die ik aan de orde stel zijn precies dezelfde als de thema's die alle voorgangers aan de orde hebben gesteld, ook in de intentie waarin ze zijn vertaald. Het begint dan ook met de democratische legitimatie. Op 6 april 2004 mocht ik namens de toenmalige fractie van de PvdA in deze Kamer het woord voeren tijdens de plenaire behandeling van het voorstel voor de Wet kwaliteitsbevordering rampenbestrijding. Toen, evenals nu, heeft onze fractie naar voren gebracht dat ze instemt met het wetsvoorstel, maar het van het allergrootste belang vindt dat er een perspectief ontwikkeld wordt voor de bestuurlijke en democratische inbedding van de voorgestelde veiligheidsregio's. Hoewel iedereen toen en nu overtuigd was en is van de noodzaak om tot een professionele aanpak van optreden bij rampen en crises te komen, heeft het zes jaar geduurd voor de uitwerking van de wet van 2004 ter goedkeuring voorlag, nu pas. Dat is lang en heeft ongetwijfeld te maken met de bestuurlijke drukte in ons land, gecombineerd met een schier eindeloze overlegcultuur, waarmee in bijna alle beleidssectoren geworsteld wordt: 441 gemeenten, 12 provincies, 26 waterschappen en een woud aan

stadsregio's, interregionale besturen en gemeenschappelijke regelingen die daartussen en daaromheen zijn gegroeid. Stroperigheid in besluitvorming zit meer en eerder tussen de verschillende bestuursorganen dan in de relatie tussen overheid en burger, zo meent mijn fractie. Juist in die laatste relatie zoekt de wetgever, vooral de regering en de Tweede Kamer, bij voortduring de oorzaak van trage besluitvorming. Onder andere zien wij dat in voorstellen voor het inperken van het belanghebbendenbegrip en de invoering van het relativiteitsvereiste, maar dit terzijde! Over twee à drie weken komen wij hier in het kader van de Crisis- en herstelwet zeker op terug.

Al decennialang wordt er gemopperd over de toenemende bestuurlijke drukte op regionaal niveau met afnemende democratische legitimatie. Het ene na het andere belangwekkende advies van gerenommeerde oud-bestuurders, adviesorganen en bestuurskundigen is in de loop der jaren verschenen en vervolgens in de la verdwenen. De opgave waar regering en parlement in de komende periode dan ook voor staan, is om over partijpolitieke tegenstellingen heen, tot een aan de 21ste eeuw aangepaste bestuurlijke organisatie van ons land te komen, effectief, efficiënt en democratisch gelegitimeerd. Wij gaan ervan uit dat regering en parlement voldoende politieke lef hebben -- met deze minister moet dat zeker lukken -- om de komende periode in het licht van de heroverwegingen tot aanpassingsvoorstellen voor de bestuurlijke organisatie te komen. Overigens is dit ook een oproep aan onszelf, want het gaat er niet alleen om dat wij met elkaar formuleren waar wij tegen zijn, zoals bijvoorbeeld bij aanpassingen op dit wetsvoorstel, maar ook of wij vervolgens met elkaar in staat zijn om over die partijpolitieke tegenstellingen heen te kijken naar waar we voor zijn. Pas dan kan de oproep daadwerkelijk succesvol zijn. Ik zou met genoegen een dergelijk debat in deze Kamer aan willen gaan naar aanleiding van de heroverwegingsvoorstellen.

Ook voor de rampenbestrijding blijft het binnen de huidige structuur moeilijk om het goede schaalniveau met bijbehorende beslissingsstructuur te vinden. Vanaf 2004 is gebouwd aan een organisatiestructuur en kwaliteitssysteem op regioniveau. De indeling van de veiligheidsregio's is al vanaf dat moment een feit. Op deze indeling valt qua geografische logica en praktische uitvoerbaarheid heel wat af te dingen. Ik noem maar weer een voorbeeld van bij mij om de hoek, het voorbeeld van Hattem. Die gemeente ligt op de grens van Zwolle, maar mocht niet naar eigen wens ingedeeld worden in de veiligheidsregio Zwolle. Zij moest in de regio Apeldoorn worden ingedeeld, een regio die loopt van Winterswijk tot de IJssel en Harderwijk, terwijl het ziekenhuis op vijf minuten om de hoek is. Tussen 2004 en nu zijn alle tegenstribbelende gemeenten echter gezagstrouw overstag gegaan en zijn de veiligheidsregio's in bestuurlijk Nederland een feit.

Het voorliggende wetsvoorstel codificeert de uitwerking van de in 2004 gekozen organisatiestructuur en de nadere bevoegdheden tussen de benoemde vertegenwoordigers. Op zich is

daarmee niet zoveel mis als het als een uitvoeringsdienst of als functioneel bestuur beschouwd zou worden maar -- dit is logisch ook -- het ziet ernaar uit dat rampen bestrijden en rampen voorkomen hand in hand gaan, waardoor beleid en uitvoering dichter bij elkaar komen te liggen en er langzaam, maar zeker een nieuwe bestuurslaag wordt geïntroduceerd zonder democratische legitimatie.

Het gemak van het schaalniveau van de veiligheidsregio's blijkt ook uit het feit dat in de WABO gepleit wordt voor het opzetten van omgevingsdiensten die congruent zijn met het niveau van de veiligheidsregio's. Anderen hebben daarop ook al gewezen. Beetje bij beetje wordt op deze manier het lokale bestuur uitgehold, de democratische legitimatie steeds meer verzwakt, de bestuurlijke drukte en de onduidelijkheid over wie waarvoor verantwoordelijk is, vergroot. Dat vraagt om herbezinning en verandering zonder dat dat gepaard moet gaan met jarenlange systeemdiscussies. In dat licht gezien, komt het de fractie van de PvdA voor dat het voorstel van CDA-collega Hendriks om een horizonbepaling in deze wet op te nemen, een ondersteuning van het beleid van deze minister kan zijn om daadwerkelijk te komen tot vermindering van de bestuurlijke drukte en om te komen tot democratisch gelegitimeerde bestuursorganen die qua omvang in staat zijn om de steeds meer gespecialiseerde taken en verantwoordelijkheden aan te kunnen.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Voorzitter. Ik vraag mevrouw Meindertsma graag of zij een termijn voor een dergelijke horizonbepaling in haar hoofd heeft.

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Ik vraag de minister nog hoe zij dat ziet, dus ik neem aan dat zij daarop zal reageren. In ieder geval gaf collega Hendriks in zijn eerste termijn aan dat hij een horizonbepaling van ongeveer vier jaar zag.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): En daar sluit u zich bij aan?

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Als wij met elkaar serieus kijken naar wat er uit de heroverwegingen zal komen, wij daarover discussiëren en vervolgens tot implementatie overgaan, denk ik dat een jaar of vier niet te lang is.

In het verlengde daarvan menen wij dat er de eerstkomende jaren enige rust op het front van de geografische indeling, zoals die nu gemaakt is, moet zijn en binnen het huidige stelsel zo min mogelijk wijzigingen plaatsvinden. Een hard punt voor ons is de territoriale congruentie tussen de veiligheidsregio en politieregio. Als wij de minister goed hebben begrepen in de memorie van antwoord, deelt zij die laatste opvatting, maar sluit zij niet uit dat er nog enkele veiligheidsregio's op korte termijn samengevoegd moeten worden. Wij zouden er bij de minister op willen aandringen om de wijzigingen zo beperkt mogelijk te laten zijn en om nu alle aandacht op de kwaliteit van de uitvoering te richten in plaats van op organisatiestructuren. Ik krijg graag een

bevestiging van de minister op beide punten, zodat wij de verschillende nieuwjaarstoespraken waarin schaalvergroting van de politie aan de orde kwam, kunnen relativiseren. Overigens ben ik mij ook bewust van de beperkingen van de minister, want ik zag vanmorgen juist een motie van het Tweede Kamerlid Brinkman, waarin nota bene opgeroepen wordt om na te gaan of er niet tot schaalvergroting van de veiligheidsregio's gekomen moet worden. U begrijpt dat ik de minister zou willen oproepen om van die motie te zeggen dat zij daar welwillend kennis van neemt, maar haar niet zal uitvoeren, mocht zij aangenomen worden.

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Ik kom nog even terug op de voorlaatste opmerking van mevrouw Meindertsma over de oproep aan de minister om mee te doen aan het debat over een fundamentele herijking van onze bestuurlijke organisatie en over de termijn van vier jaar. Kan mevrouw Meindertsma ook niet van mening zijn dat het wel dienstig is om met de discussie over de invulling niet te lang te wachten als je op niet al te lange termijn resultaten wil boeken en intussen de rust enigszins wil bewaren, zoals zij ook heeft gezegd?

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Daarmee ben ik het helemaal eens. Laten we er vooral ook zelf eens mee beginnen, want misschien zijn het wel de regeringen die vervolgens door hun parlementen, door de Tweede en de Eerste Kamer, weer teruggeroepen moeten worden omdat ze constateren dat de partijpolitieke tegenstellingen op dit punt ongelooflijk groot zijn. Als wij hier overheen willen komen, zullen wij echt over onze eigen schaduw heen moeten springen.

De heer **Engels** (D66): Mag ik een aanvullende vraag stellen? Die is niet politiek bedoeld, maar procesmatig. We kennen allemaal de werking en de functie van coalitieakkoorden, die bindend zijn voor coalitiefracties en ook voor het kabinet. Heeft mevrouw Meindertsma ook de indruk dat het probleem dat op dit moment aan de orde is en dat we vanuit verschillende fracties aankaarten, aanleiding zou kunnen zijn om te stellen dat het coalitieakkoord vatbaar moet zijn voor heroverweging, eerder dan de afloop van een kabinetsperiode? Nu bestaat de indruk dat daarover geen discussie gevoerd kan of moet worden, omdat dat is uitgesloten.

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Het fantastische punt nummer één is dat wij als Eerste Kamer niet gebonden zijn aan een coalitieakkoord. Wij kunnen dus bijvoorbeeld vrijelijk de discussie aangaan. Punt twee is dat in het coalitieakkoord is afgesproken dat er niet zou worden gepraat over systeemwijzigingen of veranderingen in de bestuurlijke organisatie, maar dat een werkgroep zich in het kader van de heroverwegingsoperatie nu wel uitgerekend over dit punt gaat buigen. Laat de regering, maar ook het parlement, dus de Eerste en de Tweede Kamer samen, aan de hand van de scenario's die over ongeveer een maand uitkomen - ik begrijp dat er in scenario's gedacht gaat

worden -- die kans oppakken! Daartoe roep ik hier op.

Mijn tweede punt is de betrokkenheid van de samenleving en de inzet van vrijwilligers. Het begrip veiligheidsregio is inmiddels in bestuurlijk Nederland een ingeburgerd begrip. Er is nog een wereld te winnen, wil de letterlijke betekenis van het woord inburgeren realiteit worden. En toch zal dat moeten. In het advies van het Rob "Beter besturen bij rampen" wordt met enige nadruk gewezen op de gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheid, burgers en bedrijven. Duidelijk moet zijn wat de burger verwachten kan en mag van de overheid en de overheid van de burger. Daarom, aldus het advies, is het van belang dat er een visie ontwikkeld wordt op de zelfredzaamheid van burgers met daaraan gekoppeld handelingsperspectieven. Dat spreekt de fractie van de PvdA aan. Kan de regering aangeven op welke wijze binnen en buiten de veiligheidsregio's de aandacht voor de zelfredzaamheid van burgers bij crises en rampen invulling gekregen heeft? Dat was een van onze vragen in het verslag. Hoewel wij zeer te spreken zijn over de memorie van antwoord naar aanleiding van het verslag, waarvoor hartelijk dank, is op deze vraag geen of weinig antwoord gekomen. Op de vraag van de fractie van D66 wordt aangegeven dat de zelfredzaamheid van burgers bevorderd moet worden en dat daarvoor een tweejarig project in het leven geroepen is onder de titel "zelfredzaamheid bij rampen en crises". Niet alleen na een ramp of crisis, maar ook bij het voorkomen van een ramp is de inzet van burgers buitengewoon belangrijk. Collega Hendriks gaf daar zojuist een uitstekend voorbeeld van. Het betrekken van burgers en bedrijfsleven bij het veiligheidsbeleid kan van levensbelang zijn voor een gezonde en veilige samenleving. Daar moet een gemeentebestuur en een gemeenteraad een belangrijke rol bij spelen. Maar zo wordt dat op dit moment, volgens het onderzoek van Politie & Wetenschap, niet ervaren.

In Binnenlands Bestuur van afgelopen weekend lezen wij dat de raadsleden zich onvoldoende betrokken voelen bij het veiligheidsbeleid en nog negatiever zijn over de veiligheidssituatie in hun gemeente. Dat is verontrustend en ik hoop dat de resultaten van een dergelijk onderzoek allereerst voor raadsleden zelf maar ook voor de minister aanleiding zijn om niet alleen tijdelijk middels een tweejarig project, maar ook blijvend de betrokkenheid van de samenleving bij haar eigen veiligheid op de agenda te houden en met nadere voorstellen te komen. Kan de minister aangeven op welke wijze zij denkt dat de inzet en betrokkenheid van burgers, van private organisaties en bedrijfsleven versterkt kan worden in het veiligheidsbeleid? Het is immers ondenkbaar dat de overheid in haar eentje een veilige samenleving kan garanderen zonder inspanningen van de samenleving. Daar moet planmatig en gericht op ingezet worden. Het gaat niet alleen om het voorkomen van en optreden bij een ramp of crisis, maar ook om signalering van wat zich afspeelt in de directe eigen omgeving.

Om een voorbeeld te geven: de mogelijkheid tot vergunningvrij bouwen wordt in recente wetgeving aanzienlijk uitgebreid. Waar tot voor kort brandveiligheid van ieder nieuw op te richten bouwwerk getoetst werd, zal dat verminderen. Dat brengt risico's met zich en het moet niet als verkeerd gedrag beschouwd worden wanneer burgers of vrijwilligers op het gemeentehuis vermoedens van onveilige situaties kunnen melden. Het is niet zo verkeerd om daarvoor en voor vele andere zaken de veiligheid betreffende bijvoorbeeld een signaleringspunt in te richten.

Bij de brandweer speelt de lokale verankering en de inzet van vrijwilligers een grote en belangrijke rol. Die inzet moet gekoesterd worden en behouden blijven, maar mag een professionele regionale brandweer niet in de weg staan. Wij hebben kennisgenomen van de zorgen van de vakvereniging van brandweervrijwilligers over de gevolgen voor juist de vrijwillige inzet bij de regionalisering van de brandweer. Wij begrijpen deze zorgen, maar zien ook dat bestrijden van rampen een regionale aanpak met daarbij behorende eenduidige bevelsstructuur en toenemende kwaliteit en beschikbaarheid noodzakelijk maakt. Onze vraag aan de minister is of er geen slimme verbinding gemaakt kan worden tussen de inzet van vrijwilligers op lokaal niveau en een regionale brandweer, waar vooral beroepskrachten ingezet worden.

De adviestaak van de veiligheidsregio. De kwaliteit van het risicoprofiel of -plan dat gemaakt wordt op regionaal niveau is van cruciaal belang voor een goede voorbereiding van het optreden bij een ramp. Daarom is het logisch dat het doen opstellen van een risicoanalyse niet alleen leidt tot het adequaat voorbereiden op de rampen als gevolg van geïnventariseerde risico's, maar dat tegelijkertijd geprobeerd wordt om de risico's te verminderen door maatregelen die bijvoorbeeld in de beleids sfeer van ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer en andere beleidsterreinen thuishoren.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Voorzitter. Mevrouw Meindertsma sprak haar zorg uit over de vrijwillige brandweer. Ziet zij ook nog een verschil in rol voor de vrijwilligers bij de brandweer voor de 95% van de "reguliere" rampen en de 5% bovenlokale rampen?

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Ik moet ogenblikkelijk toegeven dat ik daar onvoldoende professioneel voor ben en te weinig precies weet hoe die in elkaar zit om daarvoor nu aanwijzingen te geven in de zin van hoe het zou moeten en kunnen. Ik heb in mijn pleidooi aangegeven dat ik in de breedte vind dat vrijwilligers ingezet moeten worden en dat er bij de brandweer sprake is van een lange traditie. Ik begrijp buitengewoon goed dat het door vergroting van de afstand werk/wonen en door toenemende kwaliteitseisen van professionalisering, bijvoorbeeld de beschikbaarheid overdag, ook ingewikkeld is. Ik begrijp ook heel goed dat vanuit een adequate bestrijdingsorganisatie de relatie tussen

beroepskrachten en vrijwilliger in de huidige tijd ingewikkelder is dan vroeger. Mijn oproep is om na te gaan of de inzet van vrijwilligers op lokaal niveau behouden kan worden.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Vandaar dat ik tracht, na te gaan in hoeverre de mogelijkheid er is om na te denken over verschillende rollen op verschillende tijdstippen.

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Ik denk niet dat wij hier in de Eerste Kamer in de positie zijn, als wij er al voldoende verstand van zouden hebben, om op dat punt met voorstellen te komen.

Voorzitter. Ik was bij het niet alleen bestrijden van rampen, maar ook het voorkomen ervan door de risico's te verminderen. Op de vraag van onze fractie wat er gebeurt wanneer twee van de twaalf gemeenten niet bereid zijn om de onderbouwde adviezen van het bestuur van de veiligheidsregio met betrekking tot het voorkomen van risico's serieus te nemen en gewoon doorgaan met een eigen gemeentelijk beleid, dat strijdig is met de adviezen van de meerderheid van het bestuur van de veiligheidsregio, wordt geantwoord dat de ontvanger van het advies niet gebonden is aan het advies, maar wel wat uit te leggen heeft. Aan wie die gemeente of eigenlijk alleen maar die burgemeester wat uit te leggen heeft, is volstrekt onduidelijk en het maakt wederom duidelijk dat de gekozen structuur beter tijdelijk dan structureel kan zijn. Naar ons oordeel ligt het voor de hand dat in het Besluit veiligheidsregio's op niet al te lange termijn de risicobeheersing c.q. de preventie onderwerp van nadere uitwerking zou moeten worden, wat het nu niet is.

Grensoverschrijdende rampenplannen. De fractie van de PvdA maakt zich al enige tijd bezorgd over de aansturing van grensoverschrijdende risicoplannen in het algemeen, en de situatie rond de Westerschelde in het bijzonder. In Binnenlands Bestuur lazen we dat de provincie Zeeland, de Veiligheidsregio Zeeland en Rijkswaterstaat eindelijk tot een gezamenlijke rampenaanpak besloten hebben, waaraan ook de Antwerpse havens medewerking verlenen. De kosten zijn 6 mln.; ik citeer Binnenlands Bestuur. In de beantwoording van de minister wordt ervan uitgegaan dat de bevelsstructuur bij een ramp ligt bij de voorzitter van de veiligheidsregio.

Twee vragen op dit punt. Allereerst de vraag wie de kostendrager is van regionale grensoverschrijdende plannen, bijvoorbeeld van dit plan van die 6 mln. De tweede vraag is -- aansluitend bij wat mijn collega's Hendrixx en Holdijk gevraagd hebben -- of het juist bij grensoverschrijdende gevallen in zijn algemeenheid, maar bij de Westerschelde in het bijzonder niet veel meer voor de hand ligt dat de CdK een actieve rol vervult. Dat geldt zeker omdat wij begrijpen dat er in de situatie in Zeeland ook nog een verschil is tussen de verantwoordelijke voor het rampenplan op de Westerschelde, de CdK en de voorzitter van de veiligheidsregio. Graag een toelichting van de minister hierop.

Ik kom op de rol van de inspectie bij het voorkomen van rampen, waarover ook de heer Hendrixx heeft gesproken. Voor zover wij dat begrepen hebben uit de studies en analyses -- de heer Hendrixx bevestigde dat en hij zat er in die tijd dicht bij -- rond met name de ramp in Enschede was een belangrijke oorzaak van de niet vroegtijdig gesignaleerde onveiligheid rond de vuurwerkfabriek de sectorale gerichtheid van inspectiediensten, die ieder verantwoordelijk zijn voor een klein deeltje. Er was niemand die het geheel kon overzien en zich daarvoor verantwoordelijk achtte. Wij stelden in het verslag de vraag wat er de afgelopen tien jaren voor resultaat bereikt is op dit terrein. Uit het antwoord van de minister concluderen wij dat er sprake is van onderlinge samenwerking en afstemming van de inspecties c.q. het toezicht, maar dat dit proces nog lang niet afgerond is en vooralsnog niet tot daadwerkelijke vermindering van inspecties of overdracht van taken aan provincies geleid heeft. Dat vinden wij een teleurstellende uitkomst. Er is nu een bouwwerk neergezet op regionaal niveau om op uitvoeringsniveau tot een betere organisatie te komen, maar op landelijk niveau, dus ook bij het toezicht op bijvoorbeeld het verlenen van vergunningen, is de slag nog niet echt gemaakt. De oplossing van minder toezichthoudende organen lijkt voor de hand te liggen. Waarom heeft deze uitwerking nog niet plaatsgevonden? Bestaat er wel een oprecht voornemen om tot vermindering van landelijk verkokerde inspectiediensten te komen?

Ten slotte wil mijn fractie de oprechte waardering uitspreken voor de wijze waarop alle betrokkenen, bestuurders, politie brandweer, GGD's en daarbinnen vooral de uitvoerende professionals, zich bij ieder zich aandienende ramp volledig en professioneel inzetten. Uit het optreden bij grote ongelukken en rampen de afgelopen jaren blijkt over het algemeen dat de organisatie op orde is, de inzet bijzonder groot is en dat er altijd voor een volgende keer weer wat te verbeteren valt. Maar respect voor de aanpak en inzet van al deze mensen is op zijn plaats.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

*N

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Voorzitter. Een van de kabinetsprioriteiten is dat de rampenbestrijding begin 2010 op orde moet zijn. Dat is waarlijk geen sinecure, want als er iets opvalt aan de evaluatie van de rampen of bijna-rampen die we de afgelopen jaren in Nederland hebben gehad, is dat de organisatie van de bestrijding ervan vaak gebrekkig functioneert. Het is dan ook nog maar de vraag of we er met deze wet alleen al zijn. Rampenbestrijding is mensenwerk en dat blijkt in de praktijk. In dat opzicht mogen we dankbaar zijn voor het feit -- ik sluit mij aan bij collega Meindertsma -- dat zo veel mensen zich -- soms met gevaar voor eigen leven -- inzetten om bij calamiteiten burgers te redden, te reanimeren en te behandelen. Maar het minste wat wij als wetgever

kunnen doen, is ervoor zorgen dat het wettelijk kader daarbij dan ook in orde is. In zoverre zijn we dan ook blij met de inspanningen van de minister op dit terrein.

De behandeling van de Wet veiligheidsregio's maakt deel uit van de kabinetsprioriteit. De Wet veiligheidsregio's (WVR) die wij vandaag behandelen vervangt de Brandweerwet 1985, de Wet Rampen en Zware Ongevallen (WZRO) en de Wet Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (WGHOR).

De fractie van de SP onderschrijft de doelstelling van de Wet veiligheidsregio's, namelijk dat veiligheidsregio's worden ingesteld waarin politie, brandweer en spoedeisende medische hulp intergemeentelijk samenwerken bij het bestrijden van bovenlokale rampen en het oplossen van bovenlokale crises. In de praktijk wordt er al behoorlijk naar de ideeën van de Wet veiligheidsregio's gewerkt. De wet was dan ook al enige jaren in de maak en het veld werd in ruime mate bij de totstandkoming van de wet betrokken. Mijn fractie was dan ook niet verbaasd, al vindt zij het wel opmerkelijk, dat de minister 16 december jongstleden aan de Tweede Kamer schreef dat begin 2010 de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid zal rapporteren of de veiligheidsregio's voldoen aan de zogenaamde "Basisvereisten Crisismanagement", zoals opgenomen in het Ontwerpbesluit veiligheidsregio's. Kan de minister al toelichten hoe de veiligheidsregio's er in dit opzicht, aldus de inspectie, voorstaan? Het lijkt me voor ons allemaal prettig aan het begin van het debat van de minister over deze praktijkbeoordeling te kunnen vernemen.

De memorie van antwoord van 54 pagina's was uitgebreid. Er is naar onze mening zeer serieus geprobeerd, de vragen van de Eerste Kamer grondig te beantwoorden. Voor deze uitvoerige beantwoording van de door ons en anderen gestelde vragen is mijn fractie de minister en haar ambtenaren dan ook zeer erkentelijk. Dat mag ook wel eens met zo veel woorden gezegd worden! Desalniettemin houdt mijn fractie nog een aantal vragen over waarop wij hopelijk vandaag ook een bevredigend antwoord zullen krijgen. Op die vragen kom ik zo. Daaraan voorafgaand wil mijn fractie graag met de minister en de collega's van deze "chambre de réflexion" het volgende punt van twijfel delen, dat door meerdere collega's vandaag al is aangeroerd, namelijk het punt van verlengd lokaal bestuur.

In de memorie van antwoord wordt door de minister opgemerkt dat de SP-fractie met recht beducht zou kunnen zijn voor het creëren van een nieuwe bestuurslaag, ware het niet dat de reikwijdte van de bevoegdheden van de veiligheidsregio zeer beperkt is. Wij zijn blij dat de minister onze zorgen op dit terrein deelt. Maar voorzitter, ook diverse andere fracties hebben hun bedenkingen bij de gemeenschappelijke regeling in verplichte vorm. Bedenkingen enerzijds vanwege de beperkte waarborg van democratische legitimatie en anderzijds vanwege de bijzondere bestuursvorm die veel weg heeft van een nieuwe bestuurslaag.

Aan de beperkte waarborg van democratische legitimatie heeft mijn partijgenoot Van Raak aan de overkant al getracht iets te doen. Met algemene stemmen heeft de Tweede Kamer hem daarin gesteund met het aannemen van amendement op stuk nr. 13, waarmee in art. 34 geregeld wordt dat de voorzitter van een veiligheidsregio altijd mondelinge inlichtingen moet verschaffen over de besluiten genomen in het kader van ramp- of crisisbestrijding aan een gemeenteraad uit de veiligheidsregio indien de desbetreffende raad daar om vraagt. De vraag is dan of dat op het punt van de democratische legitimatie voldoende is. Kan de minister nog eens precies toelichten waarom zij van mening is dat de reikwijdte van de bevoegdheden van de veiligheidsregio zeer beperkt is? Geldt dit naar haar idee zowel de warme als de koude fase?

En dan de bedenkingen ten aanzien van de bestuursvorm.

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. De geachte afgevaardigde van de SP-fractie begint over het amendement van haar partijgenoot. Hoe levert dat volgens haar een bijdrage aan de versterking van met name de politieke controle en indirect de democratie legitimatie? Ook de heer Hermans heeft al gewezen op de gebreken die er zijn, vooral in de sfeer van sanctiemogelijkheden die een gemeenteraad in het algemeen ten opzichte van de eigen burgemeester heeft, laat staan ten opzichte van de burgemeester van een andere gemeente. Mijn fractie heeft in het verslag aangegeven dat de vrijblijvendheid van die figuur nogal groot is en de effectiviteit ervan buitengewoon gering. Ik ben benieuwd hoe de SP-fractie deze situatie beoordeelt.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Ik denk dat het erg prettig is dat in ieder geval aan de overkant door mijn partijgenoot ten minste is getracht, het democratisch deficit op dit punt op te lossen. Het is erg belangrijk om het antwoord van de minister te kennen op de vraag of wij het nu hebben over die 95% of die 5% waarop wij steeds terugkomen in de diverse bijdragen. Gaat het dus alleen over de ramp an sich, dan zijn wij een heel eind met het amendement. Gaat het om een bestuurslaag zoals in de discussie die wij hierover voeren, dan twijfelen wij terecht met elkaar over de vraag of het voldoende is.

Voorzitter. Is de minister het met de leden van mijn fractie eens dat met de voortdurende onderstreping van het belang van congruentie van de verschillende typen regio's -- van politie, brandweer, ambulance et cetera -- en de veiligheidsregio's op zijn minst de indruk is gewekt dat er eigenlijk toch sprake is van een nieuwe, vierde bestuurslaag? In de helft van de provincies vallen overigens de provinciegrenzen samen met die van de veiligheidsregio, terwijl in de overige zes provincies de negentien veiligheidsregio's liggen. Mogelijk leidt dit ook nog tot verschil in ervaring van een overbodige, extra laag? Kan de minister toelichten dat congruentie wel van belang is en dat

er desondanks geen nieuwe bestuurslaag aan de orde is?

Dan kom ik nu bij de vragen die mijn fractie verder nog bij het wetsvoorstel heeft. De brandweerregionalisering en de politieregio's: het wetsvoorstel veiligheidsregio's gaat uit van regionalisering van de brandweer. Een aantal weken terug hadden wij hier een delegatie van de vrijwillige brandweer op bezoek. Bij hen leeft een aantal zorgen over de toekomst van de vrijwillige brandweer, mede in het licht van het voorliggend wetsvoorstel. Uit hun ervaringen bleek dat schaalvergroting een bedreiging vormt voor de inzet van de vrijwillige brandweerkorpsen. Dat lag volgens de betrokkenen niet alleen aan de schaalvergroting zelf, maar ook aan de bureaucratisering die daarvan het gevolg is en de beperkte medezeggenschap voor de vrijwillige brandweelieden. Tijdens het debat in de Tweede Kamer heeft mijn partijgenoot Ronald van Raak hier ook al een punt van gemaakt. Mede door de ruimhartige opstelling van de minister, die zich in de zorgen van mijn collega kon vinden, is toen het amendement Van Raak/Anker ingetrokken. Mijn fractie vraagt zich af welke inspanningen de minister sindsdien gedaan heeft om tegemoet te komen aan de zorgen die onder de vrijwillige brandweer leven en welke inspanningen zij in de toekomst gepland heeft.

De regionalisering van de brandweer dient vrijwillig te geschieden. Dat is tot nu toe in 8 van de 25 regio's het geval, terwijl 11 regio's besloten hebben, niet of vooralsnog niet over te gaan tot regionalisering. In de besluitvorming spelen onder meer schaalgrootte, aanrijtijden, locatie van kazernes en de situatie van den betrokkenheid van de brandweervrijwilligers een rol. Deelt de minister de mening van mijn fractie dat de noodzaak of meerwaarde van regionalisering van de brandweer voor het bestrijden van bovenlokale rampen respectievelijk voor de reguliere, lokale brandweertaken het beste lokaal beoordeeld en besloten kan worden?

Als de minister ook vindt dat lokaal het beste de besluiten over regionalisering van de brandweer genomen kunnen worden, zou dit volgens de minister dan nu al of op termijn gevolgen hebben voor de inrichting van de veiligheidsregio's? Zou bijvoorbeeld de politie dan de operationele leiding, zoals de Raad voor het openbaar bestuur ook adviseert, van de brandweer over moeten nemen? Of moet volgens de minister in alle gevallen de brandweer geregionaliseerd worden? Wat gaat de minister dan doen in bijna de helft van de veiligheidsregio's wanneer men niet van plan is, te regionaliseren?

Wat de politie betreft, de minister heeft eind 2008 aangekondigd dat zij de 25 politieregio's naar 20 tot 22 wil afbouwen. Dat heeft direct gevolgen voor de veiligheidsregio's. Die moeten dan immers ook in aantal terug, evenals de GHOR. Is de minister de afbouw van politieregio's nog steeds van plan? Zo ja, is dit nu wel zo verstandig, zo vragen wij haar, immers de ene reorganisatie is nog niet afgerond of de volgende wordt eigenlijk al weer aangekondigd. Zojuist is al gerefereerd aan de

motie die vandaag aan de overkant van het Binnenhof aan de orde is.

Ik heb nog een aantal vragen over de taak- en rolverdeling. De voorzitter van de veiligheidsregio is volgens artikel 11. 3 van de Wet veiligheidsregio's de burgemeester die ingevolge de Politiewet van 1993 benoemd is als korpsbeheerder. Vooruitlopend op de nog te behandelen Aanpassingswet, waarover vandaag in de Tweede Kamer wordt gestemd, waarin de voorzitter van de veiligheidsregio de bevoegdheid krijgt bij de bestrijding van A-ziekten, stelden de leden van mijn fractie de minister vragen over de expertise van de voorzitter van de veiligheidsregio en het uitdijende takenpakket. Kan de minister nog eens verduidelijken welke verschillen in bevoegdheden er voor een voorzitter van een veiligheidsregio zijn wanneer het gaat om wettelijke taken van de veiligheidsregio en wanneer het gaat om bijzondere taken die de wet hem als voorzitter van de veiligheidsregio toekent? Waarin verschillen de bevoegdheden precies? Gaat het bij de bevoegdheid bij de bestrijding van A-ziekten om een wettelijke taak van de veiligheidsregio's of om een bij wet bijzondere taak aan de voorzitter van de veiligheidsregio toegekend? Is er daarbij nog een verschil naar koude respectievelijk warme fase, dat wil zeggen in het geval van uitbraak van A-ziekten met gemeenteeverschrijdende consequenties? Overigens, of uitbraak van ziektes zich aan grenzen van veiligheidsregio's houdt, is natuurlijk nog maar de vraag!

Daarmee ben ik gekomen bij onze vraag naar wie er nu precies "in charge" is bij gelijktijdige veiligheidsregio en provincie overschrijdende rampen of crises, zonder dat sprake is van een nationale ramp. Deze vraag is geen theoretische, maar gebaseerd op een ervaring in de periode dat ik als directeur in de gehandicaptenzorg werkzaam was in de Gooi- en Vechtstreek.

Ten gevolge van de wateroverlast in het Rivierengebied in 1995 moesten gehandicapten uit de Bommelerwaard geëvacueerd worden. De desbetreffende burgemeester gaf evacuatiebevel. De gehandicaptenzorg had jaarlijks geüpdatete draaiboeken voor een dergelijke situatie. Zo niet de ouderenzorgsector. Gehandicapten, verzorgden en verpleegden werden wel allen ergens ondergebracht, ook in het Gooi, maar in tegenstelling tot de gehandicapten waren de ouderen dagen zoek. Deze casus illustreerde mij duidelijk hoezeer coördinatie over grenzen van (veiligheids)regio's en ook provincies heen nodig kan zijn en hoe belangrijk rampenvorbereiding en eventuele rampenoefening is.

Gevraagd naar wie in die situaties "in charge" is, antwoordde de minister ons dat zodra de ramp of crisis meer dan regionale dimensies krijgt, het mogelijk is dat de voorzitter van de veiligheidsregio beleidsaanwijzingen krijgt van de commissaris van de Koningin, als rijksorgaan. Maar dat is nog geen antwoord op onze vraag wie "in charge" is wanneer de ramp meer dan een veiligheidsregio en ook meer dan een provincie bestrijkt. Kan de minister ons uitleggen welke commissaris van de Koningin in deze casus conform

de Wet veiligheidsregio's "in charge" zou moeten zijn? Of is de minister dan in charge, en welke minister? Uit de beantwoording in de memorie van antwoord is ons nog steeds de rolverdeling in de ministeriële crisisbeheersing in dergelijke situaties niet helder tussen de minister-president, de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en van de vakministers. In het voorbeeld zijn dat waarschijnlijk de ministers van Verkeer en Waterstaat en VWS. De Raad voor het openbaar bestuur stelde voor, de minister-president wettelijke doorzettingsmacht te geven bij crises die de verantwoordelijkheid van de diverse departementen overstijgen, maar het kabinet vond dit niet nodig. Wel is een ministeriële commissie geregeld, waarvan de minister voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties voorzitter is, tenzij de minister-president beslist dat hij voorzitter is. In het voorbeeld nemen we aan dat beide vakministers aan de commissie worden toegevoegd. De commissie kan bij meerderheid besluiten.

Kan de minister toelichten hoe gehandeld wordt als de voorzitter van deze commissie zonder doorzettingsmacht in geval van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties of in het geval van de minister-president overruled wordt door de meerderheid, te weten beide vakministers?

Ik kom op een aantal vragen over de voorbereiding van de burgers en de zelfredzaamheid. Om een omslag in het denken van burgers en hulpverleners over de rol van burgers bij rampen en crises te bewerkstelligen, is, zo schrijft de minister, het project "Zelfredzaamheid bij rampen en crises" gestart. Hoe kijkt de minister achteraf terug op de landelijke Denk Vooruitcampagne in 2008? De slingerkrachtcentrale van de Denk Vooruitradio in het noodpakket van Novelty's kregen doorzetters pas na enige weken zoektocht naar aanvullende accessoires aan de praat. Waarschijnlijk waren er onvoldoende kwaliteitseisen geformuleerd vanwege Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties of werd er onvoldoende toezicht gehouden op naleving van die eisen, maar het kwaad is dan wel geschied dat burgers vertrouwen verliezen in de waarde van een goedkeuring van een product door BZK. In 2009 en 2010 wordt het project Zelfredzaamheid, naar wij begrijpen, voortgezet en uitgebreid. In pilotgebieden zal dan worden onderzocht welke instrumenten de zelfredzaamheid effectief versterken en er zal ook onderzoek worden gedaan naar "best practices" op het gebied van zelfredzaamheid. Mijn fractie ziet met belangstelling naar de resultaten ervan medio 2010 uit. In het bijzonder gaat onze interesse dan uit naar de resultaten met de groep met mentale of fysieke beperkingen die een zelfstandig leven leidt. De minister schrijft in de memorie van antwoord dat het belangrijk is dat deze mensen zelf de verantwoordelijkheid nemen voor hun veiligheid bij noodsituaties. Zij dienen in eerste instantie ook zelf hulp van anderen in te schakelen, van familie, vrienden of thuiszorg. Kan de minister toelichten hoe haar collega's van VWS en ook voor Jeugd en Gezin hierover denken? Heeft de overheid, die

zorginstellingen min of meer tot deconcentratie en zorg in kleinschalige voorzieningen heeft gedwongen, niet een extra verantwoordelijkheid tegenover deze zogenoemde minder redzamen? Mensen over wie de minister van BZK in de memorie van antwoord, in een voetnoot, schrijft dat juist zij dikwijls onvoldoende mobiel zijn om zich snel uit de voeten te maken en te vluchten, signalen niet waar nemen door een zintuiglijke handicap of sneller in paniek raken als zij door een verstandelijke beperking niet weten hoe te handelen.

In het algemeen vragen de leden van mijn fractie hoe de regering nu denkt over de noodzakelijke kwaliteit van een goed functionerend communicatiesysteem.

In de memorie van antwoord heeft de minister in reactie op vragen van de PvdA en van mijn fractie wel geschetst wat er gedaan kan worden met onder meer toepassing van bestuursdwang of oplegging van een dwangsom wanneer zorginstellingen weigeren mee te werken aan de voorbereiding op de bestrijding van een ramp of calamiteit, maar geen antwoord gegeven op de vraag hoe een en ander dan gefinancierd wordt. Soms kan het om forse sommen gaan. Zo kan ik me nog herinneren -- destijds was ik er werkzaam -- dat de crisisafdeling van de afdeling psychiatrie van het Academisch Ziekenhuis in Groningen in juni 1977 ontruimd werd en zich samen met hulpverleners van collega-instellingen moest voorbereiden op de opvang van de slachtoffers van de treinkaping. Kan de minister ons alsnog vertellen bij wie de rekening van enkele weken zonder "productie" gelegd kan worden? Mogen wij ervan uitgaan dat in de zogenoemde zorgzwaartepakketten bij AWBZ-instellingen voldoende middelen zijn inbegrepen om regelmatig brand- en evacuatieoefeningen te houden, ook in kleinschalige woonvoorzieningen? Als de minister ons hierop niet vandaag kan antwoorden -- wat ik mij kan voorstellen -- zien we graag het antwoord op deze vraag per brief tegemoet.

Mijn fractie zou ook graag van de minister vernemen of zij en de minister van VWS voorstellen gereed hebben voor een geïntegreerde meldkamer. Is dit niet het geval, dan vragen wij wanneer deze verwacht mogen worden. Daar de kabinetsreactie op het advies van de Raad voor het openbaar bestuur op 8 juli 2009 werd afgesloten met de woorden "Ook moeten, steeds opnieuw lessen getrokken worden naar aanleiding van nieuwe dreigingen, actuele gebeurtenissen, zoals de kredietcrisis en de dreigende griepvloed", zijn wij benieuwd welke lessen met betrekking tot rampenbestrijding en crisisbeheersing daaruit het afgelopen halfjaar geleerd zijn.

Tot slot de BES-eilanden. Ook voor het aanstaande openbaar lichaam in het Nederlandse staatsbestel gaan straks nieuwe rampenregels gelden; niet die van deze wet, maar van een toegesneden wetsvoorstel. Daarin is de minister van BZK verantwoordelijk voor de rampenbestrijding; dus een speciale veiligheidsregio, met een speciale bestuursvorm. De minister van BZK vat die taak nu al serieus op,

zo lazen wij. Op 9 december jongstleden tekende deze minister het contract op de top van Mount Scenery op Saba, het hoogste punt van het Koninkrijk, om de communicatietoren weer in werking te stellen. Een upgrade van de spoedeisende dienstverlening moet tot betere communicatie tussen de koninkrijkspartners leiden en de veiligheid op Saba vergroten. Een belangrijke stap is de ontwikkeling van, jawel, de gezamenlijke meldkamer voor politie, brandweer en ambulance. Nog vorige maand hebben we in het Caribische gebied, op Haïti, een ramp gezien die ieders voorstellingsvermogen te boven gaat. Des te meer reden om er rekening mee te houden dat "man made"-rampen misschien meer hier en natuurrampen daar regelmatig voorkomen. Hoe ziet de minister, ver weg in Den Haag, dit?

Mijn fractie ziet met belangstelling de antwoorden van de minister tegemoet.

De **voorzitter**: Die top moet in ieder geval hoger zijn dan 300 meter.

Het woord is aan de heer Laurier.

**

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Voorzitter. De heer Hermans en ook anderen hebben erop gewezen dat bij rampen soms ook in Nederland dingen fout kunnen gaan en dat er verbeteringen nodig zijn. Eind jaren negentig ben ik in de orkaan Mitch in Nicaragua terechtgekomen. Ik heb daar in de praktijk kunnen zien hoe verschillende overheden die op zo'n situatie reageren het verschil voor mensen kunnen maken. Rampen- en crisisbestrijding is een van de essentiële taken van de overheid. Het is een belangrijke taak. Burgers mogen op dit punt een goed voorbereide overheid verwachten. In die zin is het goed dat hier een voorstel ligt waarmee geprobeerd wordt om in de crisis- en rampenbestrijding een betere samenhang te krijgen, een betere samenwerking te bevorderen en duidelijke gezagsverhoudingen te creëren.

Niettemin houdt mijn fractie, evenals andere fracties, toch een aantal vragen over dit voorstel en wil zij er een aantal kanttekeningen bij plaatsen. Mede gehoord de inbreng van voorgaande sprekers, ga ik eerst in op de democratische inbedding, de verhoudingen ten opzichte van de bestuurlijke hoofdstructuur. Er wordt gekozen voor verlengd lokaal bestuur. Wij kennen de Wgr natuurlijk uit de lokale praktijk. Ik heb zelf het voorrecht gehad om enkele jaren in dat soort organen besluitvormingsprocessen mee te maken. Als je je als wethouder tegenover de raad moet verantwoorden voor de besluiten die daar genomen zijn, dan zeg je tegen de raadsleden: alsjeblijft, wij hebben hier een zorgvuldig tot stand gebracht compromis, als je aan één kaart gaat trekken, stort het hele huis in. Meestal is dat een machtig argument in een gemeenteraad.

Het gaat vaak ook om de helderheid van verantwoordelijkheden binnen zo'n orgaan. Zo maakten wij in Leiden mee dat een wethouder als voorzitter van het orgaan zichzelf een brief stuurde

als portefeuillehouder van de stad. De Wgr kent een aantal problemen, zoals helderheid van de besluitvorming, herkenbaarheid van verantwoordelijkheden in die besluitvorming en de vertrouwensrelatie tussen raad en wethouder. Mijn fractie onderkent de noodzaak om soms in Wgr-verbanden te werken, maar is bepaald niet gecharmeerd van de huidige praktijk.

Dit wetsvoorstel scheidt een bijzondere Wgr-vorm. Ik noem enkele belangrijke elementen. Het is een Wgr die van bovenaf is opgelegd. De voorzitter wordt door de Kroon benoemd. Het bestuur bestaat exclusief uit burgemeesters en men kan er niet uittreden. Het is de vraag of de bezwaren die ik tegen de normale Wgr heb aangevoerd, hier niet extra terugkomen. Sterker nog, is een dergelijke structuur eigenlijk niet het plaatsen van gemeenteraad en burgemeester in ongelijke posities? Dat lijkt ons niet zo goed, want daarmee wordt een stap gezet in de richting van een ander type bestuursvorm.

De minister lijkt ten aanzien van de democratische legitimatie te argumenteren dat het in de veiligheidsregio's weinig om beleid gaat. Dat rechtvaardigt de iets zwakkere vorm. Is dat in feite wel zo? Als die veiligheidsregio's tot stand gebracht zijn, blijven die dan een beleidsarm orgaan? Zullen, onder druk van de regionale diensten die eronder liggen, de beleidsmatige taken niet steeds meer regionaliseren? Graag een reactie hierop van de minister.

De ongelijkheden binnen zo'n regio ontstaan vooral op het terrein van het beleid, maar die werken ook door op de vraag wanneer iets bovenlokaal of bovenregionaal is. Wij kennen dit in de oude vorm als het vraagstuk van de opschaling. Lokale bestuurders vragen zich dan zenuwachtig af of zij moeten opschalen, waarmee zij allerlei bevoegdheden kwijtraken. Die kwestie lijkt nu op formele wijze opgelost. Op het moment dat de voorzitter van de veiligheidsregio zijn of haar taak oppakt, dan is er sprake van een bovenlokaal of bovenregionaal karakter. Is dit nu werkelijk wel zo helder? Is op een bepaald moment precies vast te stellen of iets bovenlokaal of bovenregionaal is? Dat wrekt zich omdat de gemeenteraden in een zeer ongelijke positie ten opzichte van de voorzitter verkeren.

Ik geef twee voorbeelden uit mijn eigen praktijk en daarop verneem ik graag de visie van de minister. Eind jaren negentig maakte ik als locoburgemeester van de gemeente Leiden mee dat er in de Singel gegraven werd naar een bom. Nu is de positie van locoburgemeester op zich al interessant, ook in het kader van dit wetsvoorstel. Misschien kan de minister daar ook op reageren. Tijdens een verjaardagsfeestje -- de burgemeester was er niet -- kreeg ik een telefoontje van de plaatsvervangend brandweercommandant met de mededeling dat de aannemer op de bouwvergadering had gezegd dat de manier waarop naar die bom gezocht zou worden gevaarlijk was en dat er ontploffingsgevaar bestond. Je vraagt je dan af of dat gevaar binnen de gemeentegrenzen blijft. Ik vroeg wat het advies van die aannemer was en dat bleek ontruiming binnen een straal van 400

meter te zijn. Je kunt zeggen dat dit een klein probleem is, maar binnen die straal van 400 meter lagen het busstation voor de hele regio, een treinstation dat het vijfde overstapstation van Nederland is, twee musea, Volkenkunde en Naturalis, en ook nog het Academisch Medisch Centrum. Is dat nu de situatie waarin een voorzitter zijn verantwoordelijkheid moet nemen of moet die arme locoburgemeester zeggen dat hij het liever op lokaal niveau houdt, zodat hij een aantal dingen kan regelen?

Mijn tweede voorbeeld speelt zich ook af in Leiden en dit gaat over een collega die toevallig op dat moment ook locoburgemeester was. Er was een grote brand waarbij asbest vrijkwam. Die asbestwolk drijft met de wind mee en dreigt de gemeentegrenzen te overschrijden. Dat is echter niet zeker, dus er wordt met aandacht naar de weersvoorspellingen gekeken. Vanuit de diensten en met name vanuit de meer regionaal georganiseerde diensten komt er een enorme druk om de zaak bovenlokaal te verklaren. Omdat de burgemeester van Leiden er niet was, zou die zaak naar de plaatsvervangend voorzitter gaan en dat is de burgemeester van Alphen. Mijn collega heeft de zaak niet opgeschaald. De asbestwolk heeft de gemeentegrenzen ook niet overschreden, maar deze situatie schetst het dilemma. Wanneer is sprake van een bovenlokale gebeurtenis? In hoeverre moet je daarop anticiperen? Ook hierop verneem ik graag de visie van de minister.

Dan de schaal van de regio's. De grootte van de regio's slaat ook terug op de democratische legitimiteit in de zin van de herkenbaarheid van het niveau waarop de beslissingen genomen worden. In de memorie van antwoord -- zo uit mijn hoofd gezegd op pagina 19 -- schrijft de minister daar iets interessants over, namelijk dat gemeenten in veel gevallen te klein zijn om in adequate rampen- en crisisbestrijding te voorzien. Ik heb die opmerking heel lang op mij laten inwerken. Rampen- en crisisbestrijding is een van de essentiële taken van de overheid. Wat zegt de minister hiermee over de schaal van de gemeenten? Deze opmerking die in één zin wordt gemaakt, strekt veel verder als het gaat om vraagstukken van lokaal bestuur en middenbestuur.

Dit brengt mij op een tweede vraag. De minister beargumenteert dat de veiligheidsregio beleidsarm zal blijven. Zijn de gemeenten dan wel groot genoeg om het autonome veiligheidsbeleid vorm te geven? Als je niet adequaat rampen kan bestrijden en kan optreden, ben je dan wel in staat om de voorbereidende fase goed vorm te geven? Ook op dat punt graag een reactie van de minister. Als zij daar toch reageert, kan zij wellicht ook aangeven of er nog andere terreinen zijn waarop zij de schaal van de gemeenten te klein acht?

De politieregio is min of meer leidend voor de omvang van de veiligheidsregio's. Die regio's worden bepaald door de kwaliteit van de dienstverlening, maar ook door de kosteneffectiviteit. In de discussies die hierover nu gevoerd worden, spelen beide elementen een rol. Ik kan mij voorstellen dat wordt uitgegaan van de kwaliteit van de dienstverlening, maar wordt ook

vanuit een oogpunt van kosteneffectiviteit naar het meest optimale regionale verband gezocht? Kosteneffectiviteit is toch iets anders dan kwaliteit van de dienstverlening.

Mijn fractie kan zich niet aan de indruk onttrekken dat de regiovorming nog enigszins in beweging is. Ik wijs op de discussies bij de politiekorpsen en ook in de memorie van antwoord wordt op dit punt een zekere ruimte geschapen met de formulering dat beargumenteerd kan worden afgeweken van een aantal grenzen.

Samenvattend. Mijn fractie worstelt met een dilemma. Zij ziet een aantal heel goede dingen, maar zij ziet ook problematische kanten aan dit voorstel. Die problematische kanten vereisen verder nadenken en verdere visievorming. Mijn fractie is gecharmeerd van de suggestie van de heer Hendriks om een horizonbepaling in te bouwen. Voorzitter. Wij worstelen met een dilemma en in die zin wachten wij het antwoord van de minister met grote belangstelling af.

De beraadslaging wordt geschorst.

De vergadering wordt van 12.35 uur tot 13.30 uur geschorst.

*B
!Hamerstukken!

Aan de orde is de behandeling van:

- **het wetsvoorstel Wijziging van het Burgerlijk Wetboek (opneming verhuiskostenvergoeding bij renovatie) (31528);**

- **het wetsvoorstel Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2010 (32123-XV).**

Deze wetsvoorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

*B
!Stemmingen!

Aan de orde is de **stemming** over het **voorstel van wet van het lid Waalkens houdende strafbaarstelling van het plegen van ontuchtige handelingen met dieren en pornografie met dieren (verbod seks met dieren) (31009).**

(Zie vergadering van 19 januari 2010.)

De **voorzitter**: Ik heet de heer Waalkens, de minister voor Jeugd en Gezin en de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van harte welkom.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf. De spreektijd voor een stemverklaring bedraagt één minuut.

**

*N

De heer **Peters** (SP): Voorzitter. De SP-fractie heeft voorliggend wetsvoorstel gewikt en gewogen. Wij kijken met tevredenheid terug op het debat van twee weken geleden en zijn de indiener dankbaar voor zijn gedegen plenaire verdediging. De SP-fractie steunt zonder bedenkingen de doelstellingen van het voorstel: het welzijn van dieren is voor de SP een groot goed, waarmee niet klakkeloos kan worden omgesprongen.

Tegelijkertijd leven er in mijn fractie ook bedenkingen bij het voorstel. Is dit wetsvoorstel wetstechnisch wel in orde? Met name de keuze voor de insteek van het voorstel als zedelijkheidswetgeving lijkt mijn fractie niet direct de meest voor de hand liggende. Tot slot vinden wij voorliggend wetsvoorstel wel een heel kleine stap in de richting van een adequate bescherming van het dierenwelzijn in Nederland. Maar, voorzitter, elke stap is er een en daarom zal mijn fractie voor het voorstel stemmen, in de hoop dat wij in de komende jaren ook verderstreckende voorstellen op dit terrein, wellicht van dezelfde indiener, mogen verwelkomen.

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. De fractie van D66 heeft noch geparticipeerd in de schriftelijke voorbereiding noch in het plenaire debat. Ons inhoudelijke standpunt is verwoord door de geachte collega van de Partij voor de Dieren, waarvoor onze dank. Naar ons oordeel, na bestudering van het debat, zijn er enkele belangrijke bezwaren aan te voeren tegen dit op zichzelf genomen gewaardeerde initiatief. Niet weggenomen is onze twijfel of dit voorstel zich nu primair richt op de seksuele integriteit van dieren of vooral op een juridische aanscherping van de maatschappelijke moraliteit en normativiteit. Het vanuit de Staat beteugelen van onzedelijk gedrag sluit minder goed aan bij het vrijzinnige mens- en maatschappijbeeld van D66. Voorts menen wij dat vanuit het perspectief van consistente wetgeving het oog veeleer gericht zou moeten worden op de fundamentele bescherming van de integriteit van dieren in het algemeen en daarmee op de vermindering van de op onderdelen mens- en dierenwaardige exploitatie van dieren.

Na zeer intensief fractieberaad zijn wij tot de slotsom gekomen dat van de aanvaarding van dit voorstel een klein, maar betekenisvol signaal zou kunnen uitgaan om alle vormen van uitbuiting en disrespect jegens dieren uit te bannen. Dit perspectief op een verhoging van ons beschavingsniveau heeft in de afweging van mijn fractie uiteindelijk de doorslag gegeven. Met andere woorden, wij zullen voor het voorstel stemmen.

*N

De heer **Schaap** (VVD): Voorzitter. De VVD-fractie zal tegen voorliggend wetsvoorstel stemmen. De door de initiatiefnemer toegezonden wetenschappelijke informatie over een

veronderstelde relatie tussen seksuele contacten met dieren en latere wreedheden en criminaliteit heeft ons in het geheel niet overtuigd. Een dergelijke relatie speelt in deze stukken in het geheel niet. Daarmee vervalt een belangrijke rechtvaardiging voor dit wetsvoorstel. Voor zover seks met dieren de gezondheid en het welzijn van dieren aantast, biedt de huidige wetgeving voor dieren al de nodige bescherming. Wat dit wetsvoorstel daaraan wil toevoegen hoort thuis in de moraal, een domein waarvan de VVD -- ik zeg het nog eens met klem -- het belang nadrukkelijk onderschrijft, maar waarvoor een wettelijke aanvulling onnodig is. Daarenboven beschouwen wij het voorliggende wetsvoorstel als uiterst moeilijk uitvoerbaar en niet-handhaafbaar. Ook op deze aspecten horen wij wetsvoorstellen te beoordelen.

*N

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voorzitter. Met de indiener van het initiatiefwetsvoorstel en de meerderheid van de Tweede Kamer delen wij de morele opvattingen over de onwenselijkheid en de onaanvaardbaarheid van seksuele gedragingen van mensen met dieren, evenals de zorg om het welzijn van dieren als het gaat om het bestrijden van mishandeling. Als wij echter kijken naar dit wetsvoorstel, moeten wij vaststellen dat bescherming van dieren op zichzelf afdoende juridisch geregeld is. Daar voegt dit wetsvoorstel niets aan toe. Als het gaat om de eerste verbodsbepaling, moeten wij dan ook vaststellen dat het in belangrijke mate om symboolwetgeving gaat.

Deze Kamer is traditioneel, terecht, zeer terughoudend in het steunen van symboolwetgeving. Als het gaat om de tweede verbodsbepaling, zouden wij nog kunnen zeggen dat die enige betekenis zou kunnen hebben in verband met de bestrijding van mensenhandel en het beschermen van vrouwen, maar ook dat is slechts in beperkte mate. Ook van die bepaling moeten wij vaststellen dat bestaande wetsbepalingen al afdoende bescherming bieden, zodat ook hierbij sprake is van een hoog symboolgehalte. Om die redenen zal de CDA-fractie eensgezind tegen dit voorstel stemmen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

*N

De **voorzitter**: Er is verzocht om hoofdelijke stemming.

**

Vóór stemmen de leden: Sylvester, Tan, Thissen, Vliegenthart, De Vries, Westerveld, Yildirim, Van den Berg, De Boer, Böhler, Van Driel, Eigeman, Elzinga, Engels, Hamel, Haubrich-Gooskens, Holdijk, Ten Horn, Koffeman, Kox, Kuiper, Lagerwerf-Vergunst, Laurier, Leijnse, Linthorst, Meindertsma, Meulenbelt, Meurs, Noten, Peters, Putters, Quik-Schuijt, Reuten, Schouw, Schuurman, Slager, Slagter-Roukema, Smaling en Strik.

Tegen stemmen de leden: Swenker, Terpstra, Tiesinga, Vedder-Wubben, De Vries-Leggedoor, Werner, Willems, Asscher, Van de Beeten, Bemelmans-Videc, Benedictus, Biermans, Van Bijsterveld, Broekers-Knol, Doek, Dölle, Dupuis, Duthler, Essers, Flierman, Franken, De Graaf, Hendrixx, Hermans, Hillen, Hofstra, Huijbregts-Schiedon, Janse de Jonge, Van Kappen, Kneppers-Heijner, Leunissen, Van der Linden, Rosenthal en Schaap.

De **voorzitter**: Ik constateer dat het wetsvoorstel met 39 tegen 34 stemmen is aangenomen.

**

(geroffel op bankjes)

De **voorzitter**: Ik dacht even dat ik in een fanfarezaal zat.

Feliciteren doen wij na afloop.

**

*B

!Stemmingen!

Aan de orde is de **stemming** over het wetsvoorstel **Wijziging van de Wet op de jeugdzorg in verband met de introductie van een verwijzindex om vroegtijdige en onderling afgestemde verlening van hulp, zorg of bijsturing ten behoeve van jeugdigen die bepaalde risico's lopen te bevorderen (verwijzindex risico's jeugdigen) (31855)**, en over:

- de motie-Engels c.s. over de bezwaren tegen de registratie van etniciteit (31855, letter H).

(Zie vergadering van 26 januari 2010.)

De **voorzitter**: De heer Engels heeft gevraagd om eerst te stemmen over zijn motie, om op grond daarvan zijn stemgedrag te kunnen bepalen.

Ik stel voor om dat verzoek te honoreren.

**

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf over de motie-Engels c.s.

**

*N

De heer **Van de Beeten** (CDA): Voorzitter. In de motie-Engels wordt gevraagd om een beperking van de inwerkingtreding van het wetsvoorstel zoals het voorligt na de amendering in de Tweede Kamer op het punt van melden in verband met risico's, verbonden aan etniciteit. Namens de CDA-fractie stel ik voorop dat mijn fractie geen voorstander is van registratie van etniciteit. Daarvan is in het kader van het wetsvoorstel ook geen sprake. Het betoog dat de minister hierover heeft gehouden, zoals ook blijkt uit de antwoorden op de vragen die in de Tweede Kamer zijn gesteld over het

uitvoeringsbesluit, is wat ons betreft overtuigend en reden om tegen de motie te stemmen.

*N

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. De vorige week heeft de minister uitdrukkelijk gezegd dat met het amendement-Sterk/Dezentjé Hamming-Bluemink geen sprake is van etnische registratie. Dat lijkt ons ook terecht. Etnische registratie mag nooit sluipenderwijs worden ingevoerd, maar verdient een fundamenteel debat. In het debat is ook gewisseld dat het amendement eigenlijk overbodig is, omdat de andere criteria voldoende ruimte bieden. Het amendement is er echter en ook deze motie ligt er. Omdat het de eerste keer is dat in een wet het begrip "eticiteit" wordt genoemd, wat voor mijn fractie zeer zwaar weegt, en om de minister te steunen in zijn beleid dat hij het niet koppelt aan etnische registratie, zullen wij voor de motie stemmen.

*N

De heer **Kuiper** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik leg deze stemverklaring mede namens de fractie van de SGP af. Onze fracties zullen tegen de motie stemmen. In de motie wordt, zoals ook door de vorige sprekers is gezegd, het meldingscriterium verward met registratie en wordt dus een verband gelegd dat in de wet zelf niet wordt gelegd. Daarmee wordt het nodeloos ingewikkeld. Wij hebben er wel begrip voor dat er bij het signaleren van risico's inderdaad risico's zijn die kunnen samenhangen met etniciteit, zoals de vorige week in het debat ook is aangetoond. Het kan dus ook een zinvol signaal zijn. Wij vinden deze motie dus niet nodig en overbodig.

In stemming komt de motie-Engels c.s. (31855, letter H).

*N

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, de PvdD, D66, de SP, GroenLinks en de Fractie-Yildirim voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf over het wetsvoorstel.

**

*N

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. Ik heb vorige week om een stemming gevraagd, omdat de meningen in de PvdA-fractie op dat moment nog erg verdeeld waren.

De minister heeft zich op werkelijk buitengewoon knappe wijze van zijn verdediging gekwet, waardoor de grootst mogelijke meerderheid van mijn fractie dit wetsvoorstel steunt.

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Mijn fractie heeft vorige week aangegeven dat zij de wijze waarop de in het voorstel geamendeerde mogelijkheid voor het melden van etniciteitsgegevens is opgenomen, bijzonder zwaar weegt. Het betreft dan vooral de manier waarop dit in de praktijk zal worden vormgegeven.

De D66-fractie is van oordeel dat een melding formeel, in de feitelijke zin in de praktijk, toch een zekere mate van registratie betekent. Daarom heeft zij een motie ingediend, die nu niet is aanvaard. Dat betekent dat mijn fractie niet tot een andere conclusie kan komen dan dat de D66-fractie om die reden geen steun aan het wetsvoorstel kan geven.

In stemming komt het wetsvoorstel.

*N

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, de SGP, het CDA, de PvdA, met uitzondering van de leden Tan en Meurs, de PvdD en de SP voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

**

*B

!Stemmingen!

Aan de orde is de **stemming** over het wetsvoorstel **Wijziging van de Algemene Kinderbijslagwet en de Algemene nabestaandenwet in verband met aanpassing aan de invoering van een kwalificatieplicht in de Leerplichtwet 1969 en het aanbrengen van een aantal vereenvoudigingen in de Algemene Kinderbijslagwet alsmede enkele andere aanpassingen van die wet (31890).**

(Zie vergadering van 26 januari 2010.)

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de ChristenUnie, de SGP, het CDA, de PvdA, de VVD, de PvdD, D66, de SP en de Fractie-Yildirim voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

Ik begrijp dat er een misverstand is ontstaan over de stemming over het wetsvoorstel 31855. De VVD-fractie heeft voor dit wetsvoorstel gestemd. Excuses, want zij stond massaal op.

**

*B

!Stemmingen!

Aan de orde is de **stemming** over het wetsvoorstel **Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en enige andere wetten onder meer in verband met de verbetering van het bestuur bij de instellingen voor hoger onderwijs, de**

collegegeldsystematiek en de rechtspositie van studenten (versterking besturing) (31821).

(Zie vergadering van 26 januari 2010.)

De **voorzitter**: Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen vooraf.

**

*N

De heer **Schouw** (D66): Voorzitter. Wij hebben de vorige week een fantastisch debat gehad met de minister van Onderwijs en Wetenschap. Hij heeft een mooi wetsvoorstel ingediend over de versterking van het besturingsmodel in het hoger onderwijs, maar met een uiterst pijnlijk punt daarin. Dat is het vrijlaten van het collegegeld voor de tweede studie en daarmee wordt die tweede studie onnodig duur. Deze Kamer heeft pogingen gedaan om dat element uit het wetsvoorstel te halen, maar zij is daarin niet succesvol geweest. Wat er nu ligt, is in de ogen van de D66-fractie een verschraving van het hoger onderwijs en die verantwoordelijkheid kan zij niet dragen.

*N

De heer **Schuurman** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik leg deze verklaring ook namens de SGP-fractie af. We hebben hier te doen met een verzamelwet, waar onze fractie in het algemeen al moeite mee heeft, maar zeker als wij tegen een onderdeel daarvan ernstige bezwaren hebben. Dat betreft de collegegeldsystematiek. Daarover hebben wij de vorige week breed van gedachten gewisseld. De brief die wij deze week van de minister hebben gekregen, heeft onze bezwaren niet kunnen wegnemen en om die reden zullen wij tegen het wetsvoorstel stemmen.

*N

De heer **Smaling** (SP): Voorzitter. Ook de SP-fractie spreekt haar waardering uit voor het debat van de vorige week. De chemie tussen de minister en mijn fractie was daar. De metafoor die ik voor deze verzamelwet heb gebruikt, was er een van een ijshoorntje met negen bolletjes waarvan er acht heel goed smaken en een heel slecht: wat voor een nasmaak levert dat op? De minister heeft in tweede termijn geprobeerd de SP via een flirt zijn kant op te krijgen. Ik hoop dat dit een volgende keer lukt. We hebben gewikt en gewogen. De minister heeft een brief gestuurd waarin sommige dingen heel duidelijk worden gemaakt. Wij blijven echter grote moeite houden met de collegegeldsystematiek, want dat is volgens ons de verkeerde weg. Wij hopen een volgende keer wel te kunnen aansluiten bij de ideeën van de minister. Wij zullen dus tegen het wetsvoorstel stemmen.

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Voorzitter. Via u danken wij de minister voor zijn brief, die wij in onze beschouwingen hebben betrokken. De argumenten voor deze collegesystematiek hebben ons echter niet kunnen overtuigen. Derhalve zal de fractie van GroenLinks tegen dit voorstel stemmen.

*N

De heer **Leunissen** (CDA): Voorzitter. De minister heeft in zijn brief nadrukkelijk aangegeven dat het om een hard convenant gaat, waarop wij kunnen vertrouwen. Hij heeft in de brief toegezegd, dat de regering staat voor de scouting van high potentials op de universiteit en dat in het kader van "Ruim baan voor talent" de kwaliteitscriteria daadwerkelijk worden ingevuld door de instellingen voor hoger onderwijs, gefaciliteerd via de wetgeving die de minister zal voorbereiden. De CDA-fractie vertrouwt daarop en zal dus voor het voorstel stemmen.

In stemming komt het wetsvoorstel.

*N

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PvdA en het CDA voor dit wetsvoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

**

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

*B

!Benelux Economische Raad!

Aan de orde is de behandeling van:

- het wetsvoorstel Goedkeuring van het op 17 juni 2008 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag tot herziening van het op 3 februari 1958 gesloten Verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie (Trb. 2008, 135) (31585).

De beraadslaging wordt geopend.

*N

De heer **Eigeman** (PvdA): Voorzitter. Wij debatteren vandaag met de regering over een goedkeuringswet van opperste eenvoud over een verdrag, waarmee we een vijftigjarige vriendschap bezegelen voor nog eens minstens tien jaar en zo mogelijk veel langer. Het is een gecompliceerde vriendschap, met familiäre trekken, maar geen vriendschapsbanden waarbij weldenkend Nederland bedenkingen heeft. Toch heeft het opmerkelijk lang geduurd en is de goedkeuring ook niet zonder mispen en maren. Dat heeft bij mijn fractie tot verwondering geleid en eerlijk gezegd ook tot enige irritatie. Die treft overigens niet de regering, hoewel wij nog wel een enkele vraag hebben. Alvorens daaraan toe te komen enkele meer algemene notities.

Verwondering en enige irritatie, meldde ik zojuist. Mijn fractie kan zich niet aan de indruk onttrekken dat het maatschappelijk debat in dit land over zaken die verder reiken dan onze landsgrenzen per definitie tot rumoer moet leiden. We lijken soms zo verguld met onszelf dat wat van verre komt alleen maar belastend is. Je kunt het vergelijken met een zonderlinge familie die geen burens wenst, die het liefst haar eigen gewoonten volgt en daarom op zoek gaat naar dat ene onbewoonde eiland, dat vooral in haar eigen fantasie bestaat. Bij zo'n familie willen wij niet horen. Wij hebben graag contact met onze burens, maar ook met vrienden verder weg en wij snappen niet goed waarom je moeilijk moet doen als het ook gemakkelijk kan. Sterker nog, door vriendschap te compliceren lopen we de kans dat die in de waagschaal gesteld wordt, juist waar de feiten wijzen op grote meerwaarde wederzijds over een lange reeks van jaren.

Wij hebben een lange geschiedenis met België en Luxemburg, met overeenkomsten in cultuur, geschiedenis en economie, maar ook met grote verschillen. Met België zijn wij nog steviger verbonden door een gedeelde geschiedenis in de ontwikkeling van onze naties en onze taal. Die lange geschiedenis leidt soms tot complexe samenwerkingspatronen met valkuilen van soms onverwachte diepten -- de Westerschelde en de IJzeren Rijn -- en met gemene obstakels onderin de kuil. Als je veel met elkaar deelt en veel met elkaar hebt, zijn er soms extra gevoeligheden. Daar zul je aandacht voor moeten hebben want dat kan in de beste families tot langdurige vetes leiden als je dat verwaarloost. Daarom ook is ons institutionele verband van de Benelux van grote waarde. We moeten het dan ook gebruiken. Wij gaan ervan uit dat de regering met de hernieuwing van het verdrag tevens uitspreekt dat we er actief werk van maken. We zien dat graag bevestigd in het antwoord van de regering. Dat vraagt mijn fractie ook, omdat zij uit eigen ervaring weet dat er in de afgelopen jaren nog wel eens sprake was van een zekere inertie: het Comité van Ministers dat soms meer jaren achtereen niet bij elkaar kwam of de moeite die het lijkt te kosten om in het Beneluxparlement te verschijnen, uitzonderingen daargelaten. In de onderliggende stukken lijkt dat voorbij en we gaan ervan uit dat dit zo blijft. We gaan er ook van uit dat actief van dit verdrag gebruik wordt gemaakt als zich bilaterale problemen voordoen.

In alle nuchterheid is een overzicht te maken van datgene wat de Benelux te bieden heeft. Ik geef een inkijkje in de instrumentenkist van een interstatelijk samenwerkingsverband.

Het eerste instrument bestaat uit de instituties: het Hof, het merkenbureau, het Comité van Ministers, het secretariaat-generaal. Niet altijd spectaculair, maar wel effectief en alom erkend. Dat geldt in het bijzonder voor het merkenbureau en voor het secretariaat-generaal. De eerste behoort zelf tot sterkste merken van de wereld en het tweede is een bron van informatie en kennis, als je daar open voor staat. Dat laatste heb ik ook regelmatig ervaren in mijn werk als parlementariër.

Structuur geven aan samenwerking door het Beneluxparlement. Ik weet dat sommige mensen daar nogal badinerend over kunnen doen, maar door samen met collega's uit België en Luxemburg dossiers op te bouwen, ontstaan nieuwe inzichten en werk je over grenzen aan een beter draagvlak. Dat geldt voor de Derde ruimtelijke schets waar we nu de laatste hand aan leggen, dat geldt voor duurzame energie waar we door de inspanningen van de Luxemburgse collega Oberweis hard aan gewerkt hebben, voor de grensoverschrijdende samenwerking van de politiek waarin Tweede Kamercollega Weekers een buitengewoon inspirerende rol in speelt, voor de waterdossiers, voor het werk van de Rijdende School et cetera, de praktische effecten voor inwoners van grensgebieden op het gebied van sociale zekerheid, fiscaliteit, onderwijs, ambulancevervoer en natuurontwikkeling en ook voor een lastig onderwerp zoals drugsverkoop.

Het grenzeloos denken vertaalt zich in meer dan de klassieke Benelux en leidt ook naar nieuwe vormen van samenwerking met de Noord-Franse regio's en met Nordrhein-Westfalen.

Wie deze instrumenten op een rij zet, moet ons inziens erkennen dat de Benelux zichzelf niet heeft overleefd, maar een verrassende actualiteit kent. Moeten we daarvoor dan de grens over? Ja, voor sommigen is dat veel dichterbij dan Den Haag of Amsterdam en vanuit Maastricht of Breda is het ook makkelijker om in te zien dat landsgrenzen maar een beperkte betekenis hebben. Interessant voor dit debat is of de minister de opvatting deelt dat de Benelux in verschillende opzichten meerwaarde biedt en als dat zo is, wat we van deze minister mogen verwachten op het gebied van het verder propageren van dat inzicht in termen van praktisch samenwerking.

Nu we op een rij hebben gezet dat een meerwaarde aan de Benelux is te ontleen, kom ik terug op het begin van de bijdrage van de PvdA-fractie. Wij spraken over verwondering en irritatie en koppelden deze aan de moeite die het heeft gekost om zo ver te komen als we nu zijn. Er bleek een wonderlijke overeenstemming tussen de SP, de Partij voor de Dieren en de PVV aan de overkant: zij waren tegen het verdrag -- overigens konden zij geen meerderheid realiseren -- en een draak van een procedure waarvoor uiteindelijk een meerderheid was te verwerven. Mijn fractie heeft over de procedure vragen gesteld aan de regering, maar daarop geen helder antwoord gekregen. De inwerkingtreding van de goedkeuringwet is gekoppeld aan een mogelijk debat in de Tweede Kamer. Wij hebben in de genoemde vragen geïnformeerd naar de staatsrechtelijke positie van de Eerste Kamer in het proces van het goedkeuren van verdragen. Het antwoord van de regering ontbreekt. Dan zijn er twee opties: de regering vindt het antwoord op die vraag onbelangrijk of de regering moet het antwoord schuldig blijven. Graag krijg ik alsnog een antwoord op de vraag, die ik nu zal herhalen.

De leden van de fractie van de PvdA maken zich zorgen over de constitutionele positie van de Eerste Kamer in de gekozen constructie.

Goedkeuring behelst ten principale instemming met het verdrag en impliceert ratificatie. Een nadere specificatie in termen van inwerkingtreding kan naar het oordeel van deze fractie geen inbreuk zijn op de hoofdbeslissing zoals die in het onderhavige wetsontwerp aan de orde is. De leden van de fractie van de PvdA vernemen graag het oordeel hierover van de regering.

Er wordt wel antwoord gegeven op de vraag naar de verhouding tussen de ratificatie en de inwerkingtreding. Dank daarvoor. Het is altijd goed om bevestigd te krijgen wat je al weet. Wij willen echter een slag dieper, vandaar de volgende situatie.

Wij keuren de wet goed. Wij gaan dan akkoord met het feit dat de regering het verdrag bekrachtigt. Vervolgens legt de regering een datum aan de Tweede Kamer voor. Dat geeft aanleiding tot onvrede. De Tweede Kamer vindt dat de "modernisering" van het instellingsverdrag omtrent het Beneluxparlement te snel gaat of te traag verloopt. Dat leidt ertoe dat een Tweede Kamermeerderheid nadere voorwaarden stelt. Kan dat? Of "treedt na vier weken de wet in werking", zoals artikel 2 lid 1 van het gewijzigde wetsontwerp luidt? Graag hoor ik een helder antwoord van de minister.

Met enige terughoudendheid ben ik namens mijn fractie aan de voorbereiding van dit debat begonnen, voor een deel uit gêne. Gaandeweg ben ik toch weer enthousiaster geworden omdat voor mijn fractie zonneklaar is dat we op deze manier duidelijk kunnen maken dat grenzeloos samenwerken over cruciale zaken gaat. Wij zijn benieuwd of de regering ons groeiend plezier in de samenwerking met de Belgen en Luxemburgers deelt. Wij zien de antwoorden van de regering met belangstelling tegemoet.

*N

De heer **Peters** (SP): Mijnheer de voorzitter. 31585 Goedkeuring van het op 17 juni 2008 te 's-Gravenhage tot stand gekomen Verdrag tot herziening van het op 3 februari 1958 gesloten Verdrag tot instelling van de Benelux Economische Unie. Iedere keer wanneer ik deze kop boven het wetsvoorstel lees, kan ik nauwelijks een lach onderdrukken. Verbijsterd was ik als actief lid van het Beneluxparlement toen ik een week voor de plechtige ondertekening van het ministerie van Buitenlandse Zaken via een spoedmailtje de uitnodiging kreeg de plechtige ondertekening van het herziene verdrag door de premiers van de lidstaten en deelstaten in de Ridderzaal bij te wonen. Het was op een dinsdag. Al had ik willen gaan, ik kon niet vanwege een plenair debat in deze Kamer. Verbijsterd was ook de Luxemburgse voorzitter van het Beneluxparlement, dat ook wel de "raadgevende interparlementaire Beneluxraad" wordt genoemd. Hij was niet alleen verbijsterd omdat hij nog later was geïnformeerd, maar ook omdat de inhoud van wat getekend zou worden, voor ons, leden van die raad, onbekend was en nog enige tijd onbekend zou blijven. Daarom verscheen er telkens een glimlach als ik dacht aan de manier

waarop over dit belangrijke verdrag werd gecommuniceerd! Genoeg hierover. Nu naar de inhoud.

Namens de SP-fractie dank ik de minister voor zijn antwoorden op onze vragen. De regering antwoordt in onze richting met een opvallend vriendelijke toon en hoopt door middel van haar reactie de twijfels van onze fractie weg te nemen.

Wij twijfelen niet. Wij hebben vragen gesteld, mogelijk te veel. Maar ondanks de vriendelijke toon zijn er weinig concrete antwoorden. Wij twijfelen niet. Mijn partijgenoten aan de overkant lieten dit voorstel niet als een hamerstuk passeren; dat hebben we hier ook niet gedaan. De minister geeft ons grote zekerheid over het relativeren van dit nieuwe verdrag. We vroegen naar de ontbrekende Benelux-samenwerking in recente belangrijke kwesties, zoals de verdieping van de Schelde, een gecoördineerde aanpak van de Benelux-zeehavens, de IJzeren Rijn, de hogesnelheidslijn en andere internationale treinverbindingen, zoals de Benelux-lijn en de verbinding Maastricht-Luik, de kwesties van ABN AMRO en Fortis en een gezamenlijk optreden in de financiële en economische crisis. De regering merkt dan op -- ik haal haar woorden aan -- dat het niet de bedoeling is dat alle bilaterale relaties met België, de Belgische deelstaten en Luxemburg tot het taakgebied behoren of gaan behoren. De dossiers die de SP-fractie noemde, worden -- en nu haal ik weer de woorden van de regering aan -- separaat in bilaterale onderhandelingskaders behandeld dan wel in de politieke samenwerking tussen de drie lidstaten, die buiten het nieuwe Benelux-verdrag om gaat. Dat is goed begrepen. Als het dus belangrijk is, wordt het niet in Benelux-verband besproken. Begrijpt de minister nu ook waarom wij niet twijfelen, maar ons door dit duidelijke antwoord nog zekerder voelen over het antwoord op de vraag hoe we de belangrijkheid van dit nieuwe verdrag moeten interpreteren?

De fracties van de SP in de Eerste en Tweede Kamer hebben het steeds gezegd: het Benelux-verdrag was 50 jaar geleden een vroege en verrassende vorm van internationale, intergouvernementele samenwerking tussen drie staten. We hebben een positieve waardering voor deze historische samenwerking. De Benelux heeft eerder dan de EEG, de EG en later de EU nuttige stappen gezet op het gebied van vrij verkeer van goederen, personen en kapitaal. De Benelux verdient, we zeggen het weer, op dit gebied het predikaat "voortrekkersrol". De doelstelling destijds om eerst via een douane-unie en daarna via een economische unie de economische vooruitgang en daardoor het persoonlijke en maatschappelijke welzijn van de inwoners van België, Nederland en Luxemburg te bevorderen, was zinvol en is tot op zekere hoogte door middel van het verdrag in die afgelopen 50 jaar geëffectueerd.

Op de vraag wat de toegevoegde waarde is van dit herziene verdrag, antwoordt de minister niet met de gevraagde evaluatie, maar met een verwijzing naar het Benelux-jaarplan en het werkprogramma. Deze imponeren onze fractie door de veelheid van opgesomde onderwerpen, die de

waarschuwing uit het AIV-rapport over wildgroei ondersteunen. De vaagheid en het ontbreken van einddoel en tijdslimiet doen het ergste vermoeden. Neem bovendien de eerder geconstateerde reservering dat echt belangrijke zaken buiten het verdrag moeten worden afgedaan en het is een pover geheel, dat werkprogramma. Tijdslimieten voor een gesteld doel zijn immers belangrijk. Het feit dat het negen jaar duurde voordat er een regeling kwam voor het grensvervoer met ambulances spreekt wederom voor zichzelf.

De minister is uit vorige debatten bekend met onze Europaleus: Europa moet, maar dan wel goed. Hetzelfde geldt voor onze inzet ter bevordering van de samenwerking in de euregio's. Wat is nu de voortrekkersrol van de Benelux-samenwerking op dit gebied? Niedersachsen en zeker Nordrhein-Westfalen hebben interesse in een samenwerking zoals die binnen de Benelux, maar de minister is duidelijk wanneer hij zegt dat die samenwerkingsmogelijkheid met de Benelux beperkt is. Daarom stelt mijn fractie dat, als je met Niedersachsen, Nordrhein-Westfalen of andere buurtstaten wilt samenwerken, je dat in euregioverband moet doen en niet met een omweg via de Benelux. We concluderen dat de wenselijke concrete samenwerking met aangrenzende gebieden ten faveure van de bewoners het meest effectief kan plaatsvinden via goed werkende euregio's. Dat kan zelfs financieel interessanter zijn, vindt u niet, mijnheer de minister?

De Raadgevende Interparlementaire Raad wordt gemoderniseerd. De afgevaardigden uit de zeven (!) Belgische parlementen en die uit het ene parlement van Luxemburg keken tijdens de laatstgehouden plenaire vergadering van het Beneluxparlement in december hogelijk verbaasd. Jan Schinkelshoek van het CDA moest tweemaal nadrukkelijk uitleggen waarom het Benelux-verdrag aan de overkant en nu dus hier niet zomaar als een hamerstuk werd afgedaan. De aan het debat deelnemende partijen toonden geen zelfvoldaanheid, maar duidelijke kritiek bij het nut van het voortbestaan van de Benelux, zowel bij het desbetreffende verdrag als bij het Beneluxparlement. In een voorwaardenscheppend amendement werd gesteld dat de Benelux tegen 2013 zijn meerwaarde zou moet aantonen en dat het Beneluxparlement zijn activiteiten zou moeten aanpassen, kortom aan politiek zou doen. Dat was allemaal overigens ook al eerder in 2008 door Schinkelshoek gevraagd. In dezelfde plenaire vergadering werd het aantal commissies gereduceerd en de wijze van vergaderen van de commissies gemoderniseerd. Bovendien werd onmiddellijk vanaf dat moment een archaïsche wijze van voldoen van vergoedingen gewijzigd.

Wat is nu de houding van de SP-fractie met name ten aanzien van deelname aan het Beneluxparlement als dit verdrag wordt goedgekeurd? Het Beneluxparlement heeft getraptd verkozen leden, althans wat betreft de Nederlandse afgevaardigden. Dat is geen onbekend fenomeen voor deze Kamer. Wij gaan echter niet deelnemen aan een interparlementaire assemblee die door geen van de deelnemende landen serieus wordt

genomen en die het moet hebben van eetafspraken en andere informele ontmoetingen. Hier geldt ook: het moet, maar dan wel goed. Niet goed, dan doen wij niet mee. Wij kunnen onze tijd namelijk beter besteden en willen vooral niet als schaamlap gebruikt worden. Voorlopig is het afwachten wat er wel of niet gaat gebeuren. De eerste reactie na alle kritiek lijkt positief, maar één zwaluw maakt zeker in het verband van het Beneluxparlement nog geen lente.

De heer **Eigeman** (PvdA): Dit is niet het forum om met collega Peters een uitgebreid debat te hebben over de werking van het Beneluxparlement. Dat moeten wij op andere plekken doen. Ik laat de inspanningen van een aantal collega's van de afgelopen jaren echter niet wegzetten als ontmoetingen die het moeten hebben van eten en informaliteit. Ik wijs op een aantal langer lopende programma's die gemaakt worden, zoals de derde schets ruimtelijke ordening -- ik heb die genoemd in mijn bijdrage in eerste termijn -- en andere programma's die zich de afgelopen jaren voltrokken hebben in Benelux-verband. Het gaat veel te ver om die af te doen als eetafspraken en informele ontmoetingen. Het spijt mij dat ik dit moet constateren.

De heer **Peters** (SP): De heer Eigeman gaat in op de door mij genoemde eetafspraken. Ik heb niet de indruk willen geven dat de ontmoetingen altijd bij de maaltijd plaatsvinden. Als dit gebeurd is, heb ik mij verkeerd uitgedrukt. Ontmoetingen kunnen bij de maaltijd plaatsvinden en dat kan zelfs nuttig zijn. Het moet echter duidelijk zijn dat nuttige ontmoetingen meestal niet georganiseerd hoeven te worden zonder agenda. De heer Eigeman heeft zelf aangegeven dat het hier minder de plaats is om dit te bespreken. Dit moet gedaan worden in het Beneluxparlement. Er is echter een hele litanie aan zaken die in het parlement werden opgemerkt en apolitek werden besloten met unanimité -- wat op zich merkwaardig kan zijn -- en vaak geen vervolg krijgen. De voorbeelden die de heer Eigeman noemt, zijn best succesvol. Dat wil ik toegeven. Dit geldt echter niet voor het grote aantal onderwerpen dat in het parlement of in de commissies besproken wordt.

De heer **Eigeman** (PvdA): Ik ben blij met deze reactie. Ik ontken niet dat je kritiek kunt hebben op de werkwijze van het parlement. Ik laat mij en een aantal collega's van de afgelopen jaren niet gezeggen dat wij het moeten hebben van informele ontmoetingen en eetafspraken. In feite heeft de heer Peters dat teruggenomen. Ik dank hem daarvoor.

De heer **Peters** (SP): De heer Eigeman heeft iets anders begrepen dan ik gezegd heb. Wij hebben een moeilijke vorm van communicatie. Ik hoop dat wij die in dit verband kunnen verbeteren. Ik moet even kijken waar ik gebleven was. Ik wil die eetafspraken nu niet herhalen. Ik ga verder met mijn betoog.

Hier geldt ook: het moet, maar dan wel goed. Niet goed, dan doen wij niet mee. Wij kunnen onze tijd namelijk beter besteden en willen vooral niet als schaamlap gebruikt worden, zoals ik al gezegd heb. Voorlopig is het afwachten wat er gaat gebeuren. De eerste reactie na alle kritiek lijkt dus positief, maar één zwaluw maakt zeker in het verband van het Beneluxparlement, nog geen lente. Er moet eerst meer garen op de klos komen vooraleer wij onze beslissing om voorlopig onze betrokkenheid op een laag pitje te zetten, zullen heroverwegen. We hebben in de afgelopen jaren laten zien, serieus werk te willen maken van dit deel van het grensoverschrijdende parlementaire werk, maar we hebben helaas ook moeten constateren dat we niet altijd serieus genomen werden.

Minister Verhagen heeft over het Beneluxparlement eind vorig jaar in de Tweede Kamer een aantal toezeggingen gedaan. Wellicht heeft hij vandaag aanvullend nieuws voor ons.

Als de ingezette veranderingen er daadwerkelijk komen, kunnen we verder zien. De teleurstelling was echter groot. Dat zal de regering toch ook begrijpen? Onze fractie heeft veel vragen gesteld in het voorlopig verslag. Zoals eerder gezegd zijn die weinig concreet en precies beantwoord. Ik denk aan de evaluaties, nu en over drie jaar, niet alleen betreffende de meerwaarde van het Benelux-verdrag maar ook wat betreft de financiële aspecten van de Benelux-samenwerking. Het Rekenhof van België heeft die taak. Wij hebben echter nooit iets daarvan vernomen. Gaarne vraag ik de minister om meer helderheid. Hij heeft er nu lang genoeg over kunnen nadenken, lijkt ons. We zien met grote belangstelling zijn reactie tegemoet.

*N

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. Mijn collega's hebben in een wat langere tijd dan ik nodig zal hebben, heel snel gesproken. In de kortere tijd die ik heb toegewezen gekregen, zal ik langzaam spreken.

Bij de schriftelijke behandeling van het voorstel tot goedkeuring van het Verdrag tot herziening van het Benelux-instellingsverdrag uit 1958 heeft mijn fractie zich namelijk positief opgesteld. Wij hebben geconstateerd dat de samenwerking met België en Luxemburg in het verleden haar waarde heeft bewezen. Ook voor de toekomst is een meerwaarde van de samenwerking zowel praktisch als politiek mogelijk. Als basis voor dit oordeel kunnen wij onder meer steunen op twee uitstekende rapporten van respectievelijk de AIV en de Strategische Adviesraad internationaal Vlaanderen.

In de positieve benadering onderkennen wij naast de activiteiten op economisch gebied ook een ideologische component die gestalte krijgt in de Benelux politieke samenwerking, in de stukken ook wel BPS genoemd. Door deze vorm van samenwerking kunnen wij als kleine landen enerzijds een voortrekkersrol vervullen en anderzijds een sterkere onderhandelingspositie innemen. Wij zien dit bij allerlei groeperingen van

kleine landen, zoals bij de Baltische staten. Zij zijn op dit terrein heel actief.

Wij hebben echter ook wensen geformuleerd en kritiek geuit. Die wensen en kritiek kunnen als volgt worden samengevat. Ten eerste wensen wij een sterkere politieke aansturing van het secretariaat-generaal. Ten tweede willen wij het opleveren van concrete "deliverables", zoals dat in modern, bijna correct Nederlands genoemd wordt. Hierbij denk ik buiten het rijtje in het jaarplan ook bijvoorbeeld aan een gemeenschappelijke toezichthouder op de financiële markten. Geeft de Fortisaffaire daartoe geen aanleiding? Ten derde wensen wij vooral het wijzigen van het instellingsbesluit, het aparte verdrag uit 1955, voor de Raadgevende Interparlementaire Beneluxraad, het zogenaamde Beneluxparlement. Dat orgaan moet meer betekenis en een duidelijkere functie krijgen. Ik denk concreet aan het recht om vragen te stellen, het recht om gevraagd en ongevraagd advies te geven -- dus niet alleen met toestemming van de drie regeringen -- en het goedkeuren van de jaarplannen en de begroting. De bijeenkomsten hoeven zeker niet in aantal toe te nemen, maar het werk en de tijdsbesteding van onze collega's moeten wel zinvol en motiverend zijn.

Collega Schinkelshoek heeft in de Tweede Kamer met betrekking tot deze kwestie de regering heel slim klemgezet met zijn amendement dat heeft geleid tot een toevoeging aan artikel 2 van de goedkeuringswet. Voordat het invoerings-KB wordt geslagen, zal het ontwerp daarvan aan beide Kamers der Staten-Generaal moeten worden voorgelegd. Dat kan pas een resultaat opleveren als er concrete stappen zijn gezet met betrekking tot het afstoffen en opwaarderen van het Beneluxparlement. Wij zijn benieuwd te vernemen of de minister bezig is, en zo ja op welke wijze, zich uit deze gijzeling van Schinkelshoek c.s. te bevrijden. Graag vernemen wij het antwoord van de minister op deze vraag en de andere door ons gestelde vragen.

*N

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik dank de geachte senatoren voor hun inbreng en hun appreciatie van het nieuwe Benelux-verdrag. Het oorspronkelijke Benelux-verdrag loopt af. Dat was de aanleiding voor ons om de samenwerking opnieuw te bekijken: wat zijn nut en noodzaak van de Benelux en zou het verdrag niet moeten worden aangepast aan de huidige tijd? Maar wat voor ons als een paal boven water stond was dat de Benelux-samenwerking als zodanig naar onze mening moest worden voortgezet. Ik kan mij vinden in de appreciatie die met name de heer Eigeman naar voren heeft gebracht. De Benelux-samenwerking is in 50 jaar zowel voor de individuele landen België, Nederland en Luxemburg als voor de inwoners van de desbetreffende landen van nut en noodzakelijk geweest.

Bij de herziening van het verdrag hebben wij onderzocht welke prioriteiten wij opnieuw zouden moeten vaststellen. Wat is er veranderd? Allereerst zal de Benelux zich sterker dan voorheen

richten op de kerntaken. De Benelux wordt strakker aangestuurd, de organisatie wordt gemoderniseerd en er komt een mogelijkheid voor de Benelux om met omliggende regio's samen te werken. De sterkere focus op kerntaken houdt in dat we hebben gesaneerd in wat wij eerder deden, maar tegelijkertijd zijn we wel flexibel genoeg om in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen. De waarde van de Benelux blijft het meest evident als proeftuin voor de verdergaande Europese samenwerking, maar daarnaast heeft de Benelux een toegevoegde waarde die zichtbaar wordt op drie werkvelden. Allereerst betreft dit het ontwikkelen van een gezamenlijke veiligheidsagenda op het gebied van politie en op het gebied van justitie. Juist die grensoverschrijdende samenwerking heeft directe gevolgen voor de inwoners in de regio. Hetzelfde geldt voor het bevorderen van duurzaamheid. Die wildgroei aan taken die dreigde -- doordat er geen limiet aan werd gesteld -- hebben we teruggebracht tot de terreinen waarop we traditioneel de meeste successen kunnen boeken.

Als je het hebt over duurzaamheid, samenwerking op het gebied van politie, samenwerking op het punt van justitie, dan zijn dat die terreinen waar wij traditioneel meerwaarde hebben, maar waar wij ook in de toekomst verwachten succes te kunnen boeken. Wij werken op dit moment ook samen verder met andere landen buiten de Benelux -- namelijk met Duitsland en Frankrijk -- aan de veiligheid en leveringszekerheid van het elektriciteitsnetwerk. Momenteel wordt onderzocht of dit ook op het gebied van gas mogelijk is.

De heer Eigeman wees in het verband van de meerwaarde van de Benelux op het grote belang van het merkenbureau. Dit belang is evident, zoals hij het in zijn bijdrage noemde. Op dit moment worden zo'n 1 miljoen merken en meer dan 16.000 tekeningen of modellen beschermd door de Benelux. Dit heeft directe betekenis voor het bedrijfsleven en voor de mensen die deze merken hebben ontwikkeld.

Politiediensten uit de drie landen voeren jaarlijks meerdere gezamenlijke grensoverschrijdende acties uit, wat een goed antwoord is op de grensoverschrijdende criminaliteit.

De Benelux verstrekt informatie aan degenen die grensoverschrijdend werken, de grensarbeiders, om ervoor te zorgen dat zij gemakkelijker over de grens aan de slag kunnen.

De Benelux functioneert als logistieke draaischijf voor Europa. Als transportland nummer één heeft Nederland daar een groot belang bij. Door middel van de Benelux-samenwerking is de vrije cabotage zeker gesteld, waardoor transporteurs nu meer vracht kunnen vervoeren en na een internationale rit vracht terug mogen vervoeren in de Benelux.

Er wordt wel eens gevraagd wat de Benelux ons nu allemaal kost. Welnu, alleen al door de gezamenlijke fraudebestrijding in de Benelux worden gigantische opbrengsten gegenereerd. Alleen al in de minerale oliesector werd tussen 2000

en 2007 voor miljoenen aan fraude bestreden. Er zijn voorbeelden te over die nut en noodzaak van de Benelux-samenwerking aantonen. Je hebt een verdragsbasis nodig om dit soort zaken gemakkelijk te kunnen vastleggen. De twijfels over de meerwaarde van de Benelux, die ook doorklonken in het debat aan de overzijde en die ik hier nu bij de heer Peters proef, deel ik niet. Ik deel wel het sentiment dat je altijd kritisch moet kijken naar wat je hebt, naar de vraag of de Benelux meerwaarde heeft, ook voor de toekomst, en naar de vraag of die meerwaarde ook onder het nieuwe verdrag behouden blijft. Om die reden zijn wij genegen om binnen vier jaar een serieuze evaluatie te laten uitvoeren.

Ik gaf zojuist aan dat de Benelux een sterkere focus legt op kerntaken. Het Comité van Ministers legt zich echter niet gedetailleerd vast. Dat geeft tegelijkertijd ook die gewenste grotere betrokkenheid van het Comité van Ministers aan. Het Comité van Ministers kan het gemeenschappelijke werkprogramma aanpassen, waarin nadrukkelijk prioriteiten worden gesteld. Dit geeft aan dat het Comité van Ministers, meer dan in het verleden, hierbij wordt betrokken, zo zeg ik mede in antwoord op de vragen van de heer Eigeman.

De Benelux behoeft inderdaad een sterkere aansturing. Professor Franken vroeg daarnaar. Dat is ook de reden waarom wij hebben afgesproken dat het comité van ministers minimaal één maal per jaar bijeenkomt, terwijl de ambtelijke raad voor de aansturing op de grote lijnen zorgt. Het comité van ministers bepaalt zelf de prioriteiten van de Benelux en kan een en ander bijsturen.

Die sterkere focus en de stroomlijning hebben er ook toe geleid dat wij allerlei overbodige commissies en slapende werkgroepen hebben afgeschaft, alsmede de Economische en Sociale Raad van Advies en het College van Scheidsrechters. De secretaris-generaal van de Benelux, de heer Van Laarhoven, zal zich met name moeten richten op de modernisering van de organisatie, opdat deze beantwoordt aan de eisen der tijd.

In het debat in de Tweede Kamer is nogal kritisch gekeken naar de werkwijze en de toegevoegde waarde van het Beneluxparlement. Daarbij kwam naar voren dat veel belang werd gehecht aan de modernisering en aan versterking van de bevoegdheden van het Beneluxparlement. Op zichzelf genomen verwelkom ik versterkte parlementaire betrokkenheid bij de Benelux, juist ook van het Beneluxparlement. De heer Peters en de heer Franken vroegen hoe de stand van zaken op dit moment is. Tijdens het Nederlandse voorzitterschap heb ik veel gedaan om aan de wensen tegemoet te komen. Er zijn gesprekken gevoerd met de ondervoorzitters en de voorzitter van het Beneluxparlement. De onderhandelingen tussen de drie landen zijn nu officieel geopend. Wij hebben een conceptverdragstekst opgesteld over de werkwijze van het Beneluxparlement. In die tekst streven wij ernaar om de bevoegdheden van het Beneluxparlement te verbreden en om de interactie tussen de Benelux-regeringen en het

Beneluxparlement te verbeteren. Het Belgische voorzitterschap, dat op dit moment de leiding heeft, is ermee bezig om de onderhandelingen, die wij officieel hebben gestart, op te pakken en af te ronden.

De heer Eigeman en de heer Franken wezen op de clausule die door de Tweede Kamer is aangebracht in de goedkeuringswet. De heer Eigeman vroeg specifiek wat de constitutionele positie is van de Eerste Kamer, nu de Tweede Kamer door amendering van de goedkeuringswet de mogelijkheid heeft om alsnog voorwaarden aan de inwerkingtreding van deze wet, en daarmee aan de ratificatie, te stellen. Ik begrijp op zich de zorgen om de mogelijkheid dat de Tweede Kamer alsnog voorwaarden zal stellen bij de ratificatie van een verdrag dat de Eerste Kamer dan heeft goedgekeurd. Staatsrechtelijk is daaraan weinig te doen. Ik begrijp dus uw zorgen, maar er is geen uitzondering op het recht van amendement van de Tweede Kamer bij goedkeuringswetten van verdragen. De gang van zaken strookt naar mijn mening dan ook met de Grondwet, omdat ik de Tweede Kamer het recht van amendement niet kan ontzeggen.

Het ging de Tweede Kamer dus om de modernisering van het verdrag nopens het Beneluxparlement, zoals dat nog luidt. Ik hoop dat de Tweede Kamer de inwerkingtreding van de wet en de ratificatie ervan niet zal vertragen, omdat ik inmiddels het nodige gedaan heb om een en ander zeker te stellen en om de onderhandelingen over het verdrag inzake het parlement in gang te zetten. Omdat ik toegezegd heb -- ook de heer Peters vroeg ernaar -- om de Kamer te informeren over zowel de financiën van de Benelux als mijn inspanningen voor modernisering van het verdrag van het Beneluxparlement, hoop ik dat daardoor juist op dat punt de kans dat er een vertraging optreedt, wordt geminimaliseerd.

Ik heb beide zaken ook nader toegelicht in de brief van 25 januari jongstleden. Hiervan heb ik ook een afschrift gestuurd naar de Eerste Kamer. Deze brief gaat juist in op die twee elementen, op de financiën en de werkwijze van het Beneluxparlement. Tegelijkertijd heb ik toegezegd dat wij in 2012 de evaluatie van de Benelux als zodanig zullen starten. Deze zal met name gericht zijn op het werkprogramma.

De heer **Eigeman** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn antwoord tot zover. Ik zie dat de regering zich inspanningen getroost om tegemoet te komen aan de gijzeling door de Tweede Kamer, zoals collega Franken het heeft genoemd. Ik weet niet of de Eerste Kamer die brief heeft ontvangen, maar ik heb deze via het systeem Parlis wel te pakken gekregen. Deze brief is heel duidelijk. Ik denk dat de minister daarmee tegemoet komt aan de eisen in de Tweede Kamer. Ik ga echter niet over de Tweede Kamer.

Ik blijf echter vaststellen dat toch sprake is van een vreemde lacune. In mijn bijdrage zeg ik: "Nadere specificatie in termen van de inwerkingtreding kan naar het oordeel van mijn fractie geen inbreuk zijn op de hoofdbeslissing." De

hoofdbeslissing is de goedkeuring die de regering in de gelegenheid stelt om te ratificeren. Als de Tweede Kamer dit dus blijft ophouden, dan ontstaat er staatsrechtelijk gezien een heel merkwaardige situatie. Dat stel ik vast en wij kunnen daaraan niets verhelpen. Ik wil het echter wel nogmaals vastgesteld hebben.

Minister **Verhagen**: Ik ben het met u eens, mijnheer Eigeman. Ik deel uw zorgen op dat punt. Ik hoop dat er in de Tweede Kamer geen "filibustergedrag" optreedt, maar ik kan daaraan verder weinig doen, juist omdat de Tweede Kamer ook bij goedkeuringsverdragen het recht van amendement heeft. Het enige wat ik zou kunnen doen, is het indienen van een nieuw wetsvoorstel, een novelle, waarbij de procedure opnieuw moet beginnen met het raadplegen van de Raad van State et cetera. Ik denk dat dit helemaal onrealistisch is, dus ik geloof niet dat wij dat pad moeten bewandelen.

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. Ik geloof dat wij niet te veel leeuwen en beren moeten zien. Het is altijd goed om achter iedere boom te kijken of er niet een corpus alienum staat dat gevaarlijk kan zijn, maar een goedkeuringsbepaling is gewoon een onderdeel van een wet. Daarop kan worden geamendeerd. Er wordt gezegd dat er een voorhangprocedure zal komen. De minister zal dan zijn best doen om de Tweede Kamer tevreden te stellen. Wij krijgen die concept-AMvB ook te zien. Stel je voor, wat de heer Eigeman volgens mij vreest, dat de Tweede Kamer onverhoopt niet tevreden is, dan kunnen wij wel onze tevredenheid betonen. De minister kan dan ook nog rustig doorgaan. Constitutioneel is er geen probleem. Het is alleen een materieel politiek probleem dat terug te brengen is op getalsverhoudingen.

De heer **Eigeman** (PvdA): Wie ben ik als eenvoudige politicoloog om een rechtsgeleerde tegen te spreken? Ik blijf echter vaststellen dat de hoofdbeslissing, namelijk de goedkeuring, eindeloos kan worden opgehouden. Je keurt een wetsvoorstel goed, je stelt de regering in de gelegenheid om te ratificeren, maar het kan duren tot sint-juttemis -- om het populair te zeggen -- voordat dit geëffectueerd wordt. Ik blijf dat een vreemde figuur vinden. Volgens onze regels klopt dat constitutioneel, maar er blijft wat mij betreft iets vreemds omheen hangen. Daarbij laat ik het, want de minister is helder geweest over de intenties van de regering.

De heer **Franken** (CDA): Over de kwalificatie zijn wij het met elkaar eens. Het is een gijzeling.

De **voorzitter**: Kan de minister zijn licht erover laten schijnen?

**

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik ben het eens met beide geachte senatoren. Gelet op de wijze woorden die hier geuit zijn over de constitutie, zou dat uw verbazing niet moeten wekken. Tegelijkertijd sluit ik mij aan bij hetgeen de heer

Franken heeft gezegd. Ik ben er wel van overtuigd, juist gelet op de inzet van de Nederlandse regering met betrekking tot het verdrag inzake de werkwijze nopens het Beneluxparlement, dat ik tegemoet kan komen aan de wensen van de Tweede Kamer waardoor wij niet langer in gijzeling zitten, maar waardoor de goedkeuring ook op dat punt niet verder vertraagd kan worden.

De heer Peters zei: dat hele verdrag doet eigenlijk niets aan de werkelijke problemen, namelijk de IJzeren Rijn, de Westerschelde, de hsl en de coffeeshops. Hij zei dat hetgeen wij werkelijk nodig hebben, namelijk een samenwerking met bijvoorbeeld Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen, veel beter geregeld kan worden via euregio's. Hij vroeg zich dus af wat hij moet met dit verdrag. Aangezien hij niet twijfelt, waag ik het niet om te hopen dat ik hem nog kan overtuigen.

Ik noem echter toch een aantal elementen. Er is in ieder geval alleen al bij de ministers van Buitenlandse Zaken van de drie landen een werkelijke wil om die Benelux-samenwerking te verstevigen en te versterken. Aangezien wij overtuigd zijn van de toegevoegde waarde van de Benelux-samenwerking kunnen bepaalde problemen die dreigen te rijzen, of het nu gaat over de Westerschelde of over de IJzeren Rijn, juist eerder en makkelijk worden opgelost omdat wij een Benelux-verdrag hebben. Dit geldt ondanks het feit dat dit als zodanig geen onderdeel uitmaakt van het Benelux-verdrag. Het gaat meer om een attitude. Heb je de wil om er uit te komen? Het feit dat problemen zoals die rond de Westerschelde, Fortis/ABN AMRO en de IJzeren Rijn niet escaleren, hangt samen met het feit dat wij met zijn drieën door een deur kunnen, maar ook met het feit dat er een Benelux-verdrag is dat de basis vormt voor een gedeelde samenwerking en een gedeelde visie op een aantal problemen die ons allen aan het hart gaan.

Vanuit die attitude is er een wil om zeker ook in een uitgebreide Europese Unie van 27 lidstaten op een breed terrein met één stem te spreken, omdat daardoor een groter stemgewicht ontstaat. Het gezamenlijke Benelux-stemgewicht is gewoon groter dan dat van de som van de stemmen van de individuele landen. Als wij samen een paper inbrengen over zaken zoals de energievoorzieningszekerheid, het Stockholm Programma of de implementatie van het Verdrag van Lissabon, dan nemen andere lidstaten dat serieuzer dan in het geval Nederland, België en Luxemburg dat afzonderlijk zouden doen. Juist die gezamenlijke opstelling, ook over zaken die niet direct in het verdrag staan, bepaalt niet zelden het verloop van de discussie in het verband van de Europese Unie. Zonder zo'n Benelux-verdrag dat aan de basis daarvan ligt, is er echter veel minder geneigdheid om gezamenlijk op te trekken.

Ook met betrekking tot de samenwerking met Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen is het geen kwestie van samenwerking in euregio's of in de Benelux. Beide kaders dienen daarbij te worden benut en worden ook benut. Het aardige is dat er juist een verzoek kwam van bijvoorbeeld Nordrhein-Westfalen. Die deelstaat was het liefst

zelfs in eerste instantie toegetreden tot het Benelux-verdrag, juist omdat die deelstaat de toegevoegde waarde daarvan zeer nadrukkelijk zag. Aangezien dit geen zaak is van deelstaten maar van staten, is er wel gekeken naar een intensivering van de samenwerking zonder dat deze deelstaat echt toetreedt tot de Benelux. Wij werken dus juist op tal van terreinen nu al samen, ook op basis van dit nieuwe verdrag, of wij doen het in lijn ermee. Wij doen dat bijvoorbeeld op het gebied van fijnstofbestrijding. Je kunt op dit moment dus de samenwerking beter vormgeven. Dit bracht mij tot de gedachte dat de Benelux blijkbaar populairder is in Nordrhein-Westfalen en in Niedersachsen dan in de Tweede Kamer. Hiermee onderdruk ik een hartenkreet op dat punt niet geheel.

Juist omdat wij voorstander zijn van voortzetting van deze samenwerking, hebben wij mijns inziens dit nieuwe verdrag nodig. Dit verdrag doet recht aan de eisen des tijds. Tegelijkertijd speelt het in op nieuwe ontwikkelingen. In een politieke verklaring die wij eveneens vorig jaar hebben ondertekend, hebben wij daarom vastgelegd dat de ministers van Buitenlandse Zaken vaker bijeen zullen komen. Tijdens die bijeenkomsten zullen wij onze standpunten, ook over het gezamenlijk optrekken in EU-verband, beter op elkaar afstemmen.

Met dit verdrag kunnen wij mijns inziens een oplossing bieden voor problemen waarmee mensen in de grensregio's worden geconfronteerd. De heer Peters heeft het gehad over de regeling inzake ambulances. Ook al heeft het acht jaar geduurd voordat deze regeling tot stand kwam, het feit dat dat gebeurde, is hieraan te danken.

*N

De heer **Eigeman** (PvdA): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn heldere beantwoording. Ik onderstreep nog eens het belang van de brief van 25 januari. Daarin wordt helder gemaakt dat er recht wordt gedaan aan de inhoudelijke discussie die in de Tweede Kamer is gevoerd over de modernisering en het nader positioneren van het Beneluxparlement.

Het is mijns inziens goed dat er met een wat grotere regelmaat wordt geëvalueerd dan in het verleden. Dit is uitstekend. Ik wil wel aandringen op een rol hierin voor het parlementaire samenwerkingsverband dat er is. Ik wijs er op dat in de aanloop tot de herziening van het verdrag en in de aanloop tot de herziening van de modernisering van de overeenkomst betreffende het Beneluxparlement of de Interparlementaire Beneluxraad, er ook door deze raad zelf is teruggekeken. Er is een uitgebreid onderzoek gedaan door een commissie onder leiding van voormalig collega Doesburg. Van dat onderzoek zijn nu elementen terug te vinden in de evaluatie. Daarbij gaat het over de werking van het hof en het merkenbureau. Het onderzoek daarnaar heb ik zelf mogen doen. Het gaat daarbij ook om de werking van het secretariaat-generaal en het Comité van Ministers. Dit parlement is dus wel degelijk hiervoor te benutten. Het is iets anders dan een "klassiek"

parlement, zoals het onze hier. Wij moeten het belang van onze positie niet overdrijven. Met name bij de informatievoorziening, het uitwisselen van standpunten en het op diplomatieke wijze met elkaar zicht krijgen op interne verhoudingen, werkt dit buitengewoon goed. Die verhoudingen zijn in België, waar men zeven parlementen heeft, inderdaad soms zeer complex.

Ik zeg de regering nogmaals dank voor het antwoord en voor het voorwerk dat daarvoor is geleverd. Ik wil echter ook een oproep doen aan de SP-fractie. Ik vind dat er verbeteringen zijn, men name door het optreden van mijn SP-collega's in de Eerste Kamer. Zij hebben zich in de afgelopen tijd hiervoor echt ingespannen. Er is sprake van een versterking. Dat is zeer te waarderen. Daarom heeft de wat negatieve ondertoon ons verrast. Mijns inziens kan het verschil worden gemaakt juist door je in de komende twee jaar in te spannen. Ik roep de SP-fractie op om daarvan werk te maken, samen met andere fracties. Er zijn immers onderwerpen genoeg waarbij het van belang is dat de Nederlandse delegaties en de delegaties van de onderscheiden politieke families gezamenlijk optrekken. Het is zeer de moeite waard. Er valt over grenzen, en zeker over grenzen dichtbij, veel te leren.

*N

De heer **Peters** (SP): Voorzitter. Ik dank de minister voor zijn uitleg. In feite onderstreept hij in zijn eerste termijn veel van wat al in de memorie van antwoord staat. Hij heeft opnieuw de kerntaken die voorliggen beschreven. Die kenden wij al. Veel van deze zaken zijn aan de gang.

Mijn voornaamste bezwaar noemde ik al, namelijk het feit dat belangrijke zaken continu buiten het overleg via de Benelux-verdrag vallen. De minister zegt: doordat we in Benelux-verband met elkaar praten, kunnen we ook moeilijke zaken in EU-verband met elkaar bespreken. Dat kan zo zijn, maar ik zie de relatie met het verdrag niet. Wat is de stimulerende werking van dat verdrag in dit kader? Ik vraag de minister om mij toch nog eens duidelijk te maken hoe dat zit. Heel formeel mag Nordrhein-Westfalen geen deel uitmaken van het Benelux-verband. Ik kan mij echter voorstellen dat hetzelfde hoge niveau van contact dat de minister heeft met zijn twee collega's in de Benelux, voor grensoverschrijdende kwesties in het oosten en het noorden van ons land via dezelfde weg zou kunnen bestaan met Nordrhein-Westfalen en met Niedersachsen.

De minister heeft gesproken over meerwaarden. Hij stelt dat wij dankzij de Benelux "maar" acht jaar hebben gedaan over het mogelijk maken van grensoverschrijdend ambulanceverkeer. Volgens mij hebben wij er overigens negen jaar over gedaan. Ik vind dit een erg vreemde redenering. Ik zou dit nooit als argument hebben gebruikt voor de effectiviteit van het onderhandelen van ministers.

Ik kom op de euregio's. Ik heb heel specifiek gevraagd wat je iemand in Venlo moet aanraden die moet overleggen over een project dat

aan de overzijde van de grens in Duitsland vorm zou kunnen krijgen. Het is toch zo dat dit overleg rechtstreeks via de euregionale samenwerking kan worden gevoerd? Mijns inziens kan dat beter, sneller en goedkoper als we spreken over een project tussen bijvoorbeeld Tilburg en Lanaken. Daarover wil ik duidelijkheid. Mijn stelling is dat samenwerking via de euregio's effectiever en zelfs financieel aantrekkelijker is dan samenwerking via de Benelux.

Over het parlement moet ik de minister een groot compliment geven. Het is namelijk alsof de bezem ongelooflijk goed door de kast is gegaan toen de minister aan het einde van zijn voorzitterschap was. Tot mijn verbazing, en naar ik aanneem ook tot verbazing van de heer Eigeman, zijn er veel veranderingen voorgesteld en eigenlijk met onmiddellijke ingang ingevoerd. Dat geeft aan dat de minister oog heeft gehad voor dat parlement, en misschien nog steeds oog daarvoor heeft. Het geeft aan dat er dingen in gang zijn gezet die hoopgevend zijn en die veranderingen inhouden. Zij kunnen leiden tot een heel positieve houding. Wij moeten er echter voor zorgen dat dit beklijft, ook na de wisseling van de wacht en onder een ander voorzitterschap. Eigenlijk heb ik een reprimande ontvangen van de heer Eigeman over het "dinen and winen" in verband met het Beneluxparlement. Maar het is wel waar, het gebeurt wel. En er zijn wel zaken waarvan ik mij afvraag: is dit nu nodig, dit uitstapje, wat is daar de effectiviteit van? Ik houd voornamelijk een pleidooi om ons niet in die sfeer te begeven. Laten we onszelf niet wijsmaken dat er zo veel commissies moeten bestaan -- ze zijn nu gelukkig gereduceerd -- om een aantal Belgische collega's de mogelijkheid te geven om voorzittertje te spelen omdat zij uit zeven verschillende parlementen komen. Deze dingen had ik eigenlijk liever niet gezegd, maar ik moet ze alsnog zeggen, juist om collega Eigeman mede een stimulans te geven om, wanneer wij het nuttig vinden om samen op te trekken in het parlement, een goede zaak te bemannen.

De heer **Eigeman** (PvdA): Ik heb zo-even al gezegd dat we daar niet deze vloer voor moeten gebruiken. Ik vind het prima dat de heer Peters de minister nog een keer prijst vanwege zijn voortvarendheid. Ik deel dat met hem. Op het punt van de werking van het parlement hebben wij echter primair zelf verantwoordelijkheid. Wij hebben in een reeks van jaren geprobeerd daarin verandering aan te brengen. Met de komst van een nieuwe Belgische voorzitter van het parlement is wel degelijk werk gemaakt van een aantal veranderingen die te maken hebben met de organisatie. Daar kunnen we van gaan profiteren. Ik heb zo-even vooral aangegeven dat ik bezwaar maak tegen de beeldvorming dat het vooral wining-and-dining is, terwijl mijn beleving uit de afgelopen zes jaar is dat er wel degelijk is samengewerkt, dat er mooie dossiers zijn opgebouwd en dat wijn en eten niet centraal hebben gestaan in die samenwerking. Ik houd er erg van, zoals u weet, maar als dat de enige reden is om naar Brussel af

te reizen, heb ik als zelfstandig ondernemer wel wat beters te doen. Ik blijf dus bij mijn stelling.

De heer **Peters** (SP): Dat geldt voor u, dat begrijp ik, maar we praten over het hele Beneluxparlement.

Ik breng nog één hartenkreet naar voren en die zal ik vanuit deze Kamer aan de desbetreffende ministers sturen. Als bepaalde besluiten -- vrijwel altijd unaniem -- worden genomen in het Beneluxparlement -- in mijn voorbeeld was dat er een op het gebied van voedselveiligheid -- is het buitengewoon triest dat na anderhalf jaar nog niet eens een bericht van ontvangst van de desbetreffende ministers is ontvangen. Het is ook buitengewoon triest om te zien dat in de beantwoording, die we onlangs ontvangen hebben van het Beneluxparlement, bepaalde zaken aan de orde zijn gesteld en mondeling zijn meegedeeld, en dat in de verslaggeving van de mondelinge bewoordingen daarvan niets terug te vinden is. Er staat alleen een zinnetje van: kijkt u maar naar de verslaggeving. Dit zijn nog steeds dingen waarvan ik zeg: dit kan niet, dat is dat parlement onwaardig, dat is een bezoek van Eigeman en een bezoek van mij aan dat parlement onwaardig en ik zal onmiddellijk omkeren, ook al heb ik die reis naar Brussel dan moeten afleggen. Dit zijn namelijk zaken die precies onderstrepen waarom wij daar niet voor joker heen willen gaan.

*N

De heer **Franken** (CDA): Voorzitter. Ik dank de minister voor de beantwoording.

De eerste twee punten, de sterkere politieke aansturing van het bureau van de SG en het opleveren van concrete producten, zullen we kunnen evalueren, omdat een motie is aangenomen om vier jaar na het goedkeuringsbesluit de gang van zaken in de Benelux te evalueren. Dat is een goed punt. Het is een wezen van de parlementaire controle.

Over het instellingsbesluit heb ik helaas de brief van de minister van 25 januari niet gezien. Inmiddels heb ik echter de brief gelezen en de toelichting van de minister beluisterd, en ik denk dat hij zich zeer goed zou kunnen meten met de circusartiest die ik in mijn jeugd het meeste heb bewonderd: de boeienkoning. Ik denk dat de minister de ketenen van Schinkelshoek van zich kan afschudden.

*N

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Ik dank de geachte senatoren voor hun reactie in tweede termijn. Ik ben blij met de reacties die ik van de verschillende zijden van de senaat heb ontvangen. Daarbij is duidelijk dat ook de senaat hecht aan een verbetering van de werkwijze, ook van de parlementaire controle, van de Benelux-samenwerking. Even los van het Benelux-verdrag en de onderwerpen die daarin aan de orde komen om onze samenwerking te intensiveren, willen de

senatoren er als parlementariërs serieus bij betrokken worden.

Ik ben zelf lid geweest van het Beneluxparlement in de periode dat ik in de Tweede Kamer zat. Ook toen heb ik -- ik kan mij buitengewoon goed voorstellen wat de heer Peters zegt -- een idee gehad van: ik wil hier niet voor joker staan. Een parlementariër wenst niet alleen serieus genomen te worden, maar ook om op serieuze wijze invulling te kunnen geven aan zijn parlementaire controlerende bevoegdheden. Dat geldt ook voor de werkwijze in het kader van het Beneluxparlement. Ik kan mij dus goed voorstellen dat de heer Peters zegt dat het onwenselijk is dat hij zijn werk niet naar behoren kan doen. Daarom ben ik als voorzitter van de Benelux ook bereid geweest om het verdrag, nopens de Interparlementaire Raad van de Benelux, te herzien. Het kan natuurlijk niet zo zijn dat de heer Peters zijn werk niet naar behoren kan doen, vanwege de beperkingen die een verdrag of een overeenkomst van zoveel jaar geleden, hem oplegt.

Dat laat onverlet dat uiteindelijk, wanneer de ketens van die overeenkomst veranderd zijn, hijzelf bij de inrichting van de werkwijze een eigen verantwoordelijkheid heeft en ik in principe niet ga over de vraag of een vergadering vijf minuten duurt of een kwartier. Ik heb dat ook een keer meegemaakt. Ik reed naar Brussel toe. Daar was een commissievergadering. Ik kwam vijf minuten te laat vanwege de opstoppingen en de vertragingen, en toen was de rondvraag al aan de orde. Toen dacht ik: daar ga ik niet vijf uur voor reizen. Ik kan mij er dus wel iets bij voorstellen, maar het is uiteindelijk iets van parlementariërs zelf.

Wat ik, ook gelet op de hartenkreet van de Tweede Kamer, tot mijn verantwoordelijkheid heb gerekend, was de verandering van het verdrag, de bezem die u allen nodig hebt om uw werkzaamheden naar behoren te doen. Ik neem het parlement uitermate serieus.

Daarbij heeft de heer Peters terecht naar voren gebracht dat hij dan ook wel op een serieuze wijze beantwoord behoort te worden als hij vragen stelt. Antwoorden behoren op tijd ingeleverd te worden en aanbevelingen behoren serieus genomen te worden. Het streven is natuurlijk altijd om antwoorden op tijd in te leveren, maar juist vanwege de betrokkenheid van drie landen en diverse ministeries, is het soms lastig om een duidelijk antwoord binnen de gestelde tijd te leveren. In het kader van de modernisering van het Beneluxparlement heb ik echter gesteld dat wij ook de beantwoordingstermijn onder de loep moeten nemen en mechanismes moeten creëren waarbij we weliswaar de snelheid verhogen, maar zonder dat het ten koste gaat van de kwaliteit. Er zal uiteraard wel afstemming moeten plaatsvinden. We moeten dat serieus bekijken.

De heer Eigeman vroeg in hoeverre het parlement een rol kan hebben bij de aangekondigde evaluatie van het werkprogramma van de Benelux. Ik ben van harte bereid om de evaluatie als zodanig in het Beneluxparlement te bespreken. Indien het parlement daarbij punten ter evaluatie wil aandragen, neem ik die graag mee.

De heer Peters stelde dat ik de regeling op het gebied van ambulances als voorbeeld gaf en dat hij een ander voorbeeld gegeven zou hebben, maar dat was een reactie op de vraag. De heer Peters stelde dat de Benelux niet goed werkte. Ik heb er namelijk acht jaar over gedaan. Mijn stelling was: als wij geen Benelux-verdrag hadden of geen Benelux-samenwerking zoals we die kennen, en dus slechts afhankelijk waren van de EU om grensoverschrijdende problemen aan te pakken, dan hadden we zelfs nu nog geen ambulanceregeling gehad, ondanks het feit dat de inwoners van de regio's daarbij wel degelijk baat en voordeel hebben. Dat was mijn stelling.

De heer Peters vindt het enerzijds vreemd dat we Nordrhein-Westfalen erbuiten houden. Anderzijds vraagt hij waarom we überhaupt de grensoverschrijdende problemen met buurlanden niet anderszins aanpakken, bijvoorbeeld in het kader van de euregio. Dat wringt een beetje. De kritiek op het feit dat Nordrhein-Westfalen geen lid kan worden van de Benelux wringt met het idee dat je überhaupt geen Benelux zou moeten hebben. Dat realiseert de heer Peters zich ook. Ik denk echter dat wij ons er alles aan gelegen hebben laten liggen om de samenwerking met Nordrhein-Westfalen, ook als Benelux, te vergemakkelijken -- daarvoor zijn elementen opgenomen in het nieuwe verdrag -- zonder dat we voorbijgingen aan het gegeven dat het de bondsregering van Duitsland is die in principe verdragen sluit met andere landen. Toetreding is niet zozeer een zaak van Nordrhein-Westfalen zelf. Wij hebben dus gezocht naar mogelijkheden om de samenwerking te verbeteren, rekening houdend met het feit dat de bondsregering er geen voorstander van is dat een deelstaat, een van de Länder, toetreedt tot dit verdrag.

Desalniettemin moeten we bekijken hoe we de grensoverschrijdende samenwerking kunnen verbeteren. De inwoner van Venlo heeft er niets aan dat Nordrhein-Westfalen weliswaar zijn buurman is, maar geen partij is, en er daarom zaken blijven liggen. Wij proberen dus zowel in het kader van de euregio als in het kader van de Benelux samen te werken. We moeten beide kanalen benutten. Juist in de bilaterale sfeer, sec tussen Nederland in casu Venlo en Nordrhein-Westfalen, wordt aan de oplossing van problemen met een grensoverschrijdend karakter gewerkt. Minister Ter Horst van BZK en staatssecretaris Timmermans van Europese Zaken zijn zeer actief op dit terrein. Er is nu ook een grensmakelaar aangesteld, die de problemen moet inventariseren en moet proberen ze op te lossen. Ik denk echter dat de Benelux als zodanig een toegevoegde waarde heeft buiten dit soort instrumenten, omdat de Benelux over een grote expertise en ervaring beschikt op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking. Het zou zonde zijn om die niet in te zetten.

Wij hebben nu de werkerterreinen van de Benelux geselecteerd: justitie, politie en duurzaamheid. Daarbij vormt het nut van het gebruik van de tripartiete institutionele structuur een van de criteria. Het is een van de elementen

die een toegevoegde waarde heeft. Je kunt daarbij de ambtelijke ondersteuning, het onafhankelijke secretariaat, extra gebruiken, iets wat naar mijn mening alleen maar voordelen heeft.

De heer **Peters** (SP): Ik wil de minister een heel concrete vraag stellen. Stel je voor dat ik in Maastricht woon en een samenwerkingsproject wil opzetten met iemand in Luik. Dan zijn er globaal twee mogelijkheden: ik kan dat proberen te doen via de Benelux of via euregionale samenwerkingsverbanden. Wat zou de minister mij aanraden?

Minister **Verhagen**: Het ligt eraan wat het onderwerp is. Als het gaat over politie, justitie of consulaire zaken zou ik de Benelux gebruiken. Anderszins kan het geprobeerd worden in het kader van de euregionale samenwerking.

De heer **Peters** (SP): Het gaat natuurlijk bijna altijd niet alleen om goede wil en afspraken, maar ook om financiën. Zou de minister dan ook aanraden om in Benelux-verband samen te werken?

Minister **Verhagen**: Ik kan die vraag in zijn algemeenheid niet beantwoorden. Van bijvoorbeeld de ambulanceregling zouden de inhoud en de financiering er zonder de Benelux anders hebben uitgezien, als het überhaupt tot stand gekomen was.

De heer **Peters** (SP): Het antwoord van de minister is dus: maatkleding, maatwerk. Ik kan het niet zomaar evalueren, maar ik vraag me af of het niet nuttig zou zijn om eens te komen met een schriftelijk advies daarover: wat zou je moeten doen op welk gebied?

Minister **Verhagen**: Zo open als de heer Peters het nu formuleert, kan ik hem dat niet toezeggen.

De heer **Peters** (SP): Het was duivels, ik weet het, maar zou de minister het toch kunnen rubriceren voor bepaalde gebieden die we kunnen aangeven? Ik denk dat het de sterkte van zijn geesteskind, de Benelux, zou ondersteunen. Het zou ook duidelijk kunnen maken wat euregionale samenwerking kan betekenen.

Minister **Verhagen**: Ja, maar wat krijg ik ervoor terug? Krijg ik de instemming van de heer Peters met het Benelux-verdrag ervoor terug? Nu heb ik hem toch aan het twijfelen gebracht!

De **voorzitter**: We staan hier niet op de markt!
**

Minister **Verhagen**: Ik probeer met krachtige argumenten de SP-fractie ervan te overtuigen om toch voor dit verdrag te stemmen. Daarvoor heb ik geloof ik nog enige tijd. Als ik de heer Peters door middel van de drie werkterreinen die wij nu concretiseren in dit verdrag, aantoon dat de Benelux-samenwerking een grotere toegevoegde waarde heeft op basis van dit verdrag dan

bijvoorbeeld de euregionale samenwerking, is hij dan bereid om zijn fractie te adviseren om voor dit verdrag te stemmen?

De heer **Peters** (SP): Die tijd geeft de minister me ongetwijfeld, maar dat betekent dat we vandaag of morgen niet gaan stemmen.

Minister **Verhagen**: Daar ga ik niet over. Ik waag me niet aan de orde van deze Kamer.

De heer **Peters** (SP): Nee, dat weet ik, maar ik zeg de minister wel iets toe. Ik geef hem wel een belofte. Eigenlijk heb ik het al gezegd. Zoals we in het verleden, tot september, keihard hebben meegewerkt -- de vier deelnemende SP-parlementsleden in het Benelux-parlement komen uit deze Kamer -- zullen we ook blijven werken wanneer het onderwerp de moeite waard is. Dat willen we zelf inschatten. Als we het niet met de minister eens kunnen zijn over het verdrag, gaan we geen vreemde, antidemocratische houdingen aannemen, maar zullen we ons er volledig op beraden of de onderwerpen die ter tafel liggen de moeite waard zijn en of samenwerking een meerwaarde kan geven.

Minister **Verhagen**: Ik waardeer de reactie van de heer Peters zeer. Juist omdat we de basis van de samenwerking tussen burens nooit uit het oog moeten verliezen en omdat we moeten aantonen wat de toegevoegde waarde is, is het goed als de regering aantoont waarin de toegevoegde waarde ligt. We houden elkaar niet om niets bezig. Samenwerkingsprojecten in Benelux-kader kunnen ook bij de EU een financiële bijdrage leveren. Het zal dus niet altijd het een of het ander zijn. De reactie van de heer Peters brengt bij mij in elk geval teweeg dat wij vanuit de zijde van de overheid de toegevoegde waarde moeten aantonen, om daarmee het bestaansrecht te rechtvaardigen.

In zijn algemeenheid denk ik dat de Benelux als zodanig ons leert dat je bij het werken aan het grotere geheel van de EU nooit de basis uit het oog mag verliezen: hoe ga je om met je naaste burens? De samenwerking over de grenzen heen is voor veel Nederlandse burgers misschien wel het meest tastbare element van de EU. Ze ervaren de EU omdat ze grensoverschrijdend met hun naaste burens samenwerken en samen leven. Daar moet de Benelux zich meer op richten. Gelet op de discussies die we niet alleen hier maar ook in de Tweede Kamer hebben gevoerd, is het echter evident dat de Benelux haar relevantie wel opnieuw zal moeten bewijzen.

Rest mij tot slot een opmerking te maken naar aanleiding van een vraag van de heer Peters in eerste termijn, die ik toen abusievelijk nog niet beantwoord heb. Dat was de vraag over de Belgische rekenkamer. Ik begreep de vraag niet helemaal goed. Op dit moment krijgen namelijk alle drie de rekenkamers de begroting en de rapporten van de commissarissen ter controle toegestuurd. Het heeft op zich bij geen enkele van die rekenkamers, noch de Belgische, noch de Nederlandse, noch de Luxemburgse, geleid tot op-

of aanmerkingen. Dit terwijl normaal rekenkamers zich toch vrij kritisch opstellen ten aanzien van de besteding van de gelden.

Voorzitter. Ik ben gekomen aan het einde van mijn tweede termijn. Ik hoop dat de beantwoording ertoe leidt dat dit verdrag op de instemming van uw Kamer mag rekenen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Dank u wel.

Op verzoek van de SP-fractie stel ik voor om de stemming over dit wetsvoorstel volgende week te houden. We laten de minister nog even in onzekerheid.

**

De vergadering wordt van 15.20 uur tot 15.38 uur geschorst.

*B

!Bekostigingsvoorschriften voor minimumleerresultaten!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op het primair onderwijs, de Wet op de expertisecentra, de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet medezeggenschap op scholen en de Leerplichtwet 1969 in verband met de invoering van bekostigingsvoorschriften voor minimumleerresultaten, alsmede een aanvulling van de interventiemogelijkheden in het kader van het overheidstoezicht, en de verbetering van het intern toezicht (31828).

(Zie vergadering van 19 januari 2010.)

De **voorzitter**: Ik heet beide staatssecretarissen van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van harte welkom in de Eerste Kamer. Ik breng de Kamerleden in herinnering dat de behandeling van dit wetsvoorstel op 19 januari jongstleden is geschorst na de eerste termijn van de Kamer.

Het woord is aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Dijkzma.

**

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Staatssecretaris **Dijkzma**: Hartelijk dank, voorzitter.

Om te beginnen wil ik zeggen hoe wij de beantwoording voor ogen hebben. Staatssecretaris Van Bijsterveldt en ik zijn uiteraard samen verantwoordelijk voor dit wetsvoorstel. Het wetsvoorstel betreffende goed onderwijs en goed bestuur heeft, zoals de Kamer weet, twee hoofdthema's. Het eerste is goed onderwijs: hoe garandeert de overheid de basiskwaliteit van het funderend onderwijs. Het tweede is goed bestuur:

hoe zorgen we ervoor dat scholen in het belang van kwaliteit goed worden bestuurd. Over de beantwoording van de inbreng van de Kamer betreffende deze twee hoofdthema's hebben collega Van Bijsterveldt en ik afgesproken dat ik de algemene vragen rond het thema goed onderwijs voor mijn rekening zal nemen en collega Van Bijsterveldt de algemene vragen over het thema goed bestuur. Ik zal een tweetal specifieke vragen over het primair onderwijs in dit kader ook in mijn inbreng beantwoorden.

Het introduceren van een bekostigingsvoorwaarde voor minimumleerresultaten past bij de ambitie van dit kabinet om het aantal zwakke en zeer zwakke scholen terug te dringen. We leggen daarnaast natuurlijk ook graag in het algemeen de lat hoger. Dit wetsvoorstel vormt het sluitstuk van de aanpak van zeer zwakke scholen. Wij verwachten dan ook heel veel van de preventieve werking die van het wetsvoorstel uitgaat. Hopelijk is het stopzetten van de bekostiging van scholen daarom nooit nodig. Je mag het echter helaas op voorhand niet uitsluiten.

Ik beantwoord eerst een paar algemene vragen over de effectiviteit en de proportionaliteit van het wetsvoorstel. Vervolgens ga ik in op de aanpak en de preventie van zeer zwakke scholen. Daarna zeg ik iets over de normering van de minimumleerresultaten. Ik eindig mijn betoog met het beantwoorden van enkele losse vragen, waaronder een vraag over de Code Goed Bestuur voor het primair onderwijs.

Voorzitter. In algemene zin heeft onder anderen de heer De Boer namens de ChristenUnie en de SGP gevraagd of het voor de bewindslieden duidelijk is of het sluiten van de school bij tekortschietende leerresultaten wel een effectief middel is. Is wat de staatssecretaris en ik aan het doen zijn een goede basis voor wetgeving? Hij heeft daarbij in het kader van proportionaliteit opgemerkt dat het uiteindelijk waarschijnlijk maar gaat om een heel enkele school, omdat de meeste scholen zichzelf na herhaald aandringen van de inspectie natuurlijk heel wel weten te verbeteren. Dat laatste is gelukkig correct. Bij de behandeling van dit wetsvoorstel in de Tweede Kamer was er brede overeenstemming dat op dit onderdeel het wetsvoorstel inderdaad bij voorkeur een preventieve werking moet hebben. Het wetsvoorstel met de vergaande sanctie van volledige stopzetting van de bekostiging moet u dan ook zien als een bestuurlijk sluitstuk van een veel bredere aanpak, tot kwaliteitsverbetering. U kent de actieplannen over zwakke en zeer zwakke scholen met tal van acties en investeringen die wij doen om bijvoorbeeld het taal- en rekenniveau van kinderen te verbeteren, maar ook met intensiveringen, met de vliegende brigades als meest recente voorbeeld. Dit zijn allemaal zaken waarbij we eerst escaleren langs een ladder om uiteindelijk, als het echt niet anders kan, terecht te komen bij de mogelijkheid van stopzetting van de bekostiging.

Het kabinet zet echt alles op alles om het aantal zwakke en zeer zwakke scholen terug te dringen. Daarbij hoort dit sluitstuk van wetgeving dat illustreert dat het ons echt menens is en dat als

het echt moet de overheid kan ingrijpen op grond van aanhoudend slechte kwaliteit. Staatssecretaris Van Bijsterveldt en ik hopen en verwachten dus ook dat schoolbesturen het zover niet laten komen. Dat zou mooi zijn, omdat de wet zijn preventieve werking daadwerkelijk bewijst op dit punt. Maar het is ook duidelijk, en daar willen wij ook eerlijk in zijn, dat als het echt nodig mocht zijn, het instrument kan en zal worden toegepast. Ik zeg erbij dat dit zal gebeuren met alle zorgvuldigheid, die daar vanzelfsprekend bij past. De Kamer weet dat je zo'n stap nooit zomaar zet en dat die ook niet uit de lucht komt vallen. Scholen hebben heel wat laten passeren voordat zoiets uiteindelijk aan de orde zal zijn.

De heer Dölle heeft gevraagd of de regering een soort impactassessment kan geven van de gevolgen van de invoering van dit wetsvoorstel: hoe zit het met geld, menskracht en tijdsduur? Misschien is het goed om te zeggen dat op het punt van het goed onderwijs er al heel veel inspanningen plaatsvinden, vooral in de verbeterfase van het intensief toezicht. Dit betekent dat wij met onze actieplannen, die wij ook aan het parlement gestuurd hebben, laten zien dat op dat punt al geïnvesteerd wordt om te voorkomen dat scholen zwak of zeer zwak worden of om ze zo snel mogelijk weer op de rails te krijgen. De activiteiten hebben wat dat betreft allemaal hetzelfde doel: door een gezamenlijke inspanning de situatie zo snel mogelijk verbeteren. Natuurlijk -- ook dat zeggen wij steeds weer -- is het schoolbestuur bij dit alles de eerstverantwoordelijke. Voorbeelden van de inspanningen zijn het stimuleren van een early-warningsysteem, dat vanuit de sector overigens zelf wordt ontwikkeld, om te voorkomen dat scholen zwak of zeer zwak worden, een snellere detectie door de inspectie en intensivering van het toezicht. Verder krijgen ouders die een inspectierapport krijgen van een zeer zwakke school een publieksversie daarvan. In principe wordt die door het schoolbestuur zelf gestuurd, maar als dat binnen een bepaalde termijn niet gebeurt, zal dat vanuit ons gebeuren. Ook zal ondersteuning plaatsvinden door bijvoorbeeld de PO-Raad met de analyseteams en de vliegende brigades.

De invoering van de wet leidt niet echt tot meer invoeringskosten. Het belangrijkste onderdeel is immers het vastleggen van minimumleerresultaten. Dat ontlene wij rechtstreeks aan de huidige toezichtpraktijk van de inspectie. Je zou kunnen zeggen -- wij hebben dat ook op die manier ingevuld -- dat de scholen er al mee vertrouwd zijn. Als het gaat om de pijler "goed bestuur" zou je kunnen zeggen dat scholen vanaf de inwerkingtreding één jaar de tijd krijgen. Er is grote mate van vormvrijheid en maatwerk, dus ook op dat punt zitten wij niet met heel veel extra kosten.

Over de zeer zwakke scholen is een groot aantal vragen gesteld, ook over de werking van dit wetsvoorstel: voor welke situaties is dit nu precies bedoeld? Allereerst heeft mevrouw Dupuis gevraagd welke soort scholen op dit moment zeer zwak is. Zijn dit alleen bijzondere scholen of geldt

het ook voor openbare scholen? Het belangrijkste antwoord is dat je de zeer zwakke scholen, zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs, vindt onder zowel openbare als bijzondere scholen. Deze zijn vrijwel van alle signatuur: christelijk, katholiek, algemeen bijzonder en vrije school. In het verleden hebben wij ook te maken gehad met pedagogisch-didactische concepten zoals jenaplan en montessori. Verder horen hier de nieuwe scholen, de radicale vernieuwers, bij. Verder moeten de islamitische scholen niet vergeten worden, want ook die zijn met regelmaat van de klok in zo'n lijstje te vinden. In het primair onderwijs zijn er 96 zeer zwakke scholen, waarvan zo'n 40% openbare scholen en 60% bijzondere scholen. In het voortgezet onderwijs zijn er op dit moment 17 zeer zwakke scholen, waarvan 30% openbaar en de rest bijzonder. De Kamer moet zich realiseren dat het bestand van zwakke scholen een zogenaamd vlottend bestand is. Dit betekent dat er scholen vanaf gaan en dat er ook weer nieuwe bij komen. Het verloop is dus vrij groot. Het is natuurlijk vooral zaak om te proberen de instroom te beperken, opdat wij uiteindelijk per saldo het aantal zwakke scholen fors terugdringen. Dat is onze doelstelling en daar zetten wij natuurlijk in preventieve zin op in.

Mevrouw Dupuis heeft verder gevraagd of het wetsvoorstel alleen voor het bijzonder onderwijs geldt, omdat het nemen van maatregelen voor openbare scholen simpel is. Het antwoord op deze vraag is nee. Voor zowel het openbaar als het bijzonder onderwijs gelden dezelfde kwaliteitsmaatstaven. Voor het openbaar onderwijs is dit echter een regel, een bindend voorschrift, en voor het bijzonder onderwijs is het een bekostigingsvoorwaarde. Ook de instrumenten zijn identiek als het om slechte kwaliteit gaat, behalve als een uiterste maatregel aan de orde is. Een openbare school wordt in dat geval formeel gesloten en bij een bijzondere school zetten wij formeel de bekostiging stil. Materieel komt dit gewoon op hetzelfde neer.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Wat gebeurt er als de overheid de bekostiging van een bijzondere school stopt en vervolgens een andere persoon, een rechtspersoon of zelfs een andere staat daarin treedt? Vroeger trad bijvoorbeeld Rome weleens op als een katholieke school dreigde te bezwijken. Is het nu denkbaar dat Saudi-Arabië, dat ook moskeeën betaalt, een school overeind kan houden die in feite absoluut niet voldoet aan de Nederlandse normen?

Staatssecretaris **Dijksma**: Deze vraag heeft mevrouw Dupuis ook in eerste termijn gesteld. Wij maken vooraf geen onderscheid tussen slecht functionerende openbare en bijzondere scholen. Maar een openbare school die in zo'n situatie verkeert dat wij denken dat het niet langer verantwoord is om ermee door te gaan, wordt uiteindelijk van overheidswege gesloten. Daarmee is de sluiting definitief. Bij een school voor bijzonder onderwijs is de volledige stopzetting van de bekostiging echt de meest vergaande

rijksmaatregel. De rijksbekostiging houdt in dat geval op. In de praktijk is dit meestal het einde van een school. Mevrouw Dupuis heeft gelijk dat het in ons stelsel mogelijk is om scholen op te richten en in stand te houden zonder rijksmiddelen. Het betreft dan een particuliere school. Wij hebben onlangs vastgesteld, met instemming van de Kamer, dat ook die scholen onder inspectietoezicht vallen. Ook die scholen moeten de kerndoelen hanteren. Op het moment dat een school in zo'n situatie daar niet aan voldoet, is het geen school meer in de zin van de Leerplichtwet. Ouders die hun kinderen daar naartoe sturen hebben in dat geval een probleem, omdat zij de Leerplichtwet overtreden. Wij kijken ook naar de particuliere scholen. Zoals gezegd vallen die onder toezicht van de inspectie. Voor zover bekend worden die niet door buitenlandse geldstromen in stand gehouden. De ervaring is vaak dat deze scholen in stand worden gehouden met vrij hoge ouderlijke bijdragen. Er is ook wel een drempel om er echt mee te starten. Niet elke ouder kan immers zo'n bijdrage financieren. Wij hebben een groot aantal instrumenten, ook in dat geval, om iets te doen. Uiteindelijk is de bekostiging stoppen het ultieme instrument. Als een school particulier wordt, wordt aan de hand van de kerndoelen en de wet beoordeeld of een school gerechtigd is om kinderen die onder de leerplicht vallen, op te vangen.

Mevrouw Dupuis vraagt of er indicaties zijn voor het ondermaats functioneren van zeer zwakke scholen en of daarmee wel voldoende rekening wordt gehouden. Nogmaals, het oordeel dat een school zeer zwak is, komt echt niet zomaar uit de lucht vallen. Sterker nog: in de Tweede Kamer is eerder een debat gevoerd over de vraag of het allemaal niet te lang duurt. Daarbij heeft het liberale deel van dat huis zich mondig geroerd, kan ik verzekeren. Dat had overigens wel de instemming van het kabinet.

Door het risicogerichte toezicht van de inspectie worden belangrijke risicofactoren jaarlijks onderzocht, bijvoorbeeld het teruglopen van de resultaten. Door de snelle detectie van risico's kan de inspectie sneller ingrijpen en bijsturen.

Een belangrijke preventiemaatregel is het instrument van vroegsignalering voor schoolbesturen, dat de PO-Raad heeft ontwikkeld. Bovendien heeft de PO-Raad alle plannen voor zwakke en zeer zwakke scholen gebundeld in het programma Goed worden en goed blijven. Dat programma biedt ondersteuning aan scholen die het risico lopen om het predicaat "zwak" te krijgen. Ook aan de scholen die zeer zwak zijn, worden eigenlijk meerdere vormen van hulp geboden. Dat gebeurt door samen de diagnose stellen wat er nou mis is in het onderwijs en dat gebeurt sinds kort ook met de zogenaamde vliegende brigades, de hulptroepen die binnen mogen komen. Dat is uiteraard op uitnodiging van het bevoegd gezag, want dat zijn verhoudingen. Daarbij is er heel wat aan gelegen om te voorkomen dat een zwakke school uiteindelijk zeer zwak wordt.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Mijn vraag aan de staatssecretaris betreft de kwestie of bij de oprichting of de instelling van een school al is te voorspellen, gezien de kwaliteit van het bestuur of andere signalen, dat de school het waarschijnlijk niet goed zal doen. Dat is de strekking van mijn vraag, in de hoop dat de staatssecretaris mij kan geruststellen dat daarnaar echt goed wordt gekeken. Het drama voor de kinderen is namelijk dermate groot als een school echt zeer zwak wordt dat je als overheid dit tot elke prijs wilt voorkomen. De vraag is dus of dat al bij de instelling van een school als een signaalpunt of gevaarpunt kan worden meegenomen.

Staatssecretaris **Dijksma**: Dat is ook de praktijk. Die vraag sluit een beetje aan bij de vraag die mevrouw Linthorst in haar termijn stelde over de wijze waarop kan worden voorkomen dat schoolbesturen met zeer zwakke of zwakke scholen een nieuwe school stichten. Mevrouw Dupuis weet dat dit buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel valt en zij weet wellicht ook dat het initiatiefwetsvoorstel van de heer Jan Jacob van Dijk, van de CDA-fractie in de Tweede Kamer, binnenkort voorligt. Ik stel voor om de reactie van het kabinet op dat wetsvoorstel daar aan de orde te laten komen. Maar ik kan wel vertellen hoe de huidige praktijk is.

Het is misschien bekend dat er een aantal scholen is dat een nogal vernieuwend onderwijsconcept heeft en om die reden wellicht kwetsbaar is, ook in de ogen van de onderwijsinspectie, wat betreft de vraag of dit goed komt. In de praktijk betekent dat dan dat op het moment dat zo'n school vanaf dag één is gestart, het al mogelijk is -- dat gebeurt dus soms ook -- dat de inspectie daar meteen langskomt en ook beoordeelt of het onderwijs op orde is. Als dat niet zo is, kan de inspectie vrij snel aangeven -- aan ons, in dit geval -- dat de scholen in aanmerking komen voor een bestuurlijk traject. Dat betekent meestal niet veel goeds, want als je bij staatssecretaris Van Bijsterveldt en mij in aanmerking komt voor een bestuurlijk traject, dan zitten wij er bovenop. Letterlijk en figuurlijk.

De heer **Dölle** (CDA): Ik wil nog even terugkomen op het punt van mevrouw Dupuis en mevrouw Linthorst. Zij hebben dat punt de vorige keer ook opgevoerd. Toen was de discussie wat mij betreft niet helemaal uitgekristalliseerd. Hun punt is of er ook een soort toets wordt aangelegd voor mensen die een school willen instellen, een bestuur. Toen begreep ik uit de reactie daarop dat dit zou kunnen, getet op hun past performance; dat zij in het verleden of op dit moment bepaalde scholen hebben. Mijn vraag is of dit nog verder gaat. Wordt er bij die toets gekeken naar persoonlijkheidskenmerken, sociale kenmerken, leeftijden of wat dan ook? Dat zou namelijk wel erg gevaarlijk zijn.

De heer **De Boer** (ChristenUnie): Ik heb een heel kort en concreet punt. Bij de start van nieuwe scholen bestaan wettelijke

bekostigingsvoorwaarden. Als daaraan wordt voldaan, neem ik aan dat de bekostiging volgt. Dan komen er toch niet subjectieve extra beoordelingscriteria bij? Dat meen ik een beetje te proeven in de woorden van de staatssecretaris, maar dat zal zij niet bedoelen.

Staatssecretaris **Dijksma**: Nee. Dat valt namelijk zoals gezegd -- daar ben ik ook mee begonnen -- buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel. Als de heer De Boer er om die reden over mocht twijfelen om voor dit wetsvoorstel te stemmen, hoeft dat in elk geval geen enkele reden te zijn om dat niet te doen.

Ik ben het met de heer Dölle eens dat het inderdaad gevaarlijk kan zijn om dit soort voorwaarden vooraf te stellen. Ik moet hem erop wijzen dat het initiatiefwetsvoorstel van de heer Jan Jacob van Dijk daar niet op ingrijpt. Dat grijpt wel in op de situatie dat er inmiddels een school aan de bekostigingsvoorwaarden heeft voldaan, maar je eigenlijk op voorhand al weet dat het een risicofactor is. Daarmee codificeert de heer Jan Jacob van Dijk eigenlijk het bestaande beleid van de inspectie, want als dit bekend is, zitten wij er vanaf dag één bovenop. Dat heb ik zojuist in mijn antwoord op mevrouw Dupuis gezegd.

De vraag of de Tweede Kamer in deze discussie verder wil gaan -- ik proef hier uit de inbreng dat daarover verschillend wordt gedacht, maar dat weet ik niet zeker -- is niet iets wat bij dit wetsvoorstel aan de orde is. Het raakt ook de vrijheid van onderwijs -- dat woord wilde de heer Dölle horen, het is gevallen -- en dat betekent dat allen die daarover willen nadenken, grote zorgvuldigheid dienen te betrachten.

De heer **Dölle** (CDA): De staatssecretaris zegt terecht dat dit buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel valt. Wij zullen daar op die titel dan ook niet verder op ingaan. Zij zegt dat het gevaarlijk zou kunnen zijn dat men toetsen aanlegt die niet te maken hebben met het verleden of met andere scholen, maar dus met iets anders te maken hebben; mentale, psychische of fysieke omstandigheden. Maar ik neem niet aan dat er bij de regering al zoiets leeft.

Staatssecretaris **Dijksma**: Er ligt nu geen wet voor die dat beoogt. Wat voorligt, is het initiatiefwetsvoorstel van de heer Jan Jacob van Dijk. Het kabinet zal -- dat heb ik zojuist voorgesteld -- zijn inhoudelijke reactie over dat initiatiefwetsvoorstel aan de Kamer doen toekomen.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik ben benieuwd naar de situatie als er een school is waaraan een risico zit, waarvan de inspectie eigenlijk vindt dat daar hulptroepen naartoe moeten worden gestuurd, terwijl dat alleen mag op uitnodiging van het bevoegd gezag. Hoe ligt dat in de praktijk?

Staatssecretaris **Dijksma**: In de praktijk gaan scholen die zeer zwak worden, meestal door een aantal fasen heen. De allereerste fase is er een van groot verdriet en vaak ook grote verontwaardiging.

Men is het heel vaak niet eens met hetgeen de inspectie opschrijft. Daarna volgt meestal een periode van berusting en vervolgens een periode van actie. Dat leidt ertoe dat de meeste scholen zich uiteindelijk heel snel herstellen en de weg omhoog vinden. Soms is het voor scholen moeilijk om dat alleen te doen. Om die reden hebben wij twee vormen van hulp aangeboden. De ene vorm is de analyse wat er feitelijk aan de hand is en de ondersteuning van het bevoegd gezag daarin. De andere vorm is feitelijke hulp bij de tenuitvoerbrenging van het verbeterplan indien het bevoegd gezag dat op prijs stelt. Daarbij is het wel belangrijk dat de scholen niet totaal afhankelijk worden van deze hulp, omdat zij zich uiteindelijk duurzaam zullen moeten verbeteren.

Mevrouw Linthorst heeft eigenlijk gevraagd of de inspectie niet een aantal verbeteractiviteiten verplicht kan opleggen. Zij heeft gevraagd -- mevrouw Ten Horn van de SP-fractie heeft dat ook voorgesteld -- of dat bijvoorbeeld via een bewindvoerder zou kunnen. Uiteraard maakt de inspectie indringende en concrete verbeterafspraken met het bevoegd gezag van de school. Zij ziet er ook op toe dat de school de juiste keuzen maakt. Deze afspraken om tot verbetering te komen zijn dus niet vrijblijvend. Gedurende dit proces beoordeelt de inspectie ook echt tijdens de voortgang. Na een jaar doet zij opnieuw een kwaliteitsonderzoek en dan kan er besloten worden om ofwel op te schalen tot een bestuurlijk natraject ofwel de school niet langer het predikaat "zwak" of in dit geval "zeer zwak" te geven. Uit ervaring weten wij dat de meeste scholen gewoon daaraan meewerken. Zou het helpen om een bewindvoerder aan te stellen als zij dat niet doen? In het verslag hebben wij daarover een duidelijke opvatting gegeven. Je ziet dat de inspectie een school die het niet goed doet elke keer de goede kant opduwt. Zet je daar een bewindvoerder tussen, dan krijg je twee problemen. In de eerste plaats wordt de overheid in de situatie geplaatst dat zij een dubbele pet krijgt. Zij is namelijk opeens medeverantwoordelijk voor het bevoegd gezag -- los van de vraag of je dat ten principale moet willen -- waardoor zij zichzelf kan tegenkomen als er een sanctie moet komen. Bovendien is het de vraag of hiermee niet een extra laag wordt ingebouwd om te voorkomen dat de ultieme discussie wordt gevoerd over de vraag of met deze school wordt doorgegaan of niet. Naast het feit dat de overheid voluit probleem eigenaar wordt -- terwijl zij juist in een onafhankelijke rol sancties moet kunnen geven -- wordt met een bewindvoerder een tussenstap ingebouwd, waarmee je de effectiviteit van wat je aan het doen bent in de weg zit. Zo krijgt een school die zich echt niet verbetert weer een nieuw hulpinstrument.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. Ik weet niet of ik het helemaal eens ben met de staatssecretaris. Wel zijn wij het erover eens dat het onderwijs wordt verbeterd, linksom of rechtsom. Als je de bekostiging stopzet dan wel een school sluit -- dat is afhankelijk van de denominatie -- dan moeten die kinderen ergens naartoe. Wat in Amsterdam is gebeurd, zal waarschijnlijk in de

meeste gevallen gebeuren, namelijk dat deze scholen worden overgenomen door een bestaande school die waarschijnlijk ook het grootste deel van de leerkrachten moet overnemen. Die moeten ergens vandaan komen. Als dit, zoals in Amsterdam, gebeurt met een school die zelf al zwak of zeer zwak is, wat schieten we daar dan inhoudelijk mee op? De staatssecretaris heeft naar voren gebracht dat er naar de overheid wordt gekeken als het onderwijs onder de maat is. Men verwacht dat de overheid iets doet. Die morele verantwoordelijkheid ligt dus al bij de overheid. Als zij die verantwoordelijkheid beter kan waarmaken met een bewindvoerder, vind ik de formele argumenten niet zo overtuigend, omdat het praktische effect van het sluiten van een school niet meteen beter onderwijs betekent.

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik heb ook niet alleen maar een formeel argument gebruikt, maar ook gezegd dat het niet effectief is. Het werkt niet, want je neemt een probleem over, overigens inclusief al die docenten die mede onderdeel van het probleem zijn. Wat moet de overheid dan? Moet zij een afkoopregeling organiseren? De vraag is in dat opzicht waar zij zich in begeeft. Los van de wijze waarop het in Nederland is geregeld, is er ook soevereiniteit van het schoolbestuur. Wij hebben een relatie met dat schoolbestuur. Wij vragen het kwaliteit te leveren. Doet het dat niet, dan hebben we de ultieme sanctie en verbreken wij de verbinding met het schoolbestuur. Maar het past niet in ons systeem om op de stoel van het schoolbestuur te gaan zitten. Dat moeten we ook niet willen, want uiteindelijk is het ook geen effectief instrument.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Ik sluit mij graag aan bij de opmerking van collega Linthorst met nog eens de vraag aan de staatssecretaris of er praktijkervaringen zijn. Ik heb deze vraag ook in eerste termijn gesteld en ik heb daar nog geen antwoord op gekregen. In de tweede plaats wijs ik erop dat wij dit in de zorg wel doen. Kan de staatssecretaris uitleggen hoe eenduidig het kabinetsbeleid in dezen is?

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik wil hier graag drie opmerkingen over maken. De zorg is op dit punt echt onvergelijkbaar met het onderwijs, al was het maar omdat we in het onderwijs de rol van ouders en instellingen die een school willen stichten op een andere manier in de Grondwet hebben geborgd. Alleen al om die reden kunnen deze twee sectoren echt niet met elkaar worden vergeleken.

In de tweede plaats speelt het verenigingsrecht hier een rol. De wijze waarop scholen zich nu organiseren, laat niet zomaar toe dat met een bewindvoerder wordt gewerkt. Het kan ook niet zomaar worden opgelegd.

In de derde plaats -- inderdaad hebben we die ervaring; ik heb die ervaring zelf opgedaan in Amsterdam, waar we medeverantwoordelijkheid droegen voor het bewind -- is de weg tot het eindpunt verlengd. De school moest alsnog sluiten en de kinderen moesten naar een andere school.

Daar waren we niet blij mee. Het zijn gevaarlijke woorden, maar met de wetenschap van nu was dat niet echt een fantastisch traject. De overheid heeft -- overigens met instemming van de Kamer -- geprobeerd een bewindvoerder aan te stellen. Ik spreek in dit verband over de SIBA-scholen. Het was een ellendig dossier, omdat we op het departement voortdurend te maken hadden met iemand die daar als bewindvoerder zat en die zich mede gesteund wist door het departement, terwijl wij aan de andere kant moesten zeggen dat het eigenlijk niet langer zo kon. Welke verhouding heb je dan tot elkaar? Het was een heel ellendige situatie die niet voor herhaling vatbaar is. Natuurlijk geldt altijd bij de ultieme sanctie dat je goed moet nadenken wat er gebeurt met kinderen die bijvoorbeeld naar een andere school moeten. Daar mag de overheid op worden aangesproken. We zullen altijd samen met de lokale overheden nadenken over de wijze waarop dat allemaal zo soepel mogelijk kan verlopen, met het belang van de kinderen voorop. Dat een bewindvoerder, even los van alle wettelijke, grondwettelijke en andere bezwaren hiervoor een oplossing zou zijn, is niet het geval.

Ik kom op de minimumleerresultaten. De heer De Boer heeft gevraagd of het klopt dat de inspectie inderdaad alleen op minimumresultaat taal en rekenen beoordeelt. Hij noteerde dat met instemming, want dan zou er geen van overheidswege invulling van andere inhoud volgen, bijvoorbeeld voor burgerschap. We moeten hier wel twee dingen uit elkaar houden. Het is inderdaad waar dat de overheid terughoudend is in het bepalen van de leerinhoud die scholen aanbieden. Wij stellen bekostigingsvoorwaarden. Voor het primair onderwijs hebben we dit vastgelegd in de kerndoelen, waarin wordt beschreven wat de kinderen uiteindelijk moeten kennen en kunnen. De minimumleerresultaten die inderdaad in de wet hun basis kennen, gaan over taal en rekenen. Tegelijkertijd is in 2006 een wetsvoorstel inzake burgerschapsvorming en sociale integratie aangenomen, op basis waarvan wij nu al scholen aanspreken die zich niet aan deze wet houden. Daar hebben we deze wet niet voor nodig. Daarvoor hebben we een wet die er al ligt en die de instemming van het parlement heeft. Op basis daarvan hebben we nu deze casus.

De heer **De Boer** (ChristenUnie): Ik onderschrijf volledig wat de staatssecretaris zegt, ook wat betreft de burgerschapskunde. Maar ik heb daar ook niet over gesproken. Ik heb gezegd dat wij ervan uitgaan dat de bewindslieden ook principieel achter deze beperking tot taal, rekenen en wiskunde staan en dat uitbreiding van de werking van deze wet wat betreft inhouden niet aan de orde is. Natuurlijk gaat het om de kerndoelen en natuurlijk gaat het over overige wetten waarin de inhoud wordt genoemd. Wij hebben het nu over deze wet. Wij gaan ervan uit dat ook dit kabinet principieel achter deze beperking staat en niet van zins is om een uitbreiding te geven aan de inhouden.

Staatssecretaris **Dijksma**: Nee. Misschien mag ik ook uitleggen waarom niet. Dat is denk ik ook wel belangrijk voor de wetsgeschiedenis. De kwaliteitseisen die de inspectie bij haar toezicht hanteert, zijn geen wettelijke bekostigingsvoorwaarden. Deze kwaliteitseisen beschrijven aspecten die van belang zijn voor het onderwijsleerproces. Een basisschool kan alleen maar een bekostigingssanctie krijgen vanwege slechte onderwijskwaliteit als de leerresultaten langdurig tekortschieten. Waarom hebben wij die beperking op het punt van taal en rekenen? De kwaliteitseisen zijn immers gebaseerd op algemene wetenschappelijke inzichten over de onderwijskwaliteit. Zij zijn overigens niet gekoppeld aan pedagogisch-didactische concepten. Voor de inspectie is uiteindelijk leidend hoe het onderwijsleerproces resulteert in goed onderwijs en goede leerresultaten. Het kwaliteitsonderzoek is natuurlijk maatwerk. Wat wij nu hebben, is iets wat is vastgelegd met de instemming van heel veel mensen uit het veld. Een en ander wordt altijd na consultatie van het veld vastgesteld. De heer De Boer heeft gewoon gelijk, maar het voorstel om het te gaan uitbreiden ligt nu niet voor. Het voorstel dat voorligt, is wat wij willen en niet iets anders. Er zit dus geen agenda achter, voor zover de heer De Boer dat veronderstelt, maar dat proef ik een beetje.

De heer **De Boer** (ChristenUnie): Nee, als de staatssecretaris zegt dat het kabinet achter deze beperking staat, dan heeft zij daarmee een antwoord op mijn vraag gegeven. De staatssecretaris zegt dus: daar staan wij achter.

Staatssecretaris **Dijksma**: Goed zo. Weer een goede reden om voor dit wetsvoorstel te stemmen.

De heer **De Boer** (ChristenUnie): Deze suggestie doet de staatssecretaris nu voor de tweede keer, maar ik denk dat dit vooral afhangt van de beantwoording die zij en haar collega geven. Zo gaan wij in dit huis met elkaar om, dacht ik.

Staatssecretaris **Dijksma**: Ik zou de laatste zijn die de heer De Boer op dit punt zou willen tegenspreken.

De heer **Dölle** (CDA): Ik wil een aanvullende vraag stellen. De genoemde vrees komt ook uit het veld. Om de redenen die de staatssecretaris net noemde, is het nog wel verklaarbaar dat deze drie materies als bekostigingsvoorwaarden kunnen worden gesteld. De vrees is dat er ook materies zijn -- dan komt inderdaad de vrijheid van richting en inrichting aan de orde -- die zich niet lenen voor het omzetten in bekostigingsvoorwaarden. Dat is naar mijn mening bijna de essentie van het debat.

Staatssecretaris **Dijksma**: Dat is precies de reden waarom wij zo zorgvuldig hebben geprobeerd -- het is aan de Kamer om dat te beoordelen -- om dat in dit wetsvoorstel te formuleren. Wij willen twee dingen doen. Ten eerste willen wij een instrument dat echt scherp is. Naarmate je dat laat uitwaaien

over meer onderwerpen, wordt het instrument minder scherp. Dat staat nog even los van de principiële vraag of dat echt wel kan. Ten tweede moet je beoordelen aan de hand van iets wat je ook echt goed kunt vaststellen. Het uitblijven van leerresultaten basisvaardigheden taal en rekenen kan de inspectie goed vaststellen. Dat is onomstreden. Dat is ook precies de reden waarom dit wetsvoorstel op deze wijze en niet op een andere wijze in elkaar zit.

Ten slotte ga ik in dit blokje in op de vraag van de heer De Boer of de onderwijsinspectie inderdaad een eigen toetsingskader hanteert bij het beoordelen van de kwaliteit van het basisonderwijs. Voor zover dat zijn suggestie al zou zijn, maar dat geloof ik eigenlijk niet, merk ik op dat de inspectie inderdaad niet op eigen houtje opereert. Het toetsingskader, de normering van de minimumleerresultaten, wordt met dit wetsvoorstel formeel uit het toezichtkader gehaald en het wordt onderwerp van wet- en regelgeving. Je kunt eigenlijk stellen dat wij scholen eerder meer waarborg geven op beoordeling dan minder. De Tweede en Eerste Kamer zijn uiteraard ook nog betrokken bij die normering, niet alleen door middel van dit wetsvoorstel, maar ook omdat de AMvB waarin de normering straks wordt uitgewerkt, in beide Kamers wordt voorgehangen. De formulering "relatieve norm", waarnaar de heer De Boer in zijn inbreng verwees, verwijst naar de werkwijze waarbij rekening wordt gehouden met verschillen in de leerlingenpopulatie op een school. Dat is de enige relativering die de inspectie, terecht, hanteert. Zij kijkt altijd naar samenstelling van de school. De manier waarop de normen voor onderwijskwaliteit worden toegepast, is voor alle scholen gelijk.

In het laatste blokje ga ik in op een aantal van de overige vragen.

Mevrouw Ten Horn heeft gevraagd welke samenwerking tussen het veld en de inspectie ik voor ogen heb bij het toegenomen gefaseerde risicogerichte toezicht. Verder spreekt zij hierbij over het feit dat ook een gemandateerde en sanctionerende rol van de inspectie ontstaat. Zij heeft gelijk: er moet natuurlijk altijd een goede werkverhouding bestaan tussen besturen, scholen en de inspectie. De manier van werken van de inspectie moet ook duidelijk zijn. Uiteraard moet de inspectie zich ook willen openstellen voor kritiek. Het gebeurt ook wel eens dat de inspectie kritiek krijgt. Zij reageert daar meestal ook heel snel op. Tegelijkertijd gaat het niet alleen om horizontaal toezicht, maar ook om verticaal toezicht. Dat betekent dat de inspectie en de schoolbesturen ook enige vorm van relational distance tot elkaar moeten hebben. Het toezicht is namelijk geen warme deken. Daar is het toezicht gewoon niet voor bedoeld. In het wetsvoorstel voor de herziening van de WOT, dat nu bij de Tweede Kamer aanhangig is, heeft het kabinet verder invulling gegeven aan de principes van risicogericht en geïntegreerd toezicht. Bij deze vorming van toezicht past nou juist dat de inspectie, zoals wij dat zo mooi zeggen, tot zekere hoogte zelf kan sanctioneren. Wij achten echter een politieke

interventie noodzakelijk zodra het enigszins serieus wordt. De Kamer mag van mij aannemen dat wij dat scherp in de gaten houden. Uiteindelijk zijn wij immers degenen die namens de minister in het parlement moeten verdedigen op welke wijze en wanneer er wordt gesanctioneerd. Daar kan de Kamer ons dus altijd op aanspreken. Wij hebben immers gewoon een politieke verantwoordelijkheid voor de inspectie. De Wet op het onderwijstoezicht regelt dus het hoe. De taken en de werkwijze van de inspectie en het "wat" zijn zaken die wij in de sectorwetten hebben vastgelegd. Uiteraard leggen wij ook op dat terrein iets in dit wetsvoorstel vast.

Ten slotte kom ik op de laatste vraag: hoe staat het met de invoering van de Code goed bestuur voor het primair onderwijs van de PO-Raad? Deze raad heeft vorige week in zijn algemene ledenvergadering een proeve van een code voorgesteld. Daar was ik bij. Het betreft een code die, naast door de sector gedragen principes en uitgangspunten, indicatoren bevat ter concrete invulling van deze principes. De code zal het komende jaar parallel aan de invoering van de wet worden ingevoerd in het primair onderwijs met ondersteuning door de PO-Raad. Het veld gaat daarmee aan de slag. Ik wil besluiten met op te merken dat ik dat een heel positieve ontwikkeling vind.

De heer **Dölle** (CDA): Ik heb nog een vraag aan de staatssecretaris die niet met het voorgaande te maken heeft. De staatssecretaris is er niet aan toegekomen en ik neem wel aan dat het op haar terrein ligt.

Bij de leeropbrengsten wordt ook gekeken naar de leerlingenpopulatie. Daarbij wordt er impliciet van uitgegaan dat kinderen afkomstig uit milieus waarin mensen een redelijk hoge opleiding hebben, hoger scoren. Die scholen moeten dus aan een hogere meetlat voldoen. De vraag die de staatssecretaris (nog) niet heeft beantwoord, is of dit ook het geval is met bijvoorbeeld rekenen en wiskunde. Er zijn immers aanwijzingen dat het vermogen tot rekenen en het begrijpen van wiskunde niet zo sterk samenhangen met het opleidingsniveau van de ouders als bijvoorbeeld de kennis van het Nederlands. Komt de staatssecretaris daar nog op?

Staatssecretaris **Dijkma**: Misschien moet ik de heel precieze vraag hoe het nu zit, beantwoorden in mijn tweede termijn. De inspectie kijkt wel in algemene zin naar het aantal kinderen met een onderwijsgewicht in de school. Bij mijn weten verdisconteert de inspectie dit met de wijze waarop naar de leerresultaten wordt gekeken. Daarbij moet men weten dat, als wij straks met de referentieniveaus gaan werken, wij voor het eerst in de geschiedenis een absolute norm hebben, die wat dat betreft een ander effect heeft. Nog los van het feit dat wij dit wetsvoorstel graag heel snel in werking willen laten treden, is dat ook de reden waarom wij die norm niet als uitgangspunt hebben genomen. Dat is voor de scholen op dit moment immers nog een onbekend terrein. Ik zal in mijn

tweede termijn een exact antwoord geven op de vraag of het rekenen verdisconteerd wordt.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Het wetsvoorstel gaat over goed onderwijs en goed bestuur. Er wordt een beetje heen en weer gehopt tussen die twee onderwerpen. De staatssecretaris heeft net antwoord gegeven op de vragen over de Code Goed Bestuur. Ik heb het verslag van die bijeenkomst dat tussen de eerste termijn en vandaag is uitgekomen. Ik begrijp dat behoorlijk wat scholen in het voortgezet onderwijs ermee bezig zijn. Er wordt aangegeven dat het opvallend is dat bij de implementatie met name het integriteitsbeleid het minst ontwikkeld is. Bij 57% van de scholen is dit nog niet of slechts zeer initieel aanwezig. Ik vraag daarom of de staatssecretaris voornemens is om iets speciaals daarmee te doen. Is er overleg hierover? Juist het integriteitsbeleid lijkt mij een belangrijk onderdeel van een goodgovernancecode.

Staatssecretaris **Dijkma**: Even voor de duidelijkheid. Had mevrouw Ten Horn het nou over de po- of de vo-sector? Ik begrijp dat het over het vo ging. Ik stel voor dat staatssecretaris Van Bijsterveldt in haar eerste of tweede termijn die vraag beantwoordt.

*N

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Voorzitter. Allereerst dank ik de leden van de Eerste Kamer voor hun vragen en opmerkingen en hun betoog in de eerste termijn. Het is voor velen een zeer aangelegen onderwerp, dat van verschillende kanten benaderd wordt. Het kan inderdaad bepaald niet, zoals de heer Dölle aangaf, als betrekkelijk klein bier beschouwd worden. De PvdA-fractie gaf duidelijk aan dat wij daadwerkelijk iets substantieels aan het regelen zijn. Wij regelen dit alles in het licht van artikel 23, dat wij vaak in beeld hebben als wij het over onderwijs hebben. Ik vind het een erekwesitie om artikel 23 niet te beschouwen als een hindernis, zoals de heer Dölle aangaf, maar als een opgave om de vrijheid van onderwijs en de vrijheid van particulier initiatief van ouders alle ruimte te geven binnen de andere wettelijke criteria en kaders, die wij ook dienen te hanteren. Het initiatief van mensen is ons als overheid en regering heel veel waard. Wij willen dit ook vertalen in het voorliggende stuk. Daarom hebben wij met inzet gekeken naar het advies van de Raad van State. Wij hebben er nadrukkelijk voor gekozen om een aantal zaken beter en helder te verwerken in het wetsvoorstel. Wij wilden er namelijk geen enkele twijfel over laten bestaan dat wij artikel 23 met al zijn uitwerking naar particulier initiatief van mensen hoog willen houden. Hier wilde ik mee beginnen.

Voordat ik verderga, wil ik graag de blokjes noemen. Dan is de voorzitter ook daarvan op de hoogte. Dat is makkelijk werken. Mijn eerste blokje is artikel 23. Het tweede blokje is de aanwijzingsbevoegdheid, het derde de functiescheiding, het vierde is de Code Goed Bestuur en het vijfde is het blokje overig. Ik wil

binnen dit blokje over de checks and balances, de macht en tegenmacht, spreken. Dat is best een principiële zaak en een relevant punt in dit kader.

Ik kom nu bij de relevantie van artikel 23. Ik wil in deze Kamer een scherpe interpretatie geven van welke ruimte dit artikel biedt. Ik kom al snel op de vraag die de heer De Boer stelde. Hij stelt dat artikel 23 uit twee delen bestaat: het geven van onderwijs is vrij en het onderwijs is een aanhoudende zorg van de regering. De heer De Boer geeft aan dat de huidige vertaling van het artikel, namelijk dat de overheid zich zou mogen bemoeien met het onderwijs vanuit de zorg die ze heeft, niet beoogd was.

Ik ben het met de heer De Boer eens dat artikel 23 in elk geval vanuit de oorsprong met name het centralistisch karakter van de overheidszorg wilde aangeven. Op zich is het onderhavige wetsvoorstel daarmee in lijn. Vanuit die centralistische zorg geven wij nu een aantal voorschriften voor minimumleerresultaten. Ik zou willen aansluiten bij de woorden van de heer Dölle. Hij geeft aan dat artikel 23 van de Grondwet over de zorg voor onderwijs gaat. Op basis van het artikel mogen en moeten daarom kwaliteits- en deugdelijkheidseisen worden gesteld. Ouders en kinderen hebben ook recht daarop vanuit internationale verdragen. Er moet echter altijd een zeer goed evenwicht gezocht worden in dit kader. Daar heeft de heer Dölle volstrekt gelijk in.

De heer Dölle vraagt of de grens voor de bekostigingsvoorwaarden absoluut is. Ik denk van niet. Ik onderschrijf wat mijn collega, staatssecretaris Dijkema, heeft gezegd: dat wat hier staat, is limitatief. Wij beogen ook niet meer dan dat. Artikel 23 is natuurlijk een levend artikel. Het zal altijd geplaatst moeten worden in de maatschappelijke context die uiteindelijk in deze Kamer getoetst moet worden. Wij moeten het artikel zo neerleggen dat het de toetsing daadwerkelijk kan doorstaan. De heer Dölle vraagt verder of het wetsvoorstel ook slaat op het bestuur van de rechtspersoon die de onderwijsinstelling houdt niet zijnde het bevoegd gezag. Ik ken niet zo heel veel besturen van rechtspersonen niet zijnde het bevoegd gezag. Ik wil wel helder stellen dat het wetsvoorstel er wel op slaat. Het wetsvoorstel heeft zijn werking in het funderend onderwijs, po en vo. De rechtspersoon is het aanspreekpunt. Voor aanwijzingen, uitvoering van functiescheiding of opdrachten van de kwalitatieve kant, rekenen, taal -- zoals genoemd -- spreken wij de rechtspersoon aan.

De heer De Boer vraagt of het wel eerlijk is om bve en ho te vergelijken met po en vo in het kader van artikel 23. Artikel 23 beoogt met name een aantal zaken te borgen voor het funderend onderwijs. Ik denk dat het eerste lid van artikel 23 een ruimere betekenis heeft. Dat gaat namelijk over het onderwijs in zijn algemeenheid. Bij de behandeling van het wetsvoorstel medezeggenschap bve werd de discussie ook op basis van artikel 23 gevoerd. Toen is expliciet aangegeven dat artikel 23 relevant was voor de bve-sector. Het ging toen over de medezeggenschap en een aantal rechten dat

gegeven werd aan het personeel. Die rechten konden overigens ook weer teruggegeven worden aan het bevoegd gezag. Er zijn dus voor alle onderwijssoorten en particuliere initiatieven daarin enkele waarborgen in artikel 23. Die zijn van toepassing om ervoor te zorgen dat mensen ook daadwerkelijk het initiatief kunnen nemen en dat de overheid de gespreide verantwoordelijkheid in dezen respecteert.

De heer De Boer vraagt verder om een bevestiging van het feit dat de rechtspersoon drager is van de vrijheid van onderwijs. Dat is zeker zo. In de authentieke interpretatie zijn de ouders de dragers van het bijzonder onderwijs. Wat de heer De Boer met zijn vraag oppert, is echter correct.

Ik kom nu bij het tweede blokje: de aanwijzingsbevoegdheid. Deze bevoegdheid verdient een kritische beschouwing. De bewindvoerder gaat nog verder, zoals staatssecretaris Dijkema reeds gezegd heeft. Dat zal ik niet herhalen. De aanwijzingsbevoegdheid komt dicht bij het bevoegd gezag. Ze komt dus dicht bij de soevereiniteit die wij zo graag willen respecteren. Vanuit artikel 23 is het ook onze opgave om die te respecteren. Dit betekent dat wij daarover buitengewoon helder moeten zijn. Daarom heeft het kabinet er heel nadrukkelijk voor gekozen om heel limitatief te zijn in de opsomming van de condities voor een aanwijzing. Het is niet allemaal multi-interpretabel. De sluizen gaan niet open. Dat zou een slechte zaak zijn. Bovendien zou het geen recht doen aan artikel 23 van de Grondwet. De heer Dölle geeft aan dat het goed zou zijn als wij iets scherper aangeven hoe wij de grond van bedreiging moeten wegen. Hoe moeten wij intimiderend gedrag wegen? De heer Dölle vraagt of het gaat om evidente en ontoelaatbare gedragingen die leiden tot aangifte en/of strafrechtelijke vervolging of veroordeling. Moet de opzet van de bedrieger aanwijsbaar zijn? Of moet het gaan om handelingen die in het maatschappelijk verkeer naar algemene opvatting als intimiderend of bedreigend worden gezien? Het is helder dat wij in Nederland over dat laatste tal van zaken kunnen gaan voeren. Dat moeten we niet hebben. Het gaat om evidente en ontoelaatbare intimidatie, van een zwaarte die rijp is voor aangifte. Anders is straks elke beledigende opmerking een reden voor de onderwijsinspectie om aan de slag te gaan. Daar heeft de onderwijsinspectie geen tijd voor. Discussies moeten gevoerd kunnen worden op scholen. Soms moet er ook wel eens leiding worden gegeven en moeten er heldere opdrachten kunnen worden gegeven. Ik wil daarom op dit punt heel nadrukkelijk de aanscherping maken -- zoals de heer Dölle reeds aangaf -- dat het om evidente en ontoelaatbare intimidatie moet gaan, met een zwaarte die rijp is voor aangifte. De heer Dölle vroeg ook hoe het zit met artikel 163b, de tekst tot en met "wordt verstaan". Is die niet van toegevoegde waarde? Laat ik heel helder zijn: de limitatieve opsomming en de specificatie waarover het in deze wet gaat, zit inderdaad reeds in het tweede deel van het artikel, namelijk "daaronder wordt verstaan". Reeds in de memorie van

antwoord of in de nota naar aanleiding van het verslag -- de formele terminologie ontschiet mij even -- hebben we al aangegeven dat het inderdaad een enkelvoudig limitatieve uitwerking betreft: intimidatie of bedreiging van personeel, leerlingen of ouders door een bestuur of toezichthouder. Dat is de situatie waarover wij het hebben: niet meer en niet minder. De eerste zin moet men meer zien als een kader waarin dit alles uiteindelijk wordt neergezet.

Vervolgens wil ik ingaan op deze vraag van de heer Dölle: kan de aanwijzing ook bestuursleden en toezichthouders betreffen die niet zelf hebben geïntimideerd of bedreigd? Allereerst is het goed om aan te geven dat het in de eerste plaats een zakelijke aanwijzing aan het bestuur betreft om de financiën op orde te brengen en om maatregelen te nemen zodat eventuele intimidatie wordt beëindigd. Deze aanwijzing is niet zozeer bedoeld om bepaalde personen te laten vertrekken. Het kan natuurlijk zijn dat personen die niet actief betrokken zijn bij wanbeheer omtrent de financiën, wel stukken hebben gezien en geaccordeerd. Dan kan het zijn dat het bevoegd gezag toch tot de slotsom komt dat er aanleiding is om ten aanzien van degene die mischien niet de eerste daad op dat vlak heeft gepleegd iets meer ruimte te creëren voor vernieuwing. Maar dat hangt zeer van de situatie af. De aanwijzing die uiteindelijk wordt gegeven is er nadrukkelijk toch meer een in de trant van: los op en toon aan dat het effectief is, dan dat het direct een aanwijzing zou zijn in de trant van: wilt u die en die mijnheer vervangen door die en die mijnheer? Dat gaat namelijk heel ver. Dat heeft te maken met de soevereiniteit van het bestuur, dat toch vooral zijn eigen zaken goed moet oplossen.

Dan kom ik nu bij het recht van regres. Op het moment dat helder is vanwege een rechterlijke uitspraak dat wij een verkeerd besluit hebben genomen, dan kent de rechter in een heel concreet geval een schadevergoeding toe. Dat gebeurt dan omdat er iets verkeerd is gegaan naar aanleiding van een aanwijzing van ons, maar niet als gevolg van een keuze die het bestuur zelf heeft gemaakt. Dat vind ik dan een verantwoordelijkheid van het bestuur. Stel dat er gezegd zou worden dat de penningmeester "niet houdbaar" is en dat er gezocht dient te worden naar een capabele financiële man. Als het dan uiteindelijk niet blijkt te kloppen, zal de overheid haar verantwoordelijkheid onder ogen moeten zien, want het bestuur wil natuurlijk wel graag verder worden bekostigd en heeft dan haast een noodzakelijke stap moeten zetten. Maar wij kunnen natuurlijk niet voor elke bestuursbeslissing, voortkomend uit een aanwijzing waaraan een eigen afweging ten grondslag ligt met betrekking tot de vraag hoe men zaken wil oplossen, verantwoordelijk zijn. Op dat punt zou ik tot een goed evenwicht willen komen.

Dan kom ik nu bij het blokje functiescheiding. Op dat punt ligt de zorg van de heer De Boer. Hoe openbaar is de school nog als de toezichtstaken kunnen worden overgedragen aan de toezichthouder van de verzelfstandigde openbare rechtspersoon? Welnu, om te beginnen: het is een mogelijkheid. Het is geen plicht. De

gemeenteraad is overal zelf bij. De heer Zoontjens en de heer Vermeulen, zeer erkende hoogleraren onderwijsrecht, hebben advies uitgebracht over governance in het openbaar onderwijs. De uitkomst hiervan is dat het essentieel is dat de toezichtstaken die de garantiefunctie vormen van de wezenskenmerken van het openbaar bestuur, blijven vastgeklonken aan de gemeenteraad, doordat de gemeenteraad de leden van de raad van toezicht kunnen benoemen en ontslaan. Verder noem ik de besluitvorming over de opheffing van de openbare school. Ook die is onvervreemdbaar. Niet alleen kan de gemeente ingrijpen -- zoals de regering dat kan in het bijzonder onderwijs -- als er sprake is van het niet opvolgen van de voorschriften die wij hier zojuist allemaal op een rij hebben gezet, op het gebied van de kwaliteit tot en met de aanwijzingsaspecten, maar ook kan zij ingrijpen bij taakverwaarlozing. Dat is de specifieke verantwoordelijkheid en bevoegdheid van de gemeente. Daarmee moet het openbaar onderwijs en het karakter daarvan geborgd blijven.

Mevrouw Ten Horn vroeg naar het toezicht door de Inspectie van het Onderwijs op het one-tiermodel. Toetst de inspectie dit op dezelfde manier? Het antwoord is: ja, de inspectie toetst op dezelfde manier, maar wel aan de hand van het wettelijk kader. Dat ligt voor het bve net even iets anders dan voor het po/vo. Er wordt echter op dezelfde manier getoetst. De vrijheid voor de scholen om een en ander in te vullen is dezelfde.

De heer De Boer vroeg of het wetsvoorstel ook de bevoegdheden regelt. Zitten wij er niet te dicht bovenop? Welnu, dit wetsvoorstel regelt wat er verwacht kan worden. Wij willen functiescheiding, maar hoe die inhoud en vorm krijgt en hoe de taken worden toebedeeld, laten wij over de school, behoudens de wettelijke basis. Er blijft een grote mate van vrijheid om een en ander daadwerkelijk vorm en inhoud te geven. De heer De Boer vroeg ook hoe groot die vormvrijheid is. Die is zo groot als deze binnen de mogelijkheden van een vereniging of stichting kan zijn. Alles kan hiervoor worden benut, zoals het bestuur en de ledenvergadering. Het gaat erom dat er sprake is van een functionele scheiding van toezicht en bestuur of van een organieke scheiding. Het is aan de scholen om dit in te vullen en ik ben ervan overtuigd dat de VO-raad en de PO-Raad, maar ook de koepels, daaraan vorm en inhoud zullen geven wat betreft de voorbeelden. Ik vind het namelijk bij uitstek ook iets voor de koepels om daar samen met de scholen over na te denken.

De heer Dölle vroeg hoe de mogelijkheid van een bindende voordracht door de medezeggenschapsraad van een lid van de raad van toezicht zich verhoudt tot het principe van onafhankelijkheid. Dit betreft een amendement dat door de geestverwanten van de heer Dölle aan de overkant is ingediend en aangenomen. Wij hebben ons daartegen niet verzet, omdat wij het ook in de bve-wetgeving aan de orde hebben gehad. Wij moeten het wel relativeren. Eerder hadden wij het over de checks and balances. Het voordeel ervan is, dat een heel belangrijke groep binnen de gemeenschap van de school de mogelijkheid heeft

om een steentje bij te dragen aan de raad van toezicht. Het betreft maar één zetel. Men zit er zonder last of ruggespraak. Er is wat ons betreft zeker geen sprake van "verkaveling" van de raad van toezicht, zoals de heer Dölle het uitdrukte, want dat zou een slechte zaak zijn. De raad van toezicht toetst kritisch en onafhankelijk, omdat elk lid er niet als belangenbehartiger zit, maar als onafhankelijk toezichthouder. Aan dat toezicht en aan de vormgeving ervan mogen wij de komende jaren best nog wat harder werken, ook in het kader van checks and balances, waarover wij het met elkaar hebben gehad en wat hier aan de orde is gesteld door mevrouw Linthorst.

Dan kom ik op de laatste vraag over de raad van toezicht: is het zo dat het profiel boven het voordrachtsrecht gaat? Jazeker. Het profiel is één en de voordracht vanuit het voordrachtsrecht moet daarbinnen passen. In dat opzicht stelt het bevoegd gezag het profiel vast, overigens na advies van de medezeggenschapsraad.

Ik kom op het punt van de Code Goed Bestuur. Deze is nog verder toegelicht door mevrouw Ten Horn. Per 1 augustus 2008 heeft de VO-raad die code vastgesteld. Zij hebben twee jaar de tijd om erover te doen, dus er is nog een halfjaar te gaan. Het is inderdaad zo dat het ene onderdeel sneller lijkt te worden opgepakt dan het andere. Ik denk dat ook scholen moeten nadenken over de wijze waarop zij de integriteit vormgeven. Ik ben ervan overtuigd dat 99% van de scholen ook zonder een protocol vanuit hun waarden en normen buitengewoon integer handelt en dat men elkaar corrigeert als dit niet het geval is. Er moet echter ook worden nagedacht over de vraag hoe dat moet worden vastgelegd om het meer te laten zijn dan papier.

Dat geldt ook voor een aantal andere aspecten rond de taakverdeling, waarover nog wat discussies zijn, naast de minimumtakentoeiding zoals wij deze straks zullen aangeven in de wetsvoorstellen. Op dat punt is men op dit moment volop bezig. Men heeft het idee dat er vaart in zit. Men evalueert in 2010. Dat zal in het najaar gebeuren en dan krijgen wij scherp zicht op de vraag hoe ver men ermee is.

Eén ding is helder: wij pakken er een aantal onderdelen uit en die leggen wij wettelijk vast. Daaraan zitten termijnen vast die wij in de wet afspreken. Op dat punt heeft men even een invoeringstijd, maar dan houdt het ook gewoon op en zal de Inspectie van het Onderwijs erop toezien dat dit daadwerkelijk gebeurt.

Ik eindig met het punt van mevrouw Linthorst, last but certainly not least. Ik vind dat immers de uitdaging van deze tijd, waarin de basis van en het denken over het bijzonder onderwijs niet meer vanzelfsprekend hetzelfde zijn als in het verleden met de kringen en de achterbannen die mensen ook op het spoor hielden. Er moet worden nagedacht over de wijze waarop dat goed kan gebeuren. Ik vind dat met mevrouw Linthorst een heel grote uitdaging.

Het kabinet probeert hieraan heel sterk vorm en inhoud te geven. Mevrouw Linthorst vroeg hoe het zit met onze visie. Onze visie is dat scholen

een belangrijke autonome verantwoordelijkheid hebben, maar daarbinnen wel de kwaliteit moeten leveren die de samenleving vraagt. Dit geldt voor de kostbare belastingeuro -- dat is misschien nog het minste, alhoewel elke cent wel telt in het onderwijs -- maar zeker ook voor het maatschappelijk kapitaal dat men op die school in huis heeft. Je kunt maar één keer een goede schoolopleiding volgen. Ik heb de afgelopen dagen ook in relatie tot het mbo gezegd: het gaat om 64 opleidingen op de 11.000 -- je zou dus kunnen zeggen dat het meevalt -- maar je zult maar degene zijn die op die zwakke opleiding zit. Daarmee mogen wij nooit genoeg nemen.

Die visie hebben wij en daarom hebben de staatssecretaris, de minister en ik heel duidelijke kwaliteitsagenda's gemaakt. Wij willen doelen hebben waarnaar wij streven en die wij willen realiseren. Wij zijn niet van de afdeling "stelselwijzingen", althans niet van de grote blauwdrukken. Wij willen gewoon draaien aan de knoppen. Mensen kunnen het meemaken. Mensen kunnen stappen zetten naar een betere kwaliteit. Daarom ligt de focus op rekenen en taal. Daarom ligt de focus op de invoering van die referentieniveaus. Actief burgerschap is een belangrijk punt. Daarom is er ook een verscherpt toezicht op de zwakke en zeer zwakke scholen om het bestaan hiervan zo mogelijk te voorkomen.

Daarom willen wij een scherpe tweedeling maken tussen "hoe" en "wat". Wij spreken de scholen aan op het "wat", maar hoe zij dat doen, ligt in belangrijke mate aan de school zelf. Het is echter belangrijk dat je een aantal zaken goed organiseert als je zegt dat je de verantwoordelijkheid bij de scholen wilt houden ondanks schuivende panelen, ondanks wisselende omgevingen ten opzichte van het verleden. Ik denk dat wij met elkaar in de afgelopen periode heel nadrukkelijk de positie hebben versterkt van partijen die betrokken zijn in de gemeenschap van de school. Dat hebben wij gedaan in het kader van de Wet medezeggenschap op scholen. Uit de evaluatie blijkt dat dit goed loopt. Wij hebben hier onlangs de wet op beroeps- en volwasseneneducatie in het mbo behandeld en gesproken over de versterking van het personeelsonderdeel, maar ook over de versterking van leerlingen, die eigenlijk heel weinig aan bod kwamen. Wij hebben gesproken over een aantal stevige instemmingsbevoegdheden, die hier ook nog voor een deel ter discussie stonden. Wij zien bijvoorbeeld ook dat scholen zelf die behoefte hebben. Scholen weten zelf eigenlijk heel goed dat je echt een probleem hebt als je niet geworteld bent en niet meer aangesproken wordt. Sprekend voor het voortgezet onderwijs vind ik een project zoals Vensters voor Verantwoording erg mooi. Ik kan de leden heel erg aanraden om hiernaar eens goed te kijken, want er zijn echt mooie zaken gaande. Wij proberen met ons beleid echter tegelijkertijd om die horizontale verantwoording te versterken.

Dan kom ik even op het punt van de onderwijstijd. Wij willen af van de situatie waarin wij aangeven wat onderwijstijd precies is. Dat past

ook eigenlijk niet zo in het denken over het "wat" en het "hoe". Voordat wij de inspectie met het toezicht meer ruimte laten geven en de scholen zelf het dynamisch kader van onderwijstijd vormgeven, dienen scholen over hetgeen zij doen op hun school instemming te hebben. Scholen moeten om te beginnen instemming hebben van de medezeggenschapsraad, maar zij dienen ook eventueel door nieuwe vormen van betrokkenheid het draagvlak aan te tonen onder ouders en onder leerlingen, want die zijn met name in beeld op dit punt. Als scholen dat doen, hebben zij behoorlijk wat ruimte om onderwijstijd in te vullen zoals zij dat willen, mits deze geroosterd staat en iedereen wordt verwacht present te zijn. Ik heb aangegeven dat ik bij de oude onderwijstijdaanpak blijf zolang dit niet op orde is. Deze is overigens redelijk succesvol. Ik hoop binnenkort met de cijfers daarover te komen. Op die manier proberen wij het punt van de horizontale verantwoording te versterken.

Daarnaast is ook de inspectie natuurlijk gewoon hier en daar scherp in het veld aanwezig. Dat zijn die checks and balances. Daarmee is ook niks mis, want wij zien hier en daar een aantal zaken die niet goed gaan. Juist omdat wij niet willen komen aan de vrijheid van de ruimte van de ander bij wie het wel goed gaat, moeten wij hetgeen niet goed gaat ook daadwerkelijk aanpakken en oplossen.

Tot zover mijn beantwoording in de eerste termijn.

*N

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Voorzitter. Er is nog één opmerking en nog één vraag onzerzijds. De eerste opmerking is een compliment. De VVD-fractie complimenteert het kabinet met het feit dat dit wetsvoorstel nu gerealiseerd lijkt te worden. Laten wij nog even voorzichtig zijn. Deze wet komt laat, maar beter laat dan nooit. De VVD-fractie is de mening toegedaan dat een slechte kwaliteit van het onderwijs nooit gehandhaafd kan worden met een beroep op de vrijheid van onderwijs. Die visie hebben de staatssecretarissen dus nu ook inderdaad overgenomen.

Er is nog één vraag. Het kan zijn dat ik niet goed in de Wet op het primair onderwijs en de Wet op het voortgezet onderwijs heb gekeken, maar de vraag gaat over het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie. Dit is als eis in 2006 in die wetten opgenomen. Hoe moet ik dat zien? Is dit nu een derde bekostigingsvoorwaarde zoals de resultaten bij taal en rekenen of is het toch iets anders? Ik heb dat ook gevraagd. In de memorie van antwoord staat daarop een antwoord op bladzijde 8 bovenaan, maar ik vind dat antwoord niet helemaal helder. Gaat het nu over dezelfde sancties als men aan die voorwaarde van het bevorderen van actief burgerschap en sociale integratie niet voldoet? Hoe moet ik dat zien? Zijn het precies dezelfde bekostigingsvoorwaarden of ligt dat anders? Wat is dan het verschil? Dat is de vraag van de VVD-fractie.

*N

De heer **Dölle** (CDA): Voorzitter. Ik dank beide staatssecretarissen uiteraard van harte voor hun beantwoording die wat mij betreft voor een groot deel tevredenstemmend is, al heb ik nog wel enkele vragen. In de dynamiek van zo'n debat wordt de stroming die ik vertegenwoordig met name vereenzelvigd met de vrijheid van richting en inrichting en leggen andere stromingen de nadruk op de zorg van de overheid voor de kwaliteit. Om misverstanden te voorkomen die volgen uit zo'n debat: ook dat laatste belang is voor ons zeer wezenlijk. Ik heb het ook in eerste instantie al gezegd.

Wij waarderen het dat staatssecretaris Dijkema weer heeft benadrukt dat ook de regering ervan uitgaat dat de onderwijssector een intrinsiek eigensoortige sector is, die niet zomaar kan worden vergeleken met bijvoorbeeld de sector woningbouw, de sector volkshuisvesting of de sector volksgezondheid. Er zijn een aantal typische kenmerken van de onderwijssituaties, zoals ouders, kinderen, waarden, levensovertuigingen. Die geven de onderwijssector een eigen karakter.

Wij zijn er ook blij mee dat opnieuw wordt gezegd dat in artikel 23 geen beknelling of hindernis moet worden gezien, maar dat dit artikel ook moet worden gezien als een opgave.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Kan de heer Dölle mij één kenmerk van toezicht op onderwijs noemen dat dit toezicht wezenlijk anders maakt dan toezicht op bijvoorbeeld volksgezondheid of volkshuisvesting?

De heer **Dölle** (CDA): Ook zo'n kenmerk kan ik noemen. Ik stelde echter dat het intrinsiek eigen karakter van het onderwijs wordt gevormd door het feit dat het bij onderwijs gaat om kinderen, ouders, waardeoverdracht, levensovertuigingen en dergelijke. Dat betekent dat je een bijzondere plek moet toekennen aan de besturen en de ouders. Dat doet onze Grondwet. Zelfs in het toezicht moet daarmee rekening gehouden worden.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Een van de vragen die uiteraard hieronder ligt, is de vraag wat je dan doet met waarden die ouders aanhangen of die de school aanhangt, en die niet corresponderen met waarden die in de maatschappij worden aangehangen. Daartussen is immers altijd frictie.

De heer **Dölle** (CDA): In zo'n situatie gaan de waarden van de ouders voor.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Dan gaan de waarden van de ouders voor?

De heer **Dölle** (CDA): Uiteraard. Die gaan voor binnen de grenzen die de wet stelt. Dat ligt voor de hand en daar ging het allemaal om bij vrijheid van onderwijs. Dat zit volgens mijn fractie ook achter artikel 23. De regering zegt terecht dat dit artikel door de tijd heen verschillend wordt geïnterpreteerd. Dat neemt niet weg dat de kern van dit artikel uiteraard niet weg geïnterpreteerd

kan worden. Dat kan de Tweede Kamer niet, dat kan de Eerste Kamer niet, dat kan de regering niet en dat kunnen wij drieën niet. Alleen de Grondwet kan dat, maar dat is een andere zaak.

Er zijn nu drie materies, of zo men wil één, die in de vorm van een bekostigingsvoorwaarde zijn gegoten. Mevrouw Dupuis en anderen hebben hierover ook vragen gesteld. De staatssecretaris heeft gezegd waarom het in het kader van dit wetsvoorstel gaat om deze drie zaken, en niet om andere. Dat heeft te maken met meetbaarheid en met een aantal andere eigenschappen. Onze vraag was of er ook materies zijn die zich er principieel niet toe lenen, vanuit de grondgedachte van artikel 23, om opgenomen te worden in een bekostigingsvoorwaarde. Ik kan begrijpen dat deze vraag niet direct werd beantwoord.

De antwoorden op vragen over het impact assessment zijn ons duidelijk.

Mevrouw Dupuis stelde een vraag over de bekostiging van scholen door andere landen. Daarbij kwam het volgende bij mij naar boven. De discussie hierover is in de Kamer eerder gevoerd, namelijk in een debat met minister Van Boxtel over het internationaal verdrag inzake nationale minderheden. Uiteindelijk is dit verdrag er in de voorgestelde vorm niet gekomen doordat het in de Eerste Kamer vier jaar is gestopt. Ik herinner mij dat tijdens dat debat bekostiging van scholen door andere landen voor aanvaardbaar werd gehouden. Als de regering de vraag van mevrouw Dupuis beantwoordt, wil zij dan ook mijn vraag beantwoorden of het denken hierover bij de regering is veranderd? Dat zou namelijk zo kunnen zijn.

Mevrouw **Dupuis** (VVD): Wat de heer Dölle nu zegt, vind ik erg onduidelijk. Is de strekking van zijn opmerking dat er ooit in de Eerste Kamer is gezegd dat subsidie uit het buitenland voor Nederlandse scholen zonder meer toelaatbaar is? Ik kan mij dat niet goed herinneren, hoewel ik waarschijnlijk bij het debat ben geweest. Hoever strekt dit? Ging het om een ongelimiteerde acceptatie?

De heer **Dölle** (CDA): Misschien ben ik inderdaad onduidelijk geweest. De woordvoerder van de VVD-fractie toentertijd was de heer Rensema. Ik was erbij namens de CDA-fractie. Toen is in het kader van het verstrekken van rechten aan nationale minderheden onder andere de vraag naar voren gekomen of bekostiging van scholen van buiten Nederland geoorloofd is. Toen is niet Saudië-Arabië met name genoemd. Ik meen mij te herinneren dat minister Van Boxtel toen zei dat scholen op die manier bekostigd konden worden. Ik stel dus alleen maar een extra vraag; ik heb het niet over een stelling van ons of van de Kamer.

Wij zijn ook blij dat wij hebben vernomen dat het niet de bedoeling van de regering is om ouders die een school willen oprichten, aan een toets te onderwerpen, anders dan een toets die te maken heeft met het feit dat men eerder deel heeft uitgemaakt van een slecht schoolbestuur. Ik heb het dus over "past performance" op het terrein van

het besturen van scholen. Er is dus geen sprake van een toets op andere kenmerken of eigenschappen.

Op de vragen over de minimumleerresultaten gaat de staatssecretaris nog antwoorden. Dat antwoord wacht ik af. Het gaat daarbij met name om wiskunde en rekenen.

Staatssecretaris Van Bijsterveldt is ingegaan op de aanwijzingsbevoegdheden. Dit is ons helder en volgens ons is dit een correcte definiëring, die het limitatieve karakter van de gronden accentueert waarop een aanwijzing kan worden gegeven.

Wij blijven van mening verschillen met de regering over de voordracht van een lid van de raad van toezicht. Dat zal de regering langzamerhand niet verwonderen en misschien zelfs een zorg zijn. Het laatste hoop ik overigens niet. Wij hebben dit probleem opgeworpen bij de wetgeving rond de bve. In een wat ander verband hebben wij het genoemd bij het hoger onderwijs. Nu maken wij daarover ook een opmerking. Je kunt hierover verschillend denken. Wij vinden het geen goede ontwikkeling dat er gebonden voordrachten komen in de raad van toezicht, ondanks het feit dat onze geestverwanten in de Tweede Kamer dat eventueel wel een goede ontwikkeling vinden. Laten wij dit punt maar afsluiten. De staatssecretaris weet echter dat zij daarover opmerkingen kan verwachten bij regelgeving die wij eventueel in de toekomst nog behandelen.

*N

De heer **De Boer** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dank de staatssecretarissen voor hun uitvoerige, bevolgen en deskundige beantwoording. Artikel 23 is regelmatig genoemd, en dat zal de komende tijd wel vaker gebeuren. Het artikel staat voor een belang van burgers tegenover een eventueel overmachtige overheid, hoewel het laatste op dit moment niet aan de orde is. Ik beklemtoon steeds het belang van de burgers en de ruimte die zij hierbij hebben. Dat doen de staatssecretarissen ook. Wij zijn blij dat de regering op dit punt een duidelijk standpunt heeft ingenomen.

In dat kader heb ik een relatie gelegd tussen enerzijds het po en het vo, en anderzijds het bve. Ook op dat punt heeft staatssecretaris Van Bijsterveldt een erg helder antwoord gegeven. Sterker nog, zij geeft een royale interpretatie van de waarborgen van artikel 23 op het punt van de onderwijssoorten. Ik zeg hier eerlijk dat ik dit met genoegzaam noteer.

Wij zijn in het kader van artikel 23 ook ingegaan op de plaats en de eigen aard van de openbare school, omdat onze fracties belang hechten aan het openbaar onderwijs. Dat onderwijs moet je bestuurlijk een grote zorg zijn. Het is de moeite waard, want wij hebben hierover samen afspraken gemaakt. Men mag niet veronderstellen dat als wij het hebben over artikel 23, wij alleen spreken ten behoeve van het bijzonder onderwijs. Ik zeg niet dat de staatssecretarissen van die veronderstelling uitgaan, maar ik wil een misverstand hierover op voorhand wegnemen. Het

openbaar onderwijs is ons evengoed een grote zorg. Bijzonder onderwijs en openbaar onderwijs zijn twee kanten van één medaille. Dat wil ik hier graag neerleggen voor de evenwichtigheid, mocht ons verhaal onevenwichtig overgekomen zijn.

In dat verband kunnen we meedenken met staatssecretaris Dijkema en de aanpak van zeer zwakke scholen. In de discussie verwijst zij enkele keren naar activiteiten van besturen en bestuursorganisaties. Zij noemt onder meer het earlywarningsysteem, waarbij de schoolbesturen zelf verantwoordelijkheid nemen. Je kunt constateren dat één jaar na de invoering van de code op 80% van de grotere scholen bestuur en toezicht statutair gescheiden zijn. Dat is nogal wat. Schoolorganisaties nemen hun verantwoordelijkheid. Het kabinet zegt dat dit de eerste insteek moet zijn. Kom je vervolgens situaties tegen waarbij het, zoals staatssecretaris Dijkema zei, menens wordt als er geen verbetering komt, dan moet worden ingegrepen. Wij kunnen dat een heel eind met haar meevoelen. Ik zeg dat maar heel openhartig.

Over minimumleerresultaten zegt het kabinet dat uitbreiding van de werking van deze wet wat inhoud betreft, niet aan de orde is en niet wordt nagestreefd. Punt. Dat was een concrete vraag, helemaal niet met iets achterdochtigs, of er een verborgen agenda is of zoiets. Het is gewoon voor de helderheid. Zeg dat tegen elkaar. Dan heb je een aantal afspraken gemaakt en via wetten vastgelegd, en dat is het dan. Dan weet je ook hoe je dat moet beoordelen. Ik constateer dat met genoegen.

Een punt is blijven liggen, maar dat kan komen doordat ik het eerder onvolledig of onduidelijk naar voren heb gebracht. Bij de beoordeling van scholen door de inspectie, attendeert de memorie van antwoord, of van toelichting -- een van beide -- op wetenschappelijke uitgangspunten waar deze op gebaseerd is. Ik heb daarvan gezegd: wacht even, ik kan wel andere wetenschappelijke uitgangspunten noemen dan de inspectie in een aantal publicaties noemt. Ik heb een voorbeeld gegeven -- dat was geen wetenschappelijk uitgangspunt -- van een school die uit overtuiging nog het oude klassikale systeem heeft. Is dat dan een slechte school? Het kabinet is daar niet op ingegaan. Ik wil graag dat het dat wel doet. Het kabinet is helaas niet ingegaan op mijn voorbeelden van de vve. Ik kan mij dat voorstellen. Dat zal dan ongetwijfeld binnenkort gaan gebeuren. Wij wachten dat af. Maar, nogmaals, een standpunt van de inspectie, ook een wetenschappelijk standpunt, is daarmee nog niet het enige juiste standpunt. Dat was eigenlijk de portee van de opmerking. Misschien kan het kabinet daar nog een opmerking over maken.

De AMvB komt nog. We zullen daar ongetwijfeld goed naar kijken.

Ik maak nog een laatste opmerking. Goed onderwijs en goede scholen zijn voor ons beider fracties van groot belang. De verantwoordelijkheid moet blijven waar die ligt: bij scholen en bij besturen zelf. Zie je dit wetsvoorstel als een sluitstuk, dus daar waar verantwoordelijkheden niet

genomen worden, dan moet de overheid vanuit een algemene verantwoordelijkheid een instrument in handen hebben om te kunnen ingrijpen, naast de inspectie die royaal bezig geweest is. Dan begrijpen we dat dit de volgorde zou zijn. Ik kan mij voorstellen dat in ultieme situaties de overheid moet kunnen ingrijpen, mits, en dat hebben we geproefd in het debat, gedaan is door schoolbesturen en schoolorganisaties wat hun verantwoordelijkheid is.

*N

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Voorzitter. Graag dank ik beide staatssecretarissen voor de beantwoording. Ik heb niet zo veel opmerkingen of vragen meer. Het wetsvoorstel gaat over goed onderwijs en goed bestuur. Mijn opmerkingen gaan vooral nog over dat laatste.

Punt één betreft de bewindvoerder. De reden waarom de staatssecretaris geen bewindvoerder wil inzetten, was vooral dat het praktijkvoorbeeld om het niet te doen overtuigender is dan een aantal theoretische overwegingen. Ik kan mij voorstellen dat zij, met dat praktijkvoorbeeld in gedachten, vanuit onderwijs oogpunt de bewindvoerder niet in wil zetten. Ik denk dat mijn fractie van mening blijft verschillen dat de situatie in het onderwijs zo veel anders zou zijn dan in de zorg. Overigens vond ik het wel een uitermate interessant debat over de vrijheid van onderwijs op dat punt.

Punt twee betreft het ontslag van de besturen en als de rechter daar anders over oordeelt. Het antwoord van de staatssecretaris overtuigt mij geheel van een reële verhouding tussen het ministerie en het bestuur. Ik neem ook aan dat in een situatie waarin de rechter anders oordeelt, wij ervan uit mogen gaan dat maatwerk geleverd gaat worden door het ministerie in de situatie die dan ontstaan is voor het bestuur.

Punt drie betreft de vraag hoe de good governance in het vo er dit najaar voorstaat. Uiteraard zullen we in het bijzonder kijken naar aspecten zoals het integriteitsbeleid, dat nu nog niet op orde is, maar ik vraag de staatssecretaris om ons te voorzien van een eerste rapportage over hoe het ervoor staat met de implementatie van de good governance.

De andere kant van dit wetsvoorstel, goed onderwijs, is de kant waarbij voor het eerst -- het is daarom toch wel een historisch wetsvoorstel -- minimumeisen aan de kwaliteit van het primair en het voorgezet onderwijs worden verbonden, waarmee dan ook meer mogelijkheden ontstaan om in te grijpen op slechte scholen. Mijn fractie vindt dat uitermate belangrijk.

Ik kan zeggen dat de leden van mijn fractie graag dit wetsvoorstel ondersteunen.

*N

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Voorzitter. De staatssecretarissen hebben hun beleid echt met verve verdedigd. Ik vind het altijd leuk om te

merken dat mensen zo enthousiast over hun voorstellen praten.

Wat ik echt heel erg goed vind, is de gerichte aanpak. Er komt niet weer een generieke maatregel waar iedereen aan moet voldoen en de goeden onder de kwaden lijden, maar er wordt gewoon aangepakt wat niet goed gaat.

Ik vind het volgende lastig. Staatssecretaris Van Bijsterveldt zegt dat artikel 23 een levend artikel is. Dat betekent dus ook dat dit artikel steeds geplaatst moet worden in een veranderende context. Die veranderende context mis ik nog een beetje. Wij zijn natuurlijk blij met dit wetsvoorstel, maar er zijn onderliggende ontwikkelingen die we nu nog niet overzien. Als je goed kijkt, zie je ze in de grote steden al. Ik heb in eerste termijn gezegd: we hebben niet meer te maken met de vrijheid van ouders als belangrijkste drijfveer, we hebben te maken met mondige ouders die de goede scholen weten te vinden en zwakkere ouders die achterblijven op de zwakke tot zeer zwakke scholen.

In die context moet ook mijn vraag geplaatst worden naar de macht en tegenmacht van de schoolbesturen. Ik zou willen dat ze het voelden, maar ik zie in de grote steden nog niet dat schoolbesturen zich verantwoordelijk voelen voor de kwaliteit van het hele onderwijs. Schoolbesturen gaan vooral -- ik snap dat -- voor de kwaliteit van hun school, maar daarmee maken ze het andere scholen wel moeilijk om hun kwaliteitseisen te handhaven. Om het even kort door de bocht te zeggen: er zijn altijd scholen die met de moeilijkste gevallen blijven zitten. Daar wordt het onderwijs niet beter van. Op die vraag, die constatering, werd in het antwoord van de regering niet ingegaan. Ik trek daaruit zelf maar even de conclusie dat dit kennelijk het maximaal haalbare is op dit moment en dat er niet meer te doen valt dan schoolbesturen te korten of de bekostiging in te houden van scholen die het niet goed doen. Ik wil de staatssecretarissen wel aanbevelen om hier alvast eens over na te denken. Ik durf namelijk te voorspellen dat op redelijk korte termijn de wal het schip gaat keren en wij hier opnieuw met de vraag staan of er grenzen zijn aan de autonomie van schoolbesturen. Ik zou het prettig vinden als de staatssecretarissen daarop waren voorbereid, want het gaat gebeuren.

De heer **Dölle** (CDA): Als ik mevrouw Linthorst goed heb begrepen, zegt zij dat vooral in de grote steden, waar zij woont of waar zij dit ziet gebeuren ...

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Nee hoor, ik ken ze. Ik woon er niet; ik woon in een dorp met 8000 inwoners.

De heer **Dölle** (CDA): Dan kom ik er vandaan, want ik woon in de stad. Maar goed, dat is een ander punt. Mevrouw Linthorst zegt dat de schoolbesturen wel hun best doen voor hun school, maar het algemeen belang niet voldoende in de gaten houden. Om het ook wat kort door de bocht te zeggen: ze zijn wat asociaal op dat punt. Kan

mevrouw Linthorst toespitsen waar dat specifiek zit of is dat weer het aloude verhaal dat bijzondere scholen kinderen weigeren op oneigenlijke gronden?

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Nee hoor. Het is een beetje ingewikkeld, want mijn zusje heeft daarnaar onderzoek gedaan en dat is nog geheim. Het is dus een beetje lastig. Schrap dat maar uit de notulen! Gemeenten doen heel veel moeite om ervoor te zorgen dat de samenstelling van de wijkpopulatie mengt. Dat wil nog niet zeggen dat de samenstelling van de schoolpopulatie dan ook mengt. Je ziet dan het volgende gebeuren. De scholen in die wijken hebben nog een populatie met veel achterstandsl leerlingen. Dan vestigen zich daar hoogopgeleide ouders, maar die gaan niet automatisch naar de buurtschool. Ze gaan toch kijken naar de samenstelling van de populatie. In zo'n wijk zie je scholen die een afspiegeling vormen van de wijk, scholen die witter zijn dan de wijk en scholen die zwarter zijn dan de wijk. Je mag het zo niet noemen, maar iedereen weet wat ik bedoel. Op zijn minst zou je kunnen proberen om de schoolbevolking een afspiegeling te laten zijn van de wijk, maar dat betekent ook dat scholen rekening moeten houden met elkaar en niet alleen met hun eigen school. Alle scholen gezamenlijk zijn erbij gebaat als de leerlingen een beetje gemengd over de scholen zijn verdeeld, maar iedere school voor zich is alleen verantwoordelijk voor zichzelf en probeert de beste kwaliteit in huis te halen.

De **voorzitter**: Mevrouw Linthorst, ik zou u willen vragen om uw tweede termijn af te maken.
**

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Die was af! Dit was het antwoord op een interruptie van de heer Dölle, maar mijn tweede termijn was af. Ik heb gewoon geconstateerd dat dit kennelijk het maximaal haalbare is op dit moment. Ik vrees dat we hier in de toekomst nog op terugkomen.

De **voorzitter**: Als het geheim van het onderzoek wordt opgeheven, hebt u nog nader overleg met elkaar! Ik geef het woord aan staatssecretaris Dijkzma.
**

*N

Staatssecretaris **Dijkzma**: Voorzitter. Ik moet allereerst alle leden hartelijk danken voor hun inbreng en voor de relatieve waardering die zij hebben uitgesproken voor dit wetsvoorstel en voor onze verdediging daarvan. Ik hoorde mevrouw Ten Horn dit overigens een historisch wetsvoorstel noemen, met complimenten, terwijl mevrouw Linthorst zegt dat dit kennelijk alles is wat we eruit konden halen. Ik moet zeggen dat zij mij daarmee even in verwarring hebben gebracht! Dit is uitlokking, voorzitter, het was eigenlijk een grapje.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): In mijn eerste termijn heb ik beide staatssecretarissen uitbundig lof toegezwaaid. Ik zou alleen nog wel iets verder willen gaan.

Staatssecretaris **Dijksma**: Dat begrijp ik, maar niet vandaag.

Mevrouw Dupuis refereerde aan het wetsvoorstel dat eerder in de Eerste en de Tweede Kamer is aangenomen over burgerschap en sociale integratie. Dat is daarmee ook voorwaarde voor bekostiging geworden. Daarmee is ook de mogelijkheid geïntroduceerd om een bekostigingssanctie op te leggen. Omdat het echter een onderdeel is en in die zin iets anders dan een minimumleerresultaat, kan het wel leiden tot sancties, maar niet zo snel tot het ultieme verhaal, namelijk het sluiten van een school. Een sanctie zal namelijk uiteindelijk altijd proportioneel moeten zijn. Dat ligt ingewikkelder, omdat een rechter altijd zal toetsen of datgene wat als sanctie wordt voorgesteld, past bij het onderdeel dat het onderwijs vormt binnen de school. Er is echter wel een zekere vorm van vergelijkbaarheid.

De heer Dölle heeft gevraagd of er in dit kader nog "materies" zijn, zoals hij het zo mooi verwoordde, die een uitzondering zouden kunnen zijn en waarvan je op voorhand principieel kunt zeggen dat ze geen onderdeel vormen van bekostigingsvoorwaarden. Natuurlijk is artikel 23 levend recht. Staatssecretaris Van Bijsterveldt heeft dat heel mooi gezegd. Wij kunnen hier nu dus geen uitspraken doen die een eeuwigheidswaarde hebben. Dat is jammer, maar toch. Als u mij echter om een voorbeeld vraagt, kan ik meteen een antwoord geven op de terechte vraag van de heer De Boer. Er is een voorbeeld, en wel het pedagogisch concept. Wij zijn niet voor staatspedagogiek. Het kan dus niet iets zijn wat je vanuit de overheid oplegt, om het vervolgens een onderdeel te maken van de bekostigingsvoorwaarden. Dus ja, de heer Dölle heeft gelijk: er zijn heel wel "materies" die je op principiële grond zou kunnen uitsluiten. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat dit uiteindelijk altijd een politieke afweging zal zijn en een afweging vanuit de samenleving. Wij maken met elkaar de jurisprudentie, maar dat weet de heer Dölle eigenlijk beter dan ik.

De heer Dölle had nog een antwoord van mij te goed op de kwestie rondom het rekenen. Hij vroeg of er aanwijzingen zijn dat de opleiding van de ouders en het feit dat een kind in aanmerking komt voor een onderwijsgewicht, minder indicatief is voor de resultaten voor wiskunde en rekenen. We hebben recent onderzoek van het ITS en het Kohnstamm Instituut, het COOL Cohortonderzoek 2008 om precies te zijn. Daaruit blijkt dat het opleidingsniveau van de ouders ook significant van invloed is op de reken- en wiskunderesultaten van kinderen, maar dat deze invloed minder groot is dan bij taal; daar heeft de heer Dölle wel een punt. Het heeft uiteraard te maken met het feit dat de taalvaardigheid sterker wordt beïnvloed door het milieu waarin kinderen opgroeien. De werkwijze van de inspectie, waarbij men rekening houdt met

de leerresultaten en de beoordeling daarvan, is dus verdedigbaar, ook bij de rekenresultaten, zij het dat er wel een verschil in invloed is. Maar zelfs bij het rekenen is er dus invloed, zo blijkt uit ons laatste onderzoek.

Ik had eigenlijk de vragen van de heer De Boer over het klassikale onderwijs al beantwoord. Hij heeft gelijk; natuurlijk is er een wetenschappelijk verschil van mening. Ik noem het voorbeeld van de vve. We hebben daarover ook in de Tweede Kamer discussie gehad. Dat neemt niet weg dat wij uiteindelijk proberen te varen op onderzoek dat ons helpt, omdat het aanwijzingen geeft voor het optimaal inrichten van de vve. Tegelijkertijd doen wij ook voortdurend zelf onderzoek. Wij keren ons dus ook niet af van eventuele nieuwe wetenschappelijke inzichten. Kwaliteitsonderzoek door de inspectie is maatwerk. Daarom noemde ik ook de wijze waarop het toetsingskader tot stand komt. Dat is voor een deel gebaseerd op wetenschappelijk inzicht, maar wel na consultatie van het veld. Deze Kamer heeft daar ook invloed op. Als er een discussie onder professoren volgt, kunnen we die ook hier nog hebben als de Kamer daar behoefte aan zou hebben.

Ik ben het zeer eens met de heer De Boer dat dit wetsvoorstel een sluitstuk is en dat het uiteindelijk erom gaat, het bevoegd gezag zelf ertoe te bewegen zijn verantwoordelijkheid te nemen. We zien gelukkig dat dit heel goed lukt. Alleen in situaties waarin het evident is dat het bevoegd gezag het niet doet en het onderwijs helemaal misloopt, beschikken we over dit wetsvoorstel om te kunnen ingrijpen als sluitstuk in de ladder van escalatie.

Dan kom ik op de bijdrage van mevrouw Ten Horn. Ik ben blij dat ik, al was het dan niet met mijn meer procedurele of inhoudelijke argumenten, in ieder geval met mijn praktijkvoorbeeld bij haar begrip heb kunnen kweken voor de reden dat wij geen voorstander zijn van het introduceren van een bewindvoerder. Het is inderdaad meestal zo dat je vanuit de praktijk het beste leert waarom dingen niet werken. Mevrouw Ten Horn zal het mij vergeven dat ik voor het overige het ook inhoudelijk en om meer formele redenen geen goed plan vind.

Op haar vraag aan de heer Dölle wat het verschil is tussen het onderwijs en de zorg, is het minst gecompliceerde antwoord: artikel 23. Tja, dat is gewoon zo. Het kan door de een anders gewaardeerd worden dan door de ander, maar het is een feit, even los van de inhoudelijke waardering. Ik wil hierbij opmerken dat ik heel blij ben met de reactie van de heer De Boer. Ik ben het namelijk zeer met hem eens dat dit artikel natuurlijk ook iets regelt voor de positie en het belang van het openbaar onderwijs. Ook dat ligt de regering natuurlijk na aan het hart, want dat is onderwijs dat uiteindelijk altijd voor alle kinderen toegankelijk is. Ook daarvoor geldt dat het dus kwalitatief heel goed moet zijn. Er is ons veel aan gelegen dat dit ook zo blijft.

Ik hoop dat mevrouw Linthorst mij zal vergeven dat ik vandaag niet het segregatiedebat

met haar wil starten. Ik geloof dat dat niet erg behulpzaam zou zijn voor de afronding van dit debat.

Ik hoop op een brede maatschappelijke maar vooral ook op brede politieke steun voor dit wetsvoorstel. Mevrouw Dupuis zei dat het niet snel komt. Ik deel even een klein plaagstootje uit en stel vast dat wij er meteen mee aan de slag zijn gegaan toen wij aantraden. Misschien dat mevrouw Dupuis in haar fractie kan navragen waarin het niet eerder is gebeurd ... Ik benadruk dat dit een belangrijk wetsvoorstel is dat we hopelijk niet snel hoeven toe te passen. Ik hoop van harte op uw steun.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Die steun hebben de staatssecretarissen natuurlijk, daar niet van. Ik zal niet zeggen dat mijn fractie het segregatiedebat hier nu wil voeren, maar ik wil wel een discussie aankondigen over macht en tegenmacht. De reden daarvoor is dat de Eerste Kamer in ik meen 2006 een motie heeft aangenomen die juist ging over de ontwikkeling van de steeds grotere autonomie van de schoolbesturen en het ontbreken van groeiende tegenmacht. De toenmalige minister van Onderwijs heeft toen verwezen naar dit wetsvoorstel. Dat maakt dat wij dit wetsvoorstel natuurlijk ook een beetje beoordelen op die toezegging, zonder iets af te willen doen aan onze steun. Natuurlijk, dit wetsvoorstel wordt gesteund, maar als deze Kamerbrede motie niet met dit wetsvoorstel wordt beantwoord, zal zij op een ander moment beantwoord moeten worden.

Staatssecretaris **Dijksma**: Dat wachten we dan af. Uiteraard zal collega Van Bijsterveldt hierover ook nog het een en ander zeggen.

Voorzitter, ik denk dat ik hiermee aan het einde ben gekomen van mijn tweede termijn.

De **voorzitter**: Dank u wel. Ik geef het woord aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Van Bijsterveldt-Vliegenthart.

**

*N

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Hartelijk dank, voorzitter. Ik dank de Kamer voor haar reactie in tweede termijn. Mij resten nog enkele vragen.

Ik begin met de bijdrage van mevrouw Ten Horn. Zij vraagt of er straks maatwerk zal zijn bij het afwikkelen indien de rechter besluit dat er een verkeerde beslissing is genomen. Binnen de kaders die ik in eerste termijn heb geschetst is in zo'n geval maatwerk bij uitstek de goede aanpak.

Wanneer ik de evaluatie inzake good governance heb ontvangen, is het geen enkel probleem om de Kamer erover te informeren. Gelet op de belangstelling die er leeft, doe ik dat met plezier.

Tot slot kom ik toe aan de bijdrage van mevrouw Linthorst. Zij zegt dat er misschien meer in het wetsvoorstel had kunnen zitten en vraagt zich af of dit nu het antwoord is. Ik ben misschien

nog niet overtuigend genoeg geweest in mijn eerste termijn, want ik denk dat dit kabinet heel nadrukkelijk bezig is met checks and balances. Die zitten ook in dit wetsvoorstel. Het is een historisch wetsvoorstel om met de woorden van mevrouw Ten Horn te spreken. De zorg die er vanuit een aantal fracties klinkt, onderstreept dat alleen maar. Het is inderdaad zo dat we met dit wetsvoorstel een school heel scherp kunnen aanspreken op precies het punt van de kwaliteit. We kunnen er aan het einde van de rit zelfs eventueel consequenties aan verbinden. Die mogelijkheden hadden we niet en krijgen we nu wel. Samen met staatssecretaris Dijksma, en ik denk samen met u, hoop ik dat we die consequenties heel weinig of zelfs niet zullen hoeven toe te passen. Als stok achter de deur kunnen ze echter wel een instrument introduceren dat ons de ruimte geeft om waar nodig scherper te opereren. Mevrouw Linthorst sprak over onderliggende ontwikkelingen. Die maken dit noodzakelijk. Wij steken namelijk in op kwaliteit. Dat is echt de basis.

Morgen wordt in de Tweede Kamer inderdaad het debat over segregatie gevoerd. Ik ben ervan overtuigd dat mevrouw Linthorst dat graag ter plekke mee zou voeren, maar ja, zij zit nu hier ... Staatssecretaris Dijksma en ik zeggen daar, nog even los van een aantal andere activiteiten die we in het kader van het coalitieakkoord oppakken, dat kwaliteit de belangrijke sleutel is voor onderwijs.

Dan kom ik op de vraag of er nog voldoende ruimte is voor de keuzevrijheid van ouders. Ik denk dat die vrijheid er is, maar mensen moeten wel geëmancipeerd genoeg zijn om van die vrijheid gebruik te kunnen maken. De vraag is of het probleem bij de scholen ligt of bij de ouders, die ontwikkeld genoeg moeten zijn om die vrijheid te kunnen benutten. De kwaliteit van het onderwijs in brede zin wordt dan nog relevanter, want als je niet gericht kiest, is het belangrijk dat je erop moet kunnen rekenen dat een school er goed uitziet en op orde is. Dat is de reden dat we met die zeer zwakke scholen scherp aan de wind varen. De checks and balances die er vroeger misschien waren, zijn er nu namelijk minder.

Aan de ander kant: het enige positieve punt dat ik moest constateren rondom mijn voorgenomen beslissing -- er komt nog een keurig traject achteraan -- over het islamitisch onderwijs is dat hier ouders de afgelopen periode gestemd hebben met hun voeten. Het islamitisch onderwijs beschouwen we misschien soms een beetje als onderwijs waar de mensen mogelijk zich nog niet helemaal bewust zijn van de keuzevrijheid en het zelf wegen waar je naartoe wil, omdat de traditie anders is dan we hier vele decennialang gewend zijn. Maar zelfs daar is nadat de school zeer zwak was geworden, heel nadrukkelijk het aantal ouders dat voor de school koos verminderd. Dit geeft aan dat er wel degelijk scherpte is op dit vlak, ook in andere sociaaleconomische en etnische milieus. Dit is eigenlijk het beste bewijs daarvoor, even los van alles wat er verder aan vastzit, wat natuurlijk ook zijn teleurstelling kent.

Ik rond af. Ik onderschrijf van harte wat de staatssecretaris naast mij zei, eigenlijk als een plaagstootje: meer zit er niet in. Zij zei: vandaag niet. Ik onderstreep dat en voeg eraan toe: morgen ook niet.

De **voorzitter**: U wordt uitgenodigd, mevrouw Linthorst!
**

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik betreur nu toch zeer dat wij twee of drie weken geleden besloten hebben om na de eerste termijn te schorsen. Ik heb namelijk nog nooit zo veel lof uitgestort over staatssecretarissen als toen, maar dat is nu helemaal in het vergeetboek geraakt. De volgende keer krijgen we geen schorsing!

Staatssecretaris **Van Bijsterveldt-Vliegenthart**: Oké, maar u beslist daarover, voorzitter.

De **voorzitter**: Daar gaat de voorzitter over, uiteraard op verzoek van leden.
**

De heer **Dölle** (CDA): Ik heb nog een puntje. Mevrouw Linthorst is de eerste ondertekenaar van de motie. Zij gaf een uitleg aan de motie die ik zo duid dat dit een stap is, maar dat wij er nog niet zijn. O, aan de lichaamstaal van haar begrijp ik nu dat wij er wel zijn. Dan is het prima. Er is voldaan aan de motie. Ik wilde zeggen dat er twee mogelijkheden zijn: of er is voldaan of er is niet voldaan en er zou meer moeten. In dat laatste geval zeg ik als vertegenwoordiger van de fractie van het CDA dat de heer Van de Beeten -- het maakt niet uit dat ik dat niet doe, omdat het allemaal een is -- die motie zal ondertekenen. Wat ons betreft geldt dat namelijk niet.

Mevrouw **Linthorst** (PvdA): Ik heb gezegd, en dat is ook precies wat ik bedoel, dat ik vrees dat er zo veel onderliggende ontwikkelingen aan de gang zijn dat zal blijken dat dit niet voldoende zal zijn.

De **voorzitter**: Dit ligt allemaal in de toekomst verscholen.
**

De beraadslaging wordt gesloten.

Het wetsvoorstel wordt zonder stemming aangenomen.

De vergadering wordt van 17.32 uur tot 17.37 uur geschorst.

De **voorzitter**: Van de kant van de VVD-fractie heeft mij de mededeling bereikt dat zij bij de behandeling van de hamerstukken aantekening had willen vragen bij het wetsvoorstel Wijziging van het Burgerlijk Wetboek (opneming verhuiskostenvergoeding bij renovatie) (31528). Zij heeft vergeten dit te doen. Waarvan akte.
**

*B
!Veiligheidsregio's!

Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van:

- het wetsvoorstel Bepalingen over de brandweerzorg, de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de geneeskundige hulpverlening (Wet veiligheidsregio's) (31117).

De beraadslaging wordt hervat.

*N

Minister **Ter Horst**: Voorzitter. Allereerst dank ik de leden van de Kamer voor hun constructieve inbreng. Ik ben blij dat ik hier mijn wetsvoorstel mag verdedigen.

Wij kunnen stellen dat de totstandkoming van het wetsvoorstel Wet veiligheidsregio's een lange voorgeschiedenis kent. Er was ook een duidelijke aanleiding voor dat wetsvoorstel, namelijk de vuurwerkramp in Enschede in mei 2000, de nieuwjaarsbrand in café 't Hemeltje in Volendam in de nieuwjaarsnacht 2001, de mkz-crisis in 2003 en de dreiging van een SARS-epidemie. Al deze zaken onderstrepen en hebben onderstreept dat de organisatie van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing moet worden verbeterd. Rampen van een omvang zoals ik net heb benoemd, komen in ons land niet vaak voor, maar wij moeten natuurlijk niet vergeten dat ze steeds weer kunnen gebeuren. Elk jaar kent zijn calamiteiten die om een grootschalige aanpak vragen, zoals de crash van het toestel van Turkish Airlines en de aanslag op de koninklijke familie in Apeldoorn vorig jaar. Die tonen aan hoe belangrijk het is dat de rampenbestrijding en crisisbeheersing in Nederland goed is georganiseerd. De burger vraagt ook van de Nederlandse overheid -- van ons dus -- dat wij dat aankunnen. Daarom is het belangrijk dat met het wetsvoorstel Wet veiligheidsregio's een solide basis wordt gelegd voor een eenduidige en slagvaardige organisatie van de rampenbestrijding en crisisbeheersing. Ik kom later nog te spreken over de rol van de burger.

De conclusie van de evaluaties van onder andere Enschede en Volendam was dat de bestuurlijke organisatie en de schaal van de rampenbestrijding in Nederland tekortschoot. De Kamer kan het zich vast nog herinneren dat de commissie-Brouwer, die door de VNG werd ingesteld, in 2002 erkende dat gemeenten alleen te klein zijn om een ramp of een crisis aan te kunnen en dat gezocht moest worden naar gemeenschappelijke samenwerkingsverbanden. De Raad voor het openbaar bestuur bracht in 2003 een advies uit. Dat advies luidde dat de rampenbestrijding en crisisbeheersing als verlengd lokaal bestuur zouden moeten worden georganiseerd. Dat advies is destijds overgenomen.

In het wetsvoorstel wordt bepaald dat veiligheidsregio's als een gemeenschappelijke regeling moeten worden vormgegeven op de schaal van de politieregio's. De weg die wordt ingegaan

met het wetsvoorstel is dan ook geen trendbreuk met de bestaande praktijk. De heer Holdijk heeft terecht gezegd dat drie wetten nu vervangen worden door één wet. Op basis van de huidige Brandweerwet dienen de gemeenten al regio's te vormen. In de huidige Wet rampen en zware ongevallen wordt er ook van uitgegaan dat er dergelijke regio's zijn. Met dit wetsvoorstel wordt die richting verder uitgebouwd.

Alle bestuurslagen hebben sinds de zonet genoemde adviezen gewerkt aan de verbetering van de rampenbestrijding. Ik denk dat er zeker een compliment aan de orde is voor de inzet van gemeenten en zeker ook voor gemeenten waar territoriale incongruentie een rol speelde. Die territoriale incongruentie maakte het namelijk extra ingewikkeld. Zo is het aantal brandweerregio's in het afgelopen decennium teruggebracht van 38 naar 25, zijn de ambulanceregio's congruent gemaakt met de politie- en de veiligheidsregio's en zijn de GGD-regio's bijna congruent. Met de tweede tranche van het wetsvoorstel Wet publieke gezondheid, dat nog voorligt in de Tweede Kamer en dat de Eerste Kamer natuurlijk ook zal bereiken, wordt dat laatste geregeld.

In de inbreng van eigenlijk alle woordvoerders hoor ik dat de noodzaak van een bovenlokale aanpak omwille van de kwaliteit niet wordt bestreden. Dat is een heel belangrijk uitgangspunt. Ik dank de Kamer daarvoor.

De zorg van de Kamer betreft de democratische legitimatie, in het bijzonder omdat zij een stapeling van taken zonder directe democratische legitimatie op hetzelfde niveau ziet ontstaan. Ieder samenwerkingsverband is afzonderlijk misschien nog wel te billijken, afhankelijk van wat je daarvan vindt, maar dat leidt opgeteld tot de zorgen van de Kamer. Ik deel die zorgen en ik heb vergelijkbare zorgen. Daarom zeg ik ook dat ik mij, als het gaat om de inrichting van het openbaar bestuur in de toekomst, actief wil opstellen en de regie wil voeren in de discussie daarover.

Zoals bekend, ziet een van de werkgroepen die door het kabinet in het kader van de brede heroverweging zijn ingericht, toe op de organisatie van het openbaar bestuur. Ik wil in de beslotenheid van deze Kamer wel zeggen dat dit op mijn initiatief is gebeurd.

In december vorig jaar hebben de staatssecretaris en ik de Raad voor het openbaar bestuur om advies gevraagd over de bestuurlijke inrichting van Nederland, met specifieke vragen over onder meer het middenbestuur en democratische verantwoordingsinstrumenten. Het is de bedoeling dat dit advies van de Rob voor 1 april verschijnt en dus ook kan worden betrokken bij de uitkomsten van de heroverweging. Daarnaast is inmiddels opdracht gegeven voor een evaluatie van de Wgr-plusregio's. Ik zal het verslag daarvan waarschijnlijk samen met de staatssecretaris, conform de wettelijke evaluatiebepaling in de Wgr-pluswet, voor het einde van het jaar aan het parlement zenden.

Er is dus al het een en ander in gang gezet. Ik zeg graag toe dat ik erop zal toezien dat aan de

punten waarover vandaag brede zorg is uitgesproken, recht zal worden gedaan in de discussies daarover. Ik vat het maar even samen als het probleem van de democratische legitimatie van de veiligheidsregio en het probleem van de bestuurlijke drukte. De heer Engels heeft ook gesproken over de bestuurskracht. De uitkomsten van de heroverweging en de evaluatie zijn leidend voor de verdere inrichting van het openbaar bestuur en de veiligheidsregio's.

Er kan wellicht worden gevraagd of ik opvattingen heb over de heroverweging en de herinrichting van het openbaar bestuur. Bij het afscheid van de heer Van Kemenade als voorzitter van de Raad voor het openbaar bestuur heb ik daarover -- een aantal van de leden verwees daar al naar -- al specifiek uitgesproken dat moeten worden nagedacht over de aanpak van de regionale vraagstukken en dat wij misschien toe moeten naar flexibeler bestuursvormen die recht doen aan een specifiek probleem of opgave. Ik realiseer mij dat het woord "flexibel" in deze Kamer weinig applaus zal ontmoeten. Ik heb echter in die toespraak ook gezegd dat ik in ieder geval realist genoeg ben om mij te kunnen realiseren dat de bestuurslaag van de gemeente en de bestuurslaag van het Rijk en Europa, niet zo makkelijk zullen verdwijnen. Dat zijn ook buitengewoon zinvolle bestuurslagen.

Ik heb over middenbestuur gezegd dat ik ervan uitga dat er een vorm van bestuur zal zijn tussen de gemeente en het Rijk. Ik heb geen idee welke vorm dat krijgt. Heb ik daarmee gezegd dat de provincie haar einde zou hebben gevonden? Nee, dat heb ik niet gezegd en dat vind ik ook niet. Ik denk dat wij dus zeker naar een vorm van tussenbestuur gaan. Ik ben het ook met de Kamer eens dat dit bij voorrang, bij voorkeur en misschien ook noodzakelijkerwijs, een democratisch gelegitimeerde tussenlaag zal zijn. Maar het is te vroeg om te zeggen of dat een provincie is of dat je dit een regiobestuur of een prefectoraat noemt of welke naam je het dan ook geeft. Dat geldt ook voor de vraag welke omvang dit moet hebben; hoeveel dat er moeten zijn.

Ik vind dat ik bij het afscheid van de heer Van Kemenade al redelijk ver ging met het geven van mijn opvattingen over de bestuurlijke inrichting van Nederland. Dat vond de Kamer waarschijnlijk ook, maar zij heeft mij daarvoor niet op het vestje gespuugd. Ik neem dus aan dat de Kamer dat ook met applaus heeft begroet.

De heer **Hermans** (VVD): Het zou doodzonde zijn om op dat vestje te spugen.

De minister heeft gesproken over een Europees, nationaal en lokaal niveau. Dat was volgens mij ook de reden dat de heer Hendriksen en ik daar beiden naar verwezen en vroegen wat de minister in dit geval nou precies bedoelt met lokaal niveau en nationaal niveau. Zij zegt dat de provincie nog een rol krijgt, maar dat lijkt er toch toe te leiden dat het of van lokaal naar boven wordt opgeschaald of dat de provincie er tussenuit wordt gehaald en het meer lokaal wordt geregeld. Een van de twee kan maar, als de minister maar drie lagen wil hebben. Kan zij daarover eens iets duidelijker zijn?

Minister **Ter Horst**: Bedoelt de heer Hermans dat in relatie tot de veiligheidsregio's?

De heer **Hermans** (VVD): Ik heb de speech die de minister bij de Rob heeft gehouden met plezier gelezen omdat ik denk: er wordt nagedacht en er wordt nadrukkelijk een bepaald beeld, of idee, aangegeven. Alle partijen zijn daarmee op het ogenblik bezig. Maar ik zeg even heel specifiek dat dit de drie lagen zijn die de minister daarbij aangaf. Als wij dit nu even laten liggen en vandaag verder praten over de veiligheidsregio's om te kijken hoe wij dat verder moet indelen, dan is het toch aardig om een indicatie te krijgen of de minister dat vanuit de lokale kant of de nationale kant bekijkt. Dat zijn namelijk de twee niveaus die daarmee het meest direct te maken hebben.

Minister **Ter Horst**: Dat hangt ontzettend af van de taak. De centrale vraag zou eigenlijk zou moeten zijn op welke schaal wij de dienstverlening aan de burger -- daarvoor zijn wij toch eigenlijk -- in Nederland het beste kunnen organiseren. Voor het ene zal je zeggen dat je dat prima op lokaal niveau kunt doen -- met 100.000, 30.000 of 10.000 inwoners -- en voor andere zaken zul je zeggen dat je dit niet op lokaal niveau moet doen, maar op nationaal niveau. Nogmaals, de afstand tussen lokaal niveau en nationaal niveau is volgens mij te groot om het zonder de tussenlaag te kunnen. Maar, mijnheer Hermans, dat hangt uiteraard af van je opvatting over de grootte van gemeenten. Als je vindt dat je gemeenten zou moeten vormen met 100.000 inwoners, heb je een heel andere opvatting over de vraag hoe dat tussenbestuur er moet uitzien, dan als je vindt dat gemeenten van 1500 inwoners kunnen blijven bestaan in Nederland. Dat maakt de discussie ook zo interessant. Ik ga ervan uit dat de veiligheidsregio's in die discussie niet buiten schot blijven. Als er namelijk een herinrichting komt van het openbaar bestuur, dan kan dit ook consequenties hebben voor de Wet op de veiligheidsregio's die nu voorligt. Dat sluit ik in het geheel niet uit, maar daarop kom ik zo nog wel even terug.

Als wij met die discussie bezig zijn en als wij zoeken, vanuit een analyse, naar antwoorden en oplossingen, dan hoop ik -- zoals mevrouw Meindertsma bepleitte -- dat het mogelijk is om over partijstandpunten heen te stappen en te komen tot een breed gedragen model. De geschiedenis stemt namelijk -- wij moeten eerlijk zijn tegenover elkaar -- niet direct positief als het gaat over tempo en vooral het resultaat van discussies over het binnenlands bestuur. Maar aan mijn inzet op dat punt hoeft de Kamer in ieder geval niet te twijfelen.

Ik hoop dat wat ik daarover heb gezegd erg aansluit bij wat de heer Engels zei. Hij legde ons twee keuzen voor en hij zei: ik kies voor de tweede. Dat doe ik ook. Ik herhaal dat er naar mijn mening een fundamentele discussie moet komen over de inrichting van het openbaar bestuur in Nederland waarin bestuurskracht en bestuursdichtheid -- ik gebruik even zijn termen -- absoluut aan de orde komen en daarvan onderdeel moeten zijn.

Er zijn ook andere suggesties gedaan. De heer Hendriks doet de suggestie om de werkingsduur van de wet te beperken tot vier jaar. Mevrouw Meindertsma heeft zich daarbij aangesloten. Ik vrees dat een dergelijke bepaling haar schaduwen vooruit kan werpen en mogelijk kan leiden tot iets wat wij niet willen en waarvan ook de leden van deze Kamer hebben gezegd dat zij het niet willen. Dat is namelijk een bestuurlijke, organisatorische en operationele stagnatie, terwijl wij juist vanwege de inhoudelijke noodzaak willen komen tot een snelle opbouw van de veiligheidsregio's. Ik ben wel een voorstander van een evaluatie na twee jaar, die de heer Hendriks ook noemde, om te kunnen bezien hoe de wet in de praktijk uitwerkt. Ik ken de belangstelling van de Kamer voor de uitwerking van wetten in de praktijk. De heer Hendriks ziet dat ook als een van de belangrijkste invalshoeken. Het gelukkige is, vind ik zelf, dat op deze wet natuurlijk al door veel regio's wordt geanticipeerd en dat wij ook vrij goed weten hoe het daarmee nu gaat. Daarom kan ik ook een evaluatie toezeggen na een vrij korte termijn, namelijk na twee jaar. Ik hoop voor mevrouw Meindertsma, de heer Hendriks en anderen die erover hebben gesproken, dat wat ik heb gezegd over de discussie over het openbaar bestuur in Nederland, voor hen reden is om daar genoegen mee te nemen. Ik begrijp de zorg die vandaag is geuit en die de oorzaak is van fundamentele aarzelingen met betrekking tot het wetsvoorstel. Ik zie het voorstel als een nuttige, maar op dit moment ook noodzakelijke stap om de rampenbestrijding en crisisbeheersing in ons land op een hoger plan te tillen. Ik zeg er ook bij dat deze wet niet volmaakt is en er ook niet voor de eeuwigheid zal zijn. Ik wil graag mijn bijdrage leveren om in breder verband te bezien of en, zo ja hoe de veiligheidszorg bestuurlijk beter kan worden georganiseerd, langs de band van de discussie over het openbaar bestuur in Nederland.

De heer **Hendriks** (CDA): Voorzitter. Wil de minister iets meer zeggen over haar inzet voor een fundamentele discussie? Ik hoorde haar zeggen dat de resultaten van de heroverweging daarbij leidend zouden zijn. Die terminologie is recentelijk ook in een ander verband gebruikt. Ik ging er tot nu toe van uit dat de scenario's in de ambtelijke werkgroep voorstellen kunnen bevatten, waarvan de politieke en bestuurlijke afweging de eigen verantwoordelijkheid van het kabinet zal zijn. Misschien zijn de voorstellen zelf dan wel niet leidend en worden we geconfronteerd met politieke voorstellen van het kabinet. Wanneer zouden we het tijdschema dat daarvoor bestaat tegemoet kunnen zien? Heeft de minister daar ideeën over?

Minister **Ter Horst**: Voorzitter. De heer Hendriks zegt het juist. Door ambtelijke werkgroepen worden er scenario's gemaakt, maar het is aan het kabinet om daar voorstellen van te maken en die te presenteren aan beide Kamers. Ik heb al aangegeven dat het advies van de Rob -- de Raad voor het openbaar bestuur -- en de evaluatie van de Wgr-plus binnenkort zullen verschijnen. Het

advies van de Raad voor het openbaar bestuur zou er rond 1 april zijn. Dat kan nog meelopen met de heroverweging. Ik hoop dat de heroverwegingsgroepen dat zullen meenemen. De verwachting is dat zij in mei met een advies komen. Laten we reëel zijn, ik denk niet dat het kabinet voor de zomer met een reactie zal komen, maar na de zomer moet dat zeker mogelijk zijn. Ik zal ook de uitspraak van deze Kamer ook zeker gebruiken in het kabinet om ervoor te zorgen dat wij met enige spoed tot een dergelijk voorstel komen. Ik zie althans een brede steun in deze Kamer voor deze ontwikkeling. Weliswaar rust er geen enkel taboe op de heroverwegingen en wat eruit kan komen, maar door de samenstelling van het kabinet is niet onmiddellijk duidelijk met welk voorstel het naar de Kamers gaat.

De heer **Hendriks** (CDA): Voorzitter. Ik begrijp goed dat beide Kamers der Staten-Generaal uiterlijk in het najaar een debat kunnen hebben over de voorstellen van fundamentele aard.

Minister **Ter Horst**: Dat is in ieder geval mijn inzet. Uiteraard moet het kabinet zich daarachter scharen, maar het is in ieder geval mijn inzet omdat ik het een onderwerp vind waarover we nog in deze kabinetsperiode met een standpunt moeten komen.

De heer **Hermans** (VVD): Ik ben blij met de toezegging, omdat wij dit ook hebben aangegeven in ons verslag. Wij hebben de minister gevraagd aan te geven welke richting zij uit wil. Wij hebben alle begrip voor het feit dat niet precies kan worden aangegeven hoe het allemaal zou moeten, maar de contouren van de richting waarin de minister wil gaan, zouden er echt moeten zijn. In de discussie over de begroting van Binnenlandse Zaken zouden wij erover kunnen spreken, ook in dit huis. Dat lijkt mij een heel belangrijke toezegging van de minister.

Minister **Ter Horst**: En dat is november in de Tweede Kamer en december in deze Kamer?

De heer **Hermans** (VVD): Het gaat ons erom dat dit soort ontwikkelingen, waarbij erg veel kanttekeningen zijn geplaatst, geaccepteerd kunnen worden als je weet dat je een bepaalde richting uit gaat. Dat hoorde ik de minister ook zeggen. Daar moeten we snel duidelijkheid over hebben. Wat betreft de heroverweging zit er een financieel-economische druk op, maar hier zit duidelijk ook een legitimeringsdiscussie achter voor zo'n belangrijke taak. Hoe sneller, hoe beter, hoewel de zorgvuldigheid absoluut in acht moet worden genomen. Ik heb er daarom begrip voor dat het kabinet pas na de zomer met een standpunt kan komen. Ik begrijp ook dat er verschil van mening zou kunnen zijn tussen de partijen die het kabinet schragen. Ik sluit echter niet uit dat het kan zijn dat dit plaatsvindt tussen partijen die het kabinet op dit moment nog niet schragen. Die discussie moet maar eens in volle hevigheid worden gevoerd. Ik zou de minister dan ook willen uitdagen: zelfs indien er geen volledige

overeenstemming is, moet zij die discussie toch maar volop voeren. Ik vrees dat we anders maar blijven hangen in goede bedoeling. Het ene plan is nog beter dan het andere en we komen er dus niet meer uit. Ik daag de minister uit het plan op tafel te leggen, anders komt het debat erover niet goed los.

Minister **Ter Horst**: Ik vind het altijd leuk als leden van de oppositie bij een minister willen uitlokken een zelfstandig standpunt in te nemen, niet ondersteund door de rest van het kabinet. Ik ben een groot voorstander van discussie, maar we moeten ook een beetje voorzichtig opereren. Ik heb helder aangegeven hoe ik in deze discussie sta en ik loop er niet voor weg.

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Wellicht kan ik een hoop tijd in tweede termijn besparen. Ik heb ademloos naar de minister geluisterd. Zij heeft gezegd eveneens voor optie twee van de D66-fractie te kiezen. Dat was allemaal heldere taal, maar zij sprak uit het debat op basis van die heroverwegingen te voeren "over de band van de bestuurlijke organisatie". Ik neem aan dat ik dit niet moet opvatten als in een ondergeschikte rol of als zijdelings aan de orde komend? De elementen over de bestuurlijke dichtheid, de bestuurskracht en de democratische legitimatie gaan voor het gehele middenbestuur, inclusief uiteraard het veiligheidsbestel.

Minister **Ter Horst**: Jazeker!

De heer **Engels** (D66): Dan is "over de band" geen term waarvan de suggestie kan uitgaan dat de bestuurlijke organisatie op alle fronten, op dat middenbestuur, op een laag pitje zou komen?

Minister **Ter Horst**: Ik verdedig hier een wet. De Kamer heeft daar straks een standpunt over. Ik ben van mening dat de democratische legitimatie in dit wetvoorstel acceptabel is. Anders zou ik deze wet hier ook niet kunnen verdedigen. Ik heb wel gezegd -- en daarom gebruik ik de term "over de band van"-- dat ik het met de algemene opmerkingen over deze vorm van organisatie eens ben. Ik deel de zorgen daarover. Dat heeft te maken met de wijze waarop wij het openbaar bestuur zo langzamerhand in Nederland hebben georganiseerd, dat wil zeggen met zo'n 800 Wgr-constructies. Per gemeente zijn er zo'n 30 Wgr-constructies. Daar moeten we mee ophouden en dat moeten we anders doen.

Ik wil graag enkele opmerkingen maken over de democratische legitimatie in het voorliggende wetsvoorstel. Veel leden van deze Kamer hebben hun zorgen over de democratische legitimatie van de juridische structuur, die nu voor de veiligheidsregio's is gekozen. Gelet op de aard van de bevoegdheden die aan de regio's worden overgedragen, meen ik dat de gekozen structuur verantwoord is. Ik kom straks specifiek hierop terug. Binnen de huidige structuur en binnen de huidige verhoudingen is dit naar mijn mening de beste optie. Dat betekent dat ik mij bewust ben van

de beperkingen. Ik zal eerst de gemaakte keuzes motiveren en verantwoorden. Daarna zal ik ingaan op het verzoek van veel van de leden om iets over de toekomst te zeggen.

Het uitgangspunt bij het organiseren van veiligheid is dat het primair het lokale bestuur is, dat verantwoordelijk is voor de veiligheid van de burgers. Omdat we echter hebben geconstateerd -- er zijn vele rapporten over -- dat veel gemeenten te klein zijn om in geval van een ramp of crisis adequate zorg aan hun burgers te bieden, is gekozen voor het regionale model. De gemeenten in een regio dienen gezamenlijk de organisatie van de rampenbestrijding ter hand te nemen, zodat de voorzieningen voor alle gemeenten beschikbaar zijn. Om de veiligheidsregio's in te richten als verlengd lokaal bestuur op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen, zie ik als een logische consequentie. Ik gaf al aan dat dit ook voortkomt uit het rapport van de commissie-Brouwer van destijds. De veiligheidsregio moet een zaak zijn van, door en voor de gemeenten. De Wet gemeenschappelijke regelingen is het wettelijke kader voor publiekrechtelijke samenwerking, waartoe 135 van de Grondwet de basis biedt. De Wet gemeenschappelijke regelingen is een organieke wet, net als de Gemeentewet en de Provinciewet. Een belangrijke doelstelling van de Wet gemeenschappelijke regelingen is te voorzien in de democratische verankering van de op die wet gebaseerde samenwerkingsverbanden. We praten bij intergemeentelijke samenwerking niet voor niets over verlengd lokaal bestuur. Die term brengt tot uitdrukking dat samenwerkingsverbanden institutioneel en beleidsmatig zijn geworteld in de deelnemende gemeenten en aan de gemeenten hun taken en hun legitimatie ontleent. De Wet gemeenschappelijke regelingen waarborgt dus dat samenwerkingsverbanden democratisch zijn gelegitimeerd. Dat is weliswaar indirecte legitimatie en daar kan iedereen zijn eigen opvattingen over hebben, maar dat kan niet anders dan indirecte legitimatie zijn omdat het primaat bij de gemeenten ligt en ook behoort te liggen. Een rechtstreekse legitimatie zou namelijk betekenen dat er een nieuwe bestuurslaag ontstaat, en dat is niet de kant die wij allemaal, denk ik, op willen.

De deelnemende gemeenten zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de gemeenschappelijke uitvoering van de regionale taken. De gekozen constructie sluit dus aan bij de uitgangspunten van ons decentrale bestel. Daarbij is uiteraard van betekenis om welke taken het nou eigenlijk gaat. De leden hebben daar ook over gesproken: zijn die taken niet te zwaar om ze op deze manier, namelijk indirect, te legitimeren? De zwaarte van de taken is inderdaad van belang. Ik zeg uitdrukkelijk dat ik vind dat die taakuitvoering wenselijk is op deze wijze, omdat de Wet gemeenschappelijke regelingen op dat punt geen belemmeringen kent. Gemeenten zijn dus in hoge mate vrij om te bepalen welke taken en bevoegdheden zij in een vorm van verlengd lokaal bestuur gezamenlijk behartigen en uitoefenen. Ik ben van mening dat de wettelijke taken van de veiligheidsregio niet van dien aard zijn dat het

onmogelijk of onverantwoord zou zijn om de uitvoering daarvan in een dergelijke hulpstructuur onder te brengen. Ik begrijp natuurlijk dat de heer Hermans, die ik naar de interruptiemicrofoon zie lopen, onmiddellijk gaat zeggen dat het bij de Wet veiligheidsregio's niet om vrijwilligheid gaat. Daarop zal ik nog ingaan.

Ik begrijp zeer wel dat hier met meer aandacht en zorg naar gekeken wordt omdat het in dit geval gaat om taken op het gebied van de veiligheidszorg. De wettelijke taken van de veiligheidsregio's zijn naar mijn mening echter beperkt en zijn niet van dien aard dat een rechtstreekse legitimatie is vereist. Ik zeg dit allemaal in het kader van de discussie die wij net hebben gehad en van hetgeen ik daarover heb gezegd. Mocht dat een wenselijker model zijn, dan probeer ik nu aan te geven dat dit model niet onwenselijk is.

De taak van de veiligheidsregio is om voorzieningen in stand te houden ten dienste van het veiligheidsbeleid van de deelnemende gemeenten. De organisaties van de veiligheidsregio's verrichten adviserende, ondersteunende en uitvoerende werkzaamheden ten behoeve van de aangesloten gemeenten. Waar gaat het nou concreet om? Het gaat om het inventariseren van risico's op branden, rampen en crises. Het gaat om het adviseren van het bevoegde gezag over deze risico's in de gevallen waarin wet- en regelgeving dat voorschrijven en in gevallen waarin de regio dat nodig vindt. Het gaat om het adviseren van de colleges van B en W over brandpreventie. Het gaat over het voorbereiden van de bestrijding van branden en het organiseren van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing. Het gaat over het instellen van de regionale brandweer, het instellen van de GHOR, over het voorzien in de meldkamerfunctie en over het inrichten van de informatievoorziening. Deze opsomming van wettelijke taken laat naar mijn opvatting zien dat de veiligheidsregio zelf geen veiligheidsbeleid voert. De veiligheidsregio kan niet zelf optreden tegen risicovolle situaties. Wel kan zij daarover adviseren. De bevoegdheden op dat gebied -- dus wel optreden in risicovolle situaties -- blijven dus bij de gemeente liggen. Ik kom straks nog even op de rol van de voorzitter van de veiligheidsregio bij bovenlokale zaken. Advisering, voorbereiding, inventarisering et cetera komen te liggen bij de veiligheidsregio op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Het optreden, de operationele kant, blijft bij de gemeenten. Ik vind het een belangrijk argument en een belangrijk feit dat de VNG geen bezwaar heeft gemaakt tegen de gekozen constructie. Dat illustreert dus ook wat ik net heb aangegeven.

Niet onbelangrijk is verder dat hierbij wordt voortgebouwd op de structuren die reeds sinds de Brandweerwet 1985 bestaan. In Nederland zijn er al een heleboel veiligheidsregio's, ook in de wat andere vorm dan nu in de wet, op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Op vrijwillige basis is bijna heel Nederland al bedekt met veiligheidsregio's. Tijdens de discussies die ik hierover voer, krijg ik wel eens de indruk --

overigens niet hier -- dat er mensen zijn die denken dat het een heel nieuw instrument is. Zoals de Kamer weet, is het dat niet.

Als de wetgever de gemeenten niet zou verplichten om deze taken gemeenschappelijk te behartigen, denk ik dat veel gemeenten ertoe over zouden gaan om dat vrijwillig te doen. Zij zien namelijk ook dat het beter gaat als zij het samen doen. Waarom wordt dit dan toch door het Rijk opgelegd? Als de gemeenten zelf tot samenwerking op het gebied van deze taken besluiten, zou er naar mijn mening geen discussie ontstaan over de vraag of gemeenten dat wel zouden mogen doen. Wel grijpt de wetgever hier in in de autonomie van gemeenten om zelf te bepalen of zij die taken wel of niet gemeenschappelijk behartigen. Mijns inziens is dat onontkoombaar, niet alleen omdat wij moeten verzekeren dat de noodzakelijke voorzieningen voor alle gemeenten beschikbaar zijn -- dat is wat de burger van ons vraagt -- maar ook omdat er een landsdekkende structuur nodig is waarvan het Rijk gebruik moet kunnen maken bij de aansturing van bovenregionale incidenten. En dat laatste is naar mijn mening nog belangrijker. Bij sommige onderwerpen kun je dus volstaan met vrijwilligheid omdat het dan niet noodzakelijk is dat er een landsdekkende structuur is, maar als het gaat om veiligheid heb je die landsdekkende structuur naar mijn opvatting absoluut nodig. Dan is het dus niet mogelijk om dat op basis van vrijwilligheid te doen.

Ik onderken dat het wetsvoorstel op een aantal specifieke punten afwijkt van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Een aantal leden heeft daarover gesproken. Deze punten hebben uitsluitend betrekking op de taken die de veiligheidsregio ingevolge het wetsvoorstel moet uitvoeren. Voor deze afwijkingen bestaan naar mijn mening goede redenen. Ik zie echter niet in dat daarmee aan de veiligheidsregio het karakter van verlengd lokaal bestuur wordt ontnomen en dat wij zouden moeten spreken van verlegd lokaal bestuur. Ik ben altijd in voor woordgrapjes, maar de suggestie is dat daarmee de taakuitoefening buiten de gemeenten om gaat en het is mijn stelling dat dit niet het geval is. Het is wel een bijzondere vorm van verlengd lokaal bestuur. Dat geef ik toe.

Dit brengt mij op de positie van de gemeenteraden. Een aantal leden heeft gezegd dat de betrokkenheid van de gemeenteraden bij de taakuitvoering van de veiligheidsregio en de verantwoordingsrelatie tussen de burgemeester en de eigen gemeenteraad van groot belang zijn. Dat ben ik met deze leden eens. In de veiligheidsregio hebben de gemeenteraden dezelfde bevoegdheden als in reguliere samenwerkingsverbanden op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Dat geldt ook voor de wijze waarop verantwoording moet worden afgelegd door degene die namens de gemeente in het bestuur van de veiligheidsregio zit. Dat is dus de burgemeester.

Dat uittreden niet mogelijk is en dat de burgemeester volgens de wet de gemeente in de veiligheidsregio vertegenwoordigt, geldt alleen voor de veiligheidsregio's en dat wijkt af van de gebruikelijke situatie. Dat is juist. Gelet op het

karakter van de taken van de veiligheidsregio en het gemeenschappelijk belang dat de deelnemende gemeenten hebben bij die veiligheidsregio, verwacht ik dat de samenwerking in goede harmonie kan verlopen. Wel vraagt dat in de verhouding tussen de burgemeester en de gemeenteraad een actieve uitwisseling van informatie. De burgemeester heeft daarvoor, gezien zijn exclusieve positie als gemeentelijke vertegenwoordiger, een bijzondere verantwoordelijkheid en hij heeft daarbij ook een bijzonder belang, want een ontevreden gemeenteraad heeft wel degelijk een sanctiemiddel. Sommige leden stelden het voor alsof de gemeenteraad de burgemeester in dezen helemaal niet ter verantwoording zou kunnen roepen, maar dat kan de raad natuurlijk altijd. Het is bekend: als de burgemeester het vertrouwen van de gemeenteraad verliest, dan is het in de meeste gevallen ook einde verhaal voor de burgemeester. De positie van de burgemeester is op dat soort momenten in het geding. De verhoudingen staan dan op scherp en het vergt extra zorgvuldigheid, vooral van de burgemeester, om ervoor te zorgen dat zijn raad goed geïnformeerd blijft en hij verantwoording aflegt aan de gemeenteraad.

Het algemene beeld is dat hetgeen onder gemeenschappelijke regelingen plaatsvindt, weinig aandacht krijgt binnen de deelnemende gemeenten. Dat is echter iets anders dan dat de gemeenteraden geen bevoegdheden hebben. Enkele leden verwezen naar Binnenlands Bestuur van deze week, maar ook Binnenlands Bestuur van vorige week ging over de relatie tussen gemeenteraden en veiligheid. Het viel mij op dat gemeenteraden aangeven meer invloed te willen hebben op het veiligheidsbeleid. Zij hebben de mogelijkheid tot het uitoefenen van meer invloed, maar daarvan maken zij geen gebruik. Er zijn heel goede instrumenten voor gemeenten, zoals het integrale veiligheidsplan dat een gemeente maakt, om invloed te kunnen uitoefenen op het veiligheidsbeleid. Dat geldt hier ook. De bevoegdheden van de gemeenteraden worden niet beperkt. Gemeenteraden zijn zich echter naar mijn indruk onvoldoende bewust van de middelen die zij hebben om invloed uit te oefenen. Ik hoop en ik verwacht dat de gemeenteraden zich ook betrokken zullen voelen bij de veiligheidsregio's.

Het wetsvoorstel bevordert dat ook doordat de gemeenteraden hun zienswijze moeten geven over het risicoprofiel en doordat aan hen bij die gelegenheid wordt gevraagd om wensen ten aanzien van het beleidsplan in te brengen. Dat is nieuw. Het geven van die visie over dat risicoprofiel door gemeenteraden is echt nieuw. Dat maakt de betrokkenheid groter. Nu al krijgen de gemeenteraden de rapporten met de bevindingen van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid ter informatie toegestuurd. De Kamer weet daar wel weg mee en vraagt mij om uit te leggen hoe het gaat met de rampenbestrijding in Nederland, terecht. Dat kan een gemeenteraad natuurlijk ook doen als het gaat over de eigen regio. Ik ben bereid om te bezien of ik de gemeenteraden in dit opzicht ook met andere informatie kan ondersteunen. Het

is een aspect dat in de door mij toegezegde evaluatie bijzondere aandacht zal krijgen. Dit alles overziende, meen ik dat de karakterisering van de veiligheidsregio als verlengd lokaal bestuur daadwerkelijk de lading dekt.

De wettelijke taken van de veiligheidsregio hebben betrekking op de koude fase. Ik wil benadrukken dat het uitoefenen van bovenlokaal gezag door de voorzitter van de veiligheidsregio bij incidenten van meer van plaatselijke betekenis geen wettelijke taak is van de veiligheidsregio. Een van de sprekers koppelde die twee dingen direct aan elkaar, maar zijn staan in feite los van elkaar. Het gezag dat wordt gelegd bij de voorzitter van de veiligheidsregio is als uitvoering van het advies van de Raad van State alleen aan de orde in de warme fase, terwijl het wetsvoorstel over de koude fase gaat.

De heer **Hermans** (VVD): Ik bewonder de manier hoe de minister dit wetsvoorstel verdedigt. Dat moge helder zijn. In het kader van de evaluatie van de operationele capaciteit, de activiteiten en de doorwerking van de landelijke doelstellingen die de minister aangeeft, kun je de facto nauwelijks meer spreken over het feit dat er alleen operationele activiteiten plaatsvinden. Dat heeft natuurlijk te maken met beleid. Dat is op zich niet erg. Ik begrijp dit heel goed in het kader van de discussie aan het begin van dit debat. De minister zei toen dat ze graag met een visie komt over waar ze naartoe zou willen. Daarom heb ik in mijn betoog aangegeven dat de Tweede Kamer de facto meer invloed heeft op het beleid van de regio, want daar komt het uiteindelijk terecht. Als de burgemeester ontevreden is, heeft de gemeenteraad nog maar één middel. Uittreden kan namelijk niet. De burgemeester kan alleen ter verantwoording worden geroepen door tussenkomst van de CdK of de minister en dan kan er worden ingegrepen. De Tweede Kamer kan dan de minister ter verantwoording roepen. De facto heeft het lokaal bestuur er geen echte invloed op, zeker niet in de warme fase. Zoals ik heb aangegeven, kan de raad in de koude fase meer gebruik maken van zijn bevoegdheden dan dit via het binnenlands bestuur de afgelopen dagen gebleken is.

Minister **Ter Horst**: Ik kom straks nog even terug op de warme fase. Ik ben echter blij dat u het met mij eens bent dat er een onderscheid is tussen de koude fase en de warme fase. Bij de koude fase verandert er in feite niets aan de bevoegdheden van de gemeente om invloed uit te oefenen op wat er gebeurt. Dat er met meerderheid van stemmen wordt besloten, was bijvoorbeeld door sommige gemeenten al op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen al geregeld. Ik ben blij dat de heer Hermans begrijpt dat je vanuit een bestuurlijk standpunt in sommige gevallen een beetje een duwtje wilt geven. Als er heel belangrijke beslissingen genomen worden, bijvoorbeeld over oefenen in de koude fase, komt het ook wel in sommige regio's voor dat enkele gemeenten niet willen meedoen. Die geven dan aan dat zij geen geld hebben, het niet belangrijk vinden

of ze gaan ervan uit dat ze al goed geoefend zijn. De andere gemeenten vinden juist dat met elkaar geoefend moet worden en nemen het dan wel voor hun kap. Zij doen het wel als kleine gemeenten het niet kunnen. Ook in de koude fase moet je in dat soort gevallen kunnen zeggen dat het samen gedaan moet worden. Men moet dan met meerderheid van stemmen beslissen zodat iedereen zich eraan gebonden voelt. Het is echter waar dat je wat minder mogelijkheden hebt als je niet mag uittreden. Ik kan dit verdedigen.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Ik was degene met het voorbeeld over de wettelijke taken van de regio versus de bijzondere taken van de voorzitter. Mag ik voor de duidelijkheid nog een keer aan de minister vragen of dit, geïllustreerd aan de A-ziekten, betekent dat de wettelijke taak voor de A-ziekten en de preventie daarvan nog steeds bij de gemeente ligt en niet bij de veiligheidsregio? Ligt er alleen in de warme fase, bij de uitbraak van de A-ziekten, een bijzondere taak bij de voorzitter? Gaan nu ook taken van GGD's naar de veiligheidsregio's?

Minister **Ter Horst**: Ik hoop dat de Kamer mij toestaat om dit soort specifieke vragen straks, na mijn algemene betoog, te beantwoorden. Ik kom zeker hierop terug.

Ik heb geprobeerd om een onderscheid te maken tussen wat er in het wetsvoorstel staat en het bovenlokale gezag. Die twee dingen staan los van elkaar. Het bovenlokale gezag vloeit ook niet per se voort uit de keuze voor het verlengd lokaal bestuur. Het vervullen van de gezagsrol van de voorzitter van de veiligheidsregio bij bovengemeentelijke incidenten is een taak die het wetsvoorstel rechtstreeks aan de voorzitter van de veiligheidsregio toekent. Daarom bevat het wetsvoorstel een aantal bijzondere voorzieningen hiervoor. Uiteraard zijn de voorzieningen ten behoeve van het afleggen van verantwoording over de uitoefening van het bovenlokale gezag van buitengewoon belang. Deze bijzondere voorzieningen zijn uitsluitend bedoeld voor de situatie dat de voorzitter van de veiligheidsregio in zijn hoedanigheid van voorzitter van het regionale beleidsteam een besluit heeft genomen waartegen één of meer in dat beleidsteam aanwezige burgemeesters schriftelijk bezwaar hebben doen aantekenen. De voorzitter van de veiligheidsregio is namelijk wettelijk verplicht om de burgemeesters van de getroffen gemeenten te consulteren voordat hij besluiten neemt. Op deze wijze wordt slagvaardigheid gecombineerd met zorgvuldigheid. Het is dus niet zo dat de ene burgemeester de opdrachten geeft aan de andere burgemeester. Hij treedt in zijn plaats en in die zin is er geen hiërarchische verhouding. De voorzitter neemt het gezag over voor zover dat in de concrete situatie nodig is vanwege de rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Ik zeg nogmaals met nadruk dat dit alleen geldt bij bovenlokale rampen. De rampen en crises in de afgelopen tijden waren hoofdzakelijk groot, maar het is interessant dat zij wel lokaal waren.

Dan doet het zich niet voor. Dat is alleen bij bovenlokale rampen het geval.

De heer **Hermans** (VVD): Dit soort woordgrapjes zijn heel leuk. U zegt dat die burgemeester geen aanwijzingsbevoegdheid heeft, maar hij "treedt in de plaats van".

Minister **Ter Horst**: Het is geen hiërarchische verhouding, maar hij "treedt in de plaats van".

De heer **Hermans** (VVD): De facto komt dit op hetzelfde neer.

Minister **Ter Horst**: Nou ja, nee.

De heer **Hermans** (VVD): Ik weet uit ervaring dat een voorzitter van een politieregio op een gegeven moment tegen de burgemeester zegt, hoe het gedaan zal worden. Ik begrijp het wel, vanuit bestuurlijk oogpunt. Zeker in de warme fase zal de voorzitter van de regio echter zeggen hoe het gedaan moet worden. Achteraf legt hij dan wel verantwoording af. Als dan een schriftelijke procedure en allerlei overleggen moeten plaatsvinden, zijn wij veel te ver. Die burgemeester, de voorzitter van die regio, zal dus op een gegeven moment zeggen: zo doen wij het! Dat betekent dat hij daarmee de facto de burgemeester van een andere gemeente overrulet.

Minister **Ter Horst**: Dat veronderstelt dat de burgemeester van die gemeente er anders over denkt. Dat hoeft dus niet. In feite gaan wij ervan uit dat het ook op basis van consensus plaats kan vinden. Dan is er ook geen aparte verantwoordingsprocedure nodig. Een voorzitter van de veiligheidsregio, die het gezag heeft, bepaalt: wij doen het zo! Hij zegt dan niet hoe de ander het moet doen. Als de een tegen de ander zegt: zo moet je het doen, zou dat een hiërarchische verhouding zijn. Zo is het echter niet. In het wetsvoorstel is vastgelegd dat de voorzitter van de veiligheidsregio degene is die bepaalt wat er gebeurt. Dat vind ik toch wat anders. Ik weet nu even geen voorbeeld. Ik leg liever in een wet vast dat iemand de bevoegdheid krijgt om een beslissing te nemen, dan dat die persoon tegen mij zegt dat ik een beslissing moet nemen, terwijl ik verantwoordelijk ben. Voor mij heeft dat een andere gevoelswaarde.

De heer **Hermans** (VVD): Nogmaals, het gaat niet om woordgrapjes. Ik begrijp wat u zegt, zeker vanuit bestuurlijke optiek. De facto is het precies hetzelfde. Als ik burgemeester en voorzitter van de regio ben, zeg ik: zo gaan wij het doen! Daarmee neem ik de bevoegdheid van die burgemeester. Die burgemeester zou misschien iets anders gedaan hebben of nog even gewacht hebben. Ik begrijp het consensusmodel best. Vaak zal het ook zo gaan gebeuren. Ik heb dat gezien bij de Elfstedentocht. Toen besliste de CdK hoe het gedaan zou worden. Dat werd toen geaccepteerd door de burgemeesters. Dat is nu trouwens ook niet meer

het geval. Dit soort dingen is interessant. Er komt voorlopig ook geen Elfstedentocht meer, geloof ik.

Ik begrijp de bestuurlijke insteek dus heel erg goed. Laten wij elkaar echter niet voor het lapje houden en beweren dat in feite niet de ene burgemeester de bevoegdheid krijgt om beslissingen te nemen over het grondgebied en de inzet van operationele diensten op het grondgebied van een andere burgemeester.

Minister **Ter Horst**: Dat is waar. Ik weet niet of ik mijzelf duidelijker kan uitdrukken dan ik al deed. Het is in ieder geval niet zo dat de een de ander een opdracht geeft. Hij "treedt in de plaats van". En nogmaals: als iedereen van tevoren weet dat bij een bovenlokale ramp de voorzitter de verantwoordelijkheid op zich neemt, dan is daar ook geen animositeit over. In het huidige systeem dat wij kennen, hebben we geen voorzitter van een veiligheidsregio die in de plaats kan treden van een burgemeester en moet dat dus in overleg. En dan heb je dus kans dat er verschil van inzicht ontstaat. Dan moet er overlegd worden en dat kost tijd, terwijl iedereen denkt dat we nu een besluit moeten nemen. Die situatie willen we voorkomen. Die kun je alleen maar voorkomen door aan één iemand de doorzettingsmacht te geven. Dat is ook wat de Raad van State heeft gezegd: allemaal goed en aardig, maar als je nou een slag wil maken, dan moet je één iemand de doorzettingsmacht geven. Uiteraard heb je dan verschillende mogelijkheden: moet dat de commissaris van de Koningin zijn of moet dat de voorzitter van de veiligheidsregio zijn? Dat hebben we uitgebreid met elkaar gedeeld.

Als er sprake is van consensus, dus als er geen aparte verantwoordingsprocedure noodzakelijk is, dan is elke burgemeester die deel heeft uitgemaakt van dat regionale beleidsteam ten volle verantwoordelijk voor het genomen besluit en kan dan ook op basis van de reguliere verantwoordingsprocedures in zijn eigen gemeente verantwoording afleggen over het genomen besluit. Alleen als de voorzitter van het regionaal beleidsteam één of meer burgemeesters heeft overruled, dan zijn de bijzondere voorzieningen van het wetsvoorstel aan de orde. Die voorzien er dan in dat de voorzitter van het regionaal beleidsteam mondelinge inlichtingen moet verstrekken aan de gemeenteraad van de burgemeester die bezwaar heeft gemaakt. De desbetreffende gemeenteraad kan dit bezwaar door tussenkomst van de commissaris van de Koningin voorleggen aan de minister van Binnenlandse Zaken. De minister die verantwoordelijk is voor de benoeming van de voorzitter van de veiligheidsregio beslist in deze procedure dus ook over zijn functioneren in deze bijzondere hoedanigheid. Dat is allemaal niet mis, hoor. Dat acht ik verdedigbaar, omdat het belang van afzonderlijke gemeenten niet doorslaggevend kan zijn bij de bestrijding van een incident dat meerdere gemeenten betreft. Dat laat echter onverlet dat moet worden beoordeeld of de voorzitter zich naar behoren van zijn taak heeft gekweten. Nogmaals: er zijn instrumenten om duidelijk te maken dat hij dat niet heeft gedaan. Maar je moet die discussie niet op het moment zelf

hebben. Daarom -- ik kom daar straks nog over te spreken -- kan de commissaris van de Koningin in de warme fase geen aanwijzing geven over de voorstellen die de voorzitter doet. Als de voorzitter van de veiligheidsregio bijvoorbeeld zegt "nu gaan wij ontruimen en evacueren", terwijl de commissaris van de Koningin zegt "ik geef jou een aanwijzing dat dit niet gebeurt", zou je daar een discussie over krijgen. In het wetsvoorstel is er geprobeerd -- ik denk dat we daar redelijk in zijn geslaagd -- om te zorgen dat die discussie niet plaatsvindt. Als achteraf echter blijkt dat iemand een fout heeft gemaakt, dan moet hij zich daarvoor verantwoorden. Maar ik heb dat liever dan dat je, voordat je een beslissing neemt, eindeloos discussies voert over de vraag welke kant je dan op moet, waarbij je nog 50% kans hebt dat je de foute beslissing neemt.

De introductie van het bovenlokaal gezag betekent dat er verschillen tussen burgemeesters ontstaan. Ik zie dat echter niet als een bezwaar, omdat ik het belangrijk vind dat er bij bovenlokale incidenten een eenhoofdig gezag is, en omdat ik eraan hecht dat dit wordt uitgeoefend door een ambt dat daarmee vertrouwd is en daarop is voorbereid. Ik meen dat in het wetsvoorstel ook op dit punt voor de beste optie is gekozen binnen de gegeven mogelijkheden en binnen de beperkingen van ons huidige bestel.

Een aantal leden van uw Kamer is ingegaan op de positie van de commissaris van de Koningin. De motie-Cornielje, die in 2005 door de Tweede Kamer is aangenomen, heeft in deze discussie lang als ijkpunt gefungeerd. Ook vanuit deze Kamer zijn veel vragen gesteld over dit onderwerp. Ik heb over de kernelementen van de taak van de commissaris van de Koningin op het gebied van de ramp- en crisisbeheersing in goed overleg overeenstemming bereikt met de commissarissen van de Koningin, het Veiligheidsberaad, de VNG en het IPO. Van sommige dingen denk je zelf wel eens: dit was toch een huzarenstukje! Welnu, dat was dit ook. Hoe dan ook, wij zijn tot overeenstemming gekomen en iedereen is blij met het resultaat.

Ik wil nog even kort aangeven hoe de positie van de commissaris van de Koningin eruit ziet. Deze was overigens door de heer Holdijk al goed beschreven. In de voorbereidende, "koude" fase, dat wil zeggen als zich nog geen ramp heeft voorgedaan, kan de commissaris van de Koningin bij een tekortschietende taakuitvoering aan het bestuur van de veiligheidsregio een aanwijzing geven. Dat er tekortkomingen zijn, zal blijken uit het door de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid uitgeoefende toezicht. De inspectie zal dan afspraken maken met de veiligheidsregio over een verbeterplan, om de taakuitvoering op niveau te krijgen. Als een veiligheidsregio in gebreke blijft om de geconstateerde tekortkomingen weg te werken, is bestuurlijke aandacht van de commissaris van de Koningin geboden. Dan kan na overleg met de minister van BZK een aanwijzing worden gegeven, als dat noodzakelijk is. In de "warme" fase kan de commissaris van de Koningin ook een aanwijzing geven, maar dan ten aanzien van de samenwerking in het regionaal beleidsteam. Hij kan niet een

aanwijzing geven over het te voeren beleid, zoals ik zojuist al zei. Dan zou immers worden geïntervenieerd in het beleid van de voorzitter, die optreedt als eenhoofdig gezag. Bij een ramp of een crisis die meer regio's raakt, kan de commissaris van de Koningin zo nodig aanwijzingen geven aan de voorzitters van de veiligheidsregio's die geraakt worden. Stel dat de voorzitters niet met elkaar willen overleggen -- ik acht het ondenkbaar -- dan kan de commissaris van de Koningin zeggen: nu is het afgelopen, nu gaan jullie om de tafel zitten. Die aanwijzingen kunnen ook betrekking hebben op het beleid van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing, en dus niet alleen op de samenwerking.

De commissaris van de Koningin geeft alle aanwijzingen als rijksorgaan, dus onder de verantwoordelijkheid van de minister van BZK. In de ambtsinstructie voor de commissaris van de Koningin zal dit worden verankerd. Over het concept van die ambtsinstructie heb ik inmiddels met de CdK's overeenstemming bereikt. Na het advies van de Raad van State zal ik het concept van de bijgestelde ambtsinstructie aan de Kamer voorleggen.

Er is gevraagd naar de mogelijke rol van de commissaris van de Koningin bij de grensoverschrijdende samenwerking. Ik sta daar sympathiek tegenover en dat heb ik ook zo gedeeld met commissarissen van de Koningin en met voorzitters van veiligheidsregio's. Maar ik kan de commissaris van de Koningin geen formele rol toekennen, omdat deze geen formele rol heeft, anders dan die welke ik zojuist heb genoemd, als het gaat om de veiligheid. Ik constateer dat gelukkig in verschillende regio's, zoals Zeeland, de commissaris van de Koningin niettemin een goede bijdrage levert aan de contacten met het buitenland. Ik heb ook tegen voorzitters van veiligheidsregio's gezegd: als u contact hebt met het buitenland, bijvoorbeeld met Duitsland, maar ook met België, wetende hoe belangrijk het is dat iemand van hetzelfde niveau het gesprek voert, wees dan zo verstandig om de commissaris van de Koningin mee te nemen naar het gesprek; doe dat dus samen. Alle voorzitters die ik daarover heb gesproken, waren het er onmiddellijk mee eens en zij zeiden: natuurlijk doen wij dat, want het gaat ons om de effectiviteit van de gesprekken, en dus moet je gesprekspartners op niveau hebben. Als dat voor Duitsland en België betekent dat de commissaris van de Koningin mee moet, dan gaat hij gewoon mee.

Tot slot ben ik van mening dat wij met de Wet veiligheidsregio's een grote stap zetten in de kwaliteitsverbetering van de organisatie van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing. Een belangrijke steunpilaar van de veiligheidsregio is de brandweer. Daarom gaat het wetsvoorstel uit van regionalisering van de brandweer als kortste weg voor het op orde brengen van de rampenbestrijding en de crisisbeheersing, en voor het borgen van het kwaliteitsniveau. Daarmee zeg ik niet dat het onmogelijk is om de rampenbestrijding op orde te krijgen zonder regionalisering van de brandweer, maar wel dat het de snelste en effectiefste weg is

om dit te bereiken en zo tot de meest slagvaardige organisatie te komen. Er is dan immers sprake van eenhoofdige leiding en dat is zeer belangrijk als er een calamiteit is. Het blijft voor gemeenten mogelijk om een gemeentelijk brandweerkorps te houden, zoals in het coalitieakkoord is afgesproken. Ook de inzet, naast de brandweer, van crisispartners is onontbeerlijk voor de rampenbestrijding. Wij doen wel eens alsof rampenbestrijding alleen een zaak is voor brandweer, politie en GHOR, maar ik noem ook: Defensie, de waterschappen, de zorginstellingen en de water-, elektriciteits- en gasbedrijven. Dit zijn allemaal partners die een belangrijke rol spelen bij de bestrijding van rampen en crises.

Dit was mijn algemene betoog, maar er is nog een aantal specifieke vragen gesteld, die ik nu graag wil beantwoorden. De vraag is gesteld wat de regio's nog moeten doen om aan de Wet veiligheidsregio's te voldoen en hoe ver de regio's daarmee zijn. Er zijn elf regio's die nu volledig zijn geregionaliseerd. Begin 2010 besluiten nog twee of drie regio's over de regionalisering. Wat regio's moeten doen, is binnen drie maanden na inwerkingtreding van de wet een gemeenschappelijke regeling op basis van de Wet veiligheidsregio's vaststellen. Voor de regio's die al geregionaliseerd zijn, zullen de wijzigingen naar verwachting heel beperkt zijn, omdat men al op de wet heeft geanticipeerd. Ook voordat de wet formeel in werking treedt, kunnen gemeenten aan de slag, vanaf het moment dat het wetsvoorstel door de Eerste Kamer is aanvaard. De belangrijke verschillen tussen de huidige veiligheidsregio's en die volgens de nieuwe wet ga ik u niet vertellen, want die kunt u allemaal allang dromen.

De heer Hermans vroeg of de veiligheidsregio's echte veiligheidsregio's worden of dat het crisisregio's blijven. Welnu, gemeenten houden de mogelijkheid om hun eigen brandweer te beheren. Dat betekent niet dat de rol van de regio's slechts beperkt is tot het beheersen van crises, want deze omvat een groot aantal taken op het gebied van veiligheid -- ik heb ze zojuist genoemd -- die door de gemeenten worden overgedragen aan de veiligheidsregio's. Dat kunnen ook specialistische taken zijn: brandpreventie en rampenbestrijding et cetera. Bij algemene maatregelen van bestuur kunnen functies worden aangemerkt die bij uitsluiting kunnen worden vervuld door personen in dienst van de veiligheidsregio. Mijn concrete antwoord op zijn vraag of het crisisregio's blijven of dat het veiligheidsregio's worden, is: het worden veiligheidsregio's.

De heer Hermans en mevrouw Ten Horn hebben gevraagd of de brandweer wel of niet wettelijk geregionaliseerd wordt en of er misschien een landelijke brandweer komt. Het wetsvoorstel gaat uit van regionalisering. Ik geloof voorlopig maar niet in een landelijke brandweer. Ik ga er echt van uit dat de brandweer een lokale inbedding moet hebben, maar dat deze het beste op regionale schaal kan worden georganiseerd.

Ik merk hier alvast op dat vrijwilligers gewoon op hun eigen posten en in hun eigen kazernes kunnen blijven. De indruk ontstaat wel

eens dat er een regionale kazerne komt als er wordt geregionaliseerd. Die komt er helemaal niet, omdat het in veel gevallen juist heel goed is dat er in een regio verschillende kazernes zijn. Die vrijwilligers blijven dus ook op die kazernes.

Mevrouw Ten Horn heeft ook gevraagd om een toelichting op de wijze waarop de veiligheidsregio's er op het punt van de rampenbestrijding voor staan volgens de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid. Eind 2009, dus iets eerder dan nu, voldeed het merendeel aan de basisvereisten die in de wet en besluiten worden genoemd. Dat is een beperkt aantal. De meeste regio's zijn concreet aan de slag om tot verbeteringen te komen. Wij gaan ervan uit -- dat is de beoordeling van de inspectie -- dat er in de loop van 2010 voldoende prestaties zijn geleverd, zodat zij binnenkort ook aan die eisen kunnen voldoen. Er is een aantal regio's dat zich echt in de achterhoede bevindt. Deze regio's zullen het moeilijk krijgen om binnen de wettelijke termijnen aan de nieuwe wet- en regelgeving te voldoen. De planning is dat er in het voorjaar een bestuurlijke rapportage aan de Tweede Kamer wordt gestuurd waarin de bevindingen van de inspectie zijn samengebracht.

De heer Hendriks heeft gevraagd naar de regionalisering van de brandweer en hoe ver wij daarmee zijn. Met negentien veiligheidsregio's zijn convenanten afgesloten met onder meer de afspraak over regionalisering van de brandweer. Ik gaf al aan dat elf van die veiligheidsregio's al het besluit hebben genomen dat de brandweer volledig wordt geregionaliseerd. Begin 2010 zullen er nog twee à drie regio's volgen. In elf à twaalf regio's zal de brandweer vooralsnog lokaal georganiseerd blijven. Twee regio's hebben aangegeven dat de heroverwegingen na twee jaar op dat punt zullen plaatshebben.

Mevrouw Ten Horn heeft gevraagd of ik voor verplichte regionalisering ben en wat wij moeten doen met de helft van de regio's, de regio's die dat niet van plan zijn. Ik heb al aangegeven hoe ik daarin sta. Ik denk dat het beter is als de brandweer regionaliseert, maar wij hebben duidelijk afgesproken dat dit niet hoeft en niet zal worden opgelegd. Daaraan houd ik mij ook.

De heer Hendriks en mevrouw Ten Horn hebben gevraagd: als de beslissing tot regionalisering lokaal genomen wordt, heeft dat dan gevolgen voor de inrichting van de veiligheidsregio? Krijgt de politie conform het advies van de Rob de operationele leiding? Nee, dat is niet de bedoeling. Wij hebben in dit wetsvoorstel vastgelegd dat de brandweer in principe de operationele leiding heeft, maar er kan in een operationele situatie, als je echt bezig bent, besloten worden om een operationeel leider aan te wijzen. Dat is aan de voorzitter van de veiligheidsregio. Zo'n operationeel leider kan iemand zijn van de brandweer, de politie, de GHOR of zelfs iemand van de gemeente. Zo wordt ervoor gezorgd dat op het juiste moment de beste persoon daarvoor wordt ingezet.

De heer Hendriks heeft gevraagd naar het kostenaspect van het functioneren van de veiligheidsregio's. Uiteraard heb ik onderzoek laten

doen naar de financiële gevolgen van het wetsvoorstel en wat deze betekenen. Mijn beoordeling is dat die kwaliteitsverbetering kan worden gefinancierd met de structurele bijdrage die het Rijk al geeft aan de veiligheidsregio's. Het Veiligheidsberaad bestaande uit de voorzitters van de veiligheidsregio's, heeft dat in twijfel getrokken. Ik heb aan de Raad voor de financiële verhoudingen gevraagd om daarover advies uit te brengen om ons uit dat dilemma te helpen. Dat advies is er nog niet.

De heer Hermans heeft gevraagd hoe het zit met de relatie tussen het politiebestedel en de veiligheidsregio. Zoals in het wetsvoorstel staat, zijn de grenzen van de veiligheidsregio dezelfde als die van de politieregio. Ik dacht dat dit de kern van zijn vraag was. De heer Hermans had ook de volgende vragen: wat gebeurt er als er een nationale politie komt? Komt er dan ook een nationale veiligheidsregio? Hoe zit het met die congruentie? Ik probeer het kort te houden, maar er zijn veel ontwikkelingen op dat vlak. Er zijn overigens niet alleen over de politieregio's opvattingen te horen dat het wel met wat minder kan. Er zijn ook mensen die vinden dat het met één politieregio kan. Met andere woorden: een nationale politie. Er zijn ook veiligheidsregio's die nu al aangeven dat zij met elkaar willen samengaan, bijvoorbeeld rond het Noordzeekanaalgebied, waar sprake is van drie veiligheidsregio's. Dat komt gewoon voort uit een analyse van de problematiek die rond het Noordzeekanaalgebied kan ontstaan.

Ik ben er eerlijk gezegd nog niet helemaal uit hoe wij daarmee moeten omgaan. Ik volg uiteraard de wet, maar het is duidelijk dat die grenzen tussen veiligheidsregio's en politieregio's gelijk moeten vallen. Ik vind dat heel belangrijk, maar ik sluit niet uit dat wij in een tijdelijke situatie daarvan afwijken. Ik geloof dat de wet dat ook mogelijk maakt. Ik denk daarbij met name aan de situatie rond het Noordzeekanaalgebied, waar een duidelijke wens is van drie veiligheidsregio's om samen te gaan. Dat betekent dat wij tijdelijk zouden moeten accepteren dat er binnen één veiligheidsregio meerdere politieregio's zijn. De buitengrenzen zijn dan wel gelijk, maar het is dan niet een-op-een.

De heer Holdijk heeft met betrekking tot de omgevingsdiensten gevraagd waarom wij dat hele proces niet van onderop hebben ingezet. Hij vroeg of de uitkomsten worden gerespecteerd voor zover dat wel het geval is. Zoals bekend ben ik betrokken bij de omgevingsdiensten, maar ik ben daarvoor niet direct verantwoordelijk. Ook op dit punt heeft het kabinet geacteerd op grond van een advies van de commissie-Mans. De commissie-Mans heeft geadviseerd over de vergunningverlening in Nederland en heeft zich buitengewoon druk gemaakt over de staat van de vergunningverlening die zij heeft aangetroffen. Deze commissie heeft gezegd: als je tot een goede vergunningverlening in Nederland wilt komen, moet je dat regionaal organiseren. Het kabinet heeft dat advies overgenomen, maar er is op dit moment wel een overleg gaande met het IPO en de VNG zodat wellicht ook andere varianten mogelijk zijn.

Mevrouw Ten Horn heeft gevraagd of ik het ermee eens ben dat het voortdurend onderstrepen van het belang van congruentie de indruk van een nieuwe bestuurslaag wekt. Zij vroeg of ik kan toelichten dat congruentie wel van belang is en dat er desondanks geen nieuwe bestuurslaag aan de orde is. Ik heb al aangegeven dat ik niet wil dat er een nieuwe bestuurslaag komt. Daarom accepteer ik ook dat sprake is van indirecte legitimatie. Het is ook zeker niet de intentie om met dit wetsvoorstel te komen tot een nieuwe bestuurlijke structuur in Nederland. Een aantal van de leden heeft mij daarnaar expliciet gevraagd. Dat is niet het geval. Met dit wetsvoorstel wordt niet geanticipeerd op een nieuwe bestuurslaag in Nederland. Ik hoop dat ik in mijn introductie duidelijk heb gemaakt dat ik juist vind dat wij toe moeten naar minder bestuurslagen in Nederland en dat ik niet uitsluit dat een discussie en een besluit daarover van invloed zal zijn op de organisatie van de veiligheid in Nederland.

Mevrouw Ten Horn heeft gevraagd naar het verschil tussen de koude en de warme fase. Volgens mij ben ik daarop ingegaan. Zij heeft ook gevraagd naar de infectieziekten. In de koude fase heeft de voorzitter van de veiligheidsregio altijd een taak, onder andere bij het opstellen van een crisisplan en in de voorbereiding op rampenbestrijding en crisisbeheersing, ook bij de bestrijding van infectieziekten. In de warme fase heeft de voorzitter van de veiligheidsregio alleen een uitvoerende taak bij bovenlokale rampen of crises. Ik zal aan het eind bekijken of hiermee de vraag van mevrouw Ten Horn is beantwoord.

De heer Hermans vroeg wat ik vond van de rede van de heer Berghuis en wat ik vond van een uiting van de Raad van Hoofdcommissarissen. Dat vond ik eigenlijk wel een interessante vraag. Ik dacht: die ga ik niet beantwoorden. Weet u waarom niet, mijnheer Hermans? U maakte een ontzettend punt van de democratische legitimatie. Ik ben het daarmee helemaal eens. De heer Berghuis en de korpschefs in Nederland zijn echter niet democratisch gelegitimeerd door welke bestuurslaag dan ook. Daarom wil ik het hierbij maar laten. Dat betekent overigens niet dat het onzin is wat zij zeggen. Om reden van de democratische legitimatie dacht ik echter: ik doe het maar even niet.

De heer **Hermans** (VVD): Het gaat mij hierbij om het beleid van de minister om 54 mln. voor innovatie in ICT beschikbaar te stellen. De heer Berghuis, die in deze wereld toch niet onbelangrijk is, zegt hierover eigenlijk dat dit weggegooid geld is. Dit levert volgens hem wel slimme ideeën op, maar de implementatie gaat volgens hem helemaal niet goed. Dat is iets wat de minister direct raakt. Ik begrijp best dat zij niet overall op antwoordt, maar het is toch interessant om te horen of zij het op dit punt eens is met de heer Berghuis. Als dat namelijk zo is, heeft zij de eerste 54 mln. al binnen. Of zegt zij dat zij de ICT-zaken op een andere manier gaat organiseren? In 2007 is daarover, zoals zij weet, een rapport geschreven.

Minister **Ter Horst**: De heer Hermans begrijpt dat ik een grapje maakte. Ik ben uiteraard altijd bereid om alle leden van de Kamer antwoord te geven op vragen, zelfs als zij die via de band van andere gewaardeerde mensen in Nederland stellen. De intentie van de heer Berghuis was de volgende. Als je geld gaat verdelen, moet je er juist voor zorgen dat het niet versnipperd raakt. Een ontwikkeling van 400 gemeenten die zich met veiligheid bezighouden, naar 25 veiligheidsregio's in Nederland, is een ontwikkeling die door de heer Berghuis van harte wordt gesteund. Hij functioneert in Rotterdam-Rijnmond. Dat is een van de eerste regio's geweest waarin een regionale brandweer is gekomen. Die voldoet nu al aan wat er in de Wet veiligheidsregio's staat. Wij hebben afgesproken dat wij ervoor zullen zorgen dat bij de verdeling het geld zo terecht komt dat het een bijdrage kan leveren aan innovatie. Het moet niet versplinterd raken. Dat zou doodzonde zijn van het geld. Het gaat om een groot bedrag. Ik zeg nogmaals dat ik het mijn verantwoordelijkheid acht om ervoor te zorgen dat er echt sprake zal zijn van innovatie. We gebruiken daarbij ook landelijke organisaties, zoals de Ondersteuningsorganisatie Fysieke Veiligheid. Deze nationale organisatie zal hierbij een belangrijk instrument worden.

Mevrouw Ten Horn heeft gevraagd wat de positie is van de locoburgemeester in de Wet veiligheidsregio's. Ik zag andere woordvoerders knikken toen zij die vraag stelde. De locoburgemeester vervangt de burgemeester. Dat geldt onverkort in de Wet veiligheidsregio's. Dit betekent dus dat de locoburgemeester, evenals de burgemeester, goed getraind en geschoold moet worden in de verantwoordelijkheden die hij of zij bij de Wet veiligheidsregio's krijgt opgelegd.

De heer **Laurier** (GroenLinks): Ondanks het feit dat de standpunten van GroenLinks en de SP af en toe dicht bij elkaar liggen, stel ik het wel op prijs als een vraag die is gesteld door de fractie van GroenLinks, als zodanig wordt beantwoord.

Minister **Ter Horst**: Och, wat erg, neemt u mij niet kwalijk. Mijn collega Van der Laan vroeg laatst in een vergelijkbare situatie: moet ik nu aftreden? U hebt gelijk, mijnheer Laurier, neemt u mij niet kwalijk; het was uw vraag. Ik zal het antwoord nog wat verlengen.

De heer **Hermans** (VVD): Wellicht komt het doordat minister Plasterk gisteren heeft gezegd dat hij streeft naar een links kabinet. Op die manier zit het allemaal lekker bij elkaar.

De **voorzitter**: Dit is geen vraag.

**

Minister **Ter Horst**: Nee, dit is geen vraag, maar een opmerking.

Ik voeg hieraan het volgende toe. Ook de burgemeester die voorzitter van het bestuur van de veiligheidsregio is, kan worden vervangen door zijn of haar locoburgemeester. Die locoburgemeester treedt dan echter niet op als plaatsvervangend

voorzitter. In de wet wordt namelijk bepaald dat het bestuur een van de leden aanwijst die de voorzitter bij afwezigheid vervangt. Het hangt dus helemaal af van de situatie waarin de vervanging plaatsvindt.

De heer Laurier heeft gevraagd hoe adequaat een gemeente zich nog kan voorbereiden op crisissituaties en wanneer er sprake is van gemeenteoverschrijdende opschaling. Ook binnen de regio blijven de gemeenten gewoon hun rol spelen. Zij zullen voor hun burgers moeten zorgen en ook moeten bijdragen aan het grotere geheel. Het is echt een misverstand dat de verantwoordelijkheid van de gemeente verdwijnt als er sprake is van een bovenlokale ramp. Er is dan wel sprake van een eenhoofdig gezag. Wij hebben er zojuist over gesproken waarom dat van belang is. Alles rond bijvoorbeeld de opvang van slachtoffers, de begeleiding van mensen en de hulp die kan worden verleend, valt echter onder de taken die de gemeente gewoon blijft doen. Als wij spreken over rampen, wordt wel gezegd: de ramp begint pas als de ramp voorbij is. Dat weten wij allemaal. Met andere woorden: pas als de ramp voorbij is, komt het echt aan op de crisisbeheersing, de zorg voor slachtoffers et cetera. Dat blijven gewoon taken van de inliggende gemeenten.

De heer Laurier heeft ook gesproken over een grote brand waarbij asbest vrijkomt. Hij vroeg of er sprake is van een bovenlokale ramp als de asbestwolk naar een andere gemeente drijft. Er is dan sprake van een bovenlokaal incident waarbij de voorzitter de leiding moet overnemen. Er is sprake van een bovenlokale ramp als bij zo'n ramp sprake is van direct bedreigende effecten, bijvoorbeeld een asbestwolk, die zich voordoen in meer dan één gemeente. Dat betekent dat de maatregelen die worden getroffen in de ene gemeente niet anders kunnen zijn dan in de andere gemeente. Daarmee is het dus een zaak geworden van het regionaal beleidsteam en dus ook van de voorzitter van de veiligheidsregio. Ik begrijp uiteraard de aard van de vraag van de heer Laurier. Ik meen dat ik straks ook nog moet spreken over een bom in een singel. Het zal niet altijd onmiddellijk duidelijk zijn of er sprake is van een bovenlokale ramp. In dit soort gevallen kan er echter ook worden opgeschaald. De verantwoordelijkheid kan naar iemand anders overgaan.

Op landelijk niveau speelt dat ook als wij spreken over enerzijds de verantwoordelijkheid van de minister van Justitie, en anderzijds over de verantwoordelijkheid van de minister van Binnenlandse Zaken. De minister van Justitie is verantwoordelijk voor terrorisme. De minister van Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor crises en rampen. Als er in Nederland iets gebeurt, moet heel snel worden beoordeeld of er sprake is van terrorisme. Ik stel voor om over het beantwoorden van die vraag niet langer dan één minuut te doen. Als eenmaal is besloten dat het het een of het ander is, terwijl in de loop van het proces blijkt dat het toch anders is, dan behoudt degene die begonnen is de verantwoordelijkheid. Wij willen namelijk niet dat lopende een aanpak van een crisis

of een ramp opeens de verantwoordelijkheid naar iemand anders moet.

Ik kom aan de bom in de singel in Leiden. De situatie is helder; het gebied moet in een straal van 400 meter worden afgezet, terwijl daarbinnen het busstation ligt dat regionale betekenis heeft. De heer Laurier vraagt of het daarbij gaat om lokaal of om regionaal. Wat moet de voorzitter doen? Ik zou mij hier met een jantje-van-leiden van af kunnen maken door te zeggen dat de burgemeester van Leiden de voorzitter van de veiligheidsregio is. Het maakt dus allemaal niet zo gek veel uit.

De heer **Laurier** (GroenLinks): Nu moet de minister consequent blijven. Ik heb zojuist namelijk uitgelegd dat de burgemeester niet aanwezig was en de beslissing bij een locoburgemeester lag. De locoburgemeester kan dus nooit ook voorzitter worden van de veiligheidsregio. We blijven consequent.

Minister **Ter Horst**: Dat is waar. Laten wij ervan uitgaan dat het gebied met een straal van 400 meter zich binnen de gemeente Leiden bevindt. In dat geval is gewoon de burgemeester van de gemeente Leiden verantwoordelijk, ook als er binnen een straal van 400 meter een regionaal busstation ligt. De burgemeester doet er natuurlijk wel verstandig aan om onmiddellijk overleg te laten plaatsvinden met degenen die verantwoordelijk zijn voor de organisaties die zich binnen het gebied bevinden.

Mevrouw Ten Horn vroeg welke verschillen in bevoegdheden er zijn bij de taken uit de veiligheidsregio en andere wettelijke taken die de voorzitter van de veiligheidsregio uitvoert. Is de uitvoering van het bestrijden van A-ziekten een taak van de veiligheidsregio? Heeft de veiligheidsregio daarvoor de expertise? In de Wet veiligheidsregio's worden algemene bevoegdheden tijdens een ramp of een crisis geregeld. Bevoegdheden voor specifieke rampen of crises worden in sectorale wetten geregeld. Bevoegdheden bij de bestrijding van infectieziekten worden bijvoorbeeld geregeld in de Wet publieke gezondheid. Sectorale crisisbevoegdheden van een burgemeester die sterk samenhangen met de handhaving van de openbare orde ten tijde van een ramp of crisis, gaan bij een bovenlokale ramp of crisis over naar de voorzitter van de veiligheidsregio. Daarvoor worden de sectorale wetten, zoals de Wet publieke gezondheid, aangepast. Dat proces is op dit moment gaande. In de Tweede Kamer is net over deze aanpassingswetten gesproken. In sommige gevallen moet de wet hierbij worden gewijzigd, conform wat er in de Wet veiligheidsregio's staat. Andere wetten hoeven niet te worden aangepast. Dat hangt af van de vraag of het te maken heeft met rampen of crises. De voorzitter van de veiligheidsregio wordt daarom bij een bovenlokale uitbraak belast met de bestrijding van zeer ernstige infectieziekten. Hij wordt daarbij ondersteund door de GGD, net zoals de burgemeester daarbij nu wordt ondersteund door de GGD.

De heer Hermans heeft gevraagd wat het betekent dat de commissaris van de Koningin de leden van het Regionaal Beleidsteam kan aanspreken op de samenwerking. Ik meen dat ik het antwoord op de vraag wat de rol is van de commissaris van de Koningin in de warme en de koude fase, in mijn algemene betoog al uitgebreid ben nagelopen.

Mevrouw Ten Horn heeft gevraagd of ik kan uitleggen welke CdK bij een bovenregionale of bovenprovinciale ramp conform de wet in charge is. Of is de minister dan in charge? Ja ja, we hebben het ingewikkeld geregeld in Nederland. De voorzitters van de veiligheidsregio's zijn verantwoordelijk, en dus ook in charge, in hun eigen regio. Zij stemmen interregionaal af. Dat is in de voorbereiding ook al zo met de beleids- en crisisplannen die op elkaar moeten worden afgestemd. De CdK kan een aanwijzing geven. Als de twee of drie voorzitters zeggen dat ze niet gaan samenwerken, kan de CdK zeggen: nu is het afgelopen, dat gaan jullie wel doen. Bij provinciegrensoverschrijdende situaties wijzigt bovenstaande niet. De CdK's, voor wie u allen terecht grote waardering hebt, worden geacht om met elkaar af te stemmen als een aanwijzing aan de regio's noodzakelijk wordt geacht. Als het echt allemaal uit de hand loopt, kan de minister van BZK ingrijpen.

De heer Hendrixx heeft gevraagd naar de rol van de CdK bij bovenregionale rampen, zoals overstromingen. De CDA-fractie had schriftelijk al vragen gesteld over de rol van de CdK in bovenregionale scenario's zoals overstromingsrampen. Als extreme waterstanden in het buitenland angst bieden voor een ramp of een crisis van meer dan regionale betekenis in de zin van artikel 42 van het wetsvoorstel veiligheidsregio's, dan kan de CdK ... Wacht even, dat is een heel uitgebreid antwoord.

De **voorzitter**: Misschien is dit een goede gelegenheid om u te vragen hoe dun uw stapeltje papier nog is.

**

Minister **Ter Horst**: Wat zegt u? Hoe dik mijn stapel papier nog is?

De **voorzitter**: Hoe dun het stapeltje is.

**

Minister **Ter Horst**: O, dun. U wilt liever dun dan dik, begrijp ik. Ik denk dat ik met een zekere speed nog een kwartiertje bezig ben. Ik vind het echter ook niet erg als u voorstelt om nu te gaan dineren.

De **voorzitter**: Ik had meer in gedachten dat wij de hele zaak zouden afhandelen dan dat wij zouden gaan dineren. Ik zie echter zó'n pak papier bij u liggen. Misschien kunt het kort houden en rond 19.00 uur afronden.

Ik geef eerst het woord aan de heer Hendrixx, met het verzoek aan de leden om bescheiden te zijn in de interrupties en vooral hun tweede termijn te gebruiken.

**

De heer **Hendriks** (CDA): De minister mag de vragen over de hoogwaterproblematiek ook schriftelijk beantwoorden.

De **voorzitter**: Als de gestelde vragen schriftelijk beantwoord kunnen worden, stel ik voor dat wij de minister nu ruimte geven om af te sluiten. Mochten er leden zijn die nog een antwoord op een vraag gemist hebben dat ze per se willen hebben voor het verloop van het debat, kunnen ze die vraag in tweede termijn herhalen. Dan kan de minister daar ook in dit debat op ingaan.

**

Minister **Ter Horst**: Voorzitter. Er zijn nog twee vragen gesteld over de commissaris van de Koningin in de landsgrensoverschrijdende samenwerking. Die heb ik beantwoord.

Er is gevraagd wie de kostendrager is. Dat kan ik heel gemakkelijk schriftelijk beantwoorden, als die informatie tenminste niet nodig is voor de tweede termijn.

Er is nog gevraagd hoe het zit met de Ministeriële Commissie Crisisbeheersing die wij als kabinet hebben. Het is eigenlijk heel overzichtelijk. De minister van BZK is voorzitter van de ministeriële commissie als het gaat om rampen en crises en de minister van Justitie is voorzitter als het gaat om terrorisme, tenzij de minister-president in beide gevallen zelf liever voorzitter wil zijn. Dan schuiven wij meteen op. De ministeriële commissie werkt in feite net zoals een onderraad, maar is wel in staat om beslissingen te nemen als het niet anders kan en als niet gewacht kan worden op de ministerraad.

Er is nog gesproken over de vrijwillige brandweer. Ik word, ook door de Tweede Kamer, regelmatig aangesproken over de positie van de Vakvereniging Brandweer Vrijwilligers. Ik denk dat ik een mooi gebaar heb gemaakt door hen financieel ruim te steunen, zodat zij in staat zijn geweest om met die ondersteuning te komen tot een professionele ontwikkeling van hun belangenorganisatie. Een van de leden vroeg of er sprake is van constructief overleg. Mijn beoordeling is dat dit zeker het geval is.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Ik stel nog een vraag over de ministeriële crisisbeheersingscommissie, omdat ik de vraag gesteld heb wat er gebeurt als de meerderheid de voorzitter overruled. Ik wil weten hoe het dan met de doorzettingsmacht zit, omdat dit uiteindelijk de commissie is die bij bovenlokale, bovenprovinciale rampen toch echt eenduidig moet wezen. Ik heb die informatie niet kunnen vinden.

Minister **Ter Horst**: Als de stemmen staken, geeft de voorzitter de doorslag. Het is heel prettig dat we dan echt een besluit kunnen nemen. Dat geeft ook aan dat als de meerderheid iets vindt, we het in feite op die manier doen. Het gaat dus net zoals in een democratisch bestel: als een meerderheid vindt dat we a moeten doen, gebeurt a, en als een meerderheid vindt dat we b moeten doen, gebeurt

b. Op die manier wordt binnen dat gezelschap besloten. Het is overigens wel zo dat elke minister verantwoordelijk blijft voor de eigen operationele diensten. Het is dus ook weer niet zo dat dit gezelschap een minister kan overrulen in de manier waarop hij aan die operaties uitvoering geeft, maar dus wel in het besluit dat genomen wordt over welke kant we op moeten. Als dit niet duidelijk is, dan hoor ik mevrouw Ten Horn graag in tweede termijn.

Voorzitter, ik heb niet alle vragen kunnen beantwoorden, maar ik hoop wel het grootste deel. Ik hoop ook dat dit naar de wens van de Kamer is geweest.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan zien we de antwoorden op de andere vragen schriftelijk tegemoet.

Ik geef nu het woord aan de heer Hermans voor de tweede termijn.

**

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Voorzitter. Is het nu de bedoeling dat wij de hele tweede termijn gaan doen en ook nog het antwoord? Ik ben vanaf vanochtend 10.00 uur plenair bezig. Ik heb vandaag meerdere wetsvoorstellen behandeld en ook nog drie commissievergaderingen gehad.

De **voorzitter**: Als dat de wens van de Kamer is ... Ik had net voorgesteld om het wetsvoorstel af te handelen. Toen dacht ik dat dit instemming had van de leden.

**

De vergadering wordt van 18.58 uur tot 19.45 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik verexcuseer de heer Holdijk vanwege onverwachte familieomstandigheden.

In de tweede termijn van de kant van de Kamer geef ik het woord aan de heer Hermans.

**

*N

De heer **Hermans** (VVD): Voorzitter. Het is goed dat ik nog iets aan sport doe, om dit tempo bij te kunnen houden!

Ik wil de minister bedanken voor haar beantwoording, en haar complimenteren. Ik vind dat ze hier, politiek en bestuurlijk gezien, een uitstekende indruk heeft achtergelaten bij de verdediging van een wetsvoorstel waar door de Kamer zo veel fundamentele kritiek op is geleverd wat betreft de democratische inbedding.

Ik begin met mijn eerste punt. Ik ben heel blij dat na de zomer het standpunt van het kabinet zal komen omtrent de bestuurlijke inrichting van Nederland. Daar wil ik nog wel iets meer over weten. Ik stelde niet voor niets bij interruptie de vraag wat het betekent als de minister haar standpunt heeft, het kabinet er niet uitkomt -- je moet met dit kabinet niets voor onmogelijk houden -- en er wordt gezegd: het is ook maar een mening. Wat is dan het standpunt van de minister? Vindt zij

dan dat zij naar buiten kan brengen hoe zij over de bestuurlijke inrichting nadenkt, net zoals zij dat heeft gedaan bij het afscheid van de heer Van Kemenade als voorzitter van de Rob? Of zegt zij dan dat ze wacht op een definitief standpunt van de zijde van het kabinet in zijn totaliteit?

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Is de heer Hermans met mij van mening dat randvoorwaardelijk voor een opvatting van de minister is of wij met elkaar over onze partijpolitieke tegenstellingen heen kunnen komen?

De heer **Hermans** (VVD): Ja, maar ik ben er niet erg gerust op dat de partijpolitieke tegenstellingen in het kabinet makkelijk overwonnen zullen kunnen worden. Mevrouw Meindertsma zal het niet vreemd vinden om dat uit mijn mond te horen.

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Nu maakt de heer Hermans zich er te gemakkelijk van af. Ik heb de afgelopen twintig jaar niet gemerkt dat de discussie over de bestuurlijke organisatie in andere regeringssamenstellingen gemakkelijker ging dan in dit kabinet.

De heer **Hermans** (VVD): Nu maakt mevrouw Meindertsma zich er iets te gemakkelijk van af, want het is nog nooit zo urgent geweest om die discussie te gaan voeren, zeker gelet op dit wetsvoorstel over de veiligheidsregio's, de bestuurlijke indeling van Nederland en de democratische inbedding. Ik ben het echter volkomen met mevrouw Meindertsma eens, dat ...

De **voorzitter**: Ik wil deze discussie doorbreken, want ik heb begrepen dat mevrouw Meindertsma de trein wil halen van 21.00 uur.

**

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Dat is chantage! Een goed debat ga ik nooit uit de weg. Ik ben het helemaal met de heer Hermans eens. Los van wat de minister hierop antwoordt, besluiten wij met elkaar dat we in het najaar de discussie aangaan over de bestuurlijke reorganisatie.

De heer **Hermans** (VVD): Met alle soorten van genoeg. Ik heb met mevrouw Meindertsma in het verleden vele discussies gevoerd. Ik zie deze discussie dus met veel vertrouwen tegemoet. Het zou echter prachtig zijn als de minister op dit punt ook haar standpunt nadrukkelijk op tafel zou leggen. Ik heb in de toespraak bij het afscheid van Van Kemenade gehoord hoe zij er in grote lijnen over denkt. Ik heb vandaag van haar begrepen dat zij over de inrichting, en specifiek ten aanzien van de veiligheidsregio's, haar eigen opvattingen heeft. Ik denk dat het heel goed is dat we met elkaar afspreken dat het debat wordt gevoerd. Ik zou de minister echter zeer willen uitdagen te zorgen voor een standpunt van het kabinet. Desnoods komt er een aantal varianten uit als het kabinet het niet eens wordt. Het is echter wel van groot belang dat we in kennis worden gesteld van een duidelijk idee van de zijde van het kabinet dan wel van

opvattingen omtrent mogelijke richtingen. Dat geeft namelijk ook aan dat we hier niet vrijblijvend spreken, hoe belangrijk dit huis ook is in de parlementaire democratie.

Het is dus van groot belang dat we hierover na de zomer met elkaar een debat voeren. Ik wil graag snel een datum afspreken in de commissie voor Binnenlandse Zaken, zodat we het debat daadwerkelijk kunnen voeren. Laten we dat dan doen zonder dat we bij voorbaat allerlei remmingen hebben. De kracht vanuit de politieke partijen wordt toch vaak gemaakt door staten- en raadsleden. Laten wij nu eens proberen om goed te bekijken wat de functies van de overheid zijn en waar het echt om gaat. Niet uitpuittend, want dat lukt natuurlijk nooit. Op grond daarvan kunnen we kijken hoe die functie het best belegd kan worden, waar zij het best belegd kan worden en hoe die functiebelegging vervolgens kan worden gelegitimeerd via democratische inbedding. Dat lijkt mij van erg grote betekenis.

De heer **Engels** (D66): Het spijt me voor de trein van mevrouw Meindertsma. Ik doe altijd mee bij discussies in de Eerste Kamer, zeker over dit type onderwerpen. Dat weet inmiddels iedereen. De minister heeft echter heel duidelijk gezegd dat zij inmiddels ook de ambitie heeft om aan het debat mee te doen. Ik zou het buitengewoon jammer vinden als wij de zaak nu zo dominant en zo ambitieus binnen de Kamer trekken dat de neiging ontstaat om te veronderstellen dat wat de minister gaat doen niet meer zo belangrijk is. Dat zou ik betreuren. Ik denk dat ook de regering, dus de minister, een heel substantiële rol zal willen spelen en ook behoort te spelen in dit debat. Dat moeten we niet achter de horizon laten verdwijnen. Ik zie de heer Hermans al knikken.

De heer **Hermans** (VVD): Ik had het niet beter kunnen zeggen, want dit is precies wat ik probeer aan te geven. Ik wil graag een standpunt hebben van het kabinet. Als het kabinet er niet uitkomt, laat het dan een aantal variaties op tafel neerleggen en aangeven hoe daarover gedacht wordt, en eventueel zelfs verschillend gedacht wordt. Ik sluit namelijk niet uit dat het toch best lastig zal zijn. Als de discussie omtrent de financiële positie van het Rijk maar niet een dominante wordt in de discussie over de vraag hoe de bestuurlijke inrichting zou moeten zijn. Dat is natuurlijk heel gevaarlijk. Laten we daar goed op letten. Er moet geen vrijbrief ontstaan om er totaal niet naar te kijken, maar het kan niet het belangrijkste aspect zijn. We hebben vandaag gezien hoe belangrijk de manier is waarop de democratische inbedding van zo'n belangrijke taak als veiligheid gestalte krijgt.

Mijn tweede punt is dat de minister heeft aangegeven, en omstandig heeft verdedigd, dat de gekozen structuur verantwoord is. Ze zegt dat indirecte legitimatie in feite hetgeen is wat hier op tafel wordt neergelegd. Ja, indirect, maar wel heel ver indirect; ik zal een net woord gebruiken. Zodanig ver dat je je moet afvragen of er nog daadwerkelijk sprake is van lokale inbedding. Ik heb de beantwoording door de minister vanuit

bestuurlijke optiek met veel genoegen aangehoord; laat dat duidelijk zijn. Mijn fractie is een zeer groot voorstander van het duidelijk beleggen van verantwoordelijkheden en bevoegdheden en het nemen van besluiten daarop. Ik heb aangegeven waarom de democratische inbedding er moet zijn, maar de argumentatie mag niet worden omgedraaid: als we rechtstreekse legitimatie hadden gehad, hadden we een nieuwe bestuurlijke laag gehad. Dat is zo, maar dat past nu juist in de discussie die we in het najaar met elkaar zullen gaan voeren. Dit is van erg grote betekenis om dit goed in te bedden.

Mijn derde punt is de superburgemeester. Die is interessant. Ik heb het heel even een woordgrapje genoemd, maar ik begrijp dat de minister het niet als grapje ziet, maar heel serieus. Ik denk dat het ook zo is. Het is niet de superburgemeester die een aanwijzing geeft, maar de superburgemeester die in de plaats treedt van. Dat geef ik de minister direct gewonnen, maar het effect is precies hetzelfde. Als ik in de plaats treed van iemand anders, neem ik zijn of haar bevoegdheden gewoon over. Overigens zei de minister iets later, toen het over het asbestvoorbeeld in Leiden ging, dat de voorzitter de leiding moet overnemen, maar dat zal ongetwijfeld in de hitte en de snelheid van het debat zijn geweest. Dat is weer heel iets anders dan in de plaats treden van. Dan blijft natuurlijk over dat in de huidige constellatie de democratische positie van de commissaris van de Koningin met de provinciale staten de democratische legitimering wél heeft wat betreft aanwijzing en doorzettingmacht. Als er dus sprake zou zijn van verschil van mening tussen de commissaris van de Koningin en de voorzitter van de veiligheidsregio, zou dat er ook in de huidige situatie toe kunnen leiden dat de commissaris van de Koningin de aanwijzing geeft, er conform gehandeld moet gaan worden en de commissaris van de Koningin zich zou moeten verantwoorden. Dat zou kunnen. Er is voor een andere constructie gekozen. Dat begrijp ik bestuurlijk, maar het is wel van groot belang om dit nog even goed aan te geven.

Mijn vierde punt kwam al even in een interruptie aan de orde. Het is de situatie waarin een meerderheid van het bestuur van de veiligheidsregio iets anders besluit dan de voorzitter. Dat is interessant. Dat kan in de koude fase heel duidelijk. De besluitvormingsprocessen 39 tot 43 geven dat perfect aan. In de warme fase kan de voorzitter zeggen: en zo doen we het; ik treed nu in jouw plaats. Ik zou in die positie zeggen: het zal wel zo zijn, maar zo doe ik het en ik leg achteraf wel verantwoording af. Ik neem aan, de minister een beetje kennende, dat dit ook haar opvatting zou zijn. Het gaat er dus om dat in de warme fase, als er daadwerkelijk moet worden opgetreden, de democratische inbedding op die manier niet eens meer mogelijk is. Je moet dan immers besluiten nemen -- ik zal niet zeggen "autoritair", maar wel als voorzitter -- die je achteraf moet verantwoorden. Dit is het geval in het systeem zoals dat op tafel ligt in deze wet.

De **voorzitter**: Kunt u afronden?

**

De heer **Hermans** (VVD): Ik kom op mijn laatste punt, voorzitter. Ik moet voortaan maar aangeven dat ik dubbel zo veel tijd nodig heb, dan heb ik wat meer ruimte. Maar ik ga nu echt afronden.

In eerste termijn heb ik gezegd, om aan te geven dat de VVD-fractie niet een partij is die alleen maar naar het lokale niveau wil kijken, dat wij maar al te goed beseffen dat opschaling van kwaliteitsniveau van grote betekenis kan zijn. Dat is ook de reden dat we hebben aangegeven dat het heel goed kan zijn als er een verdere opschaling van de centrale meldkamers en de geïntegreerde meldkamers mogelijk is. Juist dan, in de huidige wetgeving met een vrijwillige Wgr -- ik zeg het nog maar eens, het debat hoeven we niet over te doen -- zou dus een regio kunnen besluiten om met twee of drie andere regio's een gemeenschappelijke meldkamer te maken. Dat zouden we heel graag bevorderd willen zien. Het past ook heel goed in de aanpak zoals die volgens mij door de minister ter tafel komt. Ik heb de eer daarvoor de volgende motie in te dienen.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Hermans, Hendriks en Engels wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat geïntegreerde meldkamers van groot belang zijn bij een efficiënte aanpak van rampen en crises;

overwegende dat geïntegreerde meldkamers aan hoge kwaliteitseisen moeten voldoen;

overwegende dat gemeenschappelijke geïntegreerde meldkamers van meer dan een veiligheidsregio c.q. politieregio wenselijk zijn;

verzoekt de regering, geïntegreerde meldkamers van meerdere veiligheidsregio's c.q. politieregio's te bevorderen,

en gaat over tot de orde van de dag.

Naar mij blijkt, wordt de indiening van deze motie voldoende ondersteund.

Zij krijgt letter E (31117).

Ik dank de heer Hermans voor zijn bijdrage in tweede termijn.

**

De heer **Hermans** (VVD): Ik wil afsluiten met nog één zin, voorzitter.

Ik zie met verlangen uit naar het debat in de tweede helft van dit jaar.

*N

De heer **Engels** (D66): Voorzitter. Namens mijn fractie heb ik een ongebruikelijk uitvoerige schriftelijke inbreng en een mondelinge inbreng geleverd over dit voorstel. Ik wil de minister niet obligaat maar nadrukkelijk bedanken voor de wijze waarop zij vandaag is ingegaan op niet alleen de mondelinge inbreng van mijn fractie, maar ook die van de andere fracties. In het begin heb ik het woord "ademloos" gebruikt. Ademloos hou je niet het hele debat vol, maar ik heb wel met veel plezier en ook met een zekere bewondering geluisterd.

De inzet bij dit debat voor D66 was natuurlijk de beoordeling van dit wetsvoorstel. Die stond echter nadrukkelijk in de sleutel van de vraag over de toekomstgerichtheid van het openbaar bestuur, in het bijzonder het middenbestuur. Ik kan nog best op een aantal punten in het wetsvoorstel met de minister van gedachten wisselen, bijvoorbeeld over indirecte legitimatie. Ze heeft op zichzelf namelijk gelijk dat als je die direct maakt, je een extra bestuurslaag hebt. Dat willen we niet. Dat is ook het dilemma. Bij indirecte legitimatie hoort echter ook een verzwakte politieke controle. Dat is dus een zekere uitholling van de raad, die wordt versterkt -- we kunnen het niet anders zien -- door de bijzondere constructie van deze vorm van verlengd lokaal bestuur. De positie van de raden wordt er zo niet beter op. Hetzelfde geldt voor het bovenlokaal gezag. Of je het een "indeplaatsstelling" noemt of niet, het gaat om gelegitimeerd gezag van de superburgemeester. Dat is nodig om de eenhoofdige positie met de doorzettingsmacht te laten functioneren.

Je kunt hierover dus nog uitgebreid discussiëren, maar het wezenlijke punt is dat het verschil maakt of je het debat over dit soort zaken voert in het perspectief van deze veiligheidswet, wanneer die ook het stramien zou vormen voor toekomstige wetgeving in het veiligheidsdomein en over het veiligheidbestel, of dat je zegt: we moeten nu een probleem oplossen waarvan we allemaal kunnen vaststellen dat het een verbetering is ten opzichte van de huidige situatie. Dat heb ik ook kunnen vaststellen. Als de minister met ons van mening is dat wij vervolgens toekomstgericht een debat moeten voeren over een zeer urgent probleem in de inrichting van ons openbaar bestuur, te beginnen het middenbestuur omdat zich daar veel problemen voordoen, is de beoordeling van al die discussiepunten een andere.

Daarom ga ik meteen door naar dat hoofdpunt. Ik heb een motie voorbereid waarin de minister wordt uitgenodigd om dit fundamentele debat over de toekomst van de veiligheidsregio te voeren, vooral gekoppeld aan een fundamenteel, noodzakelijk debat over de herinrichting van het middenbestuur, waarin bestuurskracht, bestuursdichtheid, democratische legitimatie en het schaalprobleem een rol spelen. Gelet op de reactie van de minister denk ik dat het de vraag is of zij het op prijs stelt als wij deze motie voor debat voorleggen. Mijn indruk is dat dit niet het geval is. Omdat ik de motie nu eenmaal heb opgesteld en het zo mooi staat, wil ik haar weliswaar niet

indienen maar wel vragen of de minister kan bevestigen dat datgene wat ik nu ga voorlezen, de inhoud van de motie, precies is wat wij allen bedoelen. De motie is namelijk in principe ondertekend door alle woordvoerders.

De inhoud van de motie is als volgt. Wij zijn van mening dat het debat over de verdere bestuurlijke inrichting van het veiligheidsdomein moet worden gevoerd in samenhang met een algemene discussie over de schaal, de taken, de bevoegdheden en de inrichting van het middenbestuur. Wij vinden dat het goed zou zijn -- de minister heeft het al toegezegd, dus ik hoef het niet te herhalen -- en wij stellen het op prijs als er een visie komt voor beide Kamers, aan te bieden aan beide Kamers. Daarin moet dan mede op basis van de uitkomsten van de ambtelijke heroverwegingen maar ook de rapporten die zijn gepasseerd en die er nog aankomen, bijvoorbeeld van de Rob of de evaluatie van de Wgr, de contouren worden geschetst van een samenhangende -- dat is erg belangrijk -- en vooral toekomstgerichte vormgeving van het middenbestuur als geheel. Hierbij moet in ieder geval aandacht worden besteed aan elementen van directe democratische legitimatie en integraal bestuur als kenmerken van onze bestuurlijke hoofdstructuur. Ik heb dit eventueel ook op papier om nog nader op te reflecteren. Het zou mijn fractie buitengewoon veel waard zijn als de minister zou zeggen dat het precies de ambitie is die zij nu wil uitvoeren en dat zij wel zal zien hoe het in het kabinet gaat. Het gaat me niet om de precieze woordkeuze. Ik ben heel benieuwd hoe de minister hierop zou reageren.

*N

De heer **Hendriks** (CDA): Voorzitter. Het staatsrecht is altijd vernieuwend. Ik begrijp dat je ook over moties kunt spreken die niet worden ingediend maar die toch bespreekbaar worden gemaakt, zonder dat de ondertekenaars daarmee hebben ingestemd. Laat ik helder zijn: wij hadden met elkaar de afspraak gemaakt dat de motie slechts zou worden ingediend als de antwoorden van de minister daartoe aanleiding gaven. Wat onze fractie betreft is het antwoord van de minister zo helder dat we deze motie die nu in bespreking is gebracht, overbodig verklaren.

De heer **Engels** (D66): Dit is een misverstand. Ik heb alleen de tekst voorgelezen, als samenvatting van de vraag of wij het eens zijn over een bepaalde optie. Het is dus hooguit een virtuele motie. De motie is niet ingediend, dus wat dat betreft ...

De heer **Hendriks** (CDA): De heer Engels sprak over medeondertekening door nagenoeg alle woordvoerders. Ik denk dat je dat misverstand niet zou moeten oproepen als je een andere afspraak hebt gemaakt. Voor alle helderheid moet dat hier gezegd worden.

De heer **Engels** (D66): Voorzitter, nu wil ik ook even heel helder antwoorden. Op de eerste plaats spijt het mij dat ik wellicht een misverstand heb gewekt. Als ik over ondertekenaars heb gesproken, heb ik daarmee bedoeld dat hetgeen ik heb gezegd als samenvatting van de inzet van het debat, inmiddels door alle woordvoerders wordt gedeeld. Dat is ook gebleken uit de inhoud. Ik denk dat de heer Hendrikx een beetje een tegenstelling creëert die er naar mijn oordeel niet is en ook niet behoort te zijn.

De heer **Hendrikx** (CDA): Nou goed. Ik constateer alleen dat sommige dingen anders lopen dan je kennelijk met elkaar kunt afspreken, althans zoals het dan door partijen wordt beleefd. Maar dit terzijde op dit tijdstip.

Ik wil de minister bedanken voor de wijze waarop zij uitvoerig heeft geantwoord op vragen vanuit de Eerste Kamer, niet alleen vanuit onze fractie. Ik denk dat heel terecht de beantwoording sterk is toegespitst op het democratisch element. Wij hebben allemaal geconstateerd dat er winst valt te boeken op het terrein van meer doeltreffend en doelmatig bestuur en dat onze zorg, onze worsteling, zich toespitst op die democratische aspecten. Het is begrijpelijk dat de minister het wetsvoorstel zoals het hier ligt, verdedigt. Binnen de scope die zij had en binnen de ruimte die er was, is er denk ik ook een logische voortzetting van ingezet beleid, voor een deel codificerend, maar voor een deel ook nieuw. De minister verdedigt dan ook dat het toch een vorm, zij het een bijzondere vorm, van verlengd lokaal bestuur is. Wat ons betreft was het geen woordgrapje om toch de vraag op te roepen wanneer "verlengd lokaal bestuur" "verlegd lokaal bestuur" wordt. Als je alleen kijkt naar rampen- en crisisbeheersing, kun je de stelling van de minister wel degelijk volhouden, maar wij hebben geconstateerd dat als er meer beleidssectoren aan worden toegevoegd en de roep ontstaat om niet alleen per sector naar het geheel te kijken maar ook op dat regionale niveau tot een meer geïntegreerde vorm van bestuur te komen, het niet anders kan zijn dan dat er sprake zal zijn van verlegd lokaal bestuur. Dan is er geen democratisch forum. Wij zijn het erover eens dat wij dat niet zouden moeten willen. Je krijgt dan namelijk een bundeling van overheidstaken die ook vanuit de deelnemende gemeenten niet meer op een redelijke manier is te beïnvloeden.

Ik dank de minister zeer voor de actieve rol, de regierol, om met haar eigen woorden te spreken, die zij wil vervullen om de democratische vragen die in dit debat naar voren zijn gekomen te beantwoorden tegen de achtergrond van het openbaar bestuur. Wij waarderen die toezegging van haar positief en zijn ook blij met de toezegging om te willen komen tot een evaluatie binnen twee jaar. Zowel haar eerste als haar tweede toezegging maakt het mogelijk om te bezien of hetgeen op dat moment aan de orde is, strijdig is met de wet zoals wij die vandaag stellen. De minister heeft gezegd: de wet is niet volmaakt en is ook niet voor de eeuwigheid bedoeld. Ik denk dat dit helder aangegeven is. Het is ook heel helder dat de

minister verdedigt dat deze wet wel een stap vooruit is in het proces waar wij nu mee bezig zijn. Vanwege het feit dat wij dit jaar nog een discussie kunnen hebben over de actieve rol die zij wil vervullen en vanwege de evaluatiebepaling zie ik af van het voornemen om een motie in te dienen die betrekking heeft op het beperken van de werkingsduur van de wet tot vier jaar. Als er een discrepantie ontstaat en als er betere oplossingen voor handen zijn, waar dan ook een meerderheid voor moet gaan ontstaan, dan hebben wij de mogelijkheid om daar iets mee te doen. Wij willen ook niet dat het potentiële betere de vijand wordt van het goede van dit moment. Daarom zien wij af van ons voornemen om met een motie op dit punt te komen.

De minister heeft in waarderende zin gesproken over de rol van de commissaris der Koningin als het gaat om landsgrensoverschrijdende activiteiten. De woorden die zij hier heeft gesproken, klonken anders dan wij uit de schriftelijke antwoorden hadden opgevat. Daarin lag het accent namelijk nogal op het ontbreken van een formele rol van de CdK. Die is er niet -- daar heeft de minister gelijk in -- als het gaat om het wetsvoorstel Wet veiligheidsregio's, maar die is heel gemakkelijk te constateren, niet te construeren, als wij kijken naar de Provinciewet. Daarin staat met zoveel woorden dat de CdK een zorgplicht heeft om te zorgen dat de gang van zaken op een goede manier verloopt, ook in zijn provincie. Dat zien wij niet als iets wat beperkt is tot die provincie, maar dat raakt natuurlijk ook de grenzen daaroverheen. Daarom hebben wij in een eerder stadium de suggestie gedaan om de landsgrensoverschrijdende rol van de CdK wat nadrukkelijker nog te accentueren via de instructie voor de CdK's die de minister aan het ontwerpen is. Ik denk dat het goed is dat wij met zijn allen helderheid laten ontstaan over die rol. Dat zou ook voor ons reden zijn om dit punt toch een motie in te dienen, die ik aan het einde van mijn inbreng graag aan de voorzitter ter hand wil stellen.

De **voorzitter**: Ik wil u vragen om toch naar de tijd kijken. Het lampje brandt al geruime tijd.
**

De heer **Hendrikx** (CDA): Ik dacht dat ik zeven minuten had opgegeven. Het lijkt mij onwaarschijnlijk dat die al benut zijn.

De **voorzitter**: Mijn excuses. Ik vergis mij.
**

De heer **Hendrikx** (CDA): Dank u.

De **voorzitter**: U staat inderdaad op zeven minuten spreektijd, net als mevrouw Ten Horn.
**

De heer **Hendrikx** (CDA): Ik probeer ondanks de interventies en interrupties binnen de periode tot conclusies te komen.

Voorzitter. Ik ben bijzonder blij met het antwoord dat de minister heeft gegeven op de

vraag wie binnen de veiligheidsregio de lead heeft. Het wetsvoorstel voorziet erin dat dit de brandweer is. Ik begrijp dat die keuze historisch goed verklaarbaar is, maar ik vind het ook heel belangrijk dat de ruimte wordt gecreëerd om op dit punt binnen de veiligheidsregio tot andere invullingen te komen.

Ik heb nog één opmerking over de financiën. Ik begrijp de opmerking van de minister. Ik ben ook blij met het feit dat zij advies heeft gevraagd, maar mijn opmerking was eigenlijk mede bedoeld om te zeggen dat wij bij de politieregio's ervaringen hebben opgedaan met het kostenaspect en met de relatief geringe aandacht die daarin is uitgegaan naar de vraag: moet iedere regio alle voorzieningen ook zelf hebben of zou je een aantal activiteiten, zoals ICT en meldkamers, niet beter op een andere schaal kunnen organiseren met meer kwaliteit voor hetzelfde geld? Bij de veiligheidsregio's rijst natuurlijk ook de vraag of je een analoge redenering zou kunnen toepassen. Wie zorgt dan, ik zou bijna willen zeggen als systeemverantwoordelijke, voor het in kaart brengen van dit soort bewegingen? Als dit alleen op eigen kracht moet komen, dan denk ik dat dit niet het geval is.

Voorzitter. Binnen de tijd zou ik u nu graag willen vragen om de motie voor te lezen.

*M

De **voorzitter**: Door de leden Hendrixx, Hermans, Engels, Meindertsma en Haubrich-Gooskens wordt de volgende motie voorgesteld:

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende de grote belangen die de minister toekent aan de landsgrensoverschrijdende samenwerking, zoals blijkt uit de brief aan de Tweede Kamer van 25 november 2009 over de Task Force Grensoverschrijdende Samenwerking;

spreekt uit dat ook de provincies op dit terrein een belangrijke rol toekomt;

van mening dat in het bevorderen van de landsgrensoverschrijdende samenwerking de commissaris van de Koningin een bijzondere positie inneemt;

verzoekt de minister, hieraan nadere uitwerking te geven,

en gaat over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt letter F (31117).

**

*N

Mevrouw **Meindertsma** (PvdA): Voorzitter. Mocht per ongeluk mijn voorganger, de heer Hendrixx, een minuut te lang gesproken hebben, dan haal ik

dat weer in door een minuut korter te spreken. Ik kan mij aansluiten bij de complimenten aan de minister van alle voorgaande sprekers. Ik herhaal die van harte.

Wij moeten alleen -- ik denk dat de minister dat vindt en dat dit ook in tweede instantie door collega's aangegeven is -- de ernst van de zaak niet onderschatten. Wij moeten met elkaar aan de gang om de dienstverlening in ons land het meest doelmatig, en ik voeg daar even "burgervriendelijk" aan toe, te organiseren. Wij moeten voorkomen dat wij, omdat wij het in eerste instantie niet anders hebben weten te regelen, allerlei tussenliggende zaken gaan krijgen waardoor niet alleen de bevolking het niet meer goed begrijpt, maar, zoals bleek uit het onderzoek dat in Binnenlands Bestuur stond, ook de raadsleden niet. Ik ben meteen met de minister eens dat het raadsleden voor een deel zelf aan te rekenen is, maar wij moeten wel constateren dat het zo gaat. Wij moeten ervoor zorgen dat die democratische legitimatie daadwerkelijk geregeld wordt. Toen de minister even begon over de Wabo, dacht ik: ik ga bijna weer interrumperen. Wij hebben daar in deze Kamer al vele discussies over gevoerd. Ik weet ook niet wat de beste oplossing is: moet het van onderop worden geregeld of moet het congruent aan de veiligheidsregio zijn? Wij moeten wel constateren dat het probleem echt serieus is en dat wij het niet kunnen ontkennen. Ik ben ervan overtuigd dat de minister het probleem als serieus ervaart. Ik heb bij de interrupties gemerkt dat alle collega's het ook serieus ervaren. De wederkerigheid is aangegeven en dat houdt in dat wij daar in de loop van dit jaar nog een interessant debat over kunnen krijgen. Als de regering het niet doet, dan doet de Eerste Kamer het. Wat is het toch interessant om te zien hoe de woordvoerders, vanuit de verschillende invalshoeken waarin zij in het openbaar bestuur hebben gezeten, met dit vraagstuk zijn omgegaan en wat hun kennis en ervaring is. Af en toe denk ik -- maar dit is volstrekt terzijde -- dat het wel eens interessant zou zijn als de kennis en ervaring die wij hier hebben, aan de andere kant bij het begin van de wetgeving zou zijn. Dat zou misschien kunnen voorkomen dat wij van die merkwaardige amendementen krijgen. Maar nogmaals, mijnheer de voorzitter, dat is volstrekt terzijde en ik had beloofd om een minuut in te leveren en dat moet ik nu dus ook daadwerkelijk doen.

Ik vind het punt dat collega Laurier aanhaalde over de locoburgemeester in het totaal van de organisatie, nog wel een apart aandachtspunt. Hij noemde het voorbeeld waarin de korpsbeheerder de burgemeester van Leiden is en er iets gebeurt waarbij niet alleen het busstation, maar ook meteen het academisch ziekenhuis en dat grote station aan de orde waren. Dan kan het wel eens zo zijn dat dit voor de functie van de locoburgemeester betekent dat zijn positie in de veiligheidsregio zo goed als niet geregeld is. Dat zeg ik ook uit eigen ervaring in diezelfde functie en mijnheer Hermans weet dat, want toen hij wegging uit Friesland heb ik zelfs een poosje zijn rol mogen overnemen. Dat kan toch nog wel eens een

interessant punt zijn, zonder dat ik vind dat de minister daarvan een hoofdpunt moet maken.

In mijn eerste termijn heb ik gevraagd naar twee zaken die weinig aan de orde zijn geweest in de beantwoording van de minister. Dat mag ook schriftelijk. Maar ik wil het belang van die zaken nog even aangeven. Het betreft allereerst de betrokkenheid van de samenleving in de breedte, hoe daaraan wat meer kan worden gedaan, hoe wij daarvoor blijvend aandacht kunnen hebben en niet alleen via het project dat daarvoor tijdelijk in het leven geroepen is. Dat moet natuurlijk allereerst door gemeenten zelf gebeuren, maar dat kan mogelijk ook nog door de minister beïnvloed worden. Het betreft ten tweede de rol van de landelijke overheid ten aanzien van de inspecties en het toezicht, want dat blijft maar verkokerd en dat blijft maar gaan. Daarmee is misschien bij de bestuurlijke organisaties nog wel eens een bezuiniging te halen en meer vertrouwen voor het middenbestuur, hoe dat dan ook wordt genoemd. Ik heb goed begrepen dat de minister het woord "provincie" niet heeft genoemd, maar dat zij vindt dat het woord "provincie" best kan worden genoemd, oftewel dat er een middenbestuur moet zijn.

Dat waren mijn opmerkingen, verder stem ik van harte in met het wetsvoorstel.

*N

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Voorzitter, dank u wel. Ook omdat wij de inwendige mens hebben mogen versterken. Ik wil de minister graag zeer bedanken voor haar beantwoording, zover als wij nu zijn. Ik kom straks nog terug op een aantal vragen dat niet is beantwoord.

Het is een heel goede zaak dat wij mogen rekenen op een discussie over de mogelijkheden voor een model waarin de bestuurslagen zich daadwerkelijk goed kunnen vinden. Daarbij passend, wil ik aanhalen dat de SP-fractie vorige week in de vergadering van de provinciale staten in Gelderland -- dat is ook op hun site te vinden -- het volgende heeft aangegeven. Zij zegt dat het bestuur dichtbij de mensen moet staan en door hen moet worden gekozen, maar wel slagkracht moet hebben en democratisch moet zijn gelegitimeerd. Nodig zijn regio's in plaats van Gelderland, in dat geval worden vier regio's voorgesteld. Het maakt niet uit hoeveel dat er exact zijn, maar de schaal moet daarbij passen. Daarbij geven zij als belangrijkste argument dat het niet meer zo'n brij van allerhande soorten regio's is, zoals nu. Het is wat dat betreft een synergie dat dit op verschillende bestuurlijke niveaus, niet alleen hier in de Eerste Kamer, maar ook op een niveau als provinciale staten en in verschillende gemeenteraden als zodanig wordt ervaren. De SP-fractie kijkt dus uit naar de discussie in dit najaar.

Ik ben blij dat de minister heeft geconstateerd dat het weliswaar beter is als de brandweer is geregionaliseerd, maar dat dit geen verplichting is.

Dan kom ik bij de rolverdeling. Er is veel verhelderd in dit debat. Zoals gezegd over de A-

ziekten, houden ziekten zich meestal niet aan regio's, hoe wij ze ook wettelijk inperken. Ik ben echter benieuwd naar de discussie die vooral over de bovenlokale uitbraak zal ontstaan, als wij hier eenmaal de Wet publieke gezondheid (32195) zullen behandelen.

Ik merk verder graag op dat de SP-fractie erover verheugd is dat het merendeel van de huidige veiligheidsregio's al aardig voldoet, terwijl zij wettelijk nog niet zijn verankerd. Uiteraard is zij benieuwd hoe het de groep zal vergaan die de minister achterhoederegio's noemde en of die regio's snel zullen bijtrekken, nu zij straks eenmaal wettelijk zijn gelegitimeerd.

Dan kom ik bij het blokje dat ik in eerste termijn had gevat onder het hoofdstuk burgers, zelfredzamen en zorginstellingen. Ik vind het jammer dat wij daarover niet meer mondeling in debat konden gaan. Ik kan mij geheel en al vinden in de schriftelijke beantwoording, maar ik wil de voorzitter toch vragen of er technisch een mogelijkheid is dat die beantwoording bij de Handelingen wordt gevoegd. Het betreft namelijk vooral vragen over de burgers, de zelfredzaamheid en de relatie met de zorginstellingen. Het zou jammer zijn als dat moeilijk toegankelijk wordt, tenzij er een andere voorziening is.

Een van de vragen in dat blokje betrof de meldkamer. Er is een motie ingediend door een aantal collega's waarin zij de regering verzoeken om de geïntegreerde meldkamer van meerdere veiligheidsregio's, politieregio's, te bevorderen. Ik roep daarbij graag de opmerking die ik in eerste termijn heb gemaakt in herinnering, dat er eigenlijk twee soorten provincies zijn, namelijk zes provincies met zes veiligheidsregio's zijn en zes provincies met negentien veiligheidsregio's. Dat kan wellicht worden meegenomen, mocht deze motie worden aanvaard en mocht de minister deze willen uitvoeren.

Tot slot hoop ik dat de BES-eilanden zich nu betrokken voelen in de discussie over de veiligheid, gelet op het feit dat zij zijn meegenomen in het debat over dit wetsvoorstel, dat voor hen misschien nog wel belangrijker is dan voor ons.

*N

De heer **Laurier** (GroenLinks): Voorzitter. Oprechte dank aan de minister voor de beantwoording van de vragen en de reacties op de opmerkingen in eerste termijn. Via u vergeef ik haar graag dat zij in de beantwoording in eerste termijn mijn geslacht, naam en partij even verwarde. In dit debat waren en zijn echter belangrijker zaken aan de orde.

De discussie is voor een deel gegaan over de vraag hoe het moet met het middenbestuur, vooral in relatie met de democratische legitimatie. In dat kader heb ik in eerste termijn mijn sympathie uitgesproken voor de horizonbepaling in het licht van deze wet, waarover de heer Hendrikx sprak. De minister zei dat je moet vermijden dat als gevolg van een horizonbepaling iedereen achterover gaat leunen, wacht totdat de termijn is afgelopen en vervolgens eens gaat denken. Ik kan die redenering wel volgen, alhoewel ook een andere

redenering gevolgd kan worden. Door een beetje druk te zetten zorg je er namelijk ook voor, omdat je weet dat er iets anders moet komen, dat de discussie gevoerd moet worden. De minister heeft echter ook gezegd dat deze wet niet volmaakt en niet voor alle tijden is. Er wordt tweejaarlijks geëvalueerd. Daarin zien wij dan maar een aanzet om de discussie daadwerkelijk verder te voeren.

Een volgend punt is de democratische legitimatie binnen het concrete voorstel. De minister heeft gezegd dat de veiligheidsregio, zeker in de koude fase, bezig is met inventariseren, adviseren, nog een keer adviseren en voorbereiden. Maar het veiligheidsbeleid blijft in feite bij de gemeenten. In dat kader voegde zij er zelfs aan toe dat de gemeenteraden zich eigenlijk onvoldoende bewust zijn van hun mogelijkheden en de bevoegdheden op het terrein van beleidsplannen of voor hun reacties op het risicoprofiel. Het feit dat die raden zich daar te weinig van bewust zijn, is al een zorgelijke signalering. Je kunt wel formeel zeggen dat het beleid blijft liggen bij de lokale partners, bij de gemeenteraden, maar feitelijk is de vraag natuurlijk of dat wel aan de orde is. In dat kader krijg ik graag een reactie op mijn vraag in eerste termijn, namelijk hoe volgehouden kan worden dat de beleidsbepaling materieel op lokaal niveau gewaarborgd is terwijl de ambtelijke deskundigheid aan het regionaliseren is. De raden moeten daar voor een deel toch een beroep op doen.

In de discussie over de relatie tussen de verschillende burgemeesters maakte de minister een interessante opmerking. De burgemeester is voorzitter van de veiligheidsregio. De minister zei dat hij niet opdraagt, maar in plaats treedt van. De heer Hermans sprak in dat verband over een woordenspelletje, omdat een aantal dingen feitelijk niet verandert. Maar er zit nog een andere consequentie aan. Als die burgemeester inderdaad in de plaats treedt, hoe is dan de verantwoording geregeld? Dat is nu net het punt waarop de zaken langs elkaar beginnen te schuren. Eenmaal achteraf legt deze tijdelijk hogere plaatsvervanger geen verantwoording af aan de lokale raden waar het vraagstuk is neergeslagen. Heeft die burgemeester nu echt alleen die bijzondere positie in die "warme" fase? Bij wet wordt toch ook bepaald dat de voorzitter van de raad bij het staken der stemmen een doorslaggevende stem heeft? Hij heeft dus in zekere mate een soort doordrukkingsmacht.

Het antwoord van de minister over de asbestwolk was duidelijk. Een burgemeester niet zijnde voorzitter van de veiligheidsregio dan wel locoburgemeester zal er voortaan rekening mee moeten houden in welke richting zo'n wolk zich beweegt. Dat kan namelijk betekenen dat iemand in zijn plaats treedt.

In de situatie van de bom zit het toch iets anders. Mevrouw Meindertsma merkte terecht op dat het voorbeeld ietsje complexer was dan alleen maar een regionaal station, want er lag ook nog een ziekenhuis en een aanzienlijke hoeveelheid van onze nationale cultuurgoed. Dat had ik er niet per ongeluk ingestopt, maar dat lag erin. Het is echt een praktijkvoorbeeld. Ik ben blij dat ik met de

kennis van nu -- dat schijnt een gevleugelde uitdrukking te zijn -- kan zeggen dat het destijds wel goed is opgelost. Daarmee lijkt het vraagstuk of het grensoverschrijdend is of niet louter territoriaal gedefinieerd te zijn en niet naar eventuele uitstralingseffecten in het geheel. Dat kan. Dat is een heldere definitie en dat is te prijzen. Maar het leidt wel tot een andere vraag. In haar inleiding heeft de minister gezegd dat de rampen in Enschede en Volendam de aanleiding vormden om met die veiligheidsregio's aan de slag te gaan. In deze definitie van grensoverschrijdend hanteert zij strikt territoriale grenzen. Die rampen zouden natuurlijk ook nu nog strikt territoriale rampen zijn. De vraag blijft welke kwaliteit dit wetsvoorstel aan de bestrijding van dit soort rampen toevoegt. Als daar een goed antwoord op komt, is mijn fractie helemaal tevreden.

De voorzitter: De nieuwe variant is dat het met de kennis van nu toen goed is gebeurd.

**

*N

Minister **Ter Horst:** Voorzitter. Ik dank de Kamer voor haar inbreng in tweede termijn. De heer Hermans hoopt dat de discussie over de bestuurlijke organisatie van Nederland wordt gevoerd, omdat dit in het verleden toch wel vaker een erg moeilijk onderwerp is gebleken dat niet tot heel veel geleid heeft. Ik ben dat met hem eens, zoals ik in mijn reactie op de opmerkingen van mevrouw Meindertsma in eerste termijn naar voren heb gebracht. Ik heb echter wel het gevoel -- ik geef toe dat dit niet erg sterk onderbouwd is -- dat de urgentie ook wordt gevoeld om met een dergelijk standpunt te komen. Dit kabinet heeft, in tegenstelling tot vorige kabinetten, even wat rust in de bestuurlijke organisatie in Nederland ingebouwd. Zo laten wij de herindeling van gemeenten het liefst van onderop komen. We gaan geen grootscheepse reorganisaties doorvoeren in het openbaar bestuur. De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ik zijn bezig met een inventarisatie van de resultaten van dat standpunt. Misschien zullen we daar nog wel positief door verrast zijn. Ik geloof wel, dat zo'n afspraak in het kabinet om wat betreft de wijziging van de bestuurlijke organisatie niets van bovenaf op te leggen, ertoe leidt dat iedereen meent er wel actief in te moeten zijn. Mijn gevoel is dat er absoluut een urgentie is om dat debat te voeren. Toen het lijstje voor de heroverwegingen was gemaakt, heb ik dit onderwerp er zelf aan toegevoegd en was er onmiddellijk steun voor. Mocht het kabinet ondanks mijn bezielende regie niet in staat zijn een standpunt te bepalen, dan moeten we in ieder geval in staat zijn om op basis van analyses tot modaliteiten te komen om een debat te kunnen voeren. De heer Hermans heeft daar gelijk in. Daar spelen de dienstverlening, de bestuurskracht en de bestuursdrukke een belangrijke rol in. Ik zie ook uit naar dat debat.

De heer Hermans heeft gesproken over "indirect". Zoals het nu in de wet staat, is de

democratische legitimatie van de gemeenteraad wel heel indirect. Inderdaad is deze iets verder indirect dan in de Wet gemeenschappelijke regelingen gebruikelijk is, maar naar mijn mening wordt dat gecompenseerd door het feit dat we gemeenteraden ook een extra rol daarin hebben gegeven. Zij moeten hun zienswijze geven op het risicoprofiel en hun wensen over het beleidsplan naar voren brengen. Dat is echt nieuw en dat is bovenop de bestaande mogelijkheden die zij al hadden. Ik zal nog een keer van mijn invloed gebruikmaken om ook gemeenteraden te stimuleren om de rapporten van de Inspectie Openbare Orde en Veiligheid te lezen, opdat zij kunnen zien wat er over hun regio wordt gezegd en zij hun burgemeesters actief op kunnen bevragen.

Ik wil nog een scherpe opmerking maken. Dat mag hier altijd wel, meen ik. De heer Hermans zei dat de VVD een groot voorstander is van een eenhoofdige leiding. Hij sprak ook waardering uit voor het desbetreffende element in het wetsvoorstel. Hij heeft er echter ook kanttekeningen bij. Dat is nou precies het punt. Als je voor een eenhoofdige leiding bent, moet je namelijk ook kiezen. Dan moet je dus zeggen: die wordt het wel en die wordt het niet. Dat is altijd moeilijk, maar die twee dingen horen wel heel erg bij elkaar.

De heer **Hermans** (VVD): Dat is nou precies de reden waarom ik zei dat in een warme fase het idee dat democratisch besloten zal worden over de inzet, naar mijn mening niet kan kloppen.

Minister **Ter Horst**: Nee, dat is ook zo.

De heer **Hermans** (VVD): Bij de vraag hoe het precies zit met de meerderheid, hebben wij het dus alleen over de koude fase.

Minister **Ter Horst**: Ja, misschien is een misverstand ontstaan door hetgeen ik heb gezegd over de ministeriële commissie. Dat gaat namelijk niet over de veiligheidsregio, maar over het kabinet. Ik heb iets gezegd over het kabinet. In een ministeriële commissie wordt besloten op basis van een meerderheid van stemmen. Dat kan ook omdat de ministeriële commissie -- ik zeg het nu niet zoals ik het helemaal hebben wil -- meer een beleidscommissie is dan een operationele commissie. Wij zijn ermee bezig om ook op landelijk niveau ervoor te zorgen dat wij operationele instrumenten hebben. Ik hoef niet al die politie- en brandweerkorpsen te hebben, maar als er een nationale ramp is, vind ik het wel prettig dat ik het bevel kan voeren. Dan wil ik kunnen zeggen: jongens, wij gaat het zo doen. Maar goed, dat is dit even niet. In de ministeriële commissie bespreken de ministers met elkaar wat er in geval van rampen moet worden gedaan, welke kant wij op gaan, welk beleid wij voeren en welke keuzes wij maken. Dat gebeurt bij een meerderheid van stemmen. Ik dacht dat dit misverstand ontstond, maar dat geldt dus niet voor de warme fase van een ramp in een regio. Dan is er een eenhoofdige bestuur, een eenhoofdige gezag. Dan zegt de

voorzitter hoe het zal worden gedaan. Als het allemaal klaar is, wordt besproken of dat besluit een goed besluit is geweest. Daarmee ben ik het helemaal eens.

De heer Hermans heeft helemaal gelijk als hij zegt dat de CdK wel een democratische legitimering heeft. Dat is ook weer de reden om te spreken over de herinrichting van het openbaar bestuur.

Naar ik meen heeft de heer Hermans een motie ingediend over de centrale meldkamer. Voor mij hoeft die motie niet. Ik weet dat moties ook vaak worden ingediend om je te stimuleren. Dat mag, daar ga ik mij niet tegen verzetten, maar het hoeft niet. Als de heer Hermans zou weten welke gesprekken ik voer met het Veiligheidsberaad -- de voorzitters van de veiligheidsregio's -- dan wist hij dat deze ook over de meldkamers gaan. Mijn inzet is: één meldkamer in Nederland, gecentraliseerd op drie plekken. Je moet immers twee back-ups hebben. In Londen is er één meldkamer en in New York is er ook één meldkamer. Ik kan aan niemand in Nederland uitleggen waarom er in Nederland 25 meldkamers zijn. Misschien wordt het er niet één, maar het blijven er in ieder geval geen 25. De heer Hermans zegt terecht dat dit vrijwillig moet gebeuren. Dat is waar, want het is een openbareordetaak en die kan ik niet opleggen. Laten wij het zo formuleren: ik probeer het wel met nogal wat druk te bevorderen. Het Veiligheidsberaad ziet ook dat wij op dat punt efficiënter moeten gaan werken. Ook dat is weer een onderwerp waar al jarenlang over wordt gesproken. Ik was nog wethouder in Amsterdam toen er werd gesproken over de integratie van de meldkamer. Of dat inmiddels is gerealiseerd, weet ik niet. Nogmaals, ik zie de desbetreffende motie als een ondersteuning van beleid, maar weet dat ik er hard mee bezig ben.

De heer Engels verwoordde mijn standpunt en het is precies zoals hij zei. Het is een stap vooruit binnen de huidige structuur, maar ook dit wetsvoorstel komt in een ander licht te staan als je het debat voert over een andere bestuurlijke organisatie, laat staan wanneer je een besluit neemt over een andere bestuurlijke organisatie. Ik zeg het de heer Hendriks na: laat het betere niet de vijand van het goede zijn. Dat is een prachtige uitspraak.

De heer Engels had een virtuele motie. Laten wij het er dan maar bij houden dat ik een virtuele toezegging heb gedaan die heel erg in de richting kwam van zijn virtuele motie. Ik meen dat wij op dat punt niet van mening verschillen.

De heer Hendriks heeft toegelicht waarom hij van een verlegd lokaal bestuur heeft gesproken. Ik begrijp dat heel goed. Laat ik er dit over zeggen. Ik ben niet van mening dat het in dit wetsvoorstel gaat om verlegd lokaal bestuur, maar ook ik hecht zeer aan het lokale bestuur en ik hecht ook zeer aan democratische legitimatie. Of dat nou in alle gevallen een democratische legitimatie van de gemeenteraad betekent of dat het schaalvoordeel zwaarder moet wegen dan de lokaliteit: het betekent dat je het op een ander schaalniveau moet organiseren, maar dan met een absolute

voorkeur voor een directe legitimatie. Ik meen niet dat onze opvattingen hierover erg ver van elkaar liggen. De heer Hendrixx heeft wel gesproken over zijn motie, maar haar niet ingediend. Ik dank hem voor het vertrouwen in mijn toezegging dat ik in de geest van zijn motie verder zal handelen.

De heer Hendrixx heeft verder een motie ingediend over de CdK en aangegeven dat ik in mijn mondelinge toelichting heb gezegd dat de CdK een goede rol kan vervullen bij grensoverschrijdende contacten. Dat stond kennelijk niet zo duidelijk in de schriftelijke beantwoording. Ik heb de tekst niet bij de hand; het maakt ook niet uit. Geloof mij: ik heb veel op met de commissaris van de Koningin. Ik "gebruik" hen ook vaak, omdat zij in die hoedanigheid rijksorgaan zijn. Dat betekent dat zij vaak de taken die ik heb, de facto vervullen. Ik ben er erg blij mee en ik vind dat heel nuttig, zeker als het daarbij gaat om grensoverschrijdende contacten. Voor de desbetreffende motie geldt eigenlijk hetzelfde als voor de motie van de heer Engels. Ik denk dat het goed mogelijk is om ervoor te zorgen dat de CdK in de grensoverschrijdende contacten de ambassadeursrol kan vervullen, die de commissaris ook heeft. Ik hoop dat wij het met elkaar eens zijn dat dit de bevoegdheden van de voorzitter van de veiligheidsregio niet mag raken. Ik ben ervan overtuigd dat dit niet hoeft.

Mevrouw Meindertsma heeft met nadruk gezegd dat de ernst van de zaak niet moet worden onderschat. Ik meen niet dat zij bedoelde dat ik dat zou doen. Ik ben het wel met haar eens. Het is een heel belangrijk onderwerp. Ik hoop dat niet alleen wij in deze zaal dat vinden, maar vele anderen ook en ik hoop dat ook zij actief aan het debat hierover zullen deelnemen.

Zij heeft verder gesproken over de noodzaak en de wens van de integratie van inspecties. Ik ben dat helemaal met haar eens. Gezien de tijd, stel ik voor om de Kamer over de samenvoeging van inspecties nader te informeren. Ik kan mij voorstellen dat niet alleen mevrouw Meindertsma, maar ook anderen daarin geïnteresseerd zijn. Zij kan dan zelf beoordelen of zij vindt dat wij daarin voldoende stappen zetten.

Mevrouw Ten Horn ziet uit naar de discussie. Zij heeft ook een paar andere punten aangestipt, maar die hebben niet geleid tot vragen aan mij. Ik vind het ook jammer dat wij niet hebben kunnen spreken over burgers. Een van de dingen waar ik echt warm voor loop, is burgers in Nederland beter betrekken bij rampen en crises en bij de preventie daarvan. Mevrouw Ten Horn zal het tonnetje en alle grappen die daarover zijn gemaakt, wel kennen. Wij gaan wel op die lijn door om ervoor te zorgen dat mensen zich verantwoordelijk weten. Bij een ramp of crisis ben je vaak helemaal niet in staat om mensen te helpen; dan moeten zij dat zelf doen. Ook het onderwerp van de minder zelfredzamen is absoluut iets wat mijn warme belangstelling heeft. Ik hoop dat zij ermee akkoord gaat dat de beantwoording van de vragen daarbij wordt gevoegd. Zij gaat daar zelf over, maar zij moet weten dat het niet zo is dat ik die vragen niet heb beantwoord omdat ik ze niet belangrijk vind.

Het was toevallig omdat die vragen aan het eind van de rij zaten.

De heer Laurier van GroenLinks is misschien het slachtoffer geworden van iets wat ik onduidelijk heb uitgedrukt; ik denk dan aan de ministeriële commissie. Er is geen sprake van beslissen bij een meerderheid van stemmen. Ik kom nog even terug op het voorbeeld van Leiden. Ook als daarin een ziekenhuis staat, zelfs als er een ministerie in staat -- om het maar op te schalen -- dan nog is het de verantwoordelijkheid van de burgemeester van de desbetreffende gemeente. De territoriale afbakening is namelijk niet alleen leidend, maar echt allesbepalend. Als er een ramp van een grote omvang ontstaat en er is een burgemeester die uit vrije wil zegt dat hij het om die en die reden niet aan kan of dat hij het niet wil omdat hij liever zijn eigen gemeente wil doen en die verantwoordelijkheid niet wil, dan is er vast een mogelijkheid om daar alle steun aan te verlenen zodat het anders gaat. Dat hebben wij ook gezien bij rampen die hebben plaatsgevonden. Ik denk nu aan het neerstorten van het vliegtuig van Turkish Airlines. Daarop is door twee burgemeesters, van wie een voorzitter was van de regio, in goede samenwerking geacteerd. Die mogelijkheid bestaat dus.

Mevrouw **Ten Horn** (SP): Maakt niet juist dit wetsvoorstel op de veiligheidsregio's het mogelijk om binnen een veiligheidsregio in de koude fase met elkaar afspraken te maken over hoe je om wilt gaan met een academisch ziekenhuis, het voorbeeld dat door GroenLinks werd genoemd?

Minister **Ter Horst**: Zeker, het is met name in de koude fase de bedoeling dat je bedenkt welke partners bij een ramp betrokken zijn. Als de ramp dan gebeurt, hoef je niet te bedenken wie je moet bellen. Je moet er in de koude fase voor zorgen dat je elkaar door oefenen weet te vinden. Dat is het allerbelangrijkste.

Ik hoop dat ik alle vragen die in tweede termijn zijn gesteld, heb beantwoord en dat ik op alle opmerkingen ben ingegaan.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de minister van BZK. Ik kom tot de afhandeling van het wetsvoorstel. Wenst een van de leden stemming over het wetsvoorstel? Dat is niet het ...

**

De heer **Hermans** (VVD): Kunnen wij ook meteen over de moties stemmen?

De **voorzitter**: Wij kunnen nu over het wetsvoorstel stemmen en later over de moties.

**

De heer **Hermans** (VVD): Laten wij in dat geval gewoon volgende week dinsdag hierover stemmen.

De **voorzitter**: Dan brengen wij volgende week het wetsvoorstel met de moties in stemming.

**

Sluiting 20.46 uur.

!Lijst van besluiten en ingekomen stukken!

*N

Lijst van besluiten:

De Voorzitter heeft na overleg met het College van Senioren besloten om:

a. de plenaire behandeling van de volgende hamerstukken te doen plaatsvinden op 2 februari 2010:

Wijziging van het Burgerlijk Wetboek (opneming verhuiskostenvergoeding bij renovatie) (31528);

Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (XV) voor het jaar 2010 (32123-XV);

b. de stemmingen van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op 2 februari 2010:

Voorstel van wet van het lid Waalkens houdende strafbaarstelling van het plegen van ontuchtige handelingen met dieren en pornografie met dieren (verbod seks met dieren) (31009);

Wijziging van de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek en enige andere wetten onder meer in verband met de verbetering van het bestuur bij de instellingen voor hoger onderwijs, de collegegeldsystematiek en de rechtspositie van studenten (versterking besturing) (31821);

Wijziging van de Wet op de jeugdzorg in verband met de introductie van een verwijzindex om vroegtijdige en onderling afgestemde verlening van hulp, zorg of bijsturing ten behoeve van risicojongeren die bepaalde risico's lopen te bevorderen (verwijzindex risicojongeren) (31855);

Wijziging van de Algemene Kinderbijslagwet en de Algemene nabestaandenwet in verband met aanpassing aan de invoering van een kwalificatieplicht in de Leerplichtwet 1969 en het aanbrengen van een aantal vereenvoudigingen in de Algemene Kinderbijslagwet alsmede enkele andere aanpassingen van die wet (31890);

c. de stemming over de volgende motie te doen plaatsvinden op 2 februari 2010:

Motie-Engels (D66) c.s. over de bezwaren tegen de registratie van etniciteit (31855, H);

d. de plenaire behandeling van de volgende wetsvoorstellen te doen plaatsvinden op: 16 februari 2010:

Voorstel van wet van het lid Van Dijken houdende wijziging van de Gemeentewet in verband met een vrijstelling van parkeerbelastingen voor houders van een gehandicaptenparkeerkaart (30879);

Regels met betrekking tot versnelde ontwikkeling en verwezenlijking van ruimtelijke en infrastructurele projecten (Crisis- en herstelwet) (32127);

Regels met betrekking tot versnelde ontwikkeling en verwezenlijking van ruimtelijke en infrastructurele projecten (Crisis- en herstelwet) (32127) (onder voorbehoud);

2 maart 2010:

Vaststelling van overgangsrecht en wijziging van diverse wetten ten behoeve van de invoering van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Invoeringswet Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) (31953);

e. het beleidsdebat natuurbeheer te doen plaatsvinden op 13 april 2010.

Lijst van ingekomen stukken, met de door de Voorzitter ter zake gedane voorstellen:

1. de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen:

Goedkeuring en uitvoering van het op 10 april 2003 te San José totstandgekomen Verdrag inzake samenwerking bij de bestrijding van sluikehandel in verdovende middelen en psychotrope stoffen over zee en door de lucht in het Caribisch gebied (Trb. 2003, 82 en Trb. 2004, 54) (31355, R1848);

Wijziging van de Rijkswet op het Nederlandschap met betrekking tot meervoudige nationaliteit en andere nationaliteitsrechtelijke kwesties (31813, R1873);

Wijziging van de Wegenverkeerswet 1994 in verband met de aanpassing van de Vorderingsprocedure en de invoering van het alcoholslotprogramma (31896);

Wijziging van de Wet kinderopvang, de Wet op het onderwijstoezicht, de Wet op het primair onderwijs en enkele andere wetten in verband met wijzigingen in het onderwijsachterstandenbeleid (31989);

Wijziging van de Wet geluidhinder (verduidelijking 12-dagenregeling met betrekking tot internationale racecircuits) (31998);

Wijziging van diverse onderwijswetten in verband met het invoeren van een fusietoets in het onderwijs (fusietoets in het onderwijs) (32040);

Wijzigingen van de Pensioenwet in verband met het uitbreiden van de werkingssfeer voor ondernemingspensioenfondsen (32141);

Tijdelijke regels voor een pilot ter bevordering van de participatie van personen met een arbeidsbeperking met behulp van loondispensatie (Tijdelijke wet pilot loondispensatie) (32165).

Deze wetsvoorstellen zullen in handen worden gesteld van de desbetreffende commissies;

2. de volgende regeringsmissives:

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van een lijst van in voorbereiding zijnde verdragen met als peildatum 31 december 2009 (griffiennr. 145780);

een, van alsvoren, ten geleide van de tekst van de Notawisseling houdende een verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en ITC-UNESCO inzake de registratie van stagiairs; Enschede, 2 november 2009 (Trb. 2009, 224) (griffiennr. 145779);

een, van alsvoren, houdende goedkeuring van het op 2 juli 2009 te Canberra totstandgekomen verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van Australië tot wijziging van het op 5 april 1991 te Canberra ondertekende Verdrag tussen de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de Regering van Australië inzake verlening van medische zorg (Trb. 2009, 135), alsmede een toelichtende nota bij het verdrag (griffiennr. 145802);

een, van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, inzake nahang Besluit van 23 december 2009 tot wijziging van diverse besluiten in verband met de oprichting van de Dienst Uitvoering Onderwijs (griffiennr. 145020.01);

een, van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, inzake Waardering voor Betere Zorg IV (griffiennr. 145781).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

3. de volgende missives:

een, van het Sociaal en Cultureel Planbureau, ten geleide van het vierde kwartaalbericht van 2009 over het Continu Onderzoek Burgerperspectieven (griffiennr. 145782);

een, van alsvoren, ten geleide van de SCP-publicatie Liever Mark dan Mohammed? Onderzoek naar arbeidsmarktdiscriminatie van niet-westerse migranten via praktijktests (griffiennr. 145809).

De Voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op de afdeling inhoudelijke ondersteuning ter inzage voor de leden;

4. de volgende geschriften:

een, van J.B., inzake de kinderpornozaak Zandvoort (griffiennr. 142428.13). Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden van de commissie voor Justitie;

een, van L.R. te V., inzake ergernis over uitspraken van o.a. de Nederlandse regering (griffiennr. 145787). Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden van de commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat/Algemene Zaken en Huis der Koningin;

een, van X.V.S. te D.H., inzake wetsvoorstel 31821 (versterking besturing) (griffiennr. 144860.19).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden van de commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

een, van J.S. te M., inzake verzoek tot onderzoek kartelvorming zorgverzekeraars (griffiennr. 145784);

een, van D.G. te D., inzake verzoek tot uitzending in verband met een uitzichtloze zaak (griffiennr. 145807).

Deze geschriften worden van belang geacht voor de commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport/Jeugd en Gezin.

een, van de erven van L.W., te N., inzake een verzoek om toepassing van de hardheidsclausule op naheffingsrente en middelingsverzoek (griffiennr. 145819). Dit geschrift wordt van belang geacht voor de commissie voor Verzoekschriften.

De Voorzitter stelt voor, deze geschriften voor kennisgeving aan te nemen.